ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *

9ος Τόμος - 15 Β..........970
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΙΝΑΙ, ΔΟΓΜΑΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ..........970
ΠΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ..........1101

9ος Τόμος - 15 Β

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΙΝΑΙ, ΔΟΓΜΑΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄. - ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟΣ

Ἐν εἴδει ἐπιστολῆς

Α΄. Πρός τόν δοῦλον τοῦ Θεοῦ κύριον Γεώργιον τόν πανεύφημον ἔπαρχον Ἀφρικῆς.

(≡15Β_010≡> (=0364=) Οὐδείς οὕτω τῶν φωτός, ὡς οἶμαι, καθ᾽ οἱανδήποτε τρόπον ἐστερημένων ἡλιακῆς ἀκτίνος ἀπολαῦσαι ποθεῖ, ὡς οἱ ἡμεῖς οἱ ταπεινοί πάντες, οἱ τῆς σῆς πλουσίως ἐμφορηθέντες καλοκαγαθίας, ποθοῦμεν πάλιν σε θεάσασθαι παρόντα, καί ἀπολαῦσαί σου τῆς καλλονῆς· τοῖς θείοις μέν τοι τῶν συντρόφων ἀρετῶν κεχαρακτηρισμένον τρόποις, οἷς καί πρότερον ἐνδημοῦντα μεγαλοφυῶς ἐμπρέποντά σε γινώσκομεν· δι᾽ ὧν μᾶλλον σαφῶς ἐδιδάχθημεν, γνώμης, ἀλλ᾽ οὐ τάξεως εἶναι τήν ἀρετήν· καί διαθέσεως, ἀλλ᾽ οὐκ ἀξίας εἶναι τό θεομίμητον. Οἷς γάρ εἰς τό βάθος τῆς ψυχῆς καθ᾽ ὑμᾶς εὐλογημένοις, γνησίως ἐνεῤῥιζώθη τῆς πρός Θεόν ἀγάπης ἡ δύναμις, τούτοις τό ὡσαύτως ἔχειν περί τό καλόν ἀναμφιβόλως προσγέγονεν· ὥσπερ ἀμέλει καί τοῖς ἐπτοημένοις τῇ ἀγάπῃ τῶν ὑλικῶν, τό εἰς πλῆθος παθῶν εὐέμπτωτόν τε καί εὐσκέδαστον. Καί μάλα γε εἰκότως. Ὁ γάρ τοῦ Θείου, ἑνός ὄντος καί μόνου, καί ἀπαθοῦς, καί μηδέν τό παράπαν ἐξ ἀϊδίου κατ᾽ οὐσίαν διάφορον συνθεωρούμενον ἤ

---

* Τό ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σέ τόμους καί ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μέ τή σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιά νά μπορεῖ εὔκολα ὁ ἀναγνώστης νά συμβουλεύεται μετάφραση. Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τρεῖς πηγές: **1)** ἀπό τήν ἠλεκτρονική βιβλιοθήκη ἑλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (http://www.tlg.uci.edu), **2)** κείμενα πού δέν περιλαμβάνονται στό TLG ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90ος καί 91ος (τά δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καί **3)** τά σχόλια στά ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπό τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τό κείμενο περάστηκε ἀπό σκάνερ, ἀκολούθησε ὀπτική ἀναγνώριση χαρακτήρων καί ἔλεγχος.

Τόμος καί σελίδα γιά τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο: (≡15Β_010≡>, δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15Β τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καί ἔνδειξη γιά τήν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τό κείμενο προέρχεται ἀπό ἐκεῖ.

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91ος (τό δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 15 Β**.

συνεπιθεωρούμενον ἔχοντος· οὐ γάρ ἐφικνεῖται αὐτοῦ τι τῶν ἐξ αὐτοῦ· κατά τήν ἔφεσιν (≡15B_012≡> γνωμικῶς ἀντεχόμενος, εἷς καί αὐτός ἐστι καί μόνος καί ἀπαθής, τῇ πρός τό ἕν ἀσχέτῳ νεύσει γενόμενος, εἷς τε καί μόνος, καί ἄτρεπτος. Εἰ γάρ ἕν ἐστι καί μόνον αὐτῷ ποθούμενον, τοῦτο δέ κυρίως ἄτρεπτόν ἐστιν, ὡς κατ’ οὐσίαν διά τήν φυσικήν ἀπειρίαν ἀκίνητον· οὐ γάρ ἔχει ποῦ κινηθῆναι τό ἀκίνητον ἄπειρον· ἄρα καί αὐτός οἷα τοῦ ἑνός ὑπάρχων ἐραστής, κατά τό εἰκός, εἷς γέγονε καί μόνος (=0365=) καί ἄτρεπτος· ὡς ποιήσας παντάπασιν ἀπό τοῦ ἑνός τήν γνώμην ἀκίνητον. Ὁ δέ τοῖς ὑλικοῖς, τρεπτοῖς οὖσι κατά φύσιν καί ἀλλοιώτοις, καί οὐδαμοῦ παντελῶς στῆναι δυναμένοις, ἀγνοίᾳ τοῦ κρείττονος κατά γνώμην οἰκείαν ἐνδήσας τῆς ψυχῆς τόν ἔρωτα, τρεπτός ἐστιν ἐξ ἀνάγκης καί ἐμπαθής καί εὐαλλοίωτος· τοῖς φύσει κινουμένοις καί πάσχουσι τήν συνεπικινουμένην ἔχων πάσχουσαν τῆς ψυχῆς τήν διάθεσιν.

Μή τοίνυν ταύτης σου, δέσποτά μου εὐλογημένε, τῆς ἀγαθῆς καί θεωτικῆς ἕξεως, τῆς ἐχούσης σου πρός τόν Θεόν τήν γνώμην συνέκδημον, ἐκστῆσαί τι τῶν ὄντων δυνηθῇ· μή χρόνος ἀτάκτως ἑαυτῷ συμμεταβάλλων τήν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων φοράν, τῆς γνώμης ἀλλοιώσῃ τό βάσιμον· μή ἀνθρώπων ἀπειλή φόβον προτεινομένη, τῆς καλῆς διαθέσεως μετακινήσῃ τό στάσιμον· μή λόγος κολάκων ἀνδρῶν τῇ προφορᾷ καταγλυκαίνων τήν ἀκοήν τῆς ψυχῆς χαυνώσῃ τό εὔτονον· μή ὄρεξις ἀντιλυπήσεως, ἐκ τοῦ δύνασθαι τυχόν πρός τινα, τό σύνολον διαφθείρῃ τοῦ τρόπου τό ἥμερον· μή πόθος τῆς περί τό ἄρχειν δόξης, τῆς περί τό Θεῖον ἀγάπης μειώσῃ τήν ἔφεσιν. Οὐ γάρ ἔλλειψις δόξης παρά Θεῷ πάντως ἤ ἀνθρώποις ἐστί τό μή ἄρχειν ἀνθρώπων[1]· ἀλλά καί μᾶλλον δόξης ἐπίδοσις, ὅσον ταραχῆς καί φροντίδος ἡ ψυχή παντοίας καθέστηκεν ἐλευθέρα τῆς ἔξωθεν, ὡς ὁ ἐμός ἔχει λόγος· καί πᾶς εὐσεβῶς τά δέοντα συνορῶν, ὡς οἶναι, συνθήσεται. Πᾶς γάρ ἀνήρ ὡς ἀληθῶς ἐνάρετος καί φιλόθεος, (≡15B_014≡> αὐτάρκης ἑαυτῷ πρός πᾶσαν εὐδαιμονίαν ἐστί· μηδεμίας περιβολῆς τῶν ἐκτός, πρός τό πορίσασθαι ταύτην δεόμενος. Ὁ γάρ τῶν θείων ἰδιωμάτων ἑαυτοῦ κατά τόν βίον τάς ἐμφάσεις καταστήσας γνωρίσματα, πάντων ἐντελῶς ἔχει τῶν ἀγαθῶν τό πλήρωμα· δι᾿ οὗ πέφυκεν ἐγγίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἡ πρός τόν Θεόν ἀκριβής ἐξομοίωσις· πρός ἥν οὐδέ τῶν μετά Θεόν συγκρινόμενον καθοτιοῦν παραβάλλεται. Καί ἁπλῶς εἰπεῖν, μή νόσος, μή ὑγεία, μή πλοῦτος ὁ κάτω συρόμενος, μή πενία τῶν φθειρομένων, μή ψόγος, μή ἔπαινος, μή θάνατος, μή ζωή, μή τό παρόν, μή τό μέλλον, μηδέ καθάπαξ ἕτερον τῶν ὄντων ἤ γινομένων, τήν θρεψαμένην σε ταύτην , καί εἰς τόδε προαγαγοῦσαν παρά τι Θεῷ καί ἀνθρώποις κλέος φιλοσοφίαν, νοθεῦσαι δυνηθῇ. Τοῦτο δέ γενήσεται, πῶς; Εἰ πάντα πιστεύσοιμεν τῷ Θεῷ τά καθ᾿ ἑαυτούς[2]· καί μηδέν μέν ζητεῖν ἀνασχοίμεθα παντελῶς, ὧν ἐκ Θεοῦ ζητεῖν οὐ προσετάγημεν· ζητεῖν δέ διά πάσης σπουδῆς, πᾶν ὅτιπερ ἐκ Θεοῦ (=0368=) ζητεῖν ἐπετάγημεν· καί τά μέν ὡς μετά Θεόν ὑπό γνώμην ἡμετέραν ὄντα καί δύναμιν, κατά πάντα τρόπον θελήσαιμεν, καί μορφῶσαι δι᾿ αὐτῶν τῶν ἔργων σπουδάσαιμεν· τά δέ, πάσαις ψήφοις, ὡς τῆς

ἡμῶν πρός τό γίνεσθαί τε καί ἀπογίνεσθαι γνώμης οὐ χρῄζοντα, παραχωρήσαιμεν τῷ Θεῷ μετ᾽ εὐχαριστίας καί πίστεως ἄγειν ὅπη θέλει καί βούλεται, μηδέν πρός τούς λόγους διαφερόμενοι τό σύνολον τῆς αὐτοῦ προνοίας καί διοικήσεως· οἷς τό πᾶν ἀγνώστως μετά σοφίας ἀποῤῥήτου πρός τό ἑαυτοῦ κατά πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ φέρεται πέρας· κἄν ἄλλως, καί παρά τήν ἡμῶν ἐλπίδα ποιῆται τῶν τοιούτων λόγων τήν ἔκβασιν. Σοφώτατος γάρ ἐστι τῶν ἡμετέρων κηδεμών καί προστάτης, ἅτε δή μή συμβᾶσαν αὐτῷ τήν σοφίαν κτησάμενος, ἀλλ᾽ αὐτός κατ᾽ οὐσίαν σοφίαν κυρίως καί ὤν καί λεγόμενος. Ἕν μόνον γνησίως τηρῆσαι θελήσωμεν, τό ἀγαπᾷν αὐτόν, καθώς εἶπεν, ἐξ ὅλης καρδίας, καί ψυχῆς, καί δυνάμεως, καί τόν πλησίον ὡς ἑαυτούς· σπουδάζοντες πάντα τρόπον ἐπινοῆσαι (≡15B_016≡> πρός πέρας ἀγαγεῖν τό θεῖον τοῦτο διάταγμα· καί ὅλος πληρέστατος ἡμῖν κατά περιγραφήν ὁ θεῖος κατώρθωται σκοπός[3], ὡς ἄν ἀξίας ἤ τάξεως, βίου τε καί σχήματος ἔχωμεν· εἴτε ἄρχοντες, εἴτε ἀρχόμενοι, πλουτοῦντές τε καί πενόμενοι, καί ὑγιαίνοντες καί νοσοῦντες, καί ἄλλως πῶς τοῦ σώματος ἔχοντες· καί περί τῶν ἄλλων ὅσα πάντως ἡμῶν κατά διάθεσιν οὐχ ἕπεται τῇ θελήσει, μηδόλως μεριμνήσωμεν. Τί γάρ πρός ἡμᾶς, τό μή καθεστώς κατά φύσιν ἐξ ἀνάγκης, ἤ κατά γνώμην ἐκ τοῦ θέλειν ἡμέτερον; Καί τοῦτο τυχόν ἡμᾶς σκοπῆσαι βουλόμενος ὁ λόγος, διά θείας ἐντολῆς οὐ δέδωκεν ἡμῖν περί τούτου διάταξιν· ἵνα μή τοῖς οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐγχειροῦντες παρά φύσιν, τῇ τοῦ θέλειν δυνάμει ψεκτῶς παραχρώμεθα· καί τήν μέν ἀσθενοῦσαν δείξωμεν, οὐκ ἔχουσαν τά μηδαμῶς ὑπ᾽ αὐτήν εἶναι δυνάμενα· τό δέ Θεόν βιαζώμεθα, νομίζοντες ἑαυτῶν εἶναι τήν τῆς προνοίας διοίκησιν, τήν σοφῶς τοῖς οὐκ᾽ ἐφ᾽ ἡμῖν εἰς κόλασιν μέν χρωμένην τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν κακῶν· ἐπίδοσιν δέ καί εὔτονον δρόμον τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἀγαθῶν.

Διαιροῦντες οὖν τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν τά οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, τά μέν τῆς θείας ὑπάρχειν ὁλοσχερῶς προνοίας· τά δέ, μετά τῆς θείας προνοίας, καί τήν ἡμῶν κατά θέλησιν γνώμης εἶναι κατόρθωμα πιστεύσωμεν. Ἐφ᾽ ἡμῖν οὖν ἐστιν, ἵνα ὡς ἐν ὅρῳ περιλαβών εἴπω πᾶν ὅτιπερ ἀρετῆς λόγῳ, ἤ τοὐναντίον κακίας τρόπῳ περιεχόμενον, κατά θέλησιν ἡμῶν τῇ γνώμῃ παρέπεται. Οὐκ ἐφ' ἡμῖν δέ ἐστι, πᾶν ὅτιπερ τῆς οἰκείας ὑπάρξεως δημιουργόν τήν ἡμῶν οὐκ (=0369=) ἔχει προαίρεσιν· καί πᾶν μέν κατά φύσιν ὑπάρχον ἀρετῆς καί κακίας ἐλεύθερον· τῇ δέ χρήσει τῶν ἐχόντων, τοῦτο ἤ ἐκεῖνο γινόμενον, ἤ φαινόμενον εἰπεῖν οἰκειότερον. Πάντα τοιγαροῦν τά ἐφ᾽ ἡμῖν ἀγαθά μονώτατα, ὡς τῆς ἡμῶν σύν Θεῷ προαιρέσεως (≡15B_018≡> ἔργα, καί τῆς ἡμῶν γνώμης ὑπάρχοντα πράγματα, θελήσωμέν τε σφοδρῶς καί περί πολλοῦ ποιησώμεθα· καί ἐσόμεθα τῆς θείας οὕτω γε χάριτος πῶλοι εὐπειθεῖς καί εὐήνιοι, ἐπιβαίνοντα τόν Λόγον δεχόμενοι, καί τόν δρόμον ἡμῖν εὐτάκτως κατορθοῦντα τῶν ἀρετῶν. Τά δέ οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, ὡς οὐκ ὄντα δι᾽ ἑαυτά κατά φύσιν κακία ἤ ἀρετή, ἀλλ᾽ ὄργανα προαιρέσεως, τοῦ ἐφ᾽ ἡμῖν λόγου κεκρυμμένην τήν ὁρμήν εἰς τό φανερόν ἄγοντα, μή θελήσωμεν ὅλως· ἵνα μή τήν κατά φύσιν τοῦ θέλειν τῇ παραχρήσει διαφθείρωμεν δύναμιν, βουλομένην ἐπιλαβέσθαι τῶν ἀμηχάνων, καί ὑπ᾽ αὐτῆς κατορθοῦσθαι μή

δυναμένων. Ἀλλά πιστεύσωμεν αὐτά τῷ Θεῷ, καί δεξώμεθα μετ᾽ εὐχαριστίας πᾶσαν καιρῶν τε καί πραγμάτων μεταβολήν, κατά τήν σωτήριον τοῦ Θεοῦ βούλησιν συμφερόντως ἡμῖν γινομένην· ὥστε μή μόνον διά τῶν αὐτῶν, ἀλλά καί τῶν οὐ τῶν αὐτῶν ὡσαύτως, καί διά τῶν ἀνωμάλων ὁμαλῶς ἡμῖν τό καλόν κατορθωθῆναι τῆς ἀρετῆς. Οὐδείς γάρ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ἐκπίπτει ποτέ, παραχωρῶν καί ἐμπιστεύων τῷ Θεῷ τήν ἐπ᾽ αὐτῷ τῶν οὐκ ἐπ᾽ αὐτῷ διοίκησίν τε καί πρόνοιαν. Καί ἀληθής ὁ φήσας που τῶν ἑαυτοῦ λόγων Σοφός· Ἐμβλέψατε εἰς τάς ἀρχαίας γενεάς, καί ἴδετε τίς ἐπίστευσε Κυρίῳ καί κατησχύνθη· ἤ τίς ἐπικαλέσατο αὐτόν, καί ὑπερεῖδεν αὐτόν;

Ἐπειδή ταῦτα τοῦτον ἔχει τόν τρόπον, καθώς ἔδειξε σύν ἀληθείᾳ τρέχων ὁ λόγος· καί τήν τῶν θελητῶν καί οὐ θελητῶν ἰδιότητα παρέστησε σαφῶς, ἀλλήλων διακρίνας ὁρισμῷ τά μή φυρόμενα· μήτε ἀφαιρουμένης ἡμῶν τῆς ἀρχῆς, ὡς καλοῦ τινος στέρησιν ὑπομένοντες, ἀντιποιηθῶμεν· οὔτε γάρ ἕπεται πάντως ἡμῖν ἡ ἀρχή θελήσασι, τοῦ ἐφ' ἡμῖν λόγου πόῤῥω τυγχάνουσα· ὥσπερ οὐδέ πλοῦτος καί ὑγεία, οὐδ᾽ ὅσα τῶν ἐν μέσῳ κειμένων δι᾽ ἡμῶν μορφοῦται πρός ἀρετήν ἤ κακίαν· μήτ᾽ αὖ πάλιν διδομένην ὡς κακόν τι παντελῶς ταύτην ἀπωσώμεθα, δυναμένην (≡15B_**020**≡> τυχόν ἀρετῆς ὄργανον εἶναι τοῖς φιλοθέοις· καί πάντα προσφέρειν Θεῷ διά πάσης σπουδῆς πρός τοῖς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἅπασι, καί τά οὐκ ἐπ᾽ αὐτοῖς κατ᾽ οἰκονομίαν συμβαίνειν αὐτοῖς συγχωρούμενα, προῃρημένοις. εἰκότως ἐστίν. Ὧν γάρ ἄνευ καλοί τε καί ἐνάρετοι γίνεσθαί τε καί εἶναι καί διαμένειν Τό γάρ μή δι᾽ ἑαυτόν κατά φύσιν τυχόν καλόν ἤ κακόν, οὔτε ἐραστόν οὔτε φευκτόν δυνάμεθα· καί πάλιν κακοί καί πάσης ἀρετῆς ἔρημοι, τούτων οὐκ ἀναγκαία πάντως ἡμῖν καθοτιοῦν ἡ κτῆσις· οὔτε μήν ἡ ἀκτησία, πρός γένεσιν καλοῦ τινος ἤ κακοῦ καί συντήρησιν. Ἐπεί καί δυναστείας καί πλούτου καί (=0372=) ὑγείας τινές ἐστερημένοι, πολλούς ἀγαθῶν αἰωνίων ἐκτήσαντο θησαυρούς· ἕτεροι δέ τοὐναντίον, δυναστείαν καί πλοῦτον καί ὑγείαν ἔχοντες, πάντων τῶν θείων ἀγαθῶν κατ᾽ οἰκείαν γνώμην γεγόνασιν ἔκπτωτοι. Καί μαρτυροῦσιν ὅ τε πτωχός Λάζαρος, καί ὁ κατ᾽ αὐτόν πλούσιος. Ὁ μέν πάσης ὑλικῆς δυναστείας, ὑγείας τε καί περιουσίας ἐστερημένος, τήν ἐν κόλποις Ἀβραάμ δεχόμενος μακαρίαν ἀνάπαυσιν· ὁ δέ τούτων τῶν ὑλικῶν εἰς ἄκρον ὑπάρχων κατάκομος, εἰργόμενος ἀπό τῶν ὁσίων τῷ χάσματι, καί τό κολαστικόν πῦρ ἔχειν μερίδα κατακρινόμενος. Καί πάλιν Δαβίδ καί Ἰώβ, οἱ μεγάλοι τῆς ἀληθείας ἀγωνισταί, δι᾽ ἀμφοτέρων τῶν βίων τῶν ἀλλήλων κατά διάμετρον ἀντιπαθῶς ἀπῳκισμένων δοκιμασθέντες, τήν ἀρετήν διεσώσαντο διά τῶν ἐναντίων αὐξάνουσαν. Οὐ γάρ ἐστι πλούτου καί ὑγείας καί δυναστείας ἔργον· οὐδ᾽ αὖ πάλιν τῆς τούτοις ἀντικειμένης μοίρας ἡ ἀρετή, ἵνα πάθῃ πρός τά ἐναντία μεταβολήν, συναλλοιωθεῖσα τοῖς πράγμασιν· ἀλλά διαθέσεως θείας, καί γνώμης εἰς ἄκρον τῷ καλῷ πεποιωμένης, καί κατά Θεόν ἀμεταβόλως πεπηγυίας, καί τήν οἰκείαν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἀπαράλλακτον φυλαττούσης ταυτότητα.

Διδομένην τοίνυν τήν ἀρχήν στέρξωμεν, καί ὡς τῆς κατ᾽ (≡15B_**022**≡> ἀρετήν ἡμῖν παρά Θεοῦ δοθεῖσαν ἐπικουρίας ὄργανον

καταδεξώμεθα. Καί πάλιν ἀφαιρουμένην αὐτήν μή ζητήσωμεν, ὡς μέγα φοβερᾶς ἀχθηδόνος βάρος ἀποτιθέμενοι, καί τόν ἐφ᾽ ἡμῖν τῆς Προνοίας σκοπόν ἀποκαλύπτουσαν, τῆς τό συμφέρον ἑκάστῳ φιλανθρώπως οἰκονομούσης· Μή ζήτει, γάρ, φησίν ὁ Σοφός, γενέσθαι κριτής, μή οὐκ ἰσχύσης ἐξᾶραι ἀδικίας· μή ποτε εὐλαβηθῇς ἀπό προσώπου δυνάστου, καί θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου· καί ἁμάρτῃς εἰς πλῆθος πόλεως, καί καταβάλῃς ἑαυτόν ἐν ὄχλῳ, καί καταδεσμεύσῃς δίς ἁμαρτίαν. Πλήν γε ὅτι εἰ κἀκ τούτων φανῆναι θελήσειας, εὐλογημένε, οὐδενός ἔλαττον ἦλθες τῶν κατά σέ. Οἱ γάρ ὀφθαλμοί Κυρίου, καθώς ὁ αὐτός ἔφη Σοφός, ἐπέβλεψαν ἐπί σέ εἰς ἀγαθά, καί ἀνώρθωσέ σε ἐκ ταπεινώσεώς σου, καί ἀνύψωσε τήν κεφαλήν σου, καί ἀπεθαύμασάν σε πολλοί, καί διηγοῦνται λαοῖς τε καί ἔθνεσι τάς ἀρετάς σου. Καί ὅ περί τῶν ἀποστόλων διά τοῦ μεγάλου Δαβίδ τό ἅγιον Πνεῦμα προανεφώνησεν· Εἰς πᾶσαν τήν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν κατορθωμάτων σου, καί εἰς τά πέρατα τῆς οἰκουμένης τῶν σῶν ἀρετῶν εὐώδης ἦλθε διάδοσις. Οὐ γάρ ἔφαγες τόν ἄρτον σου μόνος, ἀλλ᾽ ὀρφανοῖς ἐξ αὐτοῦ πλουσίως μετέδωκας, καί ἐκ νεότητος αὐτῶν ἐξέτρεψας αὐτούς ὡς πατήρ, καί ἐκ γαστρός μητρός (=0373=) αὐτῶν ἐπί δικαιοσύνην ὡδηγήσας. Οὐχ ὑπερεῖδες γυμνούς ἀπολλυμένους, καί οὐκ ἠμφίασας· ἀδύνατοι δέ πάντες ηὐλόγησάν σε· τούς γάρ ὤμους αὐτῶν ἐθέρμανας ἀπό κουρᾶς ἀμνῶν σου. Οὐκ ἔταξας τό χρυσίον σου εἰς τόν χοῦν σου, τουτέστιν εἰς ἀπόλαυσιν τῆς σαρκός σου· ἀλλ᾽ ἐν οὐρανῷ πάντα τόν πλοῦτόν σου προέπεμψας, εἰς ἑτοιμασίαν τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν. Οὐκ ἠπατήθης πλούτῳ φθειρομένῳ, καί ῥέοντι αὐτῷ οὐ προσέθηκας καρδίαν. Γελοιασταῖς οὐ συνηυλίσθης, ὧν ὁ βίος ἐστίν αἰσχύνη, καί ἡ ζωή κηλίδων πεπλήρωται. Οὐκ ἐσπούδασεν ὁ ποῦς σου εἰς δόλον· οὐδέ ἐπεχάρης πτώματι ἐχθρῶν, καί εἶπεν (≡15B_024≡> ἡ καρδία σου. Εὖγε. Οὐκ ἐστέναξεν ἡ γῆ ἐπί σοί· οὐ γάρ ἔφαγες μόνος τήν ἰσχύν αὐτῆς ἄνευ τιμῆς, οὐδέ ψυχάς κυρίων αὐτῆς ἐξέθλιψας. Ἀπό δώρων ἀδίκων τάς χεῖρας συνέστειλας· διέσωσας δέ πτωχόν ἐκ χειρός δυνάστου, καί ἔκλαυσας ἐπί παντί ἀδυνάτῳ· καί ἰδών ἄνδρα ἐν ἀνάγκαις, ἐστέναξας. Ὀρφανοῖς οἷς οὐκ ἦν βοηθός ἐβοήθησας· στόματα δέ χηρῶν ηὐλόγησάν σε. Δικαιοσύνην γάρ ἐνδύσω, καί ἠμφιάσω κρῖμα εὐθές, ἴσα διπλοΐδι. Ὀφθαλμός ἐγένου τυφλῶν, ποῦς δέ χωλῶν, καί πατήρ ἀδυνάτων. Μύλας ἀδίκων συνέτριψας, καί ἐκ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτῶν ἐξέσπασας ἅρπαγμα. Καί συνελόντα φάναι, πεινῶντας διατρέφεις, καί διψῶντας ποτίζεις, καί ξένους περιστέλλεις, καί γυμνούς περιβάλλεις, καί ἀσθενοῦντας ἐπισκέπτῃ, καί τοῖς ἐν φυλακαῖς διακονεῖς· μᾶλλον δέ, Θεῷ διά πάντων τούτων εὐαρεστεῖς· δι᾽ ὅν πᾶσι τούτοις προθύμως ἐπαρκεῖν, πάντων ἐπιδοξότερον ἔκρινας. Διά τοῦτό σε δικαίως ἐφύλαξεν ὁ Θεός, καί ὁ λύχνος αὐτοῦ λάμπει ὑπέρ κεφαλῆς σου· τουτέστιν, ὁ νόμος τῶν ἐντολῶν τῇ πράξει τῶν ἀρετῶν ἐπί σοί πᾶσι λαμπρῶς διαφαίνεται· καί τῷ φωτί αὐτοῦ πορεύῃ ἐν σκότει· τουτέστι, τῇ γνώσει τῆς τῶν ὄντων εὐσεβοῦς θεωρίας, τήν ἀπάτην τοῦ αἰῶνος τούτου καί τήν ἄγνοιαν ἀβλαβῶς διοδεύεις, πρός τό

ἄσκιον φῶς ἐπειγόμενος. Σοί γάρ μόνῳ κατά ἀλήθειαν ὑπῆρξε παρά πάντας ἀνθρώπους, ἠγαπημένε, τῷ τῆς ἀρχῆς ὄγκῳ μή διαφθεῖραι τήν ἀρετήν, μηδέ τῷ χρυσῷ τόν τοῦ Χριστοῦ καθοτιοῦν ὑποκλῖναι νόμον· ἀλλά τοσοῦτον τῇ ἀρετῇ δουλῶσαι τήν ἐξουσίαν, ὥστε καί ἀπό μόνον ἀρετῆς τέ φημι καί λόγου, γνωρίζεσθαι· καί πᾶσι πανταχοῦ γενέσθαι διά τό κλέος τῆς δικαιοσύνης ἐξάκουστον.

Εἰ δέ τό κατά σάρκα δυσπαθές ὡς εἰκός παραιτούμενοι, τήν ταύτης νομίζομεν περιποιεῖσθαι διά τῆς ἐξουσίας εὐπάθειαν, γνῶμεν, ὡς τήν μέν εὐπάθειαν τῆς σαρκός, θείας ἐντολῆς ἐφεῦρε (≡15B_026≡> τῷ βίῳ παράβασις, καί ἄνθρωπος τῶν αἰωνίων τά πρόσκαιρα προτιμήσας εἰσήγαγε· τήν δέ τῆς σαρκός δυσπάθειαν, θείας ἐντολῆς τήρησις, καί Θεός διά τοῦτο γενόμενος ἄνθρωπος δι᾿ ἑαυτοῦ παρέδειξέ τε καί ἐνομοθέτησε· καί τήν μέν εἶναι τῆς τοῦ παραδείσου καί τῶν ἐκεῖσε ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἀποξενώσεως αἰτίαν· τήν δέ τῆς εἰς τόν παράδεισον ἐπαναγωγῆς, καί τῆς εἰς οὐρανούς ἀναλήψεως· καί τό δή πάντων θαυμασιώτερον (=0376=) τῆς πρός Θεόν οἰκειώσεως πρόξενον. Καί διά τοῦτο τῆς μέν σαρκικῆς δυσπαθείας, ὡς θείας ὀργάνου χάριτος ὑπαρχούσης, μέχρι πάντως ἀνθεξώμεθα, μή συμμεταβαλλόμενοι τοῖς καιροῖς καί τοῖς πράγμασι· τῆς δέ τῆς σαρκός εὐπαθείας παντελῶς ἀλογήσωμεν, ὡς ἀποπτύστου, καί πάντως λυθησομένης, καί πεισομένης τό ἑαυτῆς, καί τούς ἰδίους ὅρους οὐχ ὑπερβαινούσης, ὡς τό θεῖον ἔφη τοῦ Χριστοῦ στόμα Γρηγόριος· καί ὡς πάντων τῶν τῆς ψυχῆς στιγμάτων ποιητικῆς· ἵνα ὅλοι γενώμεθα τοῦ Θεοῦ καί μόνου, διά πάντων τῶν τε ψυχικῶν καί σωματικῶν κινημάτων, τάς θείας αὐγάς ἀπαστράπτοντες. Καί ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅλου Θεοῦ χωρητικοί, καί ὅλοι δι᾿ ὅλου θεοί κατά χάριν γενώμεθα· τοσοῦτον, ὥστε ἄλλον αὐτόν ἡμᾶς εἶναι διά πάντων νομίζεσθαι· χωρίς τῆς πρός αὐτόν κατ᾿ οὐσίαν ταυτότητος· τοῦτο γάρ ἡ τελείωσις, μηδέν τό παράπαν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τοῦ αἰῶνος τούτου γνώρισμα φέροντες· ἵνα μή δι᾿ ἐκεῖνο κατά τι στέρησις ἡμῖν τῆς θείας ἕξεως γένηται, καί πικρῶς μέν ὀδυνηθῶμεν ἐπί τῷ μώμῳ τῆς ἀληθοῦς ἀρτιότητος· τῆς δέ διορθώσεως τάς ἀφορμάς οὐχ εὑρήσωμεν.

Τοῦ αἰῶνος ἡμῖν ἀπογενομένου τῶν πράξεων, οὐδέν μένει τό σύνολον τῶν παρόντων ὡς ἔχει νῦν, σχήματός τε καί θέσεως, Οὐδέν τῶν ὁρωμένων τό πιστόν ἔχει τοῖς κεκτημένοις, καί ἄπτωτον. Οὐδέν διαρκῶς ἔστηκε τοῖς ἡττημένοις αὐτῷ προσδιαμένον ἀκίνητον· οὐ δόξα, οὐ πλοῦτος, οὐ δυναστεία, οὐχ ὑγεία, (≡15B_028≡> οὐκ ἀδοξία, οὐ πενία, οὐ δουλεία, οὐ νόσος, οὐ κάλλος, οὐ νεότης, οὐ περιφανεία, οὐκ ἀμορφία, οὐ γῆρας οὐ δυσγένεια· πάντα παρέρχεται, πάντα μαραίνεται, πάντα σκιᾶς δίκην ἀφανίζεται τά ἀνθρώπινα, καί πομφόλυγος εὐδιαπνευστότερός ἐστι, πᾶς ὁ τῆς ἀνθρωπίνης συναστείας ὄγκος. Πᾶς γάρ ἄνθρωπος, φησί, χόρτος, καί πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καί τό ἄνθος ἐξέπεσε. Πάντα γάρ ὡς ἀληθῶς τά ἀνθρώπινα, συνημμένην ἔχει κατά δύναμιν τήν φθοράν τῇ γενέσει· πολλάκις δέ καί προηγουμένην ἐπ᾿ ἐνίων τῆς γενέσεως τήν φθοράν· ὡς δύνασθαι κλαπῆναι τῇ κατά τό αὐτό τῶν

ἄκρων πρός ἄλληλα συνόδῳ τό μέσον[6], καί δι᾽ ἀμφοῖν θεωρούμενον· καί τοῦτο σοφῶς τῆς προνοίας μηχανωμένης, ἵνα γένηται πρός τήν τῶν αἰωνίων πίστωσιν ὁ τῶν ἀλλοιουμένων λόγος παιδαγωγία. Πάντα μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καί περιτρέπεται ἕκαστον ἑκάστῳ· καί δι᾽ ἀλλήλων μᾶλλον κυροῦσιν ἑαυτῶν τήν φθοράν ἤ τήν γένεσιν.

Μή τοίνυν ἐνδήσωμεν τοῖς ἐπικαίροις τήν μή φθειρομένην ψυχήν· μηδέ βαρήσωμεν τόν νοῦν κατασπῶντες πρός γῆν τῇ φροντίδι τῶν ὑλικῶν, ὕλης ὄντα κατά φύσιν ἐλεύθερον. Φυσικῶς ἀλλήλων διέλωμεν τῷ λόγῳ, τά μηδέποτε κατ᾽ οὐσίαν ἀλλήλοις (=0377=) συμπίπτοντα· καί οὐδείς κόπος ἡμῖν περίεστιν ἑλκύσαι τῆς προσπαθείας τῶν φθειρομένων, τήν ἀσύνθετον καί μηδαμῶς διάλυσιν φύσεως ἐπιδέξασθαι δυναμένην ψυχήν. Φύγωμεν Σόδομα· τήν περί τά αἰσθητά τῶν αἰσθήσεων πλάνην· λέγω καί σύγχυσιν, ἵνα φύγωμεν τόν ἐμπρησμόν· τήν τούτοις φημί πάντως διά πυρός ἑπομένην κόλασιν. Εἰς τό ὄρος σωθῶμεν, εἰς τό ὕψος δηλαδή τῆς κατά Θεόν πολιτείας, ἵνα μή συμπαραληφθῶμεν, οἱ μήπω τῶν αἰσθήσεων ὁλικῶς ἐξοικισθέντες, κἄν ἀργεῖν δοκῶμεν κατά τόν μακάριον Λώτ ἀπό κακίας[7], τῷ μή συνεργάζεσθαι (≡15B_030≡> τοῖς Σοδομίταις τά ὅμοια· τουτέστι, τοῖς διά τῶν αἰσθήσεων πάθεσι, τά πρόσφορα πάθεσι. Παραδράμωμεν ὅση δύναμις τά παρατρέχοντα, καί κρατεῖσθαι μέν παρ᾽ ἡμῶν οὐδαμῶς δυνάμενα, αὐτήν ἔχοντα φύσιν τήν παροδικήν ῥεῦσιν ὑπόστασιν· μόνην δέ ἡμῖν ἀναφυέντα τήν ἐπ᾽ αὐτοῖς τῆς ψυχῆς κακῶς ἐστιγμένην διάθεσιν, δι᾽ ἥν πᾶσα μέλλει τοῖς κατακρίτοις ἐπανατείνεσθαι βάσανος. Ἀφῶμεν πάντα προθύμως, ἤ Θεῷ διά τῶν δεομένων προχρήσωμεν, ὧν ἐξ ἀνάγκης φυσικῶς ἡμῖν παρέπεται στέρησις. Ἀφῶμεν γνωμικῶς κατά θέλησιν, τά φυσικῶς κατ᾽ ἀνάγκης ἀφιεντά τε καί ἀφιέμενα. Μή ποιήσωμεν τοῖς γινομένοις τε καί ἀπογινομένοις διά ἀλογίστου σχέσεως κάτοχον, τήν τόν Ποιητήν ἑαυτῆς φυσικῶς εἰκονίζουσαν ψυχήν· τήν μηδέποτε μετά τό γενέσθαι πέρας τοῦ λαμβάνουσαν, καί ἀεί ζητεῖν τόν Θεόν διά πάντων, καί πρός αὐτόν ἐπείγεσθαι προστεταγμένην. Μή θελήσωμεν ἔχειν ἅπερ κρατεῖν οὐ δυνάμεθα· μήτε μήν ὡς αἰωνίοις προστεθῶμεν τοῖς πάντως παρερχομένοις. Παράγει γάρ τό σχῆμα τοῦ αἰῶνος τούτου, καθώς εἶπεν ὁ Ἅγιος· καί· Ὁ οὐρανός, καί ἡ γῆ παρελεύσεται, καθώς εἴρηκεν ὁ τοῦ Ἁγίου Θεός· καί δεχώμεθα τήν θείαν ἀψευδῶς ἀπόφασιν, καί φθάνωμεν τῇ πίστει τοῦ λόγου τήν δύναμιν, καί πιστούμεθα δι᾽ ἀποδείξεως ἐναργοῦς τῶν λεγομένων τήν ἔκβασιν. Οὗτινος γάρ τά μέρη φθοραῖς καί ἀλλοιώσεσιν ὑπόκειται, καθώς τις τῶν ἡμετέρων ἔφη σοφός, τούτου καί τό πᾶν δηλονότι, κἄν μήπω δι᾽ ἐνεργείας ἐφέστηκεν ὁ καιρός, ἐν ᾧ ταῦτα, τό πᾶν ὑποστίσεται· ἐπεί καί πᾶς ἄνθρωπος ἐξ ὧν πάσχει καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, φυσικῶς οἶδε τεθνήξεσθαι, κἄν μήπω πάρεστι διά τῶν πραγμάτων ὁ θάνατος.

Γενώμεθα τοίνυν ἑαυτῶν, καί τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δέ μόνου Θεοῦ, ἀλλά μή τῆς σαρκός ὅλως καί τοῦ κόσμου. Ἑτοιμασθῶμεν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τόν Θεόν ἡμῶν κατά τό γεγραμμένον· (≡15B_032≡> Ἑτοιμάζου, τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τόν Θεόν σου, Ἰσραήλ· ὅπερ ἐστί, καθαρθῶμεν τῶν κακῶν στιγμάτων καί μολυσμῶν, ἀποβαλόντες

ἑαυτῶν καί αὐτάς ψιλάς τῶν παθῶν, κατά τό δυνατόν, τάς φαντασίας. Οὕτω γάρ ἀληθῶς ἑτοιμάζεται πᾶς ἑτοιμάζεσθαι θέλων καλῶς· ἵνα δεξώμεθα διά τῶν (=0380=) ἀρετῶν, ὡς διά τινων θείων χρωμάτων τήν ἀκριβῆ πρός Θεόν ἀξομοίωσιν. Οὕτω γάρ ἐπικαλεῖται δεόντως, ὁ τόν Θεόν πῶς ἐπικαλεῖσθαι χρή μή ἀγνοῶν· ἑτοιμασία γάρ ἐστι, κατ᾽ ἐμέ φάναι, τῶν παθῶν ἀλλοτρίωσις· ἐπίκλησις δε, ἡ γνησία διά τῶν ἀρετῶν πρός Θεόν οἰκείωσις. Ἤ πάλιν, ἑτοιμασία ἐστίν, ἡ διά τῶν ἀρετῶν τοῖς ἀξίοις ἐγγινομένη λαμπρότης· ἐπίκλησις δέ, ἡ διά γνώσεως ἀληθοῦς ὑποδοχή τῆς θεοποιοῦ χάριτος. Οὕτω γάρ ἄν λευκά διά παντός τά ἱμάτια ἔχειν δυνησόμεθα, κατά τό γεγραμμένον· τουτέστι φαιδρούς τούς διά τῶν ἀρετῶν τρόπους· καί διαφανεῖς, καί μηδέν σκότους τεκμήριον ἔχοντας. Καί ἡ ψυχή ἡμῶν ἀγαλλιάσεται ἐπί τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν· χαίρουσα ἐπί τε τῇ ἀπεκδύσει τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τοῦ φθειρομένου κατά τάς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· καί τῇ ἐπενδύσει τοῦ ναοῦ τοῦ κατά Θεόν κτισθέντος ἐν πνεύματι. Ἐνδύσει γάρ ἡμᾶς ὁ Θεός ἡμῶν ἱμάτιον σωτηρίου, καί χιτῶνα εὐφροσύνης· τουτέστι τήν ἐκτικήν κατ᾽ ἦθος διά τῶν ἀρετῶν φιλόσοφον πρᾶξιν, καί τήν ἄπταιστον ἐν πνεύματι γνωστικήν θεωρίαν, ἵνα καί τῶν μελλόντων τοῦ θείου καί ἀκηράτου νυμφῶνος ἀρχικῶν ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν. Ἐπί τούτοις πᾶσιν ἀκριβῶς σκοποῦντες πῶς περιπατοῦμεν, καί τί περί ἑαυτῶν βουλευόμεθα· πολλούς γινώσκοντες τοῖς παρ᾽ ἡμῶν γινομένοις ἀοράτους παρίστασθαι μάρτυρας, οὐκ εἰς τό φαινόμενον βλέποντας μόνον, ἀλλ᾽ εἰς αὐτάς παρακύπτοντας τάς ψυχάς, καί τό κρυπτόν, διελέγχοντας τῆς καρδίας.

Πολλοί γάρ, ὡς ἀληθῶς, χοροί πανταχόθεν ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἡμᾶς περιεστήκασι, τά γινόμενά τε καί λεγόμενα παρ᾽ (≡15B_**034**≡> ἡμῶν, καί νοούμενα, μέχρι καί ψιλῆς ἐνθυμήσεως, δι᾽ ἀκριβείας πάσης ἐν οὐρανῷ καταγράφοντες, πρός ἔλεγχον ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρα τῆς κρίσεως· ὅτε πᾶσα τῶν ὁρατῶν ἡ κτίσις κλονουμένη κατ᾽ ἔπειξιν ἄφατον πρός τήν οἰκείαν ὠθεῖται συντέλειαν· καί οὐρανός καί γῆ ῥοιζηδόν παρελεύσονται· καί τά διά μέσου στοιχεῖα καυσούμενα λυθήσεται· καί ἔσται οὐρανός καινός καί γῆ καινή, καί τά ἐπί τούτοις. Ἡνίκα θρόνοι προτίθενται, καί Παλαιός ἡμερῶν προκαθέζεται, καί βίβλοι ἀνοίγονται, τῶν ἡμετέρων ἔργων τε καί λόγων καί νοημάτων τά ἔγγραφα πιστῶν τε καί ἀνοθεύτως ἔχουσαι· χίλιαί τε χιλιάδες ἀγγέλων λειτουργοῦσιν αὐτῷ, καί μυρίαι μυριάδες αὐτῷ παρεστήκασι· καί ἀπειλή φρικώδης αἰθομένου (καιομένου) πυρός πανταχοῦ διατρέχουσα, καί τά κύκλῳ πάντα περιλαμβάνουσα, καί ὄρη ὡσεί κηρόν ἐκτήκουσα. Ποταμός γάρ πυρός, φησίν, εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Ἡνίκα τάρταρος, καί βόθρος ἀχανής καί ἀνείκαστος, καί σκότος ἐξώτερον, καί σκώληξ ἀκοίμητος ἀναδειχθῶσι παρόντα· καί ἐπ᾽ αὐτοῖς φόβος εἱστήκει διά πάντων μετέωρος ἐκδεχομένων τήν ἔκβασιν· (=0381=) καί ὀργῆς ἄγγελοι κολαστικόν πῦρ ἀποστίλβοντες, πῦρ δέ βλέποντες, καί πῦρ ἀναπνέοντες, ἕτοιμοι πρός πᾶσαν ἐκδίκησιν πάσης παρανομίας ἐστήκασι. Πᾶσά τε πρός τούτοις κτίσις ἐπίγειός τε καί ἐπουράνιος, ὅση τε ἐν ἀγγέλοις, καί ταῖς

ὑπέρ ἀγγέλους δυνάμεσι, καί ὅση ἀνθρώποις, παρίσταται μετά τρόμου τήν φοβεράν τῆς θείας βουλῆς ἐκδεχομένη φανέρωσιν· ἐφ᾽ ὧν ἁπάντων, αἱ πάντων ἡμῶν ἀναγνωσθήσονται πράξεις, καί τῶν κρυπτῶν ἡ γύμνωσις γενήσεται· ὥστε πάντας οὕτως γινώσκειν ἀλλήλων τάς ἁμαρτίας, ὡς ἕκαστος τάς ἑαυτοῦ, τήν βίβλον ἀπλανῶς ἀναγινώσκων τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως. Ἐλέγξω γάρ σε, φησί, καί παραστήσω κατά πρόσωπόν σου τάς ἁμαρτίας σου. Καί πάλιν· Κυκλώσει αὐτούς τά διαβούλια αὐτῶν.

Καί ἰδού ἄνθρωπος καί τό ἔργον αὐτοῦ, καί δικαστής ἀπαραλόγιστος, παρισταμένην ἔχων τήν φοβεράν καί μεγαλοπρεπῆ (≡15B_036≡> τῶν οὐρανίων ταγμάτων δύναμιν, ὑψηλός προκαθέζεται, πᾶσαν ἀπαστράπτων δικαιοσύνην, καί ἑκάστῳ δι᾽ ἀποφάσεως ἀληθοῦς καί δικαίας ἀπονέμων τά πρός ἀξίαν· τοῖς μέν ἐκ δεξιῶν διά τάς καλάς πράξεις σταθεῖσιν, μειλιχίως τήν ἡτοιμασμένην ἀπό καταβολῆς κόσμου τῶν οὐρανῶν βασιλείαν διδούς· τούς δέ τήν ἐξ εὐωνύμων διά τήν ἐρημίαν τῶν ἀγαθῶν ἔργων στάσιν λαχόντας, εἰς τό αἰώνιον πῦρ, τό ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, μετ᾽ ὀργῆς ἀπωθούμενος. Τίς ἐκεῖνο τό πῦρ ἐνέγκει μαινόμενον; Τίς οὐ καταπτήσει τό ξένον ἐκείνου τοῦ σκώληκος θέαμα; Τίς τοῦ σκότους ἐκείνου τοῦ ἐξωτέρου τό ταχύ τε ὁμοῦ καί βαρύ φέρειν δυνήσεται; Τίς μυκώμενον τό τάρταρον, καί ἐκ πυθμένος αὐτῷ συναναβρασσομένην τήν ἄβυσσον ὑποστήσεται; Τίς τῶν ἐπί τούτῳ τεταγμένων ἀγγέλων τό δριμύ τε καί βλοσυρόν τοῦ βλέμματος, καί τοῦ προσώπου τό κατηφές οὐχ ὑποτρέμει δονούμενος; Τίς τό πάντων δεινότερον τῶν κακῶν, τήν ἀποστροφήν τοῦ προσώπου τοῦ φύσει πράου καί φιλανθρώπου Θεοῦ καί οἰκτείρμονος οὐ φοβηθήσεται, ᾧ πᾶσα κτίσις συναποστρέφεταί τε καί συμβδελύττεται, τούς διά φιλαπεχθήμονα γνώμην ἑαυτούς τοσούτοις κακοῖς περιπείραντας, ἀγανακτοῦσα κατ᾽ αὐτῶν ἐνδίκως, ὡς τοιοῦτον ἑαυτοῖς φανῆναι τόν φύσει τε καί μόνον φιλάνθρωπον Θεόν βιασαμένων; Τίς τήν κατά συνείδησιν ἀπέραντον αἰσχύνην ἔσεσθαι μέλλουσαν ἐπί τῇ φανερώσει τῶν κρυπτῶν ὑποστήσεται; τίς τόν ἀσίγητον κλαυθμόν, καί τό πικρόν ἐκεῖνο καί ἀνόητον δάκρυον, καί τό βρυγμόν τῶν ὀδόντων, καί τούς κωκυτούς τῶν ἐν ταῖς βασάνοις πιεζομένων, ἤ τόν ἐκ τῆς μεταμελείας πόνον κατά μέσης αὐτῶν ἐπικείμενον τῆς καρδίας, καί διασμύχοντα δικαίως αὐτῶν τῆς ψυχῆς τόν πυθμένα, μετρῆσαι δυνήσεται; Τίς τήν ἐγγινομένην αὐτοῖς στενοχωρίαν ἐκ τοῦ μή ἐλπίζειν προθεσμίαν μεταποιήσεως, καί τέλος τῆς ἐπικειμένης κολάσεως, μηδέ τῆς πρός τό εὖ ζῆν πάλιν μεταβολῆς (=0384=) ἐκδέχεσθαι προσδοκίαν, ἐξειπεῖν ἐστιν (≡15B_038≡> ἱκανός. Τελευταῖον γάρ καί μόνον, καί φοβερόν ἐκεῖνο καί δίκαιον ὡς ἀληθῶς ἐστι τό κριτήριον, καί δίκαιον πλέον ἤ ὅσον ἐπίφοβον, καί διά τοῦτο τυχόν φοβερώτερον, ὅτι καί δίκαιον· καί πάντας ἑαυτῷ κατά τήν δικαίαν τοῦ Θεοῦ ψῆφον τούς αἰῶνας ἐναποκλεῖον. Τίς τάς οἰμωγάς καί τούς στεναγμούς τούς ἐκ μέσης αὐτῶν προφερομένους τῆς καρδίας, καί αὐτῶν καθαπτομένους τῶν μυελῶν, καί πικρῶς τά σπλάχνα καταδάκνοντας ἐπί νοῦν λαβών, δακρύων ἐλεύθερος εἶναι δυνήσεται; Τίς τόν θρῆνον καί τόν

ὀλοφυρμόν ἐνέγκῃ χωρίς ὀδύνης καί τῆς ἐπ᾽ αὐτῇ κατηφείας, καί μεθ᾽ οἵων προφερομένους τῶν ἐκ μεταμελείας λόγων, τῶν τε πρός ἑαυτόν ἑκάστου τῶν κολαζομένων, καί πάντων πρός ἅπαντας;

Τότε γάρ ἀληθής ἐπιγνώμων τῶν ἑαυτοῦ πταισμάτων καθέστηκεν ἕκαστος, ὅταν ἐφ᾽ ἑαυτῶν γυμνά φανῶσι τά πράγματα, καί παντός καλύμματος ἀπάτης ἐλεύθερα. Δικαία ἡ κρίσις σου, ὁ Θεός· ἐκάλεις γάρ ἡμᾶς, καί οὐχ ὑπηκούομέν σου· λόγους δέ παρεῖχες ἡμῖν, καί οὐ προσείχομεν, ἀλλ᾽ ἀκύρους ἐποιοῦμεν τάς σάς βουλάς· τοῖς δέ σοῖς λόγοις οὐ προσείχομεν. Τοιγαροῦν δικαίως ἦλθεν ἐφ ἡμᾶς ἀπώλεια, καί ὄλεθρος, καί καταιγίς, καί θλίψις, καί πολιορκία· καί νῦν ἡμεῖς ἐπικαλούμεθά σε, καί οὐκ εἰσακούεις· ζητοῦμεν παρά σοῦ, καί οὐχ εὑρίσκομεν ἔλεος· οὐδέ γάρ ἡμεῖς εἰσηκούσαμέν σου τῶν λόγων· οὐδέ τῷ πλησίον ἐποιήσαμεν ἔλεος. Οἱ γάρ μισήσαντες σοφίαν, καί τόν φόβον Κυρίου μή προελόμενοι, μηδέ θελήσαντες Θεοῦ προσέχειν βουλαῖς, τοιούτους δρεπόμεθα τῶν οἰκείων σπερμάτων τούς καρπούς, καί τῆς ἑαυτῶν ἀνοίας ἐμπιπλώμεθα. Ἀπετύφλωσε γάρ ἡμᾶς ἡ ἀπάτη τοῦ βίου, καί οὐκ ἔγνωμεν μυστήρια Θεοῦ· οὐδέ μισθόν εἶναι τό σύνολον ἠλπίσαμεν ὁσιότητος. Διά τοῦτο τρίβοις ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν, καί διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, δηλαδή θείας ἐπισκοπῆς, τήν δέ ὁδόν Κυρίου οὐκ ἔγνωμεν. Καί νῦν τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφάνια , καί τί ὁ πλοῦτος μετά ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν; Παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα, ὡς σκιά, καί ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα, καί ὡς νῦς διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ· (≡15B_040≡> ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν, οὐδέ ἀτραπόν τρόπεως αὐτῆς ἐν κύμασιν· ἤ ὡς ὀρνέου διαπτάντος ἀέρα, οὐθέν εὑρίσκεται τεκμήριον πορείας. Παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα, τοῦτο τό πῦρ ἡμῖν ἀφέντα κληρονομίαν, εἰς πάντας διαμένουσαν τούς αἰῶνας.

Δικαία ἡ κρίσις σου, ὁ Θεός· τά αὐτά γάρ λέγοντες οὐδέποτε λοιπόν παυσόμεθα· ἐκαλούμεθα, καί οὐχ ὑπηκούομεν· ἐνουθετούμεθα, καί οὐ προσείχομεν. Περί τούτων καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐδιδασκόμεθα τῶν δεινῶν, καί κατεφρονοῦμεν τῶν λεγομένων. Οὐκ ἐλύπει ἡμᾶς τότε κἄν μικρόν τά περί τούτων ῥήματα· ἐπεί οὐκ ἄν νῦν σφοδρῶς οὕτως ἐλύπει τά πράγματα· λῆρος ἡμῖν ἐνομίζετο τά νῦν ἡμῶν συνέχοντα τήν ζωήν, τότε συχνῶς ἐπᾳδόμενα. Ὢ τῆς ῥᾳθυμίας! ὢ τῆς ἀπάτης! ὢ τῶν κακῶν (=0385=) βουλευμάτων! ὢ τῶν πονηρῶν συναλλαγμάτων! ὢ τοῦ θαύματος τῆς ἐπί τούτοις δικαίας τοῦ Θεοῦ περί ἡμᾶς ἀποφάσεως! Πῶς ἑκάστου τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων εἴδους πρόσφορον ἡμῖν ἀντέδωκε βάσανον. Δι᾽ οἰκτράν γάρ καί ἀπόπτυστον σαρκός ἡδονήν, ταύτην ἔχειν τήν φοβεράν δικαίως κατεδικάσθημεν γέενναν. Τόν ζόφον καί τό σκότος τοῦτο τό φρικτόν οἰκεῖν κατεκρίθημεν, ἐπειδήπερ ἠγαπήσαμεν πάντα τά αἰσχρά, καί θεάματα καί ἀκούσματα καί ῥήματα· καί πάντων ὁμοῦ τῶν θείων ἀγαθῶν, τά ἱππικά καί τά θέατρα καί τά κυνηγέσια προετιμήσαμεν· ἐν οἷς δαιμόνων ἐχόρευον δῆμοι, καί πᾶσα θεία δι᾽ ἀγγέλων ἀπῆν ἐπισκοπή καί ἐπίγνωσις· ἔνθα τό μέν σεμνόν τῆς σωφροσύνης πολλοῖς καθυβρίζετο τρόποις· τό δέ τῆς ἀκολασίας κακόν τε καί

βδελυρόν περιφανῶς ἐσεμνύνετο. Δικαίως τοῦ φωτός ἐστερήθημεν νῦν, ὅτι πρός δόξαν τοῦ πεποιηκότος Θεοῦ τήν κτίσιν κατά τήν πρόσκαιρον ἡμῶν ζωήν οὐκ ἐθεασάμεθα· ἀλλ᾽ ἐμολύναμεν τούς ὀφθαλμούς ἡμῶν καί τά ὦτα καί τήν γλῶσσαν· μᾶλλον δέ διά τούτων τήν κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ γεγενημένην ψυχήν πᾶσι τοῖς τῷ Θεῷ μισουμένοις θεάμασί τε καί ἀκροάμασι, καί ῥήμασι, καί ταῖς κατ᾽ ἀλλήλων βασκανίαις ἐφθείραμεν. Εἰς δέ τόν τάρταρον κατεῤῥίφημεν, (≡15B_042≡> πήξει καί βυθῷ κατά ταυτόν τρυχώμενοι δεινῶς· ἐπειδή τῆς μέν ὑψηλῆς, καί τῶν ὑψηλῶν καί θείων προξένου ταπεινοφροσύνης προεκρίναμεν τήν ὑπερηφανίαν· καί τό τῆς ἀρετῆς στεῤῥόν τε καί σύντονον διά τήν τῆς σαρκός ὑπερβάλλουσαν θρύψιν τε καί διάχυσιν ἀπεωσάμεθα. Ποῦ νῦν ἡμῶν ἐστιν ἡ ὑπερηφανία, καί ἡ δι᾽ αὐτήν ἀλαζών πρός πάντας διάθεσις, καί ἡ τῆς σαρκός βλακώδης καί εὐδιάχυτος θρύψις; Ὢ τῆς ἀβουλίας! Ἀντί γέλωτος ἀκρατοῦ, καί τοῦ ἀκολάστου ψόφου τῶν παρειῶν, ὁ βαρύς οὗτος βρυγμός ἐστιν ἡμῖν τῶν ὀδόντων. Τήν τῶν θείων τε καί σωτηρίων λόγων ἀσκῆσαι μάθησιν μή βουληθέντες, ἀλλά μέθης ἀμετρίαν τῆς διά λόγου θείας προτιμήσαντες αἰνέσεως, δεινῶς κολαζόμεθα νῦν, τῆς γλώσσης δίψῃ φοβερᾷ διακαιομένης. Ἄξιον δέ καί τοῦ πρός τούς ἀδελφούς ἡμῶν μίσους, φθόνου τε καί δόλου καί ὑποκρίσεως, ἐξ ὧν καί δι᾽ ὧν ὁ φόνος, λοιδορίας τε καί συκοφαντίας, καί μνησικακίας καί ψεύδους καί ἐπιορκίας δρεπόμεθα καρπόν, τοῦτον τόν ἀκοίμητον σκώληκα, τό βάθος ἡμῶν τῆς ψυχῆς ἀκορέστως ἐσθίοντα. Ἐπειδή τῆς ἀγάπης τό εὐθές διαστρέψαντες, ἐσκολιώσαμεν τήν καρδίαν, καί τῆς ἀληθείας τό ἀπαθές διαφθείραντες, αὐτήν ἐσκαμβώσαμεν· κακόν διά μίσους ἑκουσίου, ἀκούσιον ἑαυτοῖς δημιουργήσαντες σκώληκα, καί πονηροτέραν σκαμβότητα διά ψεύδους ὀρύξαντες, δ᾽ ἥν τῷ Θεῷ εὐθεῖ καί ὀρθῷ οὐχ ἡνώθημεν. Αὐτός γάρ εἶπε διά τοῦ ἁγίου Δαβίδ τοῦ προφήτου, Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή.

Ἄξια τοιγαροῦν ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν μᾶλλον δέ, τῆς οἰκείας κατά πρόθεσιν διαθέσεως ἄξια κομιζόμεθα τά ἐπίχειρα· πυρός ἡδονῆς, πῦρ γεέννης· καί σκότους ἀγνοίας καί ἀπάτης προσκαίρου, (=0388=) σκότος αἰώνιον· καί σκώληκα κολαστικόν καί ἀκοίμητον, σκώληκος τοῦ διά μίσους καί ψεύδους τήν καρδίαν σκολιώσαντός τε καί σκαμβώσαντος· καί ψόφου παρειῶν ἀσελγοῦς καί βράσματος, ψόφον καί ὀδόντων βρυγμόν· καί ὕψους ὑπερηφανίας ματαίας καί διαχύσεως, πτῶσιν καί βάθος ἀχανές, (≡15B_044≡> καί στυγνότητα πτήξεως. Καί ἁπλῶς εἰπεῖν, ἑκάστου τῶν ἑκουσίων ἡμῶν κακῶν, τήν ἑκάστῳ πρόσφορον ἀκούσιον τιμωρίαν δικαίως ἀντιλαμβάνομεν. Ὢ τῆς ἐλεεινότητος ἡμῶν! Τί ἡμᾶς τούς ἀθλίους, μή κατασβέσαι τό πῦρ τῆς σαρκός διά νηστείας καί ἀγρυπνίας, καί τῶν τῶν θείων λόγων μελέτης, καλῶν ὄντων καί εὐμαρῶν τοῦ πυρός σβεστηρίων, καί μή τούτῳ νῦν τῷ πυρί τηγανίζεσθαι; Τί μή κατά φύσιν ὁρᾷν τε καί ἀκούειν καί λαλεῖν, τούς ὀφθαλμούς καί τά ὦττα καί τήν γλῶτταν εἰθίσαμεν, ἵνα μή τοῦτον εἴχομεν νῦν τό ζόφον, καί τήν βαρυτάτην σιγήν· ἀλλά καί ἡμεῖς τοῦ φωτός καί τοῦ λόγου καί σοφίας τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἁγίων ἀπηλαύομεν, ὡς τῆς θείας γενόμενοι δόξης θεαταί καί

ἀκουσταί καί ὑμνῳδοί; Εἰ δι᾽ ἀγάπης τόν ἑκούσιον τοῦ μίσους ἐνεκρώσαμεν σκώληκα, καί δι’ ἀληθείας τό ψεῦδος ἠφανίσαμεν, νῦν ἄν τούτου τοῦ καυστικοῦ καθειστήκαμεν ἐλεύθεροι σκώληκος, καί τῶν λοιπῶν ὅσα ἡμῶν νῦν συνέχει δεινά τήν ζωήν. Δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ. Οὐχ εὑρίσκομεν, ὅπερ μή ἐζητήσαμεν. Οὐκ ἀνοίγεται ἡμῖν ἡ θύρα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐπειδή τήν θύραν τῶν ἀρετῶν διά πράξεως οὐκ ἐκρούσαμεν· οὐ λαμβάνομεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τήν ἀπόλαυσιν, ἐπειδή δι᾽ εὐχῆς τήν χάριν τῆς γνώσεως οὐκ ᾐτήσαμεν. Οὐδένα γάρ τῶν θείων ἔσχομεν ἔρωτα, ἀλλά τοῖς γηΐνοις τόν νοῦν καταδήσαντες, πᾶσαν αὐτοῖς ἡμῶν συνεφθείραμεν τήν ζωήν. Κἀκεῖνα μέν πάντα καπνοῦ δίκην ἀφανισθέντα παρῆλθεν, ὁ δέ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς δίκης λόγος μένει διά παντός ἀπαρόδευτος.

Καί ταῦτα μέν ἐκεῖνοι, τῆς θείας δικαιοσύνης μεταμανθάνοντες ἐξ ὧν πάσχουσι τήν δύναμιν, ὡς τύπῳ περιλαβεῖν, ἀλλήλοις τυχόν διαλεχθήσονται· ἐγώ δέ τίς γένομαι ὁ τάλας; Τίσιν ἐρειδόμενος πράξεσιν, ἐλπίσω τῆς φοβερᾶς ἐξαιρεθῆναι κατακρίσεως, πάσης ἀρετῆς καί γνώσεως, ὑπάρχων ἔρημος; Δέδοικα μή δεθείς χεῖρας καί πόδας, ῥιφῶ εἰς γῆν γνοφεράν καί σκοτεινήν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, ἔνθα οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδέ ὁρᾶν ζωήν βροτῶν· ὡς δήσας τοῖς πάθεσιν ἑκουσίως τάς πρακτικάς (≡15Β_**046**≡> τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καί ἀπό τοῦ θείου δρόμου τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας κωλύσας τῆς ψυχῆς τά διαβήματα. Οἴμοι τῆς φοβερᾶς αἰσχύνης, τῆς μηδέποτε πέρας, (=0389=) ἐχούσης, εἰ μή μεταβαλών, τῶν πολλῶν μου κακῶν ἐλεύθερος γένομαι· Οἴμοι τοῦ κλαυθμοῦ, καί τῶν πικρῶν δακρύων, καί τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων, εἰ μή νήψας κἄν ὀψέ ποτε τόν βαθύν ὕπνον τῆς ῥᾳθυμίας ἀποτινάξωμαι, καί τό ῥυπαρόν ἔνδυμα τῆς ἁμαρτίας ἐκδύσωμαι. Ἀντί φωτός, σκότος· ἀντί χαρᾶς, λύπη· ἀντί ἀνέσεως, κόλασις καί στενοχωρία με πάντως ὑποδέξονται. Καί τό δή πάντων ἐλεεινότερον, ἤ βαρύτερον εἰπεῖν ἀληθέστερον, ὅ καί λέγων μόνον ὀδυνῶμαι· πόσῳ γε μᾶλλον πάσχων (ἱλάσθητι, Χριστέ, καί σῶσον ἡμᾶς ταύτης τῆς ὀδύνης) ὁ τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἁγίων αὐτοῦ δυνάμεων χωρισμός· καί ἡ πρός διάβολον, καί τούς πονηρούς δαίμονας οἰκείωσις εἰς ἀεί διαμένουσα· καί τήν ἐκ τούτων ἐλευθερίαν τῶν δεινῶν ἀπροσδόκητον ἔχουσα. Οἷς γάρ κατά τόν αἰῶνα τοῦτον διά τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡμῶν τῶν πονηρῶν συνεῖναι κατά θελητόν γνωμικῶς ἐπελεξάμεθα, σύν τούτοις εἰκότως ἐξ ἀνάγκης εἶναι κατά τόν αἰῶνα τόν μέλλοντα καί μή θέλοντες κατακριθησόμεθα. Καί ἔστι πάσης κολάσεως κολαστικώτερόν τε καί δεινότερον, τό διά παντός συνεῖναι τοῖς μισοῦσι καί μισουμένοις, καί βασάνων χωρίς, μή ὅτιγε σύν ταύταις· κεχωρίσθαι δέ τοῦ ἀγαπῶντός τε καί ἀγαπωμένου. Θεός γάρ μισεῖται κρίνων δικαίως ὑπό τῶν κρινομένων, κατά φύσιν ἀγάπη καί ὤν καί καλούμενος· οὔτε μισεῖ τούς κρινομένους· πάντως γάρ φύσιν ὑπάρχει πάθους ἐλεύθερος.

Ταῦτα κατ᾽ ἀλήθειαν ἀψευδῶς ἔσεσθαι πιστεύοντες, ἠγαπημένε, μή ἀμελήσωμεν ἑαυτῶν· ἀλλά σπουδῇ πάσῃ, καθ᾽ ὅλην τήν δύναμιν, ὡς ἔχομεν καιρόν, τόν πλάνον φύγωμεν κόσμον καί

κοσμοκράτορα. Παρέρχεται γάρ, καί τά ἐν αὐτῷ πάντα μαραίνεται. Ἔσται γάρ ὡς ἀληθῶς, ἔσται καιρός, ὅτε φοβερά τις βοήσει σάλπιγξ, ξένην ἠχοῦσα φωνήν, καί τό πᾶν τοῦτο λυθήσεται, διαπίπτον (≡15B_048≡> τῆς ἐν αὐτῷ νῦν ὁρωμένης διακοσμήσεως. Καί ὁ μέν φαινόμενος κόσμος παρελεύσεται, τήν οἰκείαν λαμβάνων συντέλειαν· ὁ δέ νῦν κρυπτόμενος τῶν νοητῶν φανήσεται κόσμος, ὀφθαλμοῖς καί ἀκοαῖς καί διανοίαις ξένα παντάπασιν κομίζων μυστήρια. Καί ἡ μέν σάλπιγξ κατά τό θεῖον βοῶσα πρόσταγμα, τάς ἀπείρους ὑφέν, καί ἀθρόως τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων μυριάδας, ὡς ἐξ ὕπνου τινός ἀναστήσει τοῦ θανάτου, πρός ἐξέτασιν ἄγουσα· ὁ δέ Θεός δικαίας ἑκάστῳ πρός ἅ διά τοῦ σώματος ἔπραξεν, εἴτε καλόν, εἴτε φαῦλον, καταξίαν τάς ἀμοιβάς ἀποδίδωσιν, μέγαν καί φοβερόν καί ἔσχατον πᾶσι τοῖς οὖσι διδούς συγκλεισμόν. Ἀλλά γένοιτο πάντας ἡμᾶς, τόν τε σωτήριον τῆς γεέννης φόβον, καί τόν τίμιον πόθον τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας [ταυτόν δέ κυρίως ἐπ᾿ ἀμφοτέρων εἰπεῖν ἔστι, Θεοῦ πᾶσι πάντα γινομένου τε καί λεγομένου· καθώς ἕκαστος ἔχει κακίας ἤ ἀρετῆς ποιότητος] πρό ὀφθαλμῶν ἀδιαστάτως ἔχειν· τόν μέν φόβον, παντελῆ τῶν κακῶν ἡμῖν ἀποχήν (=0392=) καί ἀργίαν ποιοῦντα· τόν δέ πόθον, κατά περιουσίαν καί εἰς τάς τῶν ἀγαθῶν πράξεις ἱλαρῶς προτρεπόμενον.

Ταῦτα σοι παρ᾿ ἐμοῦ τοῦ μικροῦ καί πένητος, εὐλογημένε, τῆς ἀγάπης ἔστω τῆς πρός σέ γνωρίσματα, φυλακῆς ἕνεκεν καί ἀσφαλείας τῶν προσόντων σοι καλῶν· ἧς χρῄζειν ὑπολαμβάνω, καί τό λίαν κατά σέ ταῖς ἀρεταῖς διά πάντων κοσμούμενον. Οὐ γάρ ἄλλως ἔχω σε δικαίως ἀμείψασθαι δυνηθῆναι, τῶν εἰς ἐμέ πολλῶν σου καλῶν, ἤ κατά τοῦτον τόν τρόπον διατιθέμενος. Σύν ἐμοί δέ γνησίως πάντες ὁμοθυμαδόν οἱ ταύτην διά σέ παροικοῦντες τήν χώραν τίμιοι Πατέρες ἀσπάζονται, νυκτός καί ἡμέρας ἀπαύστως μετά δακρύων τόν Θεόν ἱκετεύοντες, ἀποκαταστῆσαι μεθ᾿ ὑγείας ἡμῖν τόν ἡμῶν Γεώργιον, τόν ὄντως γλυκύν καί ὁρώμενον καί ὀνομαζόμενον· ἵνα σύν αὐτῷ τήν τε παροῦσαν ἀβλαβῶς διοδεύσωμεν ζωήν, καί μελλούσης χάριτος τοῦ φιλανθρώπου (≡15B_050≡> Θεοῦ καί δοτῆρος τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν· πρεσβευούσης ὑπέρ ἡμῶν, καί τόν Θεόν ἡμῖν ἱλεουμένης τῆς παναγίας ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, σύν πᾶσι τοῖς ἁγίοις. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ὅρα περί ἀρχῆς ἀνθρωπίνης.

2. Τίνα χρή ζητεῖν καί θέλειν· καί τίνα παραχωρεῖν τῷ Θεῷ.

3. Ὅτι τό ἀρχεῖν καί ἄρχεσθαι, καί πλουτεῖν καί πένεσθαι, οὔτε φύσεώς ἐστιν, οὔτε γνώμης, ἀλλά τῆς ἀγούσης τά πάντα Προνοίας.

4. Ὅρος τοῦ ἐφ᾿ ἡμῖν, ἤγουν τοῦ αὐτεξουσίου.

5. Ὅρος τοῦ οὐκ ἐφ᾿ ἡμῖν, εἴτουν τῶν μή ὑπό τό αὐτεξούσιον.

6. Τά ἄκρα λέγει τήν γένεσιν καί τήν φθοράν, μέσον δέ γενέσεως καί φθορᾶς ἐστι τό γενητόν· ἐφ᾿ οὗ πολλάκις ἡ φθορά προλαμβάνει τήν γένεσιν· ἅμα τῇ γενέσει περί τό γινόμενον

συνεισειοῦσα, καί τήν αὐτοῦ πρίν γενέσθαι δαφθείρουσα σύστασιν.

7. Οἱ τήν ψυχήν τῇ σχέσει τῶν αἰσθήσεων ἔχοντες προσηλουμένην, οὐ σώζονται, φησί, κἄν ἀργῶσιν ἀπό τῶν τερπόντων τάς αἰσθήσεις παθῶν, εἰ μή τελείως τῆς πρός τάς αἰσθήσεις σχέσεως τήν ψυχήν ἀποστήσωσιν· ὡς οὐδέ ὁ μακάριος Λώτ, εἰ μή ἐξῆλθε Σοδόμων, κἄν οὐκ ἐποίει τά Σοδομιτῶν, οὐκ ἄν διέφυγε τοῦ πυρός τήν κατάβασιν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄. ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ, ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

Β΄. Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην κουβικουλάριον, περί ἀγάπης.

(≡15B_052≡> Τῆς πρός τόν Θεόν κατά χάριν καί τόν πλησίον ἁγίας ἀγάπης ἀντεχομένους ὑμᾶς, θεοφύλακτοι, καί (=0393=) τοῖς καθήκουσι τρόποις ἐπιμελουμένους, καί ἤδη μέν μαθών παρ᾽ ἐμαυτοῦ παρών, καί ἀπών δέ οὐχ ἧττον, εἰ μή καί μᾶλλον τοῦ παρεῖναι, τό πάσχειν ὅσα τῆς θείας ἀγάπης ἴδια καί ἔστι καί λέγεται, ἵνα καί τοῦτο θεῖον ἔχητε, τό κατ᾽ ἀρετήν ἀπερίγραφον καί ἀόριστον· τό μή παρόντας μόνον εὐεργετεῖν, ἀλλά καί ἀπόντας προθυμεῖσθαι, καί πολλῷ ἀπῳκισμένους τῷ τοπικῷ διαστήματι· καί τήν εἰς μῆκος ταύτης ἐπίδοσιν ἑκάστοτε μανθάνων διά τῶν ἐνταῦθα παραγινομένων, οὐ μήν ἀλλά καί διά τῶν τιμίων ὑμῶν συλλαβῶν, ὡς δι᾽ ἐσόπτρου τήν ἐμπρέπουσαν ὑμῖν τῆς θείας χάριτος μορφήν εἰκονιζόμενος, εἰκότως χαίρω καί εὐφραίνομαι· καί εὐχαριστῶν ὑπέρ ὑμῶν τῷ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν Θεῷ, καί μετά τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου βοῶν οὐ παύομαι· Εὐλογητός ὁ Θεός καί Πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ὑμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· πεπεισμένος μάλιστα, καί γινώσκων τήν ἁγίαν ὑμῶν ψυχήν, τῆς ἐμῆς ἀθλίας ἐν πνεύματι δι᾽ ἀγάπης ἀλύτως ἠρτῆσθαι, δεσμόν φίλιον ἔχουσαν τόν νόμον τῆς χάριτος, καθ᾽ ὅν ἑαυτοῖς ἀοράτως με συνάπτοντες, συμφαιδρύνετε, τό ἐμόν ἐκ τῆς ἁμαρτίας αἶσχος τῇ παραθέσει τῶν ἰδίων (≡15B_054≡> καλῶν ἀφανίζοντες. Οὐδέν γάρ ὄντως τῆς θείας ἀγάπης θεοειδέστερον, οὐδέ μυστηριωδέστερον, οὐδέ ἀνθρώποις πρός θέωσιν ὑψηλότερον· ὅτι πάντα ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα ἔχει τά καλά, ὅσα τῆς ἀληθείας ὁ λόγος ἐν ἀρετῆς εἴδει διέξεισι· καί πάντων ἀσχέτως τῶν ἐν κακίας εἴδει κατειλημμένων ἀπῴκισται, ὡς πλήρωμα νόμου καί προφητῶν[1]· οὕς διαδέχεται τό τῆς ἀγάπης μυστήριον, τό ἡμᾶς θεούς ἐξ ἀνθρώπων ποιοῦν, καί συντέμνον πρός τόν καθόλου λόγον τῶν ἐντολῶν τούς μερικούς ὑφ᾽ οὗ πάντες κατ᾽ εὐδοκίαν μονοειδῶς περιέχονται, καί ἐξ οὗ πολυτρόπως κατ᾽ οἰκονομίαν ἐκδίδονται.

Ποῖον γάρ εἶδος τῶν ἀγαθῶν οὐ κέκτηται ἡ ἀγάπη; Οὐ πίστιν τήν πρώτην τῶν κατ᾽ εὐσέβειαν πραγμάτων ὑπόθεσιν, τήν τόν Θεόν εἶναι καί τά θεῖα πληροφοροῦσαν τόν ἔχοντα· καί πλέον ἤ ὅσον ὀφθαλμός ταῖς ἐπιφανείαις προσβάλλων τῶν αἰσθητῶν τήν περί αὐτῶν τοῖς ὁρῶσι δόξαν παρέχεται; Οὐκ ἐλπίδα, τήν ὑφιστῶσαν ἑαυτῇ τό ὄντως ὑφιστάμενον ἀγαθόν, καί πλέον

κατέχουσαν, ἤ ὅσον χείρ τό τῇ ἀφῇ ὑποπίπτον τῆς ὕλης παχύτατον; Οὐ τῶν πιστευθέντων τε καί ἐλπισθέντων δίδωσι τήν ἀπόλαυσιν, δι᾽ ἑαυτῆς ὡς παρόντα τά μέλλοντα κατά (=0396=) διάθεσιν ἔχουσα; Οὐ ταπείνωσιν τήν πρώτην βάσιν τῶν ἀρετῶν, καθ᾽ ἥν ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες γενέσθαι, καί τῆς ὑπερηφανίας τό μάταιον οἴδημα καταβάλλειν δύνανται [δυνάμεθα]; Οὐ πραότητα, δι᾽ ἧς τούς ψόγους τε καί τούς ἐπαίνους ῥαπίζομεν, καί τῶν ἐκ διαμέτρου κακῶν, δόξης τέ φημι καί ἀδοξίας, τήν ὄχλησιν ἀπωθούμεθα; Οὐ πραϋπάθειαν, καθ᾽ ἥν καί πάσχοντες ἀναλλοίωτοι μένομεν πρός τούς δρῶντας κακῶς, δυσμενῶς οὐδόλως διατιθέμενοι; Οὐκ ἔλεον, καθ᾽ ὅν τάς τῶν ἄλλων συμφοράς θέλοντες οἰκειούμεθα· καί τό συγγενές καί ὁμόφυλον ἀγνοεῖσθαι μή συγχωρούμεθα; (≡15B_056≡> Οὐκ ἐγκράτειαν καί ὑπομονήν, καί μακροθυμίαν, καί χρηστότητα, εἰρήνην τε καί χαράν, δι᾽ ὧν θυμόν καί ἐπιθυμίαν, καί τήν καυστικήν τούτων ζέσιν, καί πύρωσιν εὐμαρῶς κατευνάζομεν; Καί ἁπλῶς, ἵνα συνελών εἴπω, πάντων ἐστί τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀγάπη τέλος, ὡς πρός Θεόν τό τῶν ἀγαθῶν ἀκρότατον, καί παντός αἴτιον ἀγαθοῦ, τούς ἐν αὐτῇ περιπατοῦντας ἄγουσα καί προσάγουσα, ὡς πιστή, καί ἀδιάπτωτος καί μένουσα.

Ἡ πίστις γάρ βάσις ἐστί τῶν μετ᾽ αὐτήν, ἐλπίδος λέγω καί ἀγάπης, βεβαίως τό ἀληθές ὑφιστῶσα· Ἡ δέ ἐλπίς, τῶν ἄκρων ἐστίν ἰσχύς, ἀγάπης λέγω καί πίστεως, τό πιστόν τε δι᾽ ἑαυτῆς καί ἐραστόν ἀμφοῖν ὑποφαίνουσα, καί πρός αὐτό τόν δρόμον δι᾽ ἑαυτῆς ποιεῖσθαι διδάσκουσα. Ἡ δέ ἀγάπη τούτων ἐστί συμπλήρωσις, τό ἔσχατον ὀρεκτόν ὅλον ὅλη περιπτυσσομένη, καί ταύταις τῆς ἐπ' αὐτό κινήσεως στάσιν παρεχομένη, τοῦ πιστεύειν εἶναι καί ἐλπίζειν παρέσεσθαι, τό ἀπολαύειν παρόντος δι᾽ ἑαυτῆς ἀντεισάγουσα. Αὕτη μόνη, κυρίως εἰπεῖν, κατ᾽ εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος τόν ἄνθρωπον ὄντα παρίστησι, τῷ μέν λόγῳ σοφῶς τό ἐφ᾽ ἡμῖν ὑποτάσσουσα· τούτῳ δέ τόν λόγον οὐχ ὑποκλίνουσα· καί πείθουσα τήν γνώμην κατά τήν φύσιν πορεύεσθαι, μηδαμῶς πρός τόν λόγον τῆς φύσεως στασιάζουσαν· καθ᾽ ὅν ἅπαντες, ὥσπερ μίαν φύσιν, οὕτω δέ καί μίαν γνώμην καί θέλημα ἕν, Θεῷ καί ἀλλήλοις ἔχειν δυνάμεθα, οὐδεμίαν πρός Θεόν καί ἀλλήλους διάστασιν ἔχοντες, ὅτ᾽ ἄν τῷ νόμῳ τῆς χάριτος, δι᾽ οὗ τόν νόμον τῆς φύσεως γνωμικῶς ἀνακαινίζομεν, στοιχεῖον προαιρούμεθα. Ἀμήχανον γάρ τούς μή πρότερον Θεῷ καθ᾽ ὁμόνοιαν συναφθέντας, ἀλλήλοις συμβαίνειν δύνασθαι κατά τήν γνώμην.

Ἐπειδή γάρ κατ᾽ ἀρχάς τόν ἄνθρωπον ὁ ἀπατήσας διάβολος, δόλῳ κακούργως μεμηχανημένῳ διά φιλαυτίας, δι᾽ ἡδονῆς (≡15B_058≡> προσβολήν ἀπατήσας, Θεοῦ καί ἀλλήλων ἡμᾶς κατά τήν γνώμην διέστησε, τό τε εὐθές διατρέψας, καί τήν φύσιν κατά τόν τρόπον τοῦτον μερίσας, κατέτεμεν εἰς πολλάς δόξας καί φαντασίας, καί τήν ἐφ᾽ ἑκάστῳ κακῷ μέθοδόν τε (=0397=) καί εὕρεσιν, τῷ χρόνῳ νόμον κατέστησε, ταῖς ἡμῶν πρός τοῦτο δυνάμεσι συγχρησάμενος, καί πονηρόν πρός διαμονήν τοῦ κακοῦ τοῖς πᾶσιν ἐνθέμενος ἔρεισμα, τό κατά τήν γνώμην ἀσύμβατον· ἀφ᾽ οὗ τόν ἄνθρωπον ἅπαξ τῆς κατά φύσιν κινήσεως τραπῆναι παρέπεισε, καί πρός τό κεκωλυμένον ἀπό τοῦ ἐπιτετραμμένου κινῆσαι τήν ὄρεξιν,

καί τρία τά μέγιστα καί ἀρχαῖα κακά, καί πάσης ἁπλῶς εἰπεῖν κακίας γεννητικά ἑαυτῷ ὑποστήσασθαι· ἄγνοιαν, φημί, καί φιλαυτίαν, τυραννίδα, ἀλλήλων ἐξηρτημένας καί δι᾽ ἀλλήλων συνισταμένας. Ἐκ γάρ τῆς περί Θεοῦ ἀγνοίας, ἡ φιλαυτία. Ἐκ δέ ταύτης, ἡ πρός τό συγγενές τυραννίς ἐστι· καί οὐδείς ἀντερεῖ λόγος· τῷ κατά παράχρησιν τρόπῳ τῶν οἰκείων δυνάμεων, λόγου τε καί ἐπιθυμίας καί θυμοῦ, ταύτας ὑποστησαμένων· δέον λόγῳ μέν, ἀντί τῆς ἀγνοίας πρός τόν Θεόν διά γνώσεως κατά ζήτησιν μονώτατον κινεῖσθαι· δι᾽ ἐπιθυμίας δέ, τοῦ τῆς φιλαυτίας πάθους καθαρόν κατά πόθον πρός τόν Θεόν μόνον ἐλαύνεσθαι· καί τῷ θυμῷ τυραννίδος κεχωρισμένῳ, πρός τό Θεοῦ μόνου τυχεῖν ἀγωνίζεσθαι· καί τήν ἐκ τούτων καί δι᾽ ἥν ταῦτα, θείαν καί μακαρίαν ἀγάπην δημιουργῆσαι, τήν Θεῷ συνάπτουσάν τε, καί Θεόν ἀποφαίνουσαν τόν φιλόθεον. Ἐπειδή ταῦτα κατά θέλησιν μέν ἰδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπάτην δέ τοῦ διαβόλου συμβέβηκε κακῶς περί τόν ἄνθρωπον[2], ὁ τήν φύσιν καί ποιήσας Θεός, καί ἀσθενήσασαν ὑπό κακίας σοφῶς ἐξιώμενος, δι᾽ ἀγάπην τήν πρός ἡμᾶς, ἑαυτόν ἐκένωσε μορφήν δούλου λαβών, ἀτρέπτως ἑαυτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν ταύτην ἑνώσας, ὅλος καθ᾽ ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν δι᾽ ἡμᾶς τοσοῦτον γενόμενος ἄνθρωπος, ὅσον τοῦ μή Θεός εἶναι (≡15B_060≡> τοῖς ἀπίστοις ἐνομίζετο· καίτοι τοσοῦτον ὑπάρχων Θεός, ὅσον τοῖς πιστοῖς ὁ ἄῤῥητος τῆς εὐσεβείας καί ἀληθής ὑποτίθεται λόγος, ἵνα καταλύσῃ τά ἔργα τοῦ διαβόλου, καί τῇ φύσει ἀχράντους ἀποδούς τάς δυνάμεις, πάλιν τῆς πρός αὐτόν συναφείας, καί ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, ἀνακαινίσῃ τῆς ἀγάπης τήν δύναμιν, τήν τῆς φιλαυτίας ἀντίπαλον· τῆς πρώτης ἁμαρτίας, καί πρώτου γεννήματος τοῦ διαβόλου καί παθῶν τῶν μετ᾽ αὐτήν μητρός καί οὔσης καί γινωσκομένης· ἥν δι᾽ ἀγάπης ἀφανίσας ὁ ἑαυτόν Θεοῦ παρασχόμενος ἄξιον, συνηφάνισεν αὐτῇ καί πάντα τόν τῆς κακίας ὄχλον, βάσιν ἄλλην ἤ αἰτίαν τοῦ εἶναι μετά ταύτην οὐκ ἔχοντα. Οὐκέτι γάρ οἶδεν ὁ τοιοῦτος ὑπερηφανίαν, τό γνώρισμα τῆς ἀντιθέου οἰήσεως, τό σύνθετον κακόν καί ἀλλόκοτον. Ἀγνοεῖ δόξαν τήν πίπτουσαν, καί ἑαυτῇ τούς κατ᾽ αὐτήν φυσωμένους καταβάλλουσαν. Μαραίνει φθόνον, τόν τούς ἔχοντας πρῶτον δικαίως μαραίνοντα, δι' εὐνοίας ἑκουσίου τούς συγγενεῖς οἰκειούμενος· θυμόν τε καί μιαιφονίαν καί ὀργήν καί δόλον καί ὑπόκρισιν καί εἰρωνείαν καί μῆνιν καί πλεονεξίαν, καί πάντα οἷς ὁ εἷς μεμέρισται ἄνθρωπος, συναπερίζωσε. Τῇ γάρ φιλαυτίᾳ ὡς ἀρχῇ, καθώς εἶπον, καί μητρί τῶν κακῶν ἀποτιλείσῃ, πάντα τά ἐξ αὐτῆς τε καί μετ᾽ αὐτήν συναποτίλλεσθαι εἴωθεν· (=0400=) ἐπειδή ταύτης μή οὔσης, οὐδέ οὐδαμῶς τό παράπαν κακίας εἶδος, ἤ ἴχνος ὑφίστασθαι δύναται· πάντα δέ τά τῆς ἀρετῆς εἴδη ἀντεισάγεσθαι, τά συμπληροῦντα τῆς ἀγάπης τήν δύναμιν, τήν τά μεμερισμένα συνάγουσαν, καί πρός ἕνα καί λόγον καί τρόπον πάλιν δημιουργοῦσαν τόν ἄθρωπον, καί πᾶσαν τήν ἐν πᾶσι κατά τήν γνώμην ἀνισότητά τε καί διαφοράν ἐξισοῦσάν τε καί ὁμαλίζουσαν· καί είς τήν ἐπαινετήν ἀνισότητα δεόντως προβιβάζουσαν, ἑκάστου δηλονότι τοσοῦτον πρός ἑαυτόν κατά πρόθεσιν ἐφελκομένου τόν πέλας, καί ἑαυτοῦ προτιμῶντος, ὅσον τό πρίν αὐτόν ἀπεῶσαι, καί

προύχειν πρόθυμος ἦν· καί ἑαυτόν ἑκουσίως ἑαυτοῦ δι᾽ αὐτήν ἀπολύοντος, τῷ χωρισμῷ τῶν ἰδικῶς κατά τήν γνώμην ἐπ᾽ αὐτῷ νοουμένων λόγων τε καί ἰδιωμάτων· καί πρός μίαν ἁπλότητά (≡15B_062≡> τε καί ταυτότητα συναγομένου, καθ᾽ ἥν οὐδείς οὐδαμῶς ἐστιν οὐδέν τοῦ κοινοῦ διωρισμένος, ἀλλ᾽ ἕκαστος ἑκάστῳ, καί πᾶσιν ἅπαντες, καί Θεῷ μᾶλλον ἤ ἀλλήλοις, εἵς καθεστήκασι, τόν ἕνα δι᾽ ἑαυτῶν τοῦ εἶναι λόγον, καί φύσει καί γνώμῃ μονότατον, προφαινόμενον ἔχοντες· καί τόν ἐν τούτῳ νοούμενον Θεόν· ᾧ συνθεωρεῖσθαι, καί πρός ὅν ἀναβιβάζεσθαι, ὡς αἴτιον καί ποιητήν, ὁ τοῦ εἶναι τῶν ὄντων λόγος, ἀκραιφνήν μέν τοι καί ἄχραντος διά πάσης προσοχῆς ἠφ᾽ ἡμῶν φυλαττόμενος πέφυκεν, καί κατ᾽ ἔμφρονα σπουδήν δι᾽ ἀρετῶν καί τῶν ταύταις παρεπομένων πόνων, τῶν πρός αὐτόν στασιαζόντων παθῶν ἀποκαθαιρόμενος.

Ὅπερ τυχόν ἐκεῖνος ὁ μέγας Ἀβραάμ κατορθώσας, καί ἑαυτόν τῷ τοῦ εἶναι λόγῳ τῆς φύσεως, ἤ ἑαυτῷ τόν λόγον ἀποκαταστήσας, καί διά τούτου ἀποδοθείς τε τῷ Θεῷ, καί τόν Θεόν ἀπολαβών· λεγέσθω καί ἄμφω, ἐπειδή καί ἐπ᾽ ἀμφοῖν τό ἀληθές θεωρεῖται· ὡς ἄνθρωπον τόν Θεόν ἰδεῖν ἠξιώθη, καί ὑποδέξασθαι, τελείῳ τῷ κατά φύσιν διά φιλανθρωπίας λόγῳ συνένδημον· πρός ὅν ἀνήχθη, τῶν μεμερισμένων καί μεριστῶν ἀφείς τήν ἰδιότητα, μηκέτι ἄλλον παρ᾽ ἑαυτόν ἕτερον ἡγούμενος ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ ὡς πάντας τόν ἕνα, καί ὡς ἕνα τούς πάντας γινώσκων· οὐ τόν τῆς γνώμης δηλονότι, περί ἥν ἡ στάσις ἐστί, καί ἡ διαίρεσις, ἕως μένῃ πρός τήν φύσιν ἀσύμβατος· ἀλλά τόν τῆς φύσεως, περί ἥν τό ἀπαράλλακτον ἕστηκε, μονώτατον λόγον σκοπούμενος, ᾧ συνεμφαίνεσθαι πάντως τόν Θεόν ἐπιστάμεθα, καί δι᾽ οὗ δηλοῦσθαι ὡς ἀγαθός ἀνέχεται, τά ἴδια οἰκειούμενος κτίσματα· ἐπειδή αὐτόν ἐξ ἑαυτοῦ, ὡς ἔστι γνῶναι τόν Θεόν ἡ κτίσις οὐ δύναται. Οὔτε γάρ οἷόν τε ἦν κατά τό εἰκός πρός τόν ἁπλοῦν τε καί ταυτόν συναχθῆναι, τόν μή ταυτόν ἑαυτῷ γενόμενοι καί ἁπλοῦν, ἀλλ᾽ ἔτι πολλοῖς κατά τήν γνώμην πρός τήν φύσιν διαιρούμενον μέρεσι, εἰ μή πρότερον διά (=0401=) φιλανθρωπίας τῇ φύσει τήν γνώμην συνάψας, ἕνα ἐπ᾽ ἀμφοῖν λόγον εἰρηνικόν τε καί ἀστασίαστον, (≡15B_064≡> καί πρός οὐδέν οὐδαμῶς ἄλλο προηγουμένως τῶν μετά Θεόν κινούμενον ἔδειξε· καθ᾽ ὅν ἄτμητος καί ἀδιαίρετος μένει ἡ φύσις ἐν τοῖς τοῦτο λαβοῦσι τό χάρισμα· ταῖς τῶν πολλῶν γνωμικαῖς ἑτερότησιν οὐ συνδιατεμνομένη. Οὐκέτι γάρ πρός τόνδε καί τόνδε ἄλλοι καί ἄλλοι γινόμενοι τήν φύσιν μερίζουσιν, ἀλλ' οἱ αὐτοί πρός τούς αὐτούς διαμένουσι, μή σκοποῦντες τό ἐφ᾽ ἑκάστῳ κατά τήν γνώμην ἴδιον, καθό μεμέρισται τά μεμερισμένα, ἀλλά τό ἐν πᾶσι κατά τήν φύσιν κοινόν καί ἀμέριστον, καθό τά μεμερισμένα συνάγεται· τῶν μεριστῶν οὐδέν ἑαυτῷ συνεπαγόμενον, καί δι᾽ οὗ τοῖς ἔχουσιν ὁ Θεός ἐμφανίζεται, κατά τήν ἰδιότητα τῆς ἀρετῆς ἑκάστου διά φιλανθρωπίαν μορφούμενος, καί ἐξ αὐτῆς ὀνομασθῆναι καταδεχόμενος. Ἔργον γάρ τῆς ἀγάπης τελειότατον, καί τῆς κατ᾽ αὐτήν ἐνεργείας πέρας, δι᾽ ἀντιδόσεως σχετικῆς τῶν κατ᾽ αὐτήν συνημμένων ἀλλήλοις ἐμπρέπειν τά ἰδιώματα παρασκευάζειν, καί τάς κλήσεις· καί Θεόν μέν τόν ἄνθρωπον ποιεῖν, ἄνθρωπον δέ τόν Θεόν χρηματίζειν καί φαίνεσθαι, διά τήν

μίαν καί ἀπαράλλακτον ἀμφοτέρων κατά τό θέλημα βούλησίν τε καί κίνησιν, ὡς ἐπί τε τοῦ Ἀβραάμ, καί τῶν λοιπῶν ἁγίων εὑρίσκομεν. Καί τοῦτο ἴσως ἐστι, τό ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ εἰρημένον· Ἐν χερσί προφητῶν ὡμοιώθην· ἡ τοῦ Θεοῦ πρός ἕκαστον, ἐκ τῆς ἑνούσης κατά πρᾶξιν ἀρετῆς ἑκάστῳ διά πολλήν φιλανθρωπίαν μορφοποιία. Χείρ γάρ παντός δικαίου, ἡ κατ᾽ ἀρετήν αὐτοῦ πρᾶξίς ἐστιν· ἐν ᾗ καί δι᾽ ἧς ὁ Θεός τήν πρός ἀνθρώπους ὁμοίωσιν δέχεται.

Μέγα οὖν ἀγαθόν ἡ ἀγάπη, καί τῶν ἀγαθῶν τό πρῶτον καί ἐξαίρετον ἀγαθόν, ὡς Θεόν καί ἀνθρώπους δι᾽ ἑαυτῆς περί τόν αὐτήν ἔχοντα συνάπτουσα, καί ὡς ἄνθρωπον τόν ποιητήν τῶν ἀνθρώπων φανῆναι παρασκευάζουσα, διά τήν τοῦ θεουμένου πρός τόν Θεόν κατά τόν ἀγαθόν ὡς ἐφικτόν ἀνθρώπῳ ἀπαραλλαξίαν· (≡15B_066≡> ἥν ἐνεργεῖν ὑπολαμβάνω, τό ἀγαπῆσαι Κύριον τόν Θεόν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καί ψυχῆς καί δυνάμεως, καί τόν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Ὅπερ ἐστίν, ἵνα ὡς ἐν ὅρῳ περιλαβών εἴπω, ἡ καθ᾽ ὅλου πρός τό πρῶτον ἀγαθόν μετά τῆς ὅλης τοῦ ὅλου κατά τήν φύσιν γένους προνοίας ἐνδιάθετος σχέσις· μεθ᾽ ἥν πρός οὐδέν ἀνώτερόν ἐστιν ἀναβιβασθῆναι τόν φιλόθεον ἄνθρωπον, πάντων αὐτῷ διαβαθέντων τῶν κατ᾽ εὐσέβειαν τρόπων· ἥν ἀγάπην καί οἴδαμεν καί ὀνομάζομεν, οὐκ ἄλλην καί ἄλλην μεμερισμένως Θεῷ καί τῷ πλησίῳ προσνέμοντες, ἀλλά μίαν καί τήν αὐτήν ὅλην· Θεῷ μέν ὀφειλομένην, ἀνθρώπους δέ ἀλλήλοις ἐπισυνάπτουσαν. Ἐνέργεια γάρ καί ἀπόδειξις σαφής τῆς πρός τόν Θεόν τελείας ἀγάπης ἐστίν, ἡ γνησία δι᾽ εὐνοίας ἑκουσίου πρός τόν πλησίον διάθεσις. (=0404=) Ὁ γάρ μή ἀγαπῶν τόν ἀδελφόν αὐτοῦ ὅν ἑώρακε, φησίν ὁ θεῖος ἀπόστολος Ἰωάννης, τόν Θεόν ὅν οὐχ ἑώρακεν, οὐ δύναται ἀγαπῆσαι. Αὕτη ἐστίν, ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός, ἥν ἑαυτόν ὀνομάσας ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, τούς ἐν αὐτῇ ὁδεύοντας τῷ Θεῷ καί Πατρί καθαρούς παντοίων γενομένους παθῶν παρίστησιν. Αὕτη ἐστίν ἡ θύρα, δι᾽ ἧς ὁ εἰσερχόμενος εἰς τά Ἅγια γίνεται τῶν ἁγίων, καί τοῦ ἀπροσίτου κάλλους τῆς ἁγίας καί βασιλικῆς Τριάδος θεατής γενέσθαι καθίσταται ἄξιος. Αὕτη ἐστίν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ἐν ᾗ ὁ παγίως ἑαυτόν ἐνριζώσας, θείας καταξιοῦται μέτοχος γενέσθαι ποιότητος. Διά ταύτην πᾶσα νομική τε καί προφητική καί εὐαγγελική, καί ἔστι, καί ἐκδέδοται διδασκαλία, ἵνα τῶν ἀῤῥήτων ἐπιθυμίαν λαβόντες ἀγαθῶν, τοῖς τρόποις τόν πόθον πιστώσωμεν· τοσοῦτον διά τόν ποθούμενον πλάστην τό πλάσμα τιμήσαντες, ὅσον τῷ πλάστῃ παρίσταται, καί ὁ τῆς φύσεως ἀπαιτεῖ λόγος, νομοθετῶν τό ἰσότιμον, καί πᾶσαν τήν περί ἕκαστον φαινομένην κατά πρόληψιν ἀνισότητα (≡15B_068≡> περιτέμνων τῆς φύσεως· καί ἑαυτῷ τούς πάντας κατά μίαν ταυτότητος δύναμιν περικλείων.

Διά ταύτην, αὐτός ὁ τῆς φύσεως ποιητής· τό φρικτόν ὄντως καί πρᾶγμα καί ἄκουσμα! τήν φύσιν ἐνδύεται τήν ἡμετέραν, ἑνώσας ταύτην ἀτρέπτως ἑαυτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν, ἵνα στήσῃ τοῦ φέρεσθαι, καί πρός ἑαυτόν συναγάγῃ, καθ᾽ ἑαυτήν κατά τήν γνώμην διάφορον· καί φανεράν καταστήσῃ τήν πανένδοξον τῆς ἀγάπης ὁδόν, τῆς θείας ὄντως καί θεοποιοῦ, καί πρός Θεόν ἀγούσης· εἰρήσθω δέ ὅτι καί Θεός ὑπαρχούσης, ἥν αἱ ἄκανθαι κατ᾽

ἀρχάς τῆς φιλαυτίας ἐκάλυψαν· καί τοῖς ὑπέρ ἡμῶν παθήμασιν ἐν ἑαυτῷ προτυπώσας, καθαράν κωλυμάτων τοῖς πᾶσι χαρίσηται· τούς λίθους τούς ἐν αὐτῇ διά τῶν αὐτοῦ μαθητῶν διαῤῥίψας, ὡς αὐτός ἐν τοῖς προφήταις προανεφώνησεν, εἰπών, Καί τούς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαῤῥίψατε· καί πείσῃ δεόντως ἡμᾶς ἑαυτοῦ τε καί ἀλλήλων τοσοῦτον ἀντέχεσθαι, ὅσον αὐτός δι᾿ ἑαυτοῦ προλαβών ἐπεδείξατο, ὑπέρ ἡμῶν παθεῖν ἀνασχόμενος. Διά ταύτην πάντες οἱ ἅγιοι μέχρι παντός πρός τήν ἁμαρτίαν ἀντικατέστησαν, τῆς παρούσης ζωῆς οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, καί τούς πολυειδεῖς τοῦ θανάτου τρόπους ὑπέστησαν, ἵνα πρός ἑαυτούς ἀπό τοῦ κόσμου, καί τόν Θεόν συναχρῶσι, καί τά τῆς φύσεως ἐφ᾿ ἑαυτῶν ἑνώσωσι ῥήγματα. Αὕτη ἐστίν ἡ ἀληθής καί ἀμώμητος τῶν πιστῶν θεοσοφία, ἧς τέλος τό ἀγαθόν ἐστι καί ἡ ἀλήθεια· εἴπερ ἀγαθόν τό φιλάνθρωπον, καί ἀληθές, τό κατά πίστιν φιλόθεον· τά τῆς ἀγάπης γνωρίσματα· ὡς Θεῷ καί ἀλλήλοις τούς ἀνθρώπους συνάπτουσα[3], καί διά τοῦτο τῶν ἀγαθῶν τήν διαμονήν ἀδιάπτωτον ἔχουσα.

Ταύτης ἐρασταί γνησιώτατοι τῆς θείας καί μακαρίας (=0405=) ὁδοῦ, καί ὑμεῖς εὐλογημένοι γενόμενοι, πρός τό τέλος ἐλθεῖν ἀγῶνα καλόν ἀγωνίσασθε, τῶν οἷς ἡ πρός τό πέρας ταύτης διάβασις γίνεται, κραταιῶς ἀντεχόμενοι· φιλανθρωπίας λέγω, φιλαδελφίας, (≡15B_070≡> φιλοξενίας, φιλοπτωχίας, συμπαθείας, ἐλεημοσύνης, ταπεινώσεως, πραότητος, πραϋπαθείας, ὑπομονῆς, ἀοργησίας, μακροθυμίας, καρτερίας, χρηστότητος, ἀνοχῆς, εὐνοίας, εἰρήνης πρός πάντας· ἐξ ὧν ἤ δι᾿ ὧν ἡ τῆς ἀγάπης χάρις δημιουργημένη, πρός τόν Θεόν ἄγει θεουργηθέντα τόν δημιουργήσαντα ἄνθρωπον. Ἡ ἀγάπη γάρ, φησίν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, μᾶλλον δέ ὁ δι᾿ αὐτοῦ ταῦτα λαλήσας Χριστός, μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τό κακόν, οὐ χαίρει ἐπί τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δέ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει, ὡς Θεόν ἔχουσα τόν μόνον ἀδιάπτωτον καί ἀναλλοίωτον· καί τόν κατ᾿ αὐτήν ζῶντα ἄνθρωπον τοιοῦτον ἀπεργαζομένη, ἵνα καί ὑμᾶς ἀποδεξάμενος εἴπῃ δι᾿ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου· Λέγω ὑμῖν, Αὕτη ἡ ὁδός τῶν προσταγμάτων μου, καί ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τόν αἰῶνα. Πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτήν, εἰς ζωήν καταντήσωμεν· οἱ δέ καταλιπόντες αὐτήν , ἀποθανοῦνται. Ἐπιλαβοῦ αὐτῆς ὁ παῖς μου, καί ὅδευσον πρός τήν λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτός αὐτῆς. Μή δῷς ἑτέρῳ τήν δόξαν σου, καί τά συμφέροντά σοι, ἔθνει ἀλλοτρίῳ. Μακάριος εἶ, ὅτι τά ἀρεστά τῷ Θεῷ γνωστά σοί ἐστι, καί ἔμαθες ποῦ ἐστι φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχύς, ποῦ ἐστι μακροβίωσις καί ζωή. Ποῦ ἐστι φῶς ὀφθαλμῶν καί εἰρήνη, καί ἐπέβης τῆς ὁδοῦ, καί ὤφθην σοι πόῤῥωθεν. Διά τοῦτο ἀγάπησιν αἰωνίαν ἀγαπήσω σε, καί ἐλεήσω σε εἰς οἰκτείρημα, καί οἰκοδομήσω σε, καί οἰκοδομηθήσῃ· καί ἐξελεύσῃ μετά συναγωγῆς εὐφραινομένων, ὅτι ἐπί ταῖς ὁδοῖς ἔστης· καί κατενόησας, καί ἠρώτησας τρίβους Κυρίου αἰωνίους· καί εἶδες ποῦ ἐστιν ἡ ὁδός ἡ ἀγαθή, καί ἐβάδισας ἐν αὐτῇ, καί εὗρες (≡15B_072≡> ἁγιασμόν τῇ ψυχῇ σου. Καί πάλιν διά Ἡσαΐου· Ἐγώ εἰμί ὁ Κύριος ὁ Θεός σου· δέδειχά σοι τοῦ εὑρεῖν τήν ὁδόν τῆς

δικαιοσύνης, ἐν ᾗ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ, καί ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου. Διά τοῦτο ἐγένετο ὡς ποταμός ἡ εἰρήνη σου, καί ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κῦμα θαλάσσης. Κἀγώ δέ ὁ τοῖς ὑμετέροις ἐπαγαλλόμενος ἀγαθοῖς, μετά τοῦ Θεοῦ λέγειν τολμήσω, παρά τοῦ μεγάλου λαβών Ἱερεμίου· Μακάριος εἶ, ὅτι ἐξεδύσω τήν στολήν τοῦ πένθους τῆς κακώσεώς σου· τόν παλαιόν φημι ἄνθρωπον, τόν φθειρόμενον κατά τάς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· καί ἐνεδύσω τήν εὐπρέπειαν τῆς παρά τοῦ Θεοῦ δόξης εἰς τόν αἰῶνα, τόν νέον φημί ἄνθρωπον, τόν ἐν πνεύματι κατά Χριστόν κτιζόμενον κατ᾿ εἰκόνα (=0408=) τοῦ Κτίσαντος· καί περιεβάλου τήν διπλοϊδα τῆς παρά τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης· καί ἐπέθου τῇ κεφαλῇ τήν μίτραν τῆς δόξης τῆς αἰωνίου· τῷ τε βασίμῳ τρόπῳ τῶν ἀρετῶν, καί τῷ τῆς σοφίας ἀπταίστῳ λόγῳ κοσμούμενος. Διά τοῦτο δείξει ὁ Θεός τῇ ὑπ οὐρανόν πάσῃ τήν σήν λαμπρότητα καί καλέσει τό ὄνομά σου Εἰρήνη δικαιοσύνης, καί δόξα θεοσεβείας.

Τούτων ἐγώ τῶν λόγων οὐδέ πλέον πρός ἀπόδειξιν τῆς ἀφανοῦς κατά ψυχήν διαθέσεως κέκτημαι· οὐ γάρ ἔχω τι τῶν ὑμετέρων ἐπάξιον ἀγαθῶν, Θεῷ καί ὑμῖν προσενέγκαι, πλήν τοῦ θαυμάζειν ὑμᾶς κατά δύναμιν, καί ἀποδέχεσθαι κατορθοῦντας, καί συνήδεσθαι, Θεόν δι᾿ ἔργων ἀγαθῶν ἱλεουμένοις· καί δι᾿ ὑμῶν τήν ἀρετήν ἐπαινεῖν· καί διά τῆς ἀρετῆς τόν Θεόν ἀνυμνεῖν, τήν ὑμᾶς τῷ Θεῷ συνάπτουσαν. Ὡς ταὐτόν μοι δοκεῖν εἶναι καί ἴσον, ὑμᾶς τε καί ἀρετήν ἐπαινέσαι, καί Θεόν ἀνυμνῆσαι, τόν χαρισάμενον ὑμῖν τῆς ἀρετῆς τήν λαμπρότητα· τήν ὑμᾶς μέν Θεῷ κατά χάριν θεουργοῦσαν, τῇ ἀναλήψει κατά τό ἐφικτόν ἀνθρώπῳ τῶν θείων ἰδιωμάτων.

ΣΧΟΛΙΑ.

(≡15Β_074≡> 1. Ὅτι δίδοται ἡ ἀγάπη ἀντί τοῦ νόμου καί τῶν προφητῶν· καί ὅτι ἐκ ταύτης πάντες οἱ λόγοι τῶν ἐντολῶν ἐκδίδονται, καί ὑπό ταύτης μονοειδῶς περιέχονται.

2. Ὅρα τήν κατά λόγον καί φύσιν κίνησιν, ἐξ ἧς ἀπ᾿ ἀρχῆς ἐτράπη ὁ ἄνθρωπος συμβουλίᾳ τοῦ πονηροῦ.

3. Τά τῆς ἀγάπης ἔργα τῆς μακαρίας, εἰς ἕν συνάπτειν ἀμφί τόν κεκτημένον, Θεόν βροτούς τε πάντας ἀῤῥήτω λόγῳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ΄. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ

Γ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

(≡15Β_076≡> Τά τίμια τῆς ὑμετέρας ἐν Κυρίῳ ποθεινότητος γράμματα δεξάμενος, μετά τῆς πεμφθείσης εὐλογίας τοῖς εὐλαβεστάτοις μοναχοῖς, τοῦ εὐαγοῦς μοναστηρίου τοῦ ἁγίου καί ἐνδόξου μάρτυρος Γεωργίου, ηὐχαρίστησα τῷ Θεῷ ἐπί τῇ τοιαύτῃ ὑμῶν εἰς τό καλόν προθυμίᾳ· ὅτι διά σπουδῆς τῶν πενίᾳ κατειλημμένων τούς δεσμούς λύσαντες, τῶν τῆς ἁμαρτίας ἑαυτούς δεσμῶν ἠλευθερώσατε· καί σώματα τρέφειν προθέμενοι, τήν ἑαυτῶν ψυχήν θείᾳ διεθρέψατε χάριτι, κἀμοί δεδώκατε πρόφασιν θεωρίας ἀληθοῦς δρέψασθαι καρπόν. Ἔγνων γάρ καθ᾿ ἑαυτόν γενόμενος, ὅτου χάριν ὁ Θεός πάντας ἐλεεῖν καί ἐλεεῖσθαι χρῆν ὑπ᾿ ἀλλήλων τούς ἀνθρώπους ἁπλῶς ἐνομοθέτησεν· ὅτι πρός τῇ

φύσει καί τῇ γνώμῃ ἀλλήλοις ὑμᾶς ἑνῶσαι βουλόμενος, καί πρός τοῦτο ἅπαν ὠθῶν ὡς ἀληθῶς τό ἀνθρώπινον, τάς σωτηρίους φιλανθρώπως ἡμῖν ἐντολάς διεχάραξεν· ἀλλ᾽ ἡ τῶν ἀνθρώπων φιλαυτία καί σύνεσις, ἀλλήλους, καί τόν νόμον, ἤ ἀπωσαμένη, ἤ σοφισαμένη, εἰς πολλάς μοίρας τήν μίαν φύσιν κατέτεμε· καί τήν νῦν ἐπικρατοῦσαν αὐτῆς ἀναλγησίαν εἰσηγησαμένη, (=0409=) αὐτήν καθ᾽ ἑαυτῆς τήν φύσιν διά τῆς γνώμης ἐξώπλισε. Διά τοι τοῦτο, πᾶς ὅστις σώφρονι λογισμῷ, καί φρονήσεως εὐγενείᾳ ταύτην λῦσαι διεδύνηται τῆς φύσεως τήν ἀνωμαλίαν, ἑαυτόν μέν πρό τῶν ἄλλων ἠλέησε, τήν γνώμην κατά τήν φύσιν δημιουργήσας· καί Θεῷ κατά τήν γνώμην διά τήν φύσιν προσχωρήσας· καί δείξας ἐφ᾽ ἑαυτόν, τίς τοῦ κατ᾽ εἰκόνα λόγου ὁ τρόπος· καί πῶς (≡15B_**078**≡> ἑαυτῷ ὁ Θεός πρεπόντως κατ᾽ ἀρχάς, ὁμοίαν τήν ἡμετέραν φύσιν, καί τῆς ἰδίας ἀγαθότητος ἀρίδηλον ἀπεικόνισμα δημιουργήσας κατέστησεν· αὐτήν ἑαυτῇ κατά πάντα τήν αὐτήν· ἄμαχον, εἰρηνικήν, ἀστασίαστον, πρός τε Θεόν, καί ἑαυτήν δι᾽ ἀγάπης ἐσφιγμένην· καθ᾽ ἥν Θεοῦ μέν ἐφετῶς, ἀλλήλων δέ συμπαθῶς ἀντεχόμεθα. Ἠλέησε δέ καί τούς ἐλεεῖσθαι ὀφείλοντας· οὐ μόνον αὐτοῖς ἐπαρκέσας, ἀλλά καί διδάξας, πῶς κρυπτόμενος ὁ Θεός διά τῶν ἀξιῶν ἐκφαίνεται· ὡς δύνασθαι κἀκείνους λοιπόν, τήν περί αὐτούς αἰδουμένους τοῦ πέλας φιλανθρωπίαν, ῥᾳδίως ταύτης ὡς Θεοῦ μεταποιεῖσθαι τῆς χάριτος. Εἰ δέ τις τοῦτο ποιεῖν ἐκ τοῦ ἔχειν δυνάμενος, τούς χρῄζοντας ἀνθρώπους περιορᾷ, ἑαυτοῦ μέν ἐκείνους, ἑαυτόν δέ Θεοῦ εἰκότως ἀποῤῥήξας δειχθήσεται· ὡς τήν φύσιν διά τήν γνώμην ἀγνοήσας, μᾶλλον δέ ἑαυτοῦ διά τήν γνώμην, τά τῇ φύσει προσόντα ἀγαθά διαφθείρας. Ταῦτα μέν ὅσοι τοῦ φιλανθρώπου, τό ἀπηνές προείλαντο γνωμικῶς, καί τῶν ὀβολῶν τό συγγενές, καί ὁμόφυλον ἀτιμότερον κρίνοντες, καί τῷ περί τόν χρυσόν ἱμέρῳ, τάς πρός ἑαυτούς τοῦ Θεοῦ εἰσόδους ἀποτειχίσαντες, ἐλεεινόν αὐτοί πάσχοντες ὑφ᾽ ἑαυτῶν τῶν κρειττόνων τήν ἔκπτωσιν· ἐκεῖνα δέ ὅσοι τά τῆς φύσεως ῥήγματα ἑνῶσαι σοφῶς σπουδάζουσι, τῷ φιλαλλήλῳ τρόπῳ, καί τοῦ συνεργῆσαι Θεῷ χάριν διά τῆς ἀγάπης, τήν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅσον τό ἐπ᾽ αὐτοῖς κατά τήν γνώμην ταυτότητα, πάντων καταφρονοῦντες τῶν ἐπί γῆς, ὡς ἀληθεῖς τοῦ Θεοῦ διά τῶν ἔργων συνήγοροι. Ὅπερ ποιοῦντες ὑμεῖς, νῦν τε καί πρότερον ἀπεφάνθητε, ἠγαπημένοι· παντί καί λόγῳ καί τρόπῳ, καί σκορπισμῷ δεξιῷ τῶν προσόντων πᾶσιν ἑαυτούς προθύμως καί ψυχῇ καί σώματι ἐπιμερίζοντες, καί ταυτόν οὖσαν δεικνύντες ἐφ᾽ ἑαυτούς τῇ φύσει τήν γνώμην, καθ᾽ ἕν μόνον πλεονεκτουμένην ὑπό τῆς φύσεως, ὅτι ἐκεῖθεν λαβοῦσα ἔχει τῶν γενομένων τά σπέρματα· μᾶλλον δέ Θεοῦ, ἐξ οὗ καί τῇ φύσει τῶν καλῶν αἱ δυνάμεις προκαταβέβληνται.

(≡15B_**080**≡> Διό πολλοῖς χαρίτων χεύμασι μεγαλοφυῶς θεόθεν (=0412=) ἀρδευόμενοι, δαψιλῶς μετά πάντων καί τοῖς προειρημένοις εὐλαβεστάτοις ἀνδράσι τῆς φιλανθρωπίας τόν ἔλεον ἐπεστάξατε· ὑπερείσαντες σαλευόμενον ἤδη ἐξ ἀπορίας τῆς φύσεως τό ἀσθενές, καί τήν ἐκ πτωχείας ἀπιτριβεῖσαν αὐτοῖς κακευχίαν ἐνδεχομένως ὡς ἐνῆν ἰασάμενοι. Μή παύσησθε οὖν εὖ ποιοῦντες ἐνδεέσιν, ἵνα

τῇ κενώσει τό πλήσμιον ἀμείωτον ἔχητε. Ἐν ἱλαρότητι δέ ψυχῆς, τήν εἰς Θεόν πίστιν τε καί ἐλπίδα καί ἀγάπην πιστούμενοι· Ἀνέχετε σύνδεσμον καί χειροτονίαν καί ῥῆμα γογγυσμοῦ, καθά που τό θεῖόν φησι λόγιον· ὅπερ ἐστί περί τοῦ δεῖν διδόναι, καί μή διασκέπτεσθαι. Ὧ τό μεταμελεῖσθαι πάντως παρέπεται· πρᾶγμα, τοῦ μηδόλως ποιεῖν ὑπάρχον βαρύτερον. Ἴσμεν γάρ ἅπαντες, ὅτι τῆς τοῦ ποιεῖν ἤ πάσχειν ἀναξιότητος, οὔπω ἀκριβῶς οὐδείς οὐδαμῶς ἔγνω τίνας αἰτιᾶσθαι χρή· εἴτε τούς εὖ ποιεῖν δυναμένους, εἴτε τούς εὖ παθεῖν δεομένους· ἀλλά καιροῦ τοῦτο εἶναι τοῦ μέλλοντος· καθ᾽ ὅ ποῖά τε καί ὅσα τά ὑμέτερα, καί ὅπως ἔχοντα τύχοι, γνωσθήσεται. Οὕτω τοῦ Θεοῦ σοφῶς εὐδοκήσαντος ἐν τῷ παρόντι καλυφθῆναι τῶν αὐτοῦ κριμάτων τήν ἄβυσσον. Καί τοῦτο εἰδώς ὁ σοφός Παροιμιαστής, ἀσυλλογίστως τόν ἄρτον καί καθ᾽ ὕδατος ῥίπτειν παρεκελεύσατο· ὡς οὐ παρασυρησόμενον οὐδέ ἀπολλύμενον· ἀλλ᾽ ἐς ὕστερον ὑπαντήσοντα μετά πλείονος τῆς ἐπικαρπίας, τοῖς ἕνεκα τοῦ καλοῦ ἐν ἁπλότητι καρδίας τήν μετάδοσιν κεκτημένοις, παρά τοῦ εἰς ἑαυτόν πάντα τά παρ᾽ ἡμῶν ἀλλήλοις γινόμενα, ὡς δ᾽ ἄν ὄντα τύχωσιν, ἀναδεχομένου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Εἰ γάρ παθεῖν ὑπέρ ἡμῶν, ὡς φιλάνθρωπος κατεδέξατο, τί οὐκ ἄν γένοιτο ἑκών τοῖς τήν αὐτοῦ περί ἡμᾶς μιμουμένοις φιλανθρωπίαν;

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΛΥΠΗΣ

Δ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν, περί τῆς κατά Θεόν λύπης.

(≡15Β_082≡> Χαίρω καί εὐφραίνομαι, διά πάσης ἐπιστολῆς τήν ἐπαινετήν λύπην λυπούμενον εὑρίσκων τόν εὐλογημένον μου Δεσπότην· γινώσκων, ὡς ἡ κατά Θεόν λύπη μετάνοιαν ἀμεταμέλητον εἰς σωτηρίαν κατεργάζεται, τοῖς τῷ Θείῳ φόβῳ καθ᾽ ὅλην αὐτῶν ἐνισχημένοις τήν δύναμιν· μή συγχωροῦσα τήν ψυχήν τῶν θείων ἀπονεύσασαν δικαιστηρίων, πρός τά φθειρόμενα κατά φύσιν διατεθῆναι· δι᾽ ὧν τοῖς ἠμελημένως τόν τῆς παρούσης ζωῆς δρόμον ποιουμένοις, ἡ πονηρά τῶν παθῶν εἰσοικιζομένη σύγχυσις, ταῖς τοῦ διαβόλου παγίσιν ἁλῶναι παρασκευάζει τόν ἄθλιον νοῦν, καί πάσης κακίας αὐτόν καθίστησιν εἰκότως διδάσκαλον· οἷα δή τήν κατά φύσιν ἐνέργειαν, παρά φύσιν ταῖς τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας ἀτάκτοις ὁρμαῖς ὑποζεύξαντα.Ψυχή γάρ ἡ δι᾽ ἀπάτης ἅπαξ τοῖς ὑλικοῖς τήν νοεράν ἐνδήσασα δύναμιν, περί μόνην τήν τῶν φαύλων ἐξεύρεσίν ἐστι ποριμωτάτη καί εὔδρομος. Διά τοῦτο νύκτωρ τε καί μεθ᾽ ἡμέραν ἀπαύστως εὔχομαι, καίτοι πολλοῖς βαρούμενος ἁμαρτήμασι, συντηρηθῆναι τῷ εὐλογημένῳ μου Δεσπότῃ ταύτην τήν σωτήριον λύπην, τήν ὄντως, τῶν μέν παθῶν ἀπότομον δέσποιναν, τῶν ἀρετῶν δέ μητέρα σεμνήν καί ἐπίδοξον· ἵνα δι᾽ αὐτῆς φρουρούμενος, τό πονηρόν ἐκκρούσηται κέντρον τῆς ἁμαρτίας. Οὐδείς γάρ, ὡς ἀληθῶς, ταύτην τῷ βάθει τῆς καρδίας ἐναποκλείσας, τοῖς τοῦ διαβόλου καθάπαξ ἁλίσκεται βέλεσιν. Οὐδείς ταύτην ἀοράτως κατά ψυχήν (≡15Β_084≡> περιέπων, φοβεῖται τάς πολυτρόπους τῶν δαιμόνων ἐπιδρομάς. Οὐδείς ἑλόμενος τήν ταύτης συμβίωσιν, ποτέ τοῖς ὁρωμένοις προστίθεται. Οὐδείς

ταύτην ἔχων τόν βίον χαρακτηρίζουσαν, τοῖς τῶν φθειρομένων ῥύποις μολύνεται. Οὐδείς ταύτην συνδήσας ἀλύτως τοῖς λογισμοῖς, ἀτάκτως ἐφ ἅ μή δεῖ φέρεσθαι συγχωρεῖ τάς αἰσθήσεις. Οὐδείς ταύτῃ τήν ψυχήν πεποιωμένος, ἑαυτόν ἄλλου μείζοντα παντελῶς ἡγήσασθαι δύναται· τουναντίον δέ μᾶλλον παντός ἥττονα καί εἶναι καί νομίζεσθαι πιστεύσειεν. Οὐδείς ἑαυτῷ ταύτην κατά νοῦν περιζωσάμενος, τῆς τῶν θείων ἀπολισθαίνει κατανοήσεως. Οὐδείς ἑαυτῷ ταύτην δι᾽ ὅλου συναρμόσας, ἀγνοήσει τά τῆς εὐσεβοῦς πολιτείας συνθήματα. Ταύτην τό ἅγιον Πνεῦμα δημιουργεῖ, ταῖς τῶν ἀξίων καρδίαις ἐπιφοιτοῦν. Ταύτην ἐπίσταμαι μόνην ἐγώ τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν χαρᾶς οὖσαν γεννητικήν. Σπέρμα γάρ θεῖον ὑπάρχει σαφῶς ἡ κατά Θεόν λύπη· καρπόν ὥριμον τήν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν εὐφροσύνην παρέχουσα.

Ταύτην ἡ κατά διάνοιαν ἀκριβής τῶν βεβιωμένων (=0416=) ἀνάληψις ἀνανεοῖ. Ταύτην ἡ κατά συνείδησιν τῶν πλημμεληθέντων ἡμῖν βίβλος, φιλοπόνως ἀναγινωσκομένη τιθηνεῖται. Ταύτην ἡ τοῦ θανάτου μνήμη, καί ὁ ἐπ᾽ αὐτῇ κατά τήν ἔξοδον ἐγγινόμενος τῇ ψυχῇ δριμύτατος πόνος ἀεί προσδοκώμενος περιποιεῖται. Ταύτην ἡ κατά τόν ἀέρα συγκροτουμένη πρός τήν ψυχήν, τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων φοβερά καί ἀπότομος ἔρευνα διά παντός κατά νοῦν μορφουμένη, διαφυλάττει παντελῶς ἀκατάσβεστον. Τίς γάρ, ἠγαπημένε, τῶν κατ᾽ ἐμέ ῥύποις ἁμαρτημάτων κατεστιγμένος, οὐ φοβεῖται τήν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐπιστασίαν; ὑφ᾽ ὧν κατά θείαν ψῆφον τῆς παρούσης ζωῆς τό πέρας δεχόμενος, βίᾳ τοῦ σώματος μετ᾽ ὀργῆς ἐξωθεῖται καί μή βουλόμενος. Τίς κεκηλιδωμένην ἑαυτῷ συνεπαγόμενος τήν συνείδησιν οὐ δέδοικε τήν ὠμοτάτην τῶν πονηρῶν δαιμόνων καί βάρβαρον ἔμπτωσιν, ἑκάστου κατά τόν ἀέρα τοῦτον μετά τήν ἔξοδον, διά τοῦ μέσου (≡15B_**086**≡> πάθους ἀπηνῶς πρός ἑαυτόν διασπῶντος τήν ἀθλίαν ψυχήν, καί τῷ ἐλέγχῳ τῶν αὐτῇ πεπραγμένων καταισχύνοντος, καί πάσης ἐμποιοῦντος αὐτῇ τῆς ἐπί τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἐλπίδος ἀπόγνωσιν; Ταύτην σωτηρίως διατρέφει τήν λύπην, ἡ μετά τήν γινομένην κατά τόν ἀέρα πρός τά πνευματικά τῆς πονηρίας διάγνωσιν, τῆς τῶν ἐν ᾅδη ψυχῶν καταστάσεως ἀκριβής ἀνατύπωσις· ὅπως ἐν σκότῳ βαθεῖ διάγωσι καί βαρυτάτῃ σιγῇ, τροφήν ἔχουσαι τούς δριμυτάτους στεναγμούς καί τά δάκρυα, καί τήν ἐπί τούτοις κατήφειαν· ἐκδεχόμεναι διά παντός, ἄλλο μέν οὐδέν, μόνην δέ τήν ἐπί τῇ θείᾳ ψήφῳ δικαίαν κατάκρισιν. Ταύτην συνίστησι τήν λύπην ἡ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίς· ἡ τῆς φοβερᾶς καί πανενδόξου παρουσίας τοῦ Χριστοῦ μεγαλειότης· ἡ φρικωδεστάτη τῆς κρίσεως ἡμέρα, κατά διάνοιαν συνεχῶς μελετωμένη· καθ᾽ ἥν οὐρανός τε καί γῆ, καί πᾶς ὁ τῶν ὁρωμένων διάκοσμος ῥοιζηδόν παρελεύσεται· στοιχείων καυσουμένων καί λυομένων τῷ ἀπλέτῳ πυρί, προκαθαίροντι διά τήν ἐπίβασιν τοῦ καθαροῦ, τήν ὑφ᾽ ἡμῶν ῥυποθεῖσαν κτίσιν· ἐν ᾗ θρόνοι προτίθενται, καί Παλαιός ἡμερῶν προκαθέζεται, καί τά τῶν ἁγίων ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων ἄπειρα τάγματα, μετά φόβου καί τρόμου λειτουργικῶς παρεστήκασι· καί πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἡ

φύσις είς ἐξέτασιν ἄγεται· καί βίβλοι ἀνοίγονται τῶν ἡμετέρων ἔργων τε καί λόγων καί λογισμῶν, ἔχουσαι μετά πάσης ἀκριβείας τά ἔγγραφα. Δι᾽ ὧν ἡ πάντων γίνεται γύμνωσις τῶν πεπραγμένων ἡμῖν ἐπί πάσης τῆς κτίσεως· ὥστε τοσοῦτον ἀλλήλων πάντας γινώσκειν τάς ἁμαρτίας, ὅσον ἕκαστος τάς ἑαυτοῦ, τήν βίβλον ἀπλανῶς ἀναγινώσκων τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως· καθ᾽ ἥν οἱ μέν ἐκ δεξιῶν τοῦ Κριτοῦ σταθέντες, λήψονται τῶν ἀποῤῥήτων ἀγαθῶν τάς ἐπαγγελίας· οἱ δέ τήν ἀριστεράν λαβόντες στάσιν, τό πῦρ τό αἰώνιον, καί τό ἐξώτερον σκότος, καί τόν ἀκοίμητον σκώληκα, τόν τε βρυγμόν τῶν ὀδόντων, καί τό ἄπαυστον δάκρυον, καί τήν ἀπέραντον αἰσχύνην, ἐφ᾽ ᾗ μᾶλλον ὀδυνηθήσεται πᾶς (=0417=) κατακριθείς τήν ἀπ᾽ αἰῶσιν ἀτελεύτητον βάσανον, ἤ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς (≡15B_088≡> ἄλλοις τῆς κολάσεως εἴδεσι. Τούτων οὐδαμῶς ὄντως τῶν φοβερῶν καί πραγμάτων καί ὀνομάτων, ὁ τήν κατά Θεόν λύπην ἔχων ἐπιλανθάνεται· ἀλλ᾽ ὡς ὁρῶν ἀεί τόν Κριτήν καί ὁρώμενος, διατεθήσεται· καί τήν παροῦσαν εὐσεβῶς καί δικαίως διενέγκῃ ζωήν, μηδέ ποιῶν ἤ λέγων ἤ λογιζόμενος, τῶν ἀλλοτρίων τῆς θείας χάριτός τε καί κλήσεως.

Ταύτης τῆς ἐπαινουμένης λύπης γέννημα τυγχάνει, τό ἐν ἀνθρώποις ἐξαίρετον ἀγαθόν, ἡ ταπεινοφροσύνη· δι᾽ ἧς ὁ ευσεβής καί φιλόθεος, πάντων ἑαυτόν ἐλαχιστότερον κατ᾽ ἀλήθειαν ἡγήσεται· κἄν βασιλεύς ᾖ τήν ἀξίαν, ὅρον τῆς ἐπιγνωμοσύνης ἑαυτοῦ ποιούμενος τήν κατά φύσιν ἀσθένειαν· ὑφ᾽ ἥν πάντες κατά τό ἴσον τελοῦσιν, οἱ τῆς αὐτῆς φύσεως μετειληφότες· οὐδαμῶς τοῦ κατά φύσιν λόγου, διά τήν ἀξίαν παραφέρων τόν λογισμόν. Ταύτης προβολή καθέστηκεν ἡ πραότης, ἕξις ὑπάρχουσα τῶν παρά φύσιν, τοῦ τε θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας, κινημάτων ἀπωστική· δι᾽ ἧς τήν πρός ἀγγέλους ὁ ἄνθρωπος ὁμοιότητα δέχεται, παρ᾽ οἷς οὐκ ἔστι θυμός λυσσῶν, καί τό συγγενές ἀπρεπῶς καθυλακτῶν· οὔτε μήν ἐπιθυμία τούς νοερούς διαλύουσα τόνους, καί πρός τήν ὕλην τήν ἔφεσιν ὑποσύρουσα· λόγος δέ μόνος, τήν ὅλης ἔχων δυναστείαν, καί διαπύρως κατά νοῦν ἄγων πρός τόν ὑπέρ αἰτίαν καί φύσιν Λόγον. Ταύτης ὑπάρχει καρπός ἡ ἀγάπη, καθ᾽ ἥν Θεῷ τε καί ἀλλήλοις ἑνούμενοι, τοσοῦτον ἀλλήλων ἑκόντες φροντίζομεν, ὡς ἐφικτόν, ὅσον ὁ Θεός ὡς οἰκτίρμων πάντων ἀντέχεται. Ταύτης ἐστί τέλος ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία, καί τῶν ἐκεῖ θείων ἀγαθῶν ἡ ἀπόλαυσις. Πρός τοῦτο γάρ ἄγει τό πέρας ἡ κατά Θεόν λύπη τούς στέργοντας αὐτήν καί φυλάττοντας.

Ταύτης δέ τῆς λύπης ὑπάρχει γνωρίσματα, τό ἐθίσαι τούς ὀφθαλμούς τήν κτίσιν ὁρᾷν πρός δόξαν μόνην τοῦ Κτίσαντος· καί τά τῶν πλησίον ἄνευ, φθόνου καί βασκανίας ἐπισκοπεῖν· τά ὦτα πρός ὑποδοχήν τῶν τοῦ Θεοῦ λόγων μόνην, καί τῆς τῶν ζεομένων ἡμῶν ἱκεσίας ἑτοίμως ἠνεῷχθαι· πρός δέ πᾶσαν λοιδορίαν, (≡15B_090≡> καί λόγων αἰσχρῶν εἰδέχθειαν, σπουδαίως βεβύσθαι· τήν γλῶσσαν ταῖς τῶν ἄλλων εὐφημίαις καθαγιάζεσθαι, μηδαμῶς ταῖς κατ' ἄλλων ὕβρεσι καί λοιδορίαις μολυνομένην. Καί ἁπλῶς ἵνα συνελών εἴπω, πάντα τά μέλη τοῦ τε σώματος καί τῆς ψυχῆς, πρός τό δοκοῦν τῷ Πνεύματι μεταρυθμίσωμεν· καί ὅλος ἡμῖν ὁ κατ᾽ εὐσέβειαν σκοπός κατορθώθῃ .

Ταῦτα, εὐλογημένε, κατά πᾶσαν ἀκρίβειαν ἑαυτούς ἐρευνῶντες, εἰ μέν εὕρωμεν ἔχοντας, ἐπιμελῶς διατηρήσωμεν· εἰ δέ μηδέν τούτων κεκτημένους, κατά σπουδήν κτήσασθαι φιλοπονήσωμεν, πᾶσι διά τόν Θεόν καί τήν κοινήν φύσιν ἀνθρώποις, ὡς ἄνθρωποι ταπεινούμενοι· πρός τά συμβαίνοντα παρά τήν ἡμετέραν γνώμην, πρᾶοι καί ἥμεροι διαμένοντες· (=0430=) εὐμετάδοτοί τε πρός τούς πτωχούς, καί πρός τούς ξένους φιλόξενοι· τοῖς δεομένοις προστασίας, κατά τό δυνατόν, πρός ἀντίληψιν ἕτοιμοι· πρός τούς φίλους ὁμόψυχοι καί ὁμογνώμονες· πρός τούς γνωρίμους ἐν πᾶσι περιδέξιοι· τοῖς ταπεινοτέροις εὐπρόσιτοι· τοῖς ἀσθενέσι συμπαθεῖς καί φιλάνθρωποι· μακρόθυμοι τοῖς παροργίζουσι· τοῖς πταίουσι συγγνώμονες· τοῖς λυπουμένοις, παρηγορία γινόμενοι. Καί ἁπλῶς εἰπεῖν, πάντα πᾶσι γενώμεθα, διά τε τόν Θεοῦ φόβον, καί τήν προσδοκωμένην τῶν μελλόντων κριμάτων ἀπειλήν. Χωρίς γάρ τούτων τῶν ἀπηριθμημένων, οὐκ ἔστιν οὐδενί τό παράπαν σωτηρίας ἐλπίς.

Ταῦτά με, καί πλείονα τούτων βιάζεται λέγειν ὁ πρός σέ πόθος. Οὐ γάρ ἔχω πῶς μετρῆσαι τοῦτον, διά παντός ἀνατυποῦσθαί σε παρασκευάζοντα, καί ὡς παρόντι κατά ψυχήν διαλέγεσθαι, καί ἀπόντι βιαζόμενον συντυγχάνειν διά γραμμάτων. Ἀλλά μή παρέργως δεξώμεθα τῶν λεγομένων τήν δύναμιν· ἐπειδή μετά τῶν ἄλλων, καί τούς τοιούτους λόγους ἕξομεν πάντως ἤ συνηγόρους ἤ κατηγόρους· ἐγώ τε ὁ λέγων, καί οἱ ἀκούοντες, (≡15B_**092**≡> κατά τήν φοβεράν ἡμέραν τῆς διαγνώσεως, ὁποτέρω, ἄν περί αὐτούς διατεθῶμεν. Γένοιτο δέ πάντας ἡμᾶς, τούς τε λέγοντάς τι τῶν δεόντων, καί τούς ἀκούοντας, πάντων τῶν θείων ποιητάς ἀποδειχθῆναι λόγων· καί μή μόνον ἀκροατάς ἤ λέκτας· χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς εἰς τήν ἑαυτοῦ δόξαν τε καί βασιλείαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε΄. ΠΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ

Ε΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός Κωνσταντῖνον.

(≡15B_**094**≡> Εἰ ὡς παρόντι μοι συντυγχάνων, διά τῶν γραμμάτων εὐφραίνεται κατ᾽ ἀλήθειαν ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, ὡς γέγραφε, δῆλον ὡς τούς ἐμούς ἀποδεχόμενος λόγους πάντως εὐφραίνεται. Ἀποδοχή δέ λόγων ἐστίν, ἡ κατά τούς λόγους τοῦ ἀποδεχομένου τούς λόγους διάθεσις. Ταύτης δέ τῆς διαθέσεως ἀπόδειξίς ἐστιν ἀκριβής, τό ἔργον τῆς ἐμφερομένης τοῖς λόγοις δυνάμεως. Οὐκοῦν τῆς περί τό λέγειν προτροπῆς ἀῤῥαβῶνά μοι παράσχῃ πιστότατον ὁ ἐμός Δεσπότης, τήν αὐτοῦ περί τό ποιεῖν τά λεγόμενα προθυμίαν· καί οὐδέποτε κωλύσω, κατά τό γεγραμμένον, τά χείλη μου, τοῦ λέγειν πρός αὐτόν τά λυσιτελεῖν αὐτῷ τε κἀμοί καί ἄλλοις δυνάμενα· καθόσον εἰμί δυνατός ὑποδέξασθαι τήν περί τό νοεῖν τε συνετῶς καί εὐσεβῶς λέγειν τά νοηθέντα χάριν τοῦ δωρουμένου Θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς, καί μή ὀνειδίζοντος.

(=0421=) Γενώμεθα τοίνυν, ἠγαπημένε, πρόθυμοι τῶν κατ᾽ ἐντολήν ἔργων ποιηταί· καί φύγωμεν τήν πλάνην τοῦ αἰῶνος τούτου, καί μηδενί τῶν ἐν αὐτῷ νομιζομένων τερπνῶν τήν ψυχήν

καταδήσωμεν. Παρέρχεται γάρ ὁ κόσμος, καί πάντα τά ἐν αὐτῷ μαραίνεται, φθορᾶς ὄντα κατά φύσιν παραναλώματα. Ταύτην δέ τήν περί τά θεῖα τῶν σωτηρίας ἐφιεμένων τεκμηριοῖ προθυμίαν, οὐ μόνον τό πρός τήν ἁμαρτίαν μῖσος, καί ἡ ἀπράγμων διαγωγή· ἥ τε τῶν μοχθηρῶν ἀνδρῶν ἀλλοτρίωσις, καί πρός τά φθειρόμενα πάντα τῆς ψυχῆς ἀποδιάθεσις· ἥ τε τῆς σαρκός διά τήν ἀρετή καταφρόνησις, καί ἡ πρός πάντα τά διά τῶν αἰσθήσεως ἀπατηλῶς (≡15B_096≡> τήν ψυχήν ὑποσαίνοντα, στεῤῥά καί ἀνένδοτος ἐγκράτεια· δι᾽ ἧς πάσας τε τάς ἀκολάστους ὀρέξεις μαραίνομεν· καί τάς ἀτάκτους κινήσεις τοῦ θυμοῦ κατευνάζομεν, μή συγχωροῦντες ἐξανδραποδισθέντα συνεκφέρεσθαι ταύταις τόν λογισμόν, καί καθάπερ ἡνίοχον ὑπό δυσηνίων ἵππων συναρπασθέντα κατά βαράθρων φέρεσθαι· μηδενός ὄντος τοῦ τάσσοντος καί ἐπισχεῖν δυναμένου τήν ἄλογον τῶν ὑπεζευγμένων ὁρμήν. Ἀλλά καί ἡ πρός πάντας τούς ἀκουσίους πειρασμούς, ὑπομονή καί καρτερία· καθ᾽ ἥν καί πάσχοντες σωματικῶς, ἀπαθεῖς κατά ψυχήν διαμένομεν, καί ἀήττητοι· μηδενί τῶν τινασσόντων καταβαλλόμενοι. Δι᾽ ὧν ἀμφοτέρων, ἐγκρατείας τε λέγω τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν παθημάτων, καί ὑπομονῆς τῶν οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν, δοκιμασθέντες, καθάπερ τινός σπορᾶς θειοτάτης τῶν ἐντολῶν, εὐπρεπεῖς καί ὡρίμους προβαλλόμεθα καρπούς τάς ἀρετάς. Οἷον, φρόνησιν γνωστικήν, κατά τε τῆς ἀγνοίας, καί τῆς δεισιδαιμονίας· ἀνδρείαν, κατά τε τῆς δειλίας, καί τῆς προπετοῦς θρασύτητος· σωφροσύνην, κατά τῆς ἀκολασίας καί τῆς ἠλιθιότητος· δικαιοσύνην κατά τῆς ἀδικίας· λέγω δέ κατά τῆς πλεονεξίας καί μειονεξίας· ταπεινοφροσύνην, κατά τῆς ὑπερηφανίας ὁπλίζοντες· συγκατάβασιν, κατά τῆς ἐπάρσεως προφέροντες· μετριότητα κατά τῆς οἰήσεως· μακροθυμίαν κατά τῆς ὀλιγοψυχίας· ἡμερότητός τε αὖ πρός πάντας, καί πραότητος, καί τῆς πρός τούς δεομένους ἱλαρᾶς μεταδόσεως ἀντεχόμενοι· φιλοξενίας τε καί φιλαδελφίας, καί φιλανθρωπίας φιλοπόνως φροντίζοντες· εἰρήνην τε καί ἀγάπην μεταδιώκοντες· ἐν ᾗ, καθάπερ τινί πυθμένι τῶν καλῶν, συνάγεταί τε καί φυλάττεται πάντα τά τοῖς ἀνθρώποις δεδωρημένα θεόθεν ἀγαθά.

Ταῦτα, δέσποτα μου εὐλογημένε, πᾶς ἐρῶν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, καί φεύγειν σπεύδων τῶν ἠπειλημένων τοῖς ἁμαρτάνουσιν αἰωνίων κολάσεων τήν πεῖραν κατά δύναμιν πάντως ποιεῖν τε καί φυλάττειν ἐπιτηδεύει· τῆς τῶν τοιούτων ἔχων (≡15B_098≡> φυλακῆς ἀρωγόν, τοῦ τε θανάτου, καί τῆς κατ᾽ αὐτόν (=0424=) ἀδηλίας, τήν ἄληστον μνήμην· τῆς τε μετά τήν ἔξοδον τῆς ψυχῆς ἐρημώσεως, μηδέν ἄλλο συνεπαγομένης ἑαυτῇ, πλήν τῆς ἐπί τοῖς αὐτῇ κακῶς πεπραγμένοις ἐστιγμένης συνειδήσεως· καί τῆς πρός αὐτήν κατά τόν ἀέρα τοῦτον γενησομένης τῶν πονηρῶν πνευμάτων φοβερᾶς ἐρεύνης τήν ἔννοιαν· τῆς ἐν τῷ ᾅδῃ νῦν πικρᾶς καί ἀφεγγοῦς τῶν ψυχῶν κατακλείσεως τήν ἐνθύμησιν· τῆς ἐπί τοῦ δικαίου Κριτοῦ καί τῶν οὐρανίων Δυνάμεων ἐπί τῇ φανερώσει τῶν κρυπτῶν αἰσχύνης τήν προσδοκίαν, τῆς πασῶν βαρυτέρας τῶν ἠπειλημένων τοῖς ἁμαρτάνουσι κολάσεων. Ταῦτα, καί τούτων πλείονα, καί ἤδη κατά δύναμιν γέγραφα, καί γράφων

οὐ παύσομαι, καθ᾽ ὅσον οἷός τε εἰμι, τόν ἐμόν ἠγαπημένον δεσπότην πόθον ἔχων, τῶν τοιούτων λόγων ἐκβιβαστήν.

Ἀλλά νήψωμεν, καί γρηγορήσωμεν περί τήν ἑαυτῶν φυλακήν, εὐλογημένε· μήπως πλέον κατακριθῶμεν, ὡς εἰκῆ καί μάτην τά θεῖα λέγοντες μόνον καί ἀκούοντες. Ἐπειδή καί ὑπέρ τούτων τῶν λόγων τῷ Θεῷ λόγον ὑφέξομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐγώ τε ὁ τούτους λέγων, καί οἱ τούτων ἀκούοντες· ἐάν ἀργούς παντελῶς καί ἀκάρπους αὐτούς καταλείψωμεν· γένοιτο δέ μᾶλλον πάντας ἡμᾶς, πᾶσιν ἐπαγάλλεσθαι τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις, καί τῶν ἐν αὐτοῖς θείων καί σωτηρίων θελημάτων ποιητάς ἀποφανθῆναι· εὐχαῖς καί πρεσβείαις τῆς πανενδόξου καί παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ S΄. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ... ΑΡΧΙΕΠ. ΙΩΑΝΝΗΝ... ΟΤΙ ΑΣΩΜΑΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Η ΨΥΧΗ

ΣΤ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν ἁγιώτατον καί μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἰωάννην, περί τοῦ , Ὅτι ἀσώματός ἐστιν ἡ ψυχή.

(≡15B_**100**≡> Τό τίμιον τῆς ὑμετέρας ἐπ᾽ ἀρετῇ τελειότητος δεξάμενος γράμμα, πάσης μεγαλοφυοῦς μετριοφροσύνης ὡραϊσμένον, ἠγάσθην τε ὁμοῦ καί ἐξέστην· πῶς τε ὁ αὐτός διανοούμενος ἐν ἀμφοτέροις, σαυτῷ καθέστηκας ὅμοιος· μήτε τῷ ὑψηλῷ ἀπρόσιτος, μήτε τῷ ταπεινῷ καταφρονούμενος. Ἕν γάρ ἀρετῆς εἶδος, σοφῶς σαυτῷ ἐξ ἀμφοῖν κερασάμενος, ἑκατέρῳ ποιεῖς παραδόξως ἐνθεωρεῖσθαι τό ἕτερον· (=0425=) τῷ ταπεινῷ μέν, τό ὑψηλόν· τῷ ὑψηλῷ δέ τό ἔμπαλιν, τήν ταπείνωσιν. Διό δή, δοῦλε Θεοῦ, ἀπαραιτήτως σου δέχομαι τό ἐπίταγμα, φυσικώτερον ἀποδεῖξαι κελεῦον, γραφικῆς καί πατρικῆς μαρτυρίας χωρίς, εἰ ἔστι κτίσμα ἀσώματον ἡ ψυχή. Ταῖς ὑμετέραις πάλιν θαῤῥῶν τῆς διδασκαλίας ψεκάσιν, αἷς μέ διαφόρως ἀγνοίᾳ φρυγόμενον ἐδρόσισας.

Τίνες δέ οὗτοι ὑπάρχουσιν, οἱ κτίσμα ἀσώματον μή εἶναι διαβεβαιούμενοι; καί τίσι τούτοις, ταῖς ὑμετέραις τῶν λόγων ἀληθείας ἀνυπάρκτοις ἀναπλασμοῖς ἀντιπίπτοντες; Πῶς δέ, οἱ μή τοῦ δέοντος εἰσι φιλονεικότεροι, τῷ ἡμετέρῳ οὐκ ἐδυσωπήθησαν ἐπειχειρήματι, παντός εἰς ἄκρον οὕτως ἀντιπτωτικοῦ λόγου πόῤῥω τυγχάνοντι; Καί ἵνα μοι μᾶλλον καθ᾽ ὁδόν ὁ περί τούτου λόγος προΐῃ, αὐτό ὑμῶν ὡς τῆς ἀληθείας σύμμαχον ἀκαταγώνιστον (≡15B_**102**≡> σοφόν ἐπιχείρημα, τῶν οἰκείων ἀπαρχήν ποιήσομαι· ὡς ἐφοδικοῖς τοῖς ὑμετέροις ἐναβρυνόμενος.

α΄. Εἰ τό σῶμα τῇ οἰκείᾳ φύσει ἀκίνητον· σῶμα δέ καί ἡ ψυχή, εἰ καί τό λεπτομερέστατον, ὥς φασι, καθό σῶμα, οὐ κινηθήσεται. Καί εἰ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχει, πόθεν ἡμῖν ἡ κίνησις; Καί τοῦτο ἐπ᾽ ἄπειρον, ἕως οὗ ἔλθωμεν εἰς ἀσώματον κτίσμα. Εἰ δέ ἀπό τοῦ Θεοῦ φήσουσι κατά πρῶτον λόγον ἡμᾶς κινεῖσθαι· ἐπειδή τάς πλείους ἡμῶν κινήσεις ἀτόπους ἐπίσταμαι καί αἰσχράς, αἴτιον πάντως ἐξ ἀνάγκης καί τούτων ἀποφανοῦνται τό θεῖον.

β΄. Ἄλλο. Καί πάλιν, εἰ πᾶσα καί ὁπωσδήποτε οὖσα σωματική ὕπαρξις κατά τόν ἀληθῆ λόγον, τῷ ποσῷ τε καί τῷ ποιῷ

διειλημμένη, ἐν ὄγκῳ καί εἴδει, καί ἐπιφανείᾳ καί σχήματι, τήν περί ἑαυτῆς περατοῖ θεωρίαν, ὡς ἀναγκαίοις διειλημένη πέρασιν. Οὐ γάρ τι τούτων ἐκτός ἔχοι φαντάζεσθαι ὁ ταύτην διερευνώμενος· σῶμα δέ καί ἡ ψυχή, ἤ ἐκ τούτων , ἤ ταῦτα, ἤ τινα, ἤ τούτων τι, ἤ τούτοις, ἤ τισιν, ἤ τινι τούτων περιγραπτός πάντως ἐστί· ἀλλά μή οὔτε ἐκ τούτων, οὔτε ταῦτα, οὔτε τινά, οὔτε τι τούτων, οὔτε τούτοις, οὔτε τισίν, οὔτε τινί τούτων ἐστί περιγραπτός· οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ψυχή.

γ΄. Ἄλλο. Εἰ τοίνυν αὐτοῖς εἶναι μή ἀμφιβέβληται ἡ ψυχή· οὖσα δέ οὐδέν ὑπάρχειν ὧν καταλαμβάνει ἡ ἔννοια, ἐξ ὧν, ἤ ἅ ὑπάρχει τά σώματα· οὐ χρῶμα, οὐ σχῆμα, οὐκ ἀντιτυπία, οὐ βάρος, οὐ πηλικότης , οὐχ ἡ εἰς τρία διάστασις· καί ἁπλῶς ὅλως οὐδέν οὖσα τῶν περί τήν σωματικήν φύσιν καταλαμβανομένων· ἡ μηδέν οὖσα τούτων, ὡς ἔδειξεν ὁ λόγος, ἀσώματος ἔσται πάντως, εἴπερ ἐστίν.

(≡15B_104≡> δ΄. (=0428=) Ἄλλο. Ἔτι, εἰ πᾶσα συστολή καί διαστολή καί τομή τῶν σωμάτων ἐστί· τό δέ πάσης συστολῆς καί διαστολῆς καί τῆς οἱασοῦν τομῆς ἐλεύθερον, πάντως ἀσώματον, ἡ ψυχή ἄρα ἀσώματος, ὡς τούτων πάντων παντελῶς ἀνεπίδεκτος.

ε΄. Ἄλλο. Εἰ πάσης τῆς σωματικῆς οὐσίας, εἴς τε τό ἔμψυχον καί τό ἄψυχον διῃρημένης· σῶμα δέ καί ἡ ψυχή, ἤ ἔμψυχον, ἤ ἄψυχον ἔσται πάντως. Ἀλλ᾿ εἰ μέν ἔμψυχον, διά ψυχούσης πάντως, ἤ οὐσίας, ἤ δυνάμεως, ἤτη συμβεβηκότος ψυχωθήσεται. Ψυχήν δέ ψυχοῦσαθαι λέγειν, ὥσπερ καί φῶς φωτίζεσθαι, ἤ θερμαίνεσθαι τό πῦρ, παντελῶς καταγέλαστον. Καί εἰ μέν οὐσίαν ψυχοῦν τήν ψυχήν εἴπωμεν, ἤ σῶμα ἤ ἀσώματον αὐτήν πάλιν λέξομεν. Καί εἰ μέν σῶμα, τάς αὐτάς ἀεί τῶν λογισμῶν ἀτόπους ἐξ ἀτόπων ἐφόδους, ὁ πρίν τούτου δέξεται λόγος, μέχρις οὗ ἀσώματον τήν ψυχήν εἶναι συνδιομολογηθῇ. Εἰ δέ δύναμιν, ἤτοι ποιότητα ψυχοῦν τήν ψυχήν εἴπωμεν, τῆς οὐσίας ζωοποιητικόν τε καί κινητικόν, τό ἀκούσιον ἔσται καί ἀνυπόστατον. Πρός τό, καί ἐναλλάξ καί παρά φύσιν τήν κατά τό ἄρχειν καί ἄρχεσθαι εἶναι διαφοράν· εἴπερ σώματος ἄρχειν κατά φύσιν δημιουργηθεῖσα ἡ ψυχή, ὡς ἀσώματος οὐσία, ὡς σῶμα κατ᾿ αὐτούς ὑπό τοῦ μή κατ᾿ οὐσίαν ὄντος· τῆς κατά τό ποιόν λέγω δυνάμεως, ἀρχθήσεται· ἡ κατ᾿ οὐσίαν οὖσά τε καί ὑφεστῶσα, καί τήν κοινήν πάντων πρόληψιν. Εἰ δέ ἄψυχον εἴπωμεν σῶμα, ἀναίσθητον καί ἀφαντασίαστον, ἄλογόν τε καί ἀδιανόητον ἔσται. Ἀλλά μήν ταῦτα πάντα περί τήν ψυχήν, καί ἐν τῇ ψυχῇ, καί ἔστι καί ὁρᾶται· οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ψυχή. Σῶμα μέν γάρ ἔχειν τοῦτο αὐτήν ἑτερούσιον, καλῶς εἰδότες λέγειν οὐ παραιτούμεθα· σῶμα δέ αὐτήν εἶναι ἀποφαίνεσθαι, ὡς θρασύτατόν τε ἅμα καί ἀπαιδευτότατον, παντελῶς ἀποφεύγομεν· πολύ διαφέρειν τοῦ ἔχειν τό εἶναι οὐκ ἀγνοοῦντες.

Εἰ δέ ὅτι ἀσώματον λέγουσι τό Θεῖον, τόν μή ὄντα φοβούμενοι (≡15B_106≡> φόβον, ἀσώματον εἰπεῖν τήν ψυχήν οὐ καταδέχονται, ἵνα μή εἰς ἴσον αὐτήν τῷ Θεῷ ἐνέγκωσι· καί τά λοιπά ἡμῶν περικοπτέτωσαν, ἵν᾿ ᾖ αὐτοῖς τῆς ἀπονοίας τέλειον τό ἀγώνισμα, ὅσα ἐκ Θεοῦ ὡς μετέχοντες· ἤ Θεός ἐξ ἡμῶν, ὡς ἐνεργῶν καί διδούς, ἤ μεταδιδούς, προσηγορεύθημεν, ἤ παρ᾿ ἡμῶν

προσηγορεύθη Θεός. Τίνα δή λέγω ταῦτα; Τό εἶναι, τό ζῇν, τό φωτίζεσθαι, τό ἀγαθύνεσθαι, τό λογίζεσθαι, τό νοεῖν· τά μέν, διά τήν οὐσίαν· τά δέ , διά τήν κίνησιν, ἤτοι γνώμην καί διάθεσιν. Ὄντες γάρ λεγόμεθα, καί ζῶντες, καί φῶτες, καί ἀγαθοί, καί νοεροί, καί λογικοί. Τόν τε Θεόν ὁμοίως, ὄντα καί ζῶντα, καί φῶς, καί ἀγαθόν, καί νοῦν καί λόγον ὀνομάζομεν· εἴτε ὡς ἐξ αἰτίου ὄντες ταῦτα (=0429=) καί καλούμενοι· εἴτε ὡς ἐνεργούμενοι, ἐκ τῶν ἡμετέρων ταῦτα τό θεῖον πρασαγορεύοντες. Τίς οὖν ὁ λόγος αὐτοῖς, ταῦτα μέν πάντα προς ἑτέροις πολλοῖς εἶναι τήν ψυχήν καί ὀνομάζεσθαι· ἀσώματον δέ, μηκέτι, ὅ τι περ τό Θεῖον; Ὡς δέον, ἤ μή λέγεσθαι ἡμᾶς ταῦτα, διότι τό Θεῖον, ἤ τόν Θεόν ταῦτα μή ὀνομάζεσθαι, ὅ τί περ καί ἡμεῖς. Ἀλλά μήν καί ἐσμέν ταῦτα· καί ὀνομαζόμεθα· οὐχ ὡς ταυτόν τῷ Θεῷ διά ταῦτα ὄντες· ἀλλ᾽ ὡς πρός αἴτιον αἰτιατόν, ἤ μέτοχον πρός μετεχόμενον, ἤ ὕπαρξιν πρός αἰτίαν. Οὐδέ συγκριτικῶς ἤ συνωνύμως, ὡς ἐπί τῶν ὁμοουσίων· ἀλλ᾽ ὁμονύμως, καί οἷον εἰπεῖν μεθεκτῶς· τῶν πραγμάτων κατά τό ἄπειρον ἀλλήλων τῇ φύσει διεστηκότων· εἰ μή τῷ φίλον, ὡς ἀληθῶς, τό Θεῖον εἰπεῖν, καί ὑπέρ φύσιν καί πρᾶγμα.

Ποῦ δέ λοιπόν κατ᾽ αὐτούς πάλιν, εἰ δοθείη τήν ψυχήν εἶναι σῶμα, ὁ τοῦ κατ᾽ εἰκόνα ἡμῖν διασωθήσεται λόγος, εἰ μή διά πάντων ἔχειν φαμέν τήν ψυχήν, τήν πρός τό ἀρχέτυπον ὁμοιότητα; Ὥσπερ γάρ τοῦ νοεροῦ νοεράν, καί τοῦ ἀθανάτου, ἀφθάρτου τε καί ἀοράτου, τήν ἐν τούτοις γνωριζομένην εἰκόνα ὀνομάζομεν· (≡15B_108≡> οὕτω δή καί τοῦ ἀσωμάτου, ἀσώματον λέγοντες, ὡς πάντα τε ὄγκον, καί πᾶσαν ὁμοίως διαφεύγουσαν διαστηματικήν καταμέτρησιν· ἄλλο τι πάλιν αὐτήν παρ᾽ ἐκεῖνο, κατά τήν τῆς φύσεως ἰδιότητα λέγομεν. Ἐπεί οὐκ ἔτι ἄν εἴη εἰκών, ἀλλ᾽ ἀπαράλλακτος ταυτότης. Ἐν οἷς δέ ἐν τῇ ἀκτίστῳ καί ἀτρέπτῳ καί ἀνάρχῳ φύσει ἐκεῖνο καθορᾶται, ἐν τοῖς αὐτοῖς τήν κτιστήν λογικήν φύσιν· οὐ κατά τό αὐτό δέ, ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἐσχάτοις ἀπηχήμασι φωνῆς λόγου δήλωσιν, δείκνυσθαι, ἐναργῶς νομίζομεν. Καί ὥσπερ διά τῶν ἐν τοῖς οὖσι κατά τήν τοῦ παντός διακόσμησιν ἐπιτελουμένων ὁ φιλοσοφώτατος νοῦς, πρός τό καθαρόν τε καί ἄϋλον μετενεγκών τῶν νοημάτων αὐτοῦ τάς δυνάμεις, διακρίνει ἀπό τῶν κινουμένων τό κινοῦν, καί ἕν καί μόνον καί ἁπλοῦν αὐτό ἐξ ἑαυτοῦ ὑπάρχον, ὡσαύτως ἔχον καί ποιητικόν αἴτιον καταλαμβάνων ἐν τῇ οἰκείᾳ τῆς ταυτότητος μονιμότητι, ἀπρόσιτον κατά τήν φύσιν τοῖς ἄλλοις ἐπίσταται· ἄτρεπτον μέν, ὅτι ἀκίνητον· οὐ γάρ ἐστι πρός ὅ κινηθήσεται τό, τά ὄντα καί ποιοῦν καί πληροῦν, καί ὑπερ πάντα ὅν τά ὄντα· περιεκτικόν δέ, ὡς δημιουργόν, καί πρό γενέσεως, τῷ ἀπείρῳ τῆς δυνάμεως τά πάντα γινῶσκον. Κατά τόν αὐτόν τῆς θεωρίας τρόπον, καί διά τῆς τῶν μελῶν καί μερῶν ποικίλης καί ἐντεχνοῦς κινήσεως τοῦ μικροῦ κόσμου· λέγω δή τοῦ ἀνθρώπου· τό κινητικόν αἴτιον λογιζόμενος, ἄλλο τι οἶδε κατά τήν οὐσίαν παρά τήν ὀργανικήν τοῦ σώματος ὕπαρξιν· καί οὐχ ὡς σῶμα ἐν σώματι· ὅπερ δοκεῖ τοῖς νέοις σοφοῖς, καί τῶν ἀναποδείκτων δογματισταῖς· (=0432=) ἀλλ᾽ ἁπλοῦν καί ἑνιαῖον ἐν τοῖς ἐσκεδασμένοις θεωρεῖ, καί ἐν τοῖς συνεσταλμένοις, ἀόριστον· τρεπόμενον μέν, ὡς κινούμενον· κινούμενον δέ, ὡς ἔχον

πρός ὅ κινηθήσεται· τῆς δέ κατά τήν κίνησιν τροπῆς αἴτιον, οὐ τήν φύσιν γινώσκει, ἀλλά τήν κρίσιν, ὅτ᾽ ἄν ἐσφαλμένη οὖσα τυγχάνῃ αὕτη.

Ἡ τροπή οὖν, οὐ περί αὐτήν τῆς ψυχῆς ὑπάρχει, ὡς οἶμαι, (≡15Β_110≡> τήν οὐσίαν· ἐπεί καί μετέβαλλεν ἀπειράκις, καί οὐχ ἡ αὐτή διέμενε κατ᾽ οὐσίαν· ἀλλά κατά τήν κίνησιν τήν ἀφ᾽ ἡμῖν, τῷ αὐτοκρατορικῷ θελήματι συμφερομένη. Τοιγάρτοι τροπῆς δύναμιν ἔχειν τούς ἀντιλέγοντας φάσκειν καί ἀποφαίνεσθαι , καί αὐτήν τήν περί τό Θεῖον τῆς ψυχῆς ἀεικινησίαν, οὐ μή δοκεῖ ἀληθευόντων εἶναι· ἀλλά πομπικῶς τό κομψόν, καί οὐκ εὐλαβῶς τό ἀκριβές τοῦ λόγου ἐπιζητούντων. Ἐπεί τίς ἄν λόγου μέτοχος, καί ἀρετῆς φιλίας οὐκ ἄμοιρος ἀγνοεῖ, ὅτι οὐδέν ὑπάρχει ἕτερον ἡ περί τό καλόν τῆς ψυχῆς ἀεικινησία, ἤ ἐνέργεια φυσική, ἐφ᾽ ᾗ καί δι᾽ ἥν γεγένηται αἰτίαν τελουμένη; ἡ δέ τροπή, κίνησις παρά φύσιν, τήν ταύτης ἀποτυχίαν τῆς αἰτίας εἰσάγουσα. Τροπή γάρ, κατ᾽ ἐμέ εἰπεῖν, οὐδέν καθέστηκεν ἕτερον, ἤ ἀσθένεια, καί ἔκπτωσις τῶν κατά φύσιν ἐνεργειῶν. Μηκέτι οὖν φάναι ἀξίωσον τοῖς λογολέσχαις, Θεόν καί κτίσιν συγκρῖναι τολμήσητε. Ἐπειδή τό Θεῖον κυρίως εἰπεῖν, οὔτε σῶμα, οὔτε ἀσώματον, οὔτε οὐσία, οὔτε τι τῶν νοουμένων ἤ λεγομένων ἐστίν, ἵνα μή πάντα καθεξῆς ἀπαριθμῶμαι· ἀλλά καί νοούμενον ἄληπτον, καί λεγόμενον ἄῤῥητον διαμένει.

Ταῦτα μέν οὖν ζητητικῶς, ἀλλ᾽ οὐ δογματικῶς παρ᾽ ἡμῶν εἰρήσθω· καί εἰ μέν αὐτάρκως ἔχει πρός τήν ὑπόθεσιν, ὡς δι᾽ ἐπιτόμου ἐπιστολῆς δυνατόν, καί οὐ πολύ τῆς ὑμεστέρας μεγαλονοίας ἀπολέλειπται· Θεῷ χάρις, καί ὑμῖν τοῖς προβιβάζουσιν. Εἰ δέ βούλεσθε, εἴπερ μή πεισθεῖεν οἱ ἀντιλέγοντες, ἀγωνιστικώτερον αὐτοῖς συμπλακῆναι, ἕτοιμοί ἐσμεν Θεοῦ χάριτι, τό περικείμενον ἡμῖν τῶν θείων ματρύρων τε καί μαρτυριῶν καταφεῖναι αὐτῶν νέφος· ἵνα πάσης τῆς ἐπιπόνου περί τούτου διασκέψεως τόν ὄγκον ἀποθέμενοι, καί τή εὐπερίστατον τῶν φιλονείκων λογομαχίαν, (≡15Β_112≡> ἀνενοχλήτως τήν ἀληθῆ περί τε Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ κτισμάτων γνῶσιν κατέχωμεν. Εἰ δέ ἐνδεῶς, ὅπερ πᾶσα παθεῖν ἀνάγκη, καί οὐκ ἐπιτετευγμένως, ὡς ἐξ ἀμαθοῦς διανοίας καί ἀσθενοῦς ὀργάνου προενηνεγμένα· σύγγνωτέ μοι, ἠγαπημένοι, δι᾽ ὑπακοήν καί μόνην, ὡς ὁ ἐρευνῶν τάς καρδίας ἐπίσταται Θεός, καί ταῦτα εἰπεῖν θαῤῥήσαντι· καί διορθώσασθε ἠπίως τόν οὐκ ἐθέλοντά τι (=0433=) τῶν συμφερόντων ἀγνοεῖν, καί χειραγωγήσατε συμπαθῶς τόν ὀρθῶς βαίνειν ἐπιθυμοῦντα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ζ΄. ... ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΧΕΙΝ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΤΗΝ ΝΟΕΡΑΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ...

Ζ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην πρεσβύτερον, περί τοῦ καί μετά θάνατον ἔχειν τήν ψυχήν τήν νοεράν ἐνέργειαν, καί μηδεμιᾶς ἐξίστασθαι φυσικῆς δυνάμεως.

(≡15Β_114≡> Τῇ δευτέρᾳ τοῦ ἐνεστῶτος Αὐγούστου μηνός τῆς παρούσης πρώτης ἐπινεμήσεως, ὁ κοινός ἡμῶν φίλος τίμια τῆς

ὑμετέρας πατρικῆς ἁγιωσύνης γράμματα ἐπιδέδωκέ μοι· οἷς ἐντυχών, παρεκλήθην μέν εἰκότως ἐφ᾽ ὑμῖν τοῖς ἐμοῖς δεσπόταις, καί μετά Θεόν πάντων μοι τῶν καλῶν αἰτίοις, ἐν ὑγείᾳ διάγουσι. Τοσοῦτον γάρ ὑμῖν ἥνωται δι᾽ ὅλου τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τό ἅγιον, ὅτι καί ἀπόντας ὑμᾶς νοός ὀφθαλμοῖς μόνον ἀναθεωρῶν, ῥυθμίζομαι κατά τήν ὑποῦσάν μοι δύναμιν καί βίον καί λόγον· ὡς Θεόν κατά τήν μνήμην δι᾽ ὑμῶν ἐμφανιζόμενον, καί ὁρῶν καί αἰδούμενος. Ἠνιάθην δέ οὐ μετρίως ἐπί τῷ περί ψυχῆς δόγματι τῷ ὑπό τινων, ὡς γεγράφατε, ἀδεῶς ἐκεῖσε κηρυττομένῳ, ὅσην κἀνταῦθα τό τοιοῦτο κακόν ἔχειν ἰσχύν καί παῤῥησίαν ἐννοῶν. Τό δέ πλέον με κατηφείας ἐμπιπλῶν ἐνταῦθα, καί βάρος ὥσπερ νέφος τῇ διανοίᾳ ἐμβάλλον, τό νῦν ὑπό πάντων σχεδόν, καί μάλιστα τῶν δῆθεν ἐπιφανῶν μοναχῶν πρεσβευόμενον περί ἀναστάσεως καινοπρεπές δόγμα· ὥστε μηδέ στοχαστικῶς ἔτι προοιμιάζεσθαι τήν τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίαν ὑπολαμβάνειν· παρεῖναι δέ μᾶλλον πιστεύειν καί διαβεβαιοῦσαθαι , καί τόν ὁποσοῦν μετέχοντα τοῦ λογίζεσθαι· αὐτήν μαρτυροῦσαν τῷ τοιούτῳ κακῷ τήν τῶν λεγομένων (ἀτοπίαν) ἔχοντα.

(≡15B_116≡> Φασί γάρ οἱ πρός πάντα τήν γλῶσσαν ἀδεῶς ὀξύνοντες, καί μηδέν τῶν ἀσεβῶς γινομένων ἤ λεγομένων ἡγούμενοι φοβερόν, φλέγματι πάλιν καί αἵματι, χολῇ τε αὖ ξανθῇ καί μελαίνῃ καί ὁλκῇ ἀέρος, καί τροφῇ αἰσθητῇ πρός τό ζῆν συνέχεσθαι μέλλειν τά σώματα κατά τήν ἀνάστασιν, οὐδενός τό σύνολον ξένου παρά τήν παροῦσαν ζωήν διά τῆς ἀναστάσεως ἀναφανησομένου, πλήν τό μή δύνασθαι πάλιν ἀποθανεῖν· οὐκ οἶδ᾽ ὅπως πρός πάντα τά ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ περί τε ψυχῆς καί ἀναστάσεως νεκρῶν διά τε προφητῶν καί ἀποστόλων, καί αὐτοῦ τοῦ διά σαρκός ὁμιλήσαντος ἡμῖν Θεοῦ Λόγου, καί μάλιστα Κορινθίοις ἰδιοτρόπως διά τοῦ θεσπεσίου Παύλου περί ἀναστάσεως διηγορευμένα, τήν τε ἀκοήν ἑκουσίως βύσαντες, καί πρός κατανόησιν τό τῆς ψυχῆς ὄμμα ἐπιμύσαντες, οὕτω τρανά ὑπάρχοντα καί ἐξάκουστα καί μηδενός τοῦ ἑρμηνεύοντος πρός τό γνωσθῆναι δεόμενα· καί τήν φύσιν αὐτήν τῶν ὄντων οὐχ ἧττον τῶν θειωδῶς ἐκπεφασμένων παιδεύουσαν ἔχοντες· ἥ καί τούς Βαρβάρους πρός γνῶσιν ἀληθείας ἐνάγειν ἐπίσταται, ἀρίδηλον ἑαυτήν (=0436=) προβαλλομένη τῶν ζητουμένων ἀπόδειξιν, οὐκ αἰδούμενοι.

Τίς γάρ εἴπερ μή πάντη τῆς κατά τόν λόγον ἐστέρηται χάριτος, ἀγνοεῖ, ὅτι πᾶσα φύσις οὐσιωδῶς οἰκείοις ἰδιώμασι διειλημμένη· καί ταύτῃ τόν τε τρόπον τῆς οἰκείας ὑπάρξεως, καί τήν διαφοράν καθ᾽ ἥν τῶν ἄλλων ἀμιγῶς διώρισται δεικνύουσα φύσεων· ἐπάν τῶν συνεκτικῶν τῆς οὐσίας αὐτῆς ἀπογένηται ἰδιωμάτων, ἤ οὐδ᾽ ὅλως ἔσται, ἤ ὅπερ οὐκ ἦν, γέγονεν· εἴπερ ὅλως κατά τήν ἀναίρεσιν τῶν ἰδιωμάτων εἶναι συμπεριφορικῶς αὐτήν ἀνάσχοιτο εἰπεῖν. Πέφυκε γάρ πᾶν ὑποκείμενον τοῖς φυσικοῖς ἰδιώμασι φθειρομένοις συμφθείρεσθαι. Τί γάρ, ἤ ποῦ βοῦς ἔσται, καί ἵππος , καί λέων, καί τά τοιαῦτα, τῶν συνεκτικῶν τῆς ἑκάστου (≡15B_118≡> φύσεως ἰδιωμάτων οὐκ ὄντων; Ἤ τίς εἶναι ταῦτα ἐκείνων χωρίς εἰπεῖν θαῤῥήσοι, μανίας ὑπάρχων ἐλεύθερος, οὐ συνόρῳ. Εἰ

οὖν ἀληθές, τό μηδέν δύνάσθαι τῶν ὄντων εἶναι ἤ γνωσθῆναι ἄνευ τῶν φυσικῶς καί κυρίως αὐτό χαρακτηριζόντων, οἱ τῆς ψυχῆς τό κατ’ οὐσίαν αὐτῇ ἐμπεφυκός ἀφαιρούμενοι· τουτέστι, τό λογικόν τε καί νοερόν, καθό ἀεί τέ ἐστι καί ἐνεργεῖ νοοῦσα καί λογιζομένη, προδήλως καί τό εἶναι αὐτῆς, κἄν μή λέγουσι, συναφαιροῦνται· καί ἔστι κατ’ αὐτούς, φθαρτή καί θνητή, τό εἶναι μετά τόν τοῦ σώματος θάνατον οὐκ ἔχουσα· οὗ τί ἀτοπώτερον;

Εἰ δέ ζῆν αὐτήν ὑποτίθενται, κἄν λόγῳ, εἰ καί μή πράγματι, τόν παρά πάντων ὑφορώμενοι ἔλεγχον, πάντως καί κινεῖται. Πᾶσα γάρ ζωή τῶν γενητῶν, ἐν κινήσει δείκνυται. Εἰ δέ κινεῖται, καί ἐνεργεῖ πάντως· πᾶσα γάρ κίνησις, δι᾽ ἐνεργείας ἐκφαίνεται. Εἰ δέ ἐνεργεῖ, φυσικῶς πάντως κινουμένη, καί οὐ θετικῶς, ἤ κατά συμβεβηκός, ἐνεργήσει. Οὐ γάρ κυκλοφορικῶς, ἤ μεταβατικώς· ἤ συνελόντα εἰπεῖν, σωματικῶς· ἀλλά νοερῶς τε καί λογικῶς.

Εἰ δέ νοερῶς τε καί λογικῶς καί ζῇ καί νινεῖται καί ἐνεργεῖ, λογίζεται πάντως καί νοεῖ καί γινώσκει. Εἰ δέ μή γινώσκει καί λογίζεται, οὐδέ ἐνεργεῖ, οὐδέ κινεῖται, οὐδέ ζῇ. Οὐ γάρ οἷόν τε εἶναι ζωήν ἄνευ τῆς ἐμφύτου κινήσεως· οὐδέ κίνησιν φυσικήν, προσφυοῦς ἐνεργείας οὐκ οὔσης, ἐμφαίνεσθαι.

Ἄλλως τε δέ, ἡ ψυχή, ἤ δι᾽ ἑαυτήν ἐστι λογική τε καί νοερά, ἤ διά τό σῶμα. Καί εἰ μέν δι᾽ ἑαυτήν, ἤτοι τήν ἑαυτῆς οὐσίαν ἐστί λογική τε καί νοερά, καί αὐθυπόστατος, πάντως ἐστίν. Εἰ δέ αὐθυπόστατος δι᾽ ἑαυτήν φύσει καί καθ᾽ ἑαυτήν, καί μετά σώματος ἐνεργήσει, νοοῦσα κατά φύσιν καί λογιζομένη, καί οὐδέποτε παυομένη τῶν φυσικῶς αὐτῇ προσουσῶν νοερῶν δυνάμεων. (≡15B_120≡> Τά γάρ φύσει τῷ ὁπωσοῦν ὄντι προσόντα, ἕως ἐστί καί ὑφέστηκεν, ἀναφαίρετα τυγχάνει. Ἡ ψυχή οὖν ἀεί τε οὖσα, ἀφ᾽ οὗ γέγονεν, καί ὑφισταμένη διά τόν οὕτως (=0437=) αὐτήν δημιουργήσαντα Θεόν, ἀεί καί νοεῖ καί λογίζεται καί γινώσκει, καί καθ᾽ ἑαυτήν, καί μετά σώματος, δι᾽ ἑαυτήν καί τήν ἑαυτῆς φύσιν. Οὐδείς οὖν εὑρεθήσεται λόγος, ὁ τήν ψυχήν τῶν προσόντων αὐτῇ φυσικῶς, καί οὐ διά τό σῶμα, μετά τήν τούτου λύσιν ἀλλοτριῶσαι δυνάμενος. Εἰ δέ διά τό σῶμα λογική τε καί νοερά ἐστιν ἡ ψυχή, πρῶτον μέν, τιμιώτερον τῆς δι᾽ αὐτό γενομένης ψυχῆς ἔστι τό σῶμα. Ἔπειτα δέ, καί ἐξ αὐτοῦ ἕξει τό τε νοερόν καί λογικόν, ὡς δι᾽ αὐτό γενομένη. Εἰ γάρ σώματος χωρίς, οὐδαμῶς νοεῖν ἤ λογίζεσθαι δύναται ἡ ψυχή, ἐξ αὐτοῦ πάντως τό νοεῖν αὐτῇ καί λογίζεσθαι προσέσται. Εἰ δέ τό νοεῖν καί λογίζεσθαι ἐκ τοῦ σώματος κέκτηται ἡ ψυχή, ὡς αὐτοῦ χωρίς ταῦτα ἔχειν μή δυναμένη κατά τούς λέγοντας, οὐδέ αὐθυπόστατος ἔσται πάντως· Πῶς γάρ ἡ ἄνευ σώματος καθ᾽ ἑαυτήν τό χαρακτηρίζον οὐκ ἔχουσα; Εἰ δέ αὐθυπόστατος οὐκ ἔστιν, οὐδέ οὐσία ἐστί δηλονότι. Οὐσία δέ αὐθυπόστατος μή οὖσα, συμβεβηκός ἔστι, φυσικῶς μόνον ὑφισταμένῳ τῷ σώματι ἐνυπάρχουσα· μετά δέ τήν αὐτοῦ λύσιν, οὐδέν οὐδαμῶς εἶναι δυναμένη· καί οὐδέ ἔσται πλέον τοῖς τοσοῦτον ἀνοηταίνουσι, τήν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἀφῃρημένοις, τῆς Ἐπικούρου καί Ἀριστοτέλους ματαιοπονίας, οἷς, ὡς εἰκός, οἱ γεννάδαι, καί σεμνύνονται συντασσόμενοι. Καί πρίν μέν τούτου, ταῦτα.

Τοῦ δέ περί ἀναστάσεως παρ᾽ αὐτῶν λεγομένου, τίς ἀρετῆς καί εὐσεβείας ἐπιμελούμενος ἀκούων, οὐχί τό ἀπαθές ἑαυτῷ διά πάθους, τῆς κατ᾽ αὐτῶν ἀγανακτήσεως λέγω, πειριποιήσεται; Εἰ γάρ, ὡς φασι, κατά τήν εἰκόνα τῆς παρούσης ζωῆς, ἀπαραλλάκτως τοῖς μαχομένοις χυμοῖς πεποιωμένον ἀναστήσεται τό σῶμα, (≡15B_122≡> καί τραφήσεται ἐν τῇ φοβερᾷ τοῦ Θεοῦ παρουσίᾳ μετά τήν τοῦ κόσμου τούτου συντέλειαν, οὐκ οἶμαι ἄλλο τι αὐτούς διά τούτων, ἵνα συνελών εἴπω, τά πολλά περικόψας ὅσα ῥηθῆναι ἐνδέχεται, ἤ ἀΐδιον τόν θάνατον πρεσβεύειν, καί τήν φθοράν ἀτελεύτητον. Εἰ γάρ φθορά τῶν οὕτω συνισταμένων ὑπάρχει ὁ θάνατος σωμάτων, ἀεί δέ τό (=0440=) δι᾽ ἐπιῤῥοῆς τροφῶν συνιστάμενον φθείρεται σῶμα, τῇ ῥοῇ διαπνεόμενον, διά τήν τῶν ἐν αὐτῷ χυμῶν, ἐξ ὧν καί συνέστηκε, φυσικήν ἀντιπάθειαν· ἀεί ἄρα, δι᾽ ὧν μετά τήν ἀνάστασιν τό σῶμα συνίστασθαι ὑποτίθενται, συντηρούμενον εἰς τό διηνεκές τόν θάνατον καταγγέλλουσι. Δέον πιστεύειν, αὐτό μέν ἀνίστασθαι κατ᾽ οὐσίαν καί εἶδος τό σῶμα, ἄφθαρτον δέ καί ἀθάνατον, καί ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀντί ψυχικοῦ πνευματικόν· τῷ μηδέν φέρειν τῆς ἀλλοιωτῆς αὐτοῦ κατά τήν φθοράν συστατικῆς ἰδότητος, ὡς οἶδεν ὁ πρός τό ἀπαθές, καί τίμιον αὐτό μετακεράσων ὁ Θεός· καί μηδέν πλέον περιεργάζεσθαι.

Τούτοις χαίροντας καί ἡδομένους ὁρῶν τούς πολλούς. Ἐκωφώθην, καί ἐταπεινώθην, καί ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν· λυσιτελεστέραν τοῦ λόγου τήν σιωπήν παντί συνετῷ εἶναι κρίνας· καί κατ᾽ ἐμαυτόν πενθῶν, καί σκυθρωπάζων πορεύομαι· λογιζόμενος πόσον οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἀμελούμενοι, πανταχοῦ σπινθήρων δίκην διᾴττοντες, ψυχῶν ἐργάσονται θάνατον· καί οὐδείς ἐστιν ὁ ἐπαμῦναι τῷ λόγῳ δυνάμενος, βουλόμενος κινδυνεύοντι, διά τήν ἐπικρατοῦσαν τοῦ καιροῦ πονηρίαν. Διό καί μᾶλλον στένω, τόν ἀφ᾽ ὑμῶν χωρισμόν, τήν ἐγγύθεν φρουροῦσάν με καί ἐξαιρουμένην τῶν βλαβερῶν πανσθενῆ τῆς ὑμῶν πατρικῆς ἁγιωσύνης ἐπισκοπήν οὐκ ἔχων, συχνότερον τῷ λόγῳ τά πολλά μου ἐρείδουσαν ὀλισθήματα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Η΄. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ

Η΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

(≡15B_124≡> Ὁ κατά σάρκα πόθος χρόνῳ μαιραίνεσθαι πέφυκε, συναπιών χωριζομένοις τοπικῶς, τοῖς κατ᾽ αὐτόν πρός ἀλλήλους ἔχουσι τήν συνάφειαν. Περί γάρ τήν αἴσθησιν ἔχειν τήν σύστασιν, τήν μηδαμῶς τῶν μή παρόντων ἀντιλαμβάνεσθαι δυναμένην. Ὁ δέ κατά πνεῦμα πόθος, ἀεί συμπαρόντας ἀλλήλοις ἔχει νοερῶς, τούς κατ᾽ αὐτόν συνημμένους, κἄν σωματικῶς ἀλλήλων χωρισθῶσι· τήν κατά χρόνον ἤ τόπον περιγραφήν οὐ δεχόμενος. Περί γάρ τόν νοῦν ἔχει τήν ὕπαρξιν, τό μηδαμῶς τοῖς σώμασιν ἀλλήλων διαιρουμένοις τοπικῶς, συνδιαιρούμενον ἤ συνπερικλειόμενον. Τοῦτον τόν πόθον ἀπ᾽ ἀρχῆς πρός τούς (=0441=) ἁγιωτάτους ὑμᾶς ἔχειν ἀξιωθείς, ἀεί παρόντας ὁρᾷν δοκῶ, καί διαλεγομένων αἰσθάνεσθαι· καί οὐκ ἔστι καιρός ἤ τόπος, ὁ ἀφιστᾷν μέ δυνάμενος

τῆς ὑμετέρας μνήμης· διά παντός ὑμᾶς παρόντας πνευματικῶς ὑποδεικνυούσης, καί πάντας τούς ἐν ἐμοί δυσώδεις λογισμούς ἀπελαύνοντας, τῆς ἐν ὑμῖν θείας χάριτος τήν πολλήν εὐωδίαν οὐ φέροντας· καί πείθομαί γε, μή ψιλῶς τήν μνήμην φαντάζεσθαι τούς ἁγιωτάτους ὑμᾶς, ἀλλά παρόντων ἀληθῶς ἐπαισθάνεσθαι· τό γινόμενον πληροφορίαν ἀκριβῆ τῆς ὑμῶν παρουσίας ποιούμενος. Ἡ γάρ ἐν ὑμῖν κατά χάριν Θεοῦ δραστήριος δύναμις, ἅμα τῇ μνήμῃ τούς διοχλοῦντας ἀπελαύνουσα δαίμονας, σαφεστάτην τῆς ὑμῶν παρουσίας παρέχεται δήλωσιν. Καί θαυμαστόν οὐδέν, εἰ τούς ἀπόντας σωματικῶς, παρεῖναι ποιεῖ νοερῶς, (≡15B_126≡> ὁ τῶν σημείων καί τῶν τεράτων Θεός· ὡς οἶδεν αὐτός, καί οἱ ἐξ αὐτοῦ τά τοιαῦτα θεοπρεπῶς ἐνεργούμενοι· καί πλέον ἤ ὅσον τοπικῶς ἀλλήλοις τά σώματα πάρεστι. Καί εἰ μόνον μνημονευόμενοι, τίμιοι Πατέρες, τοσοῦτόν μου τοῖς ἀτίμοις ἐπιτίμιον παρέχετε λογισμοῖς, ἀοράτως φοιτῶντες τῷ πνεύματι, πόσῳ μᾶλλον κατ᾽ ὀφθαλμούς παρόντες, καί τήν ἐμήν ἀκοήν διά ζώσης φωνῆς τοῖς θείοις καθαγιάζοντες λόγοις, καί τήν ἀρετήν τοῖς ἑαυτῶν τρόποις λαμπρῶς ἐκδιδάσκοντες;

Διά τοῦτο πενθῶν καί σκυθρωπάζων πορεύομαι, ποθῶν τε καί ζητῶν σε τόν καλόν ποιμένα καί διδάσκαλον, τόν εἰς τόπον με χλόης τό πλανώμενον πρόβατον κατασκηνοῦν ἐπιστάμενον· τήν ἀπωθουμένην λέγω τόν καύσωνα τῶν παθῶν διά πράξεως ἕξιν τῆς ἀρετῆς· καί ἐπί ὕδατος ἀναπαύσεως ἐκτρέφειν δυνάμενον· τήν ἄρδουσάν φημι τόν νοῦν διά θεωρίας χάριν τῆς γνώσεως, τόν ἐπιστρέφοντά μου τήν ψυχήν ἀπό κακίας εἰς ἀρετήν θείοις καί λόγοις καί παραδείγμασι, καί ἐπί τρίβους ὁδηγοῦντα δικαιοσύνης· τούς κατ᾽ εὐσέβειαν σωτηριώδεις ὑποδεικνύοντα τρόπους· καί ῥάβδῳ καί βακτηρίᾳ σοφῶς παρακαλοῦντα, τουτέστι, τῇ μνήμῃ τῶν αἰωνίων κολάσεων, καθάπερ ῥάβδῳ τινί τόν εἰσαγόμενον κακίας ἀπάγοντα, καί τῇ προτροπῇ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, βακτηρίας δίκην εἰς ἀρετήν τόν προκόπτοντα δι᾽ ἐλπίδος στηρίζοντα· ὅπερ καί ὁ Κύριος καί Σωτήρ, ὡς οἶμαι, συμβολικῶς ὑπηνίττετο, τοῖς τραύμασι τούς τοῖς λησταῖς περιπεσόντος ἐπιχέων οἶνον καί ἔλαιον. Φόβῳ γάρ τῆς γεέννης τοῦ αἰωνίου πυρός, ὁ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πόθος ἐπικιρνώμενος, ἀλώβητον τήν ψυχήν συντηρεῖ, πρός τήν ἀγάπην ἐπισφίγγων τοῦ Κτίσαντος· πάσης ἐμπαθοῦς διανοίας διά τῆς στύψεως ἀποσμηχθεῖσαν.

Ἀλλά πλήρωσον λοιπόν, τίμιε Πάτερ, καί αὐτόν Πνεύματος θείου τῆς διδασκαλίας τόν δόνακα, (=0444=) καί κάλει ποιμενικῶς τε καί (≡15B_128≡> φιλανθρώπως τόν ἐπί τά ὄρη τῆς ἀγνοίας, καί τούς βουνούς τῆς κακίας, ἀποιμάντως πλανώμενον· καί ὑπό τήν σήν ποίησον δεξιάν, καί κατάδησον συμπαθῶς τόν πολλοῖς διασπαραχθέντα δήγμασιν πονηροῖς τῶν λύκων τῆς Ἀραβίας· τουτέστι τῶν Δυσμῶν· Δυσμάς γάρ, ὥς φασι, δηλοῖ κατά τήν Ἑλλάδα φωνήν ἑρμηνευόμενον τῆς Ἀραβίας τό ὄνομα. Νοῶ δέ, καί τυχόν οὐκ ἐσφαλμένως, κατά τούς τῆς ἀναγωγῆς λόγους, διά τῆς Ἀραβίας, τήν σάρκα ταύτην, τήν τῶν θείων ἐν τοῖς κατ᾽ ἐμέ τυραννικήν νόμων τοῦ πνεύματος· τήν πολλούς, ὡς ἀληθῶς, ἀναιδεῖς τε καί ἀνημέρους λύκους ἐκτρέφουσαν· τήν ὄντως δύσιν

καί γενομένην διά τήν ἁμαρτίαν, ἀληθῶς λεγομένην· ἧς ἐπιβέβηκεν, ὡς ἀγαθός καί φιλάνθρωπος, ὁ ποιμήν ὁ καλός, ὁ ποιμαίνων τόν Ἰσραήλ Θεός, καί Θεοῦ Λόγος· ὁ καθήμενος ἐπί τῶν Χερουβίμ, προσεσχηκώς δηλονότι, καί τόν κίνδυνον ἡμῶν θεασάμενος· καί διά τοῦτο ἐμφανίσας ἑαυτόν, καί τήν οἰκείαν ἐξεγείρας δυναστείαν, καί ἐλθών ἐν σαρκί σῶσαι τούς ἀπολομένους, καί τούς ἐντρεφομένους αὐτῇ πονηρούς ἀποκτεῖναι θῆρας· καί ποιῆσαι αὐτήν χώραν εἰρήνης, καί λογικῶν προβάτων νομήν, διά πράξεως πρός Θεόν ἀναγομένων· ἧς ἐγώ τέως οὔπω τόν νόμον παρῆλθον ἀβλαβῶς διά θεωρίας πνευματικῆς, καθάπερ ὁ Ἰσραήλ τό ὄρος Σιείρ· οὐδέ τάς αὐτῆς ἀπαθῶς διῆλθον ἐπιθυμίας, διά πράξεως γνωστικῆς, ὥσπερ τούς ἀδελφούς αὐτῶν τούς υἱούς Ἠσαῦ, τούς κατοικοῦντας ἐν Ἄραβα διά Μωσέως, οἱ ἐξ Ἰακώβ τό γένος κατάγοντες ἀλλ᾿ ἔτι κατοικῶ τήν Ἄραβα κατά τούς υἱούς Ἠσαῦ, τάς δυσμάς λέγω δέ τήν σάρκα· μετά τήν παροῦσαν ζωήν, διά τάς σαρκός ἡδονάς, ἑτέραν μή ἐκδεχόμενος. Ἥν οὐδέ παροικῆσαι πᾶς ἀληθινός Ἰσραήλ καί ὁρῶν Θεόν καταδέχεται, τῆς σαρκός ἐκδημῆσαι διά τῶν ἀρετῶν ἐπειγόμενος, καί ἐνδημῆσαι πρός τόν Κύριον διά τῆς γνώσεως ἐφιέμενος· τόν ὄντως (≡15B_**130**≡> γῆν ἐπαγγελίας ἀῤῥήτων ἀγαθῶν μυστικῶς καί ὄντα καί ὠνομασμένον, τήν ῥέουσαν γάλα καί μέλι. Θρεπτικός γάρ τῶν κατ᾿ αὐτόν νηπιαζόντων, καί εὐφραντικός ὑπάρχει τῶν κατ᾿ αὐτόν ἀνδριζομένων ὁ Κύριος, ὡς ἀρεταῖς ἐκτρέφων διά πράξεως, καθάπερ γάλακτι, τούς φοβουμένους αὐτόν, καί γνώσεσι καταγλυκαίνων μυστικαῖς, καθάπερ μέλιτι διά θεωρίας πνευματικῆς, τούς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Τοιγαροῦν, μή διαλίπῃς ποιμαίνων με συμπαθῶς ἀληθείας λόγοις τόν θηριάλωτον, τίμιε Πάτερ, (=0445=) καί τῶν ἐν σαρκί παθῶν μετά τῶν ἀνακινούντων αὐτά πνευμάτων τῆς πονηρίας, μή παύσῃ λυτρούμενος, τῶν κακῶν κατεσθιόντων καί δαπανώντων μου τόν ἐντός ἄνθρωπον· καί κάλεσον πρός ἑαυτόν, καί ὑπό τάς σάς κατασκήνωσον πτέρυγας. εἴπερ ἀληθῶς ἄπεστι, πᾶς φόβος Βαρβάρων αἰσθητῶν, δι᾿ οὕς τοσαῦτα διαστήματα θαλάσσης, ὡς φιλόζωος, ἦλθον· περί οὗ μάλιστα παρακαλῶ τούς ἁγιωτάτους ὑμᾶς, μετά τήν εὐκταίαν σημείωσιν τῆς κατά Θεόν παμφαοῦς ὑμῶν ῥώσεως, ἀκριβέστερον δηλῶσαι· καί πᾶσαν τήν κρατοῦσαν ἐπί τοῦ παρόντος αὐτόθι κατάστασιν, ὡς ἔστι, παραδεῖξαί μοι διά γραμμάτων. Ἀσθενής γάρ ὤν τόν λογισμόν καί πάνυ σαθρός, καί μόλις κἄν ἐν εἰρήνῃ νήφειν μικρομερῶς δυνάμενος, καί περί πολλά σκεδαννύμενον ἐκ δειλίας συνάγειν τόν νοῦν, θέλω σύν ἀσφαλείᾳ ποιήσασθαι τόν πλοῦν· ὡς ἀτελής τήν διάνοιαν, καί τοῖς λόγοις τῆς σοφῶς τό πᾶν διεξαγούσης προνοίας ἐμβατεύειν οὐχ οἷός τε ὤν· μή πως ἐν τοῖς συμβαίνουσιν ἐξ ἀγνοίας ὀκλάσας τόν λογισμόν, καί τοῖς τῆς ὑπομονῆς ἐξ ἀσθενείας ἐνδούς ἀγῶσι, τούς ἐξ αὐτῶν ζημιωθῶ στεφάνους, ὡς λειποτάκτης ἐν τῇ πείρᾳ τῶν δεόντων γενόμενος.

Διά τοῦ γράμματος ὡς παρών ἀσπάζομαι τούς ἁγιωτάτους ὑμᾶς, καί πάντας τούς σύν ὑμῖν· αἰτῶν διά τῶν ἁγίων καί

εὐπροσδέκτων ὑμῶν εὐχῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ καί Σωτῆρι τῶν ὅλων παρατεθῆναι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Θ'. ΠΡΟΣ ΘΑΛΛΑΣΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ

Θ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός Θαλλάσιον πρεσβύτερον καί ἡγούμενον.

(≡15B_132≡> Τρία, καλῶς φασιν, ὑπάρχουσι, τά τόν ἄνθρωπον ἄγοντα· μᾶλλον δέ πρός ἅ βουλήσει τε καί γνώμῃ κατά προαίρεσιν κινεῖται ὁ ἄνθρωπος· Θεός, καί φύσις, καί κόσμος. Καί τούτων ἕκαστον ἕλκον, τῶν ἄλλων δύο ἐξίστησι, πρός ἑαυτό ἀλλοιοῦν τόν ἀγόμενον· κἀκεῖνο ποιοῦν αὐτόν θέσει, ὅπερ αὐτό ὑπάρχον φύσει γνωρίζεται, πλήν μέντοι τῆς φύσεως. Ἐκείνη γάρ, τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστί διαφυλάττει τόν ἄνθρωπον. Εἰ μέν οὖν Θεός ἐστιν ὁ ἄγων τόν ἄνθρωπον, τῇ τοῦ Λόγου χάριτι θεόν ποιεῖν θέσει πέφυκε, θέωσιν ὡς ἀγαθός ὑπέρ φύσιν τῷ ἀγομένῳ δωρούμενος· καί τῶν δύο καθαρῶς ἀποτέμνει, κόσμου λέγω καί φύσεως. Εἰ δέ φύσις ἐστίν ἡ ἄγουσα τόν ἄνθρωπον, καθ᾽ ἑαυτόν ὄντα, φύσει τόν ἄνθρωπον διαδείκνυσι· μέσον Θεοῦ καί κόσμου τυγχάνουσα· ὡς οὐδετέρου τούτων κατά γνώμην μετέχοντα. Εἰ δέ κόσμος ἐστίν ὁ φέρων, κτῆνος ἐργάζεται, ἤτοι σάρκα μόνην τόν ἀγόμενον ἄνθρωπον· ἐμπάθειαν αὐτῷ δ᾽ ἀπάτης δημιουργῶν· καθ᾽ ἥν Θεοῦ τε καί φύσεως μακράν αὐτόν ἀποθέμενος, τά παρά φύσιν πάντα ποιεῖν αὐτόν ἐκδιδάσκει.

Αἱ οὖν ἀκρότητες, Θεόν δέ φημι καί κόσμον, ἀλλήλων καί τῆς μεσότητος, λέγω δέ τήν φύσιν, ἀπάγειν τόν ἄνθρωπον εἰώθασιν. Ἡ δέ μεσότης, τούτων (=0448=) οὖσα μεθόριος, εἰ αὐτήν μόνην σκοποῦντα λάβοι τόν ἄνθρωπον, ἐπίσης τῶν ἄκρων κινηθῇ διίστησιν· (≡15B_134≡> οὔτε πρός τόν Θεόν αὐτόν ἀναδραμεῖν συγχωροῦσα, καί πρός τόν κόσμον ἀφιέναι καταπεσεῖν αἰδουμένη. Ἅμα τοίνυν πρός τινα τούτων κινηθῇ κατά γνώμην ἐνδιαθέτως ὁ ἄνθρωπος, ἅμα πρός αὐτόν ἐκεῖνον καί τήν ἐνέργειαν ἤμειψε, καί τήν προσηγορίαν μετάβαλε, σαρκικός, ἤ ψυχικός, ἤ πνευματικός προσαγορευόμενος. Ἔργον δέ καί γνώρισμα τοῦ μέν σαρκικοῦ, τό κακῶς μόνον εἰδέναι ποιεῖν. Τοῦ δέ ψυχικοῦ, τό μήτε ποιεῖν βούλεσθαί ποτε, μήτε πάσχειν κακῶς. Τοῦ δέ πνευματικοῦ, τό ποιεῖν μόνον καλῶς βούλεσθαι, καί ὑπέρ ἀρετῆς εἰ συμβαίνει πάσχειν καλῶς, προθύμως καταδέχεσθαι. Εἰ τοίνυν Πνεύματι Θεοῦ ἄγεσθαι ποθεῖς, εὐλογημένε, ὥσπερ οὖν καί ποθεῖς, κόσμον καί φύσιν σαυτοῦ περίελε· μᾶλλον δέ τούτων σαυτόν περίτεμε, καί ἀδικεῖσθαι μή παραιτήσῃ· ἐμπαιγμούς τε καί ὕβρεις φέρειν μή ἀπαναίνου· καί ἵνα συνελών εἴπω, πάσχων κακῶς, τοῦ ποιεῖν καλῶς τοῖς δρῶσι κακῶς, καί πάντα προσαφιέναι τά δρώμενα, Θεοῦ χάριν καί ἀρετῆς, μή παύσῃ ποτέ, κατά τόν εἰπόντα· Ἐάν τις θέλῃ σοι κριθῆναι, καί τόν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καί τό ἱμάτιον. Καί πάλιν κατά τόν μακάριον Ἀπόστολον λέγοντα· Λοιδορούμενοι, εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα· βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν.

Λοιπόν εἰ πεισθῆναί μοι βούλοιο, δοῦλε τοῦ Θεοῦ εὐλογημένε, μεγάλην κατάθου χάριν τοῖς θλίψασι· καί

προσζημιωθῆναι αὐτοῖς εἰ δέον ἐστί πάντα, μή ἀνανεύσῃς· καί μᾶλλον εὐλόγησον λοιδορούμενος· καί ἀνάσχου διωκόμενος, καί παρακέλεσον βλασφημούμενος, ἵνα μή ᾖς σαρκικός, ὡς ἀδικεῖν μόνον καί εἰδώς καί βουλόμενος· ἤ ψυχικός, ὡς ἀδικεῖσθαι μή ἀνεχόμενος· ἀλλά μᾶλλον πνευματικός, τό εὖ ποεῖν μόνον ἑκουσίως καί εἰδώς καί ἀσκούμενος· καί πάσχειν κακῶς παρά τῶν βουλομένων (≡15Β_136≡> προθύμως ὑπέρ ἀρετῆς ἐπιστάμενος· ἀφορῶν πρός τόν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγόν Ἰησοῦν· ὅς ἀντί πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὅσα οὐδέπω τις γνώσει περιλαβεῖν δεδύνηται, πάντα τά δεινά, ὅσα οὐδείς ὑπό τῶν ἁμαρτωλῶν, καί ὑπέρ τῶν ἁμαρτωλῶν μακροθύμως ὑπέμεινε. Σκοπός γάρ τῷ δοτῆρι τῶν ἐντολῶν, κόσμου καί φύσεως ἐλευθερῶσαι τόν ἄνθρωπον. Καί διά τοῦτο κατάκριτος, ὁ μή πειθόμενος· καί μάτην οἱ κατά κόσμον πατέρες τά ἔκγονα προφασίζονται, καί τάς συνοδίας τῶν τόν μονήρη βίον ἀσκουμένων οἱ προϊστάμενοι, πρός τό δεῖν εὐλόγως αὐτοῖς ἀργάς εἶναι τάς ἐντολάς. Ὅπερ ὡς ἀληθές εἰ δεξοίμεθα, οὐδενί τό παράπαν ὁ Κύριος γεγραφώς νόμον σωτηρίας δειχθήσεται. Ψυχικόν δέ, καθώς οἶμαι, τόν φυσικόν ὁ τῆς Γραφῆς λόγος ἐκάλεσεν ἄνθρωπον· ἐπειδή περί μόνα, καθώς φασιν οἱ τά τοιαῦτα δεινοί, τά ψυχούμενα, καί ἁπλῶς τά ὑπό γένεσιν καί φθοράν, ἡ τῆς φύσεως θεωρεῖσθαι πέφυκε ἰδιότης.

Ταῦτα δέ γέγραφα ὑμῖν, δέσποτα, ἐπειδή πολύ (=0449=) διά τοῦ ὑμετέρου παραναγνωστικοῦ δυσχεραίνοντας ὑμᾶς εὗρον πρός τά συμβάντα. Ἀλλ᾽ εὔχου δυνατῶς, ὡς δυνατός πρός τόν δυνατόν ἀφιέναι ἁμαρτίας, ὑπέρ Μαξίμου τοῦ σοῦ καί δούλου καί μαθητοῦ, τίμιε Πάτερ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ι΄. ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ

Ι΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην κουβικουλάριον.

(≡15Β_138≡> Ἐπειδή τήν αἰτίαν δι᾽ ἥν ὑπ᾽ ἀνθρώπων βασιλεύεσθαι ψηφισάμενος ὁ Θεός ἐδικαίωσε, μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πάντων ὑπαρχούσης τῆς φύσεως, καί πάντας τῷ κατ᾽ αὐτήν ἁπλῷ λόγῳ τούς μετέχοντας αὐτῆς ὁμοτίμως ἀποφαινούσης, γραφῆναι ὑμῖν ἐκελεύσατε, ἐρῶ κατά τήν ἐμήν δύναμιν, μηδέν ἀποκρυπτόμενος, ὧν παρά σοφῶν καί μακαρίων ἀνδρῶν παρέλαβον· τά πολλά περικόπτων ὅσα ῥηθῆναι περί τούτου διά τό σύντομον ἐνδέχεται. Λόγος ἀληθής, ὥς φασι, μυστικῶς ὑπαγορεύει, τόν δεσπόζειν κατά χάριν τοῦ πεποιηκότος αὐτόν Θεοῦ, παντός τοῦ ὁρωμένου κόσμου λαχόντα ἄνθρωπον, διά τοῦ κατά παράχρησιν τρόπου, τῶν ἐμφύτων δυνάμεων τῆς ἐν αὐτῷ νοερᾶς οὐσίας, πρός τά παρά φύσιν τρέψαντα τάς κινήσεις, ἑαυτῷ τε καί τῷ παντί τούτῳ κόσμῳ, τήν κρατοῦσαν νῦν αὐτῶν ἀλλοίωσιν καί φθοράν, κατά κρίσιν εἰσενέγκασθαι τοῦ Θεοῦ δικαίαν· ἵνα μή πρός τά παρά φύσιν ἀθάνατος ἐπ᾽ ἄπειρον ἡ τῆς ψυχῆς δύναμις αὐτῷ κινουμένῳ φυλάττοιτο· ὅπερ ἐστίν οὐ μόνον κακίας τό ἔσχατον, καί τῆς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθοῦς ὀντότης ἀρίδηλος ἔκπτωσις, ἀλλά καί σαφής τῆς θείας ἀγαθότητος ἄρνησις.

Διά τοῦτο ὁ πολύμοχθος οὗτος, καί πολυστένακτος τῶν ἀνθρώπων βίος, διά τῆς πολλῆς ἀλογίας καί ἀταξίας τῆς αὐτόν τιθηνούσης ὕλης, ἄλλο τε ἄλλως φέρων τε καί φερόμενος· καί ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἐν τῷ φέρεσθαι φέρων πάντας ἀνθρώπους, τῶν ἐν αὐτῷ δεινῶν μετόχους πάντας καθίστησι· καί οὐδένα παντελῶς ἀφίησι τῆς αὐτοῦ ταραχῆς ἐλεύθερον. Καί τοῦτο κατά (≡15B_140≡> τόν πρέποντα τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας διετυπώθη λόγον, ἵνα τόν παρόντα βίον παραλόγως κατά διάθεσιν ὑφ᾽ ἡμῶν ἀγαπώμενον, κἄν ὀψέ ποτε τῷ πάσχειν ὑπ᾽ αὐτοῦ κακῶς κατά περίστασιν, ὅσον βλάπτειν οἶδεν ἡ πρός αὐτόν φιλίαν μεταμαθόντες, γνῶμεν ὅτι πολύ τῆς πρός αὐτόν ἑνώσεως ὁ χωρισμός ἐστιν ἡμῖν χρησιμώτερος· καί τό πρός αὐτόν μῖσος, κατά λόγον ἐνδίκως κυρώσωμεν· καί φυγόντες τήν τῶν ὁρωμένων φύρσιν καί ταραχήν, πρός τήν τῶν νοουμένων εὐσταθῆ ταυτότητα σωφρόνως τόν πόθον μεταθώμαθα.

(=0452=) Ἀλλ᾽ ἐπειδή καί μαστιζόμενοι, καί μυρία πάσχοντες δεινά, τῆς πρός αὐτόν φιλίας τόν δεσμόν λύειν οὐκ ἀνεχόμεθα, κατά πρόνοιαν ὡς σοφός καί ἀγαθός, τόν τῆς βασιλείας τοῖς ἀνθρώποις ὁ Θεός διετύπωσε νόμον· τήν προγνωσθεῖσαν διά τήν ἄνεσιν ἔσεσθαι κατά τόν βίον πολλήν τῆς κακίας λύσσαν ἀναστέλλων πόῤῥωθεν· ἵνα μή γένωνται κατά τούς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, ἀλλήλων οἱ ἄνθρωποι παραναλώματα· μηδενός ἐπιστατοῦντος, καί τήν ἄδικον τοῦ δυνατωτέρου κατά τοῦ ὑποβεβηκότος ὁρμήν κωλύοντος. Διά τοῦτο, κατά τό εἰκός, ὡς οἶμαι, βασιλεία τῶν ἀνθρώπων τῷ γένει ἀναγκαίως ἐπεισήχθη· σοφίαν παρά Θεοῦ λαβοῦσα, καί δυναστείαν· καί ἡ ὁμότιμος φύσις εἰς τό ἄρχειν καί ἄρχεσθαι μερισθῆναι συνεχωρήθη. Ὅπως τῇ μέν, τάσσῃ τούς νομίμως τοῖς θεσμοῖς τῆς φύσεως πειθομένοις· τῇ δέ, κολάζῃ δικαίως τούς εἴκειν τούτοις δι᾽ αὐθάδειαν γνώμης μή βουλομένους· καί τήν δικαιοσύνην ἐντεῦθεν πᾶσι χαρίζηται, πόθῳ καί φόβῳ βραβευομένην· δι᾽ ἧς τό ἀνώμαλον τῆς τοῦ καθ᾽ ἕκαστον γνώμης ἀπογενόμενον, τό ἐν πᾶσι τῆς φύσεως ἴσον γαληνόν τε καί ἥμερον λαμπρῶς διαδείκνυται. Ὅπερ οὐκ ἄν ἐγεγόνει ποτέ, μή τοῦ φόβου κολάζοντος τήν ἄφρονα τῶν πολλῶν πρός ἀτοπίαν ὁρμήν, καί βίᾳ πρός τῶν σωφρόνων δι᾽ ἀπειλῆς ἄγοντες γαληνότητα. Ὅ γάρ πέφυκε λόγος τούς σώφρονας πείθειν ἑκουσίως ἀσπάζεσθαι, τοῦτο στέργειν ὁ φόβος τούς ἄφρονας εἴωθεν ἀκουσίως βιάζεσθαι.

Διά ταύτην ἐγώ τήν αἰτίαν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων παρεισελθεῖν (≡15B_142≡> τήν βασιλείαν συγχωρηθῆναι μεμάθηκα, καί ἀποδέχομαι τόν λόγον ὡς ἀληθῆ, καί τῆς αἰτίας διδάσκαλον. Εἰ δέ τις καί ἕτερος ταύτης λόγος καθέστηκεν αἴτιος κατά τήν θείαν Γραφήν, τοῦτον εἶναι μόνοις ἡγοῦμαι ληπτόν τοῖς καθαροῖς τήν διάνοιαν. Πλήν δι᾽ ὅμως, οὐδ᾽ οὗτος τοῦ σκοποῦ τῆς θείας ὁλοσχερῶς ἀπᾴδει Γραφῆς. Κἀκείνη γάρ παραιτησαμένοις ἀνθρώποις τήν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν, συγχωροῦντα τόν Θεόν ἀφηγεῖται, κἄν ὑφ᾽ ἑαυτῶν βασιλεύεσθαι· ἵνα μή τό ἄτακτον τῆς ἀναρχίας πολυαρχίαν ἐργάσηται καί στάσιν φθοροποιόν ἐντεῦθεν τῷ παντί γένει τῶν ἀνθρώπων ἐνεργάσηται, μηδενός τήν αὐτῶν ἐπιμέλειαν κατά θείαν ψῆφον πεπιστευομένου· καί λόγῳ μέν

τάσσοντος τούς διά λόγου παιδαγωγουμένους πρός ἡμερότητα· δυναστείας δέ φόβῳ κολάζοντος, τούς τήν πονηρίαν τεκταίνοντας· καί τό ἔμφυτον τῆς γνώσεως ἀγαθόν γνωμικῶς τοῖς παρά φύσιν τρόποις ἐφ' ἑαυτῶν διαφθείροντας.

Ὅστις οὖν βασιλέων, τοῦτον οὕτω φυλάξαι τόν νόμον τῆς βασιλείας ἐσπούδασε, Θεοῦ δεύτερος ἐπί γῆς ἀληθῶς ἀναπέφανται, ὡς θείας βουλῆς πιστότατος γενόμενος ὑπουργός, καί τό βασιλεύεσθαι ὑπό Θεοῦ, βασιλεύειν ἀνθρώπων δικαίως λαχών. Ὅστις δέ τοῦτον παρωσάμενος τόν θεσμόν, ἑαυτῷ βασιλεύειν πάντως διέγνω, καί οὐ Θεῷ, τἀναντία τούτοις εἰκότως ἐργάσηται· τυραννικῶς μέν ἑαυτοῦ (=0453=) τούς ἀγαθούς ἐκτινάσσων, καί πάσης πόῤῥω τιθέμενος βουλῆς καί δυναστείας· νεωτερικῶς δέ τούς πονηρούς ἐπισπώμενος, καί πάσης αὐτούς κυρίους τῆς αὐτοῦ καθιστῶν ἐξουσίας· ὅπερ ἐστί τῶν κρατούντων τε καί κρατουμένων ἔσχατον ἀπωλείας βάραθρον. Ἡμῖν δέ δοίη Θεός ἑκουσίως ὑπ᾽ αὐτοῦ βασιλεύεσθαι, διά τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ζωοποιῶν αὐτοῦ ἐντολῶν· καί τούς κατ᾽ αὐτόν ἐπί γῆς βασιλεύοντας, ἀξίως τιμᾷν, ὡς φύλακας τῶν αὐτοῦ θείων διαταγμάτων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑ'. ... ΠΕΡΙ ΑΣΚΗΤΡΙΑΣ ΕΞΕΛΘΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ...

ΙΑ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός ἡγουμένην, περί ἀσκητρίας ἐξελθούσης τῆς μονῆς, καί μετανοησάσης.

(≡15B_144≡> Οἱ τῆς ἀληθείας κήρυκες, καί τῆς θείας χάριτος γενόμενοι λειτουργοί, ὅσοι ἐξ ἀρχῆς μέχρις ἡμῶν κατά τούς ἑαυτῶν καιρούς ἕκαστος τό σωτήριον ἡμῖν τοῦ Θεοῦ διεσάφησαν θέλημα, φασί, μηδέ οὕτω Θεῷ εἶναι φίλον τε καί ἐράσμιον, ὡς ἡ ἐκ μετανοίας ἀληθοῦς ἐπ᾽ αὐτόν τῶν ἀνθρώπων ἐπιστροφή. Ὅπερ μάλιστα τῶν ἄλλων θειότερον ὑπάρχον δεῖξαι βουλόμενος ὁ θεαρχικός τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Λόγος· μᾶλλον δέ καί πρῶτον καί μόνον τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος γνώρισμα, κατά τινα ἄῤῥητον συγκαταβάσεως τρόπον, διά σαρκός ἡμῖν ὁμιλῆσαι ἠξίωσεν, ἐκεῖνα καί δράσας καί παθών καί εἰπών, δι᾽ ὧν ἔδει ἡμᾶς, ἐχθρούς ὄντας καί πολεμίους καταλλαγῆναι τῷ Θεῷ καί Πατρί, καί τῆς μακαρίας ζωῆς ξενωθέντας, πρός αὐτήν πάλιν ἐπαναχθῆναι. Οὐ μόνον γάρ τοῖς θαύμασι τάς νόσους ἡμῶν ἰάσατο, καί διά παθημάτων τάς ἀσθενείας ἀναλαβών, καί διά θανάτου ἀποδούς ὡς ὑπεύθυνος ὁ ἀναμάρτητος τό ἡμέτερον ὄφλημα τῶν πολλῶν καί φοβερῶν ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν ἐγκλημάτων· ἀλλά καί πολυτρόπως διδάσκων, ἴσους ἑαυτῷ γενέσθαι κατά τήν φιλάνθρωπον ἕξιν, καί τήν εἰς ἀλλήλους τελείαν ἀγάπην, βουλομένους βεβούληται. Διά τοι τοῦτο, Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἐβόα, ἀλλά ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν. Καί, Οὐ χρείαν ἔχουσιν (≡15B_146≡> οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ οἱ κακῶς ἔχοντες. Καί, Ζητῆσαι, καί σῶσαι τό ἀπολωλός, ἐληλυθέναι. Καί, Πρός τά πρόβατα, τά ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ ἀπεστάλθαι. Καί τήν βασιλικήν ἀνασώσασθαι εἰκόνα, ὑπό τήν δυσωδεστάτην τῶν παθῶν κόπρον γεγενημένην παραγεγονέναι, διά τῆς δραχμῆς

παραβολικῶς παρηνίξατο. Καί, Ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι χαρά γίνεται ἐν οὐρανῷ καί ἐπί γῆς, ἐπί ἑνί ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. Διά τοῦτο τόν λησταῖς περιπεσόντα, καί γυμνωθέντα πάσης περιβολῆς, καί ταῖς πληγαῖς ἡμιθανῆ γεγενημένον, οἴνῳ καί ἐλαίῳ καί καταδέσμοις ἀνέῤῥωσε· καί ἐπί τό ἴδιον κτῆνος ἀναβιβάσας, τῷ πανδοχεῖ παρατίθεται· καί τά πρός ἐπιμέλειαν ἀρκοῦντα δούς, ἐπηγγείλατο καί τά προσδαπανώμενα δώσειν ἐπανερχόμενος. Διά τοῦτο πρός τήν ἐπιστροφήν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ τόν πανάγαθον πατέρα ἐπικλιθῆναί φησι, καί ἀσπασάμενον (=0456=) τόν αὐτόν διά τῆς μετανοίας ἀνδραμόντα, τῷ κάλλει τῆς πατρικῆς πάλιν κατακοσμῆσαι δόξης, οὐδοτιοῦν περί τῶν προτέρων μεμψάμενον. Διά τοῦτο τό τῆς θείας ἑκατοντάδος ἀποφοιτῆσαν πρόβατον, ἐπί τά ὄρη καί τούς βουνούς πλανώμενον εὑρών, οὐκ ἐλαύνων, οὐδέ μόχθῳ κατατρίβων πρός τήν μάνδραν ἐπανήγαγε τῶν προβάτων· ἀλλά τῶν ὤμων ἐπιθείς τῶν ἰδίων, πρός τά σύννομα συμπαθῶς διεσώσατο. Διά τοῦτο, Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καί πεφορτισμένοι τῇ καρδίᾳ, κἀγώ ἀναπαύσω ὑμᾶς, ἀνέκραγε. Καί, Ἄρατε τόν ζυγόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς· ζυγόν δέ λέγων, τάς ἐντολάς· ἤγουν τόν εὐαγγελικῶς εὐθυνόμενον βίον· φορτίον δέ, τό δοκοῦν εἶναι τῆς μετανοίας ἐπίπονον· Ὁ γάρ ζυγός μου, φησί, χρηστός καί τό φορτίον μου ἐλαφρόν. Καί πάλιν θείαν δικαιοσύνην καί ἀγαθότητα διδάσκων, παρακελεύεται λέγων· Γίνεσθε ἅγιοι· καί γίνεσθε τέλειοι· γίνεσθε ἐλεήμονες· γίνεσθε οἰκτίρμονες, (≡15B_**148**≡> ὡς ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Καί, Ἄφετε , καί ἀφεθήσεται ὑμῖν. Καί, Ὅσα θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ὁμοίως καί ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Καί τά τοιαῦτα. Καί ἁπλῶς, ἵνα μή καθ᾽ ἕκαστον λέγων μηκύνω τήν ἐπιστολήν, διά τοῦτο πόρνας δικαιοῖ μετανοούσας, τελώνας τε προσδέχεται ἐπιστρέφοντας, καί τοῦ Εὐαγγελίου καθίστησι κήρυκας. Διά τοῦτο λῃστάς ὁμολογοῦντας, καί τῷ θανάτῳ ὠνουμένους τήν σωτηρίαν, διά τό φόβον συνεπάγεται, καί εἰς τόν παράδεισον ἑαυτῷ συνεισάγει, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν πιστούμενος τάς ἐπαγγελίας. Διά τοῦτο διώκτας μαινομένους, σωφρονίζει, διά τόν ζῆλον, καί ἐθνῶν ἀποστόλους ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ χειροτονήσας, προβάλλεται· ἵνα ἡμεῖς μάθωμεν φιλανθρωπίαν καί ἡμερότητα· καί μήτε ῥᾳδίως ἑαυτῶν ἀπογινώσκωμεν ἁμαρτάνοντες, καί πρός τούς ἁμαρτάνοντας μή μένωμεν ἀσυμπαθεῖς καί ἀνάλγητοι· Θεόν ἔχοντες τῶν γινομένων παράδειγμα.

Ἐπειδή οὖν ταῦθ᾽ οὕτως ἐπ᾽ αὐτῆς ἔχειν τῆς ἀληθείας, καί θέλημα Θεοῦ ὑπάρχειν τό πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καί εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν ἀληθείας, ἐδιδάχθημεν· καί τῆς πρός ἡμᾶς αὐτοῦ θαυμαστῆς διά σαρκός ἐπιδημίας ἀρχήν καί ὑπόθεσιν μόνην τήν ἡμῶν σωτηρίαν εἶναι μεμνήμεθα· θαῤῥῶν αἰτῶ τήν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, αὐτά σοι τά ζωοποιά παθήματα τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, οἷς ἐλυτρώθημεν τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, ἀνθ᾽ ἱκετηρίας προβαλλόμενος. Πιστεύω γέ σε γνησίαν οὖσαν μαθῆτιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διά πάσης τῆς τοῦ βίου ἀγωγῆς, ζῶντα καί ἔμπρακτον ἐν ἑαυτῇ φέρειν τόν διδάσκαλον, ἅτε δή ἐκ παιδός δι᾽ ὅλου αὐτῷ προσχωρήσασαν· ἵνα καί δι᾽ ἐμοῦ μεσίτου τοῦ ταπεινοῦ

(=0457=) καί ἁμαρτωλοῦ, καί μηδέν ἔχοντος τῆς σῆς ἀρετῆς ἐπάξιον, τιμήσῃς τήν ὑπέρ ὑμῶν αὐτοῦ φιλάνθρωπον κένωσιν, καί προσδέξῃ μετανοοῦσαν, καί τοῖς δάκρυσιν ἐκτακεῖσαν τήνδε τήν ἀδελφήν. Πολλή γάρ ἐστι καί ἄφατος ἡ συντριβή τῆς καρδίας αὐτῆς, καί τοῦ πνεύματος ἡ ταπείνωσις, (≡15Β_150≡> ἐπί τε τῇ ἁμαρτίᾳ ᾗ πέπραχε, καί τῷ ἀφ᾽ ὑμῶν χωρισμῷ, ὅν πένθοθεν. Μή οὖν ἐξουδενώσῃς, δούλη Θεοῦ εὐλογημένην, καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην, ἥν ὁ Θεός οὐκ ἐξουδένωσεν· ἀλλ᾽ οἰκτίρμων καί ἐλεήμων, εὔσπλαχνός τε καί συμπαθής γενομένη, μίμησαι τόν δι᾽ ἡμᾶς ἑκουσίως ὑπέρ φιλανθρωπίας ἀποθανεῖν καταδεξάμενον· καί προσδέξασθαι αὐτήν καί ἀσπάσασθαι ἀξίωσον, καί κυρῶσαι πρός αὐτήν ἀγάπην ἀνάσχου. Καί στήριξον αὐτήν λόγοις καί ἔργοις φιλανθρωπίας καί ἡμερότητος, καί ἅρπασον τῶν χειρῶν τοῦ τυράννου, καί τά γενόμενα αὐτῇ συντρίμματα κατάδησον συμπαθῶς· ἵνα μή πολύ καταβαρηθεῖσα τῇ λύπῃ, τῷ τῆς ἀπογνώσεως ἐμπαρῇ σκόλοπι· καί ἀπαιτηθῶμεν αἷμα ψυχῆς ἐξ ἡμῶν παραφθείσης· ἤ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, προδοθείσης τῷ ἐχθρῷ τῆς ζωῆς ἡμῶν, πρός τό ἔχειν ὑφήνιον εἰς ὅπερ ἄν καί βούλεται· ἥν ἔδει ζῇν διά τῆς ἡμῶν μακροθυμίας καί ἠπιότητος· καί ἐγκληθῶμεν δικαίως, ὡς τῶν θείων ἀμελήσαντες καί θελημάτων καί παθημάτων. Ὁμοίως γάρ, κἄν εἰ σκληρός ὁ λόγος, ἀλλ’ οὖν ἀληθής, τό ἀγαθόν τοῦ Θεοῦ ἀτιμάζουσι θέλημα, καί τήν ὑπέρ ἡμῶν αὐτοῦ φιλάνθρωπον κένωσιν ἐξουδενοῦσιν, ὅσον τό ἐπ᾽ αὐτοῖς, οἵ τε μετανοεῖν οὐκ ἐθέλοντες, καί τούς μετανοοῦντας μή προσδεχόμενοι· ὅτι ἀλλήλων ὀφείλοντες οἰκειοῦσθαι τάς συμφοράς, διά τήν ὁμοτιμίαν τῆς φύσεως· οὐδ᾽ αὐτήν τήν περί ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα αἰδεσθέντες· εἰ μή τι ἄλλο περί τό ὁμόφυλον μιμησάμενοι, διεδείχθημεν.

Ὡς οὖν γινώσκουσα, δούλη τοῦ Θεοῦ εὐλογημένη, ὅτι ταῖς τῶν ψυχῶν ἡμῶν διαθέσεσιν ἡ θεία δεόντως ἐφαρμόζεται δικαιοσύνη, τοιαύτη ἡμῖν γινομένη, οἵους ἀλλήλοις ἑαυτούς πεποιήμεθα· καί τοιοῦτον ἡμῖν αὐτοῖς τόν Θεόν καθιστῶσα, οἵους φθάσαντες τοῖς ὁμοιοπαθέσιν ἑαυτούς διεθήκαμεν, μή ἀναβάλῃ προσδέξασθαι ὑπτίαις χερσί τήν σήν ἱκέτην καί δούλην· ἀλλ᾽ (≡15Β_152≡> ἀμελλητί θεομιμήτως διά πάσης σπουδῆς ἐπίθες τοῖς ὤμοις τό πρόβατον, καί πρός τήν ἀσφαλῆ μάνδραν συγκόμισον, καί τοῖς λύκοις ἀνάλωτον πρός τό ἑξῆς διαφύλαξον· ἵνα καί αὐτή τοιούτου τύχοις τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καί Σωτῆρος Χριστοῦ καί κριτοῦ τῶν ὅλων, κατά τήν αὐτοῦ φοβεράν καί ὑπερένδοξον ἐπιφάνειαν, ἀποδώσοντός σοι ὧν ἔσπειρας τούς αἰωνίους καρπούς. Οὗ καί ἡμεῖς τύχοιμεν ἵλεω τῇ αὐτοῦ χάριτι καί φιλανθρωπίᾳ· εὐχαῖς καί πρεσβείαις τῆς Δεσποίνης ἡμῶν, τῆς πανενδόξου Θεοτόκου, καί πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΒ΄. … ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΘΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΟΓΜΑΤΩΝ …

(=0460=) ΙΒ΄. - Τοῦ αὐτοῦ, πρός Ἰωάννην κουβικουλάριον, Περί τῶν ὀρθῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ δογμάτων· καί κατά Σευήρου τοῦ αἱρετικοῦ.

(≡15B_154≡> Καλῶς ἔχειν λογισάμενος, μηδέν ὑμῖν τῶν εἰς ἐμέ ἐρχομένων περί ὑμῶν αὐτῶν, θεοφύλακτοι, ἀναγγεῖλαι ὑποστείλασθαι· τοῦτο γάρ κελεύει ὁ ἡμέτερος τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης νόμος καί νομοθέτης καί αὐτοαγάπη Χριστός· δι᾽ ἑαυτῶν ἀλλήλους ἡμᾶς οἰκειοῦσθαι διδάσκων· τό παρόν τῆς ἐπιστολῆς γράμμα πεποίημαι· δηλῶν, ὡς κατά τόν Νοέμβριον μῆνα τῆς ἐνεστώσης πεντεκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως, κατέλαβε τά ἐνταῦθα Θεόδωρός τις τοὔνομα καγκελλάριος· εὐγενής ὄντως, καί τρόπων ἐλευθερίας οὐκ ἀμοιρῶν, ὡς ἐμέ γε ἐκ τῶν ὁρωμένων στοχάσασθαι δυνατόν, γράμμα ἐπιφερόμενος παρά τῆς κοινῆς ἡμῶν δεσποίνης τῆς θεοφυλάκτου Πατρικίας, ὡς ἔλεγε κεχαραγμένον, πρός τόν εὐλογημένον δοῦλον τοῦ Θεοῦ, τόν ἐνταῦθα πανεύφημον ἔπαρχον· χάριν τοῦ ἀπολυθῆναι τάς οἰκούσας ἐνταῦθα μοναζούσας· τῆς τε μονῆς τῆς ἀμμᾶς Ἰωαννίας, τῆς ἀπό Ἀλεξανδρείας, καί τῆς ἐπιλεγόμενης μονῆς τῶν Σακερδῶτος, τῆς Σευήρου οὔσας αἱρέσεως· τοῦ τοσαύτῃ χρησαμένου κατά τῆς ἀληθείας μανίᾳ τε ψεύδους καί περιουσίᾳ, ὡς καί μέχρι τῆς σήμερον τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ διοχλῆσαι ἀρκεῖν. Οὐδενί δέ ἄλλῳ ἀπ᾽ οὐδενός ἑτέρου τό σύνολον τῶν ὑπουργεῖν ἐκεῖσε ἀποταγέντων τῇ θεοφυλάκτ·ω Πατρικίᾳ ἀρχόντων, οὐδ᾽ ἕως συλλαβῆς ψιλῆς διεκόμισεν. Ὅθεν κἀγώ σύν πολλοῖς ἄλλοις ἐθαύμασα, τίς, ἐν ἐμαυτῶ (≡15B_156≡> διαπορῶν, ὁ λόγος καθ᾽ ὅν οὐδέν μοι δι᾽ αὐτοῦ ἠξίωσε δηλῶσαι ὁ θεοφύλακτός μου δεσπότης· καί πολύν, ὡς εἰκός, ὅπερ φιλεῖ συμβαίνειν ἐν τοῖς τοιούτοις, ὡς ἴστε, δέσποτα, τοῖς πιστοῖς λαοῖς γογγυσμόν ἐποίησε τό τοιοῦτον γράμμα· καί τό περί τήν δέσποιναν τήν πανεύφημον Πατρικίαν παρά τῇ καθολικῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ σέβας μικροῦ ἐμείωσε· καί πάντας τούς ταύτην οἰκοῦντας τήν Ἄφρων χώραν, προλήψεσι χρησταῖς περί αὐτῆς ἤδη προκατειλημμένους διέσεισεν, εἰ μή πρεπούσῃ τῇ αὐτοῦ συνέσει μεθόδῳ χρησάμενος ὁ λεχθείς πανεύφημος ἔπαρχος, ψευδές εἶναι τό γράμμα καί νόθον πανταχοῦ διεφήμισε· καί ἀγανακτεῖν κατά τοῦ καγκελλαρίου προσεποιήσατο, καί τοῖς ἀνασυρεῖσι τῶν αἱρετικῶν προφάσει τοῦ τοιούτου γράμματος, τῶν τε ἀπό Ἀλεξανδρείας καί Συρίας δεόντως ἐχρήσατο· τούς μέν φυλακαῖς, τούς δέ καί πληγαῖς παιδεύσας, μή ὑβρίζειν λέγων τάς προλήψεις τῆς δεσποίνης ἡμῶν Πατρικίας. Ἰσχυρίζοντο γάρ ἀναιδῶς, ἐρειδόμενοι, ὡς εἶπον, τῷ γράμματι χαίρειν αὐτήν τοῖς αὐτῶν δόγμασι· (=0461=) καί πᾶσι λέγειν οὐ παρῃτοῦντο ψευδόμενοι, ὧν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος αὐτῶν ἐπίσκοπος, τῶν ἐπ᾽ ἀδείας πρός αὐτήν παραγινομένων, καί μεγάλως παρ᾽ αὐτῆς τιμωμένων εἷς ὧν τυγχάνει· ὅπερ πάντων μάλιστα τούς πάντας ἐτάραξέ τε καί ἐσκανδάλισεν. Ὥστε κἀμέ ἐξ ἀνάγκης τότε κληθέντα ἀπελθεῖν, ἐλέγξαι τε τούς τοῦτο εἰπεῖν τολμήσαντας κατά πρόσωπον, καί τούς ἀκούσαντας πεῖσαι, ὡς οὐδαμῶς χάριτι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἤ αὐτήν, ἤ ὁ ἐν ἁγίοις γενόμενος σύμβιος καθοτιοῦν αἱρετικοῖς προσπεπόνθασιν. Ὁμοίως δέ καί ἄλλοι πολλοί τῶν ἐνταῦθα ἐπιξενουμένων εὐλαβεστάτων μοναχῶν, καί μάλιστα οἱ εὐλογημένοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ καί Πατέρες ἡμῶν, οἱ ἐπίκλην

Εὐκρατάδης τά αὐτά λέγοντες, τούς πολλούς ἐποίουν τῆς τοιαύτης ψευδοῦς ὑπονοίας ἐκτός. Καί ἁπλῶς εἰπεῖν, διά παντός τρόπου ἐλήλυθεν ὁ εἰρημένος πανεύφημος ἀνήρ, παντός μώμου καθαράν (≡15B_158≡> αὐτήν ἀποδεῖξαι, καί πιστήν τῷ Θεῷ, καί τιμίαν οὖσαν φανερῶσαι τοῖς πᾶσι προθέμενος.

Ἐγώ δέ οὔπω τῆς ἐπί τοῦτο ἀμφιβολίας ἐλεύθερος γέγονα, ὁ μάλιστα τά ὑμέτερα οἰκειούμενος, ὁ μικρός καί οὐδενός ἄξιος, τῶν μεγάλων καί τῆς θείας ἠξιωμένων χάριτος· ἀσχάλλων ἔτι περί τούτου, και οὐκ ἔχων τί κρίνας ψηφίζομαι. Τήν τε γάρ κοινήν ἡμῶν δέσποιναν τήν πανεύφημον Πατρικίαν ἐπί τῆς ἀῤῥαγοῦς τῆς πίστεως πέτρας βεβηκυῖαν ἐκ προγόνων εἰδώς καί μηδέν ἄλλο σχεδόν ἀναπνεῖν δεδιδαγμένην, ἤ τήν ὀρθήν εἰς Θεόν πίστιν, τήν κατά τήν τοῦ Θεοῦ καθολικήν Ἐκκλησίαν κηρυττομένην, πιστεύειν οὐκ ἔχω αὐτῆς ὑπάρχειν τό γράμμα. Καί πάλιν ὁρῶν ὅρκοις φρικτοῖς πιστούμενον καγκελλάριον, καί ἐπί τούτῳ καί μόνον παρ᾽ αὐτῆς πεπέμφθαι ἐνταῦθα διαβεβαιούμενον, φοβερόν ἡγοῦμαι τό μή πιστεύειν· καί μέσος εἰμί δύο λογισμῶν ἑστώς μεθόριος, οὐκ ἔχων τόν νικῶντα εὑρεῖν, καί πρός ἑαυτόν τῆς ψυχῆς ἐπισπᾶσθαι δυνάμενον τήν συγκατάθεσιν. Πλήν, δέσποτά μου εὐλογημένε, ἵνα τἀληθές εἴπω, καί πᾶν ὅ κρίνειν δεδύνημαι ἐξαγορεύσω· καί δέξασθέ με ἐκ πολλοῦ πόνου ψυχῆς διά τήν πρός ὑμᾶς ἀγάπην τολμηρῶς παῤῥησιαζόμενον· εἰ τῷ ὄντι βουλήσει καί γνώμῃ τῶν θεοφυλάκτων ὑμῶν, τό ὑπέρ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν γυναικῶν γράμμα παρ᾽ αὐτῆς γεγένηται· ὅπερ θαυμάζω, οὐκ ἀποδέχομαι· οὐκ ἔξω βάρους εἶναι ὑμᾶς τεκμαιρόμενος. Ἀκούω γάρ τῆς θείας διδασκούσης Γραφῆς, ὡς Ἰωσάφατ ὁ εὐσεβής ἐκεῖνος καί πιστός τῆς Ἰουδαίας γενόμενος βασιλεύς, τῷ Ἀχαάβ βασιλεῖ τοῦ Ἰσραήλ, πολλοῖς ῥεπυπωμένῳ εἰδωλολατρείας μολυσμοῖς, κατά τῆς Συρίας ποτέ κινήσαντι πόλεμον συμμαχήσας, ἠγανακτήθη τε καί ἐνεγκλήθη ὑπό τοῦ Θεοῦ, πρός αὐτόν οὕτω διά τοῦ προφήτου φήσαντος· Εἰ ἀνθρώπω μισουμένῳ μοι, καί ἐχθραίνοντι Κυρίῳ τῷ Θεῷ σύ βοηθεῖς; Εἰ δέ ἄλλοις ἴσως ὑποθεμένοις τοῦτο πεισθεῖσα (≡15B_160≡> πεποίηκεν, οὐδ᾽ οὕτως τῷ γενομένῳ προστίθεμαι, (=0464=) τόν Ῥοβοάμ ἐκεῖνον τόν τοῦ μεγάλου Σολομῶντος υἱόν ἐνθυμούμενος, τόν διά τοῦ προκρῖναι τῆς τῶν πρεσβευτέρων βουλῆς τήν τῶν νεωτέρων, τό πλεῖστον τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ὑποτεμόμενον· ἅμα δέ καί κανονικοῖς πράγμασι ἐγχειρεῖν οἷς μή θέμις ἀπώμοτον γινώσκων, καί μάλιστα γυναιξίν, αἷς τό σιωπᾶν ἀναπνοῆς προσφορώτερον ὁ θεῖος ἀπεφήνατο λόγος.

Οὐ δεῖ οὖν αἱρετικοῖς καθ᾽ οἷόν δήποτε τρόπον, ὡς αἱρετικοῖς, βοηθεῖν, εἰ καί πᾶσι πάντα μετελθεῖν ἀδεῶς ἐπετέτραπτο· διά τε τάς εἰρημένας αἰτίας, ἵνα μή τῷ Θεῷ προσκρούοντες λάθωμεν· καί μή καλόν εἶναι διδόναι αὐτοῖς ἄδειαν ἐμπομπεύειν τῷ οἰκείῳ ψεύδει, καί ἀνασείεσθαι κατά τῆς εὐσεβείας· ἵνα μή δι᾽ ἡμῶν ἐμφανισθέντες, ὄφεως δίκην, τῶν ἀφελεστέρων τινάς ἀπάτης δήγματι δυνηθῶσι τῆς κατά τήν πίστιν ἀσφαλοῦς βάσεως κατασεῖσαι· καί εὑρεθῶμεν καί ἡμεῖς, ὡς οὐ θέλομεν, τῆς ὑπέρ τούτου ἐπηρτημένης αὐτοῖς συμμετέχοντες δίκης. Οὕτω γάρ καταρχάς τῇ συνήθει χρησάμενος καί περί αὐτάς

συμπαθείᾳ ὁ πανεύφημος ἔπαρχος, ὡς καί πολλοῦ χρυσίου ἄξιον οἶνον αὐταῖς δωρήσασθαι πρός καταμονήν μετά τῆς λοιπῆς τῶν χρειῶν δαψιλοῦς ἐπιδόσεως· ὥς ηὗρε τῇ οἰήσει τῆς ὑπερηφανίας τυφωθείσας αὐτάς, ἀπετράπη. Εὐθύς γάρ, ὥσπερ ἐξ ἐπιτάγματος, τοῦ συνάγειν ἤρξαντο, καί ὑποσείρειν πιστῶν θυγατέρας· κρύπτειν τε καί ἀρνεῖσθαι τούς γονέας, ἐφ᾽ ἱκανόν αὐτάς ἐπιζητοῦντας χρόνον· καί ἱλασμούς, καί παραβαπτίσματα ποιεῖν τολμᾷν· καί διά πολλῆς πολλάκις ἐλθών πρός αὐτάς παρακλήσεως ταῦτα μαθών, καί τῶν μέν τοιούτων παύσασθαι πραγμάτων, ἑνωθῆναι δέ τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐπί πολύ παραινέσας, καί μηδέν (≡15B_162≡> ἀνύσας· τέλος, ὡς μέγα εἶδε καί ἄσχετον ἤδη γινόμενον τό κακόν, καί τούς δήμους τῶν πιστῶν ὑπολαλοῦντας τά γινόμενα, φοβηθείς μή τι εἰς αὐτάς ἄτακτον προέλθοι, θυμῷ ζέσαντος ἐπ᾽ αὐταῖς τοῦ πιστοῦ πλήθους τῶν ῾Ρωμαίων, μηδ᾽ αὐτῆς ψιλῆς ὀνομασίας τῶν αἱρετικῶν ἀνεχομένου, βουλῆς καί γνώμης περί τούτου γενέσθαι βασιλικῆς πρέπον καί ἔννομον ἡγησάμενος, πάντα δι᾽ ἀναφορᾶς, ἅμα τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ, καί τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν ἐνταῦθα λογάσι, τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καί τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις τῷ τε ῾Ρώμης καί τῷ Κωσταντινουπόλεως ἀνήγαγε. Καί δή γαληνόν τοῦ πιστοτάτου ἡμῶν βασιλέως, καί ἱερόν τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν δεξάμενος γράμμα, παρακελευόμενον πάντας μέν αἱρετικούς τῆς χώρας ἐλαύνεσθαι, τούς τῇ ἰδίᾳ κακοδοξίᾳ ἐμμένοντας· τάς δέ εἰρημένας γυναῖκας βουλομένας μέν τῇ ἁγίᾳ καί ἀχράντῳ καί ζωοποιῷ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας προσελθεῖν, ἔχειν τά ἴδια κοινόβια ἀπαρεγχείρητα· ἀνανευούσας δέ τῇ τε ἀληθείᾳ, καί τῷ βασιλικῷ εἴκειν μή πειθομένας θεσπίσματι, διηνεκῶς ἐν τοῖς τῶν ὀρθοδόξων ἀσκητηρίοις κατά μίαν διῃρῆσθαι, καί τά πράγματα αὐτῶν κατά τόν νόμον, οἷς μάλιστα (=0465=) θαῤῥοῦσαι τούς αὐτάς πλανῶντας δαψιλῶς παρέτρεφον, τῷ δημοσίῳ προσχωρηθῆναι ταμείῳ· ἐποίησε πάντα σπουδαίως καθώς ἐκελεύσθη. Πάντας μέν χάριτι Χριστοῦ πείσας τούς ἀπό Συρίας αἱρετικούς, Αἰγύπτου τε καί Ἀλεξανδρείας καί Λιβύης, προσελθεῖν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ· τῶν δέ εἰρημένων γυναικῶν, τάς μέν ἀπό τῆς μονῆς τῶν Σακερδῶτος, ἀφρόνως πρός τήν κέλευσιν τοῦ εὐσεβοῦς δεσπότου διά τήν σύντροφον ὑπερηφανίαν ἐνεχθείσας, διανείμας εἰς τά εὐαγῆ τῶν ὀρθοδόξων ἀσκητήρια, πληρώσεως ἕνεκεν τῶν εὐσεβῶς κεκελευσμένων, καί τάς μέν παρακλήσει, τάς δέ καί ὑποπτώσει, καί πάντα πάσαις διά τόν Θεόν γενόμενος· ὀψέ ποτε τό δέον μεταμαθούσας, ἑνωθῆναι τῇ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ πείσας, σύν ἄλλοις πολλοῖς κοινοβίοις· τάς δέ τῆς ἀμμᾶς Ἰωαννίας, ἐμφρόνως μάλα γε εἰκότως, διά τήν προλάμπουσαν (≡15B_164≡> τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων ἀλήθειαν, μετά πάσης χαρᾶς προσελθούσας, ἀποκατέστησεν πᾶσί τε καί πάσαις τά ἴδια μοναστήρια· μισθόν ἐπάξιον τῆς αὐτοῦ περί τά θεῖα μεγαλοφυΐας εὑράμενος, τό καί ἀποστολικοῖς κοσμηθῆναι χαρίσμασι, καί στόμα Κυρίου γνήσιον χρηματίσαι, κατά τό φάσκον θεῖον λόγιον, Ἐάν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσῃ. Μᾶλλον δέ τῆς μενούσης αὐτόν θείας ἀμοιβῆς προοίμιον, καί τῆς σύν Χριστῷ

δόξης ἀῤῥαβῶνα πιστότατον, τοῦτο τό μέγα καί θαυμαστόν ἔργον κομισάμενος.

Οὐ θέλων δέ τούς αἱρετικούς θλίβεσθαι, οὐδέ χαίρων τῇ κακώσει αὐτῶν, γράφω ταῦτα, μή γένοιτο, ἀλλά τῇ ἐπιστροφῇ μᾶλλον χαίρων καί συναγαλλόμενος. Τί γάρ τοῖς πιστοῖς τερπνότερον, τοῦ θεᾶσθαι τά τέκνα τοῦ Θεοῦ τά διεσκορπισμένα, συναγόμενα εἰς ἕν. Οὔτε ὑμῖν τοῦ φιλανθρώπου τό ἀπηνές παραινῶν προτιθέναι· μή οὔτω μανείην· ἀλλά μετά προσεχείας καί δοκιμασίας ποιεῖν τε καί ἐνεργεῖν τά καλά εἰς πάντας ἀνθρώπους, καί πᾶσι πάντα γινομένους, καθώς ἕκαστος ἐπιδεῖται ὑμῶν, παρακαλῶν· πρός μόνον τό καθοτιοῦν αἱρετικοῖς συνάρασθαι εἰς σύστασιν τῆς φρενοβλαβοῦς αὐτῶν δόξης, σκληρούς παντελῶς εἶναι ὑμᾶς καί ἀμειλίκτους βούλομαί τε καί εὔχομαι. Μισανθρωπίαν γάρ ὁρίζομαι ἔγωγε, καί ἀγάπης θείας χωρισμόν, τό τῇ πλάνῃ πειρᾶσθαι διδόναι ἰσχύν εἰς περισσοτέραν τῶν αὐτῇ προκατειλημμένων φθοράν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΡΘΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Ἔκθεσις ὀρθῆς ὁμολογίας.

Πρό δέ πάντων καί ἐπί πᾶσι, νήφειν τε καί ἀγρυπνεῖν καί παρατηρεῖσθαι τῶν κλεπτῶν τάς ἐφόδους, ἵνα μή συληθέντες ὑπ᾿ αὐτῶν λάθωμεν· φυλάξομεν δέ μᾶλλον τό μέγα καί πρῶτον (≡15B_**166**≡> τῆς σωτηρίας ἡμῶν φάρμακον· τήν καλήν λέγω τῆς πίστεως κληρονομίαν ὁμολογοῦντος ψυχῇ τε καί στόματι μετά παῤῥησίας, ὡς οἱ Πατέρες ἡμᾶς ἐδίδαξαν. Οἵτινες τοῖς ἐξ (=0468=) ἀρχῆς αὐτόπταις καί ὑπηρέταις γενομένοις τοῦ Λόγου ἑπόμενοι, τόν ἕνα τῆς ἁγίας καί ὁμοουσίου, ἀχράντου τε καί μακαρίας Τριάδος τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ Θεόν Λόγον τό ἀπαύγασμα τῆς δόξης καί χαρακτῆρα τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως, τόν πάσης ὁρατῆς τε καί ἀοράτου κτίσεως δημιουργόν, τόν ἄπειρον, τόν ἀόριστον, τόν ἀόρατον, τόν ἀκατάληπτον, τόν ἀπερινόητον, τόν πάντα μόνῃ ῥοπῇ τοῦ θελήματος καί ποιήσαντα καί συνέχοντα· τόν ἀγαθότητι ἄμετρον, ἔφασαν ἐνανθρωπῆσαι δι᾿ ἡμᾶς, καί σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας πανενδόξου ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς κυρίως καί κατ᾿ ἀλήθειαν Θεοτόκου· σάρκα ἐξ αὐτῆς ἑνώσαντα ἑαυτῷ καθ᾿ ὑπόστασιν τήν ἡμῖν ὁμοούσιον, ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καί νοερᾷ οὐδ᾿ ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ προϋποστᾶσαν, ἀλλ᾿ ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ καί Λόγῳ, καί τό εἶναι καί τό ὑποστῆναι λαβοῦσαν· καί τέλειον ὄντα Θεόν γενέσθαι τέλειον ἄνθρωπον· μήτε τό Θεός εἶναι ἀποθέμενον διά τό γενέσθαι ἄνθρωπον, ὅπερ οὐκ ἦν· μήτε κωλυθέντα γενέσθαι ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπον, διά τό μεμενηκέναι ὅπερ ἦν καί ἔστι, Θεός· ἀλλά τοῦτο ὄντα, κἀκεῖνο γενέσθαι, ἑκάτερόν τε ἀπαληθεύοντα, τό θεῖον ὁμοῦ καί ἀνθρώπινον πιστοῦσθαι θαύμασι θείοις καί παθήμασιν ἀνθρωπίνοις καί κατά μέν τήν ἑαυτοῦ πρός τόν Πατέραν φύσιν τε καί οὐσίαν, ἄκτιστον, ἀόρατον, ἀπερίγραφον, ἀναλλοίωτον, ἄτρεπτον, ἀπαθῆ, ἄφθαρτον, ἀθάνατον, δημιουργόν τῶν ἁπάντων· κατά δέ τήν τῆς σαρκός αὐτοῦ φύσιν καί ὑμετέραν, τόν αὐτόν κτιστόν, παθητόν, περιγραπτόν, χωρητόν, θνητόν· τόν αὐτόν μέν, οὐ κατά τό αὐτό δέ,

διά τά ἐξ ὧν καί ἐν οἷς τό εἶναι ἔχει· ὁμοούσιον τόν αὐτόν τῷ Θεῷ καί Πατρί κατά τήν θεότητα, καί ὁμοούσιον ἡμῖν τόν αὐτόν κατά τήν ἀνθρωπότητα· διπλοῦν τήν φύσιν, ἤτοι τήν οὐσίαν· διά τόν μεσίτην ὄντα Θεοῦ καί ἀνθρώπων, δεῖν κυρίως ἀποσώζειν (≡15B_168≡> τήν πρός τά μεσιτευόμενα φυσικήν οἰκειότητα, τῷ ὑπάρχειν ἀμφότερα· ὅπως αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ἐν ἑαυτῷ καί δι᾿ ἑαυτοῦ, συνάψας τοῖς ἐπουρανίοις τά ἐπίγεια, τήν ὑλικήν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, τήν ἐκ τῆς ἁμαρτίας πολεμωθεῖσάν, τῷ Θεῷ καί Πατρί προσαγαγών σωθεῖσαν, φιλωθεῖσάν τε καί θεωθεῖσαν· οὐκ οὐσίας ταυτότητι, ἀλλά δυνάμει ἀῤῥήτῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως· θείας κοινωνούς φύσεως, διά τῆς ἐξ ἡμῶν ἁγίας αὐτοῦ σαρκός, ὡς ἀπαρχῆς καί ἡμᾶς ἀπεργάσηται. Διό καί Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὁ αὐτός, πράγματι καί οὐ κλήσει μόνῃ ὑπάρχων γινώσκεται· οὐ διπλοῦν δέ τήν ὑπόστασιν, ἤτοι τό πρόσωπον· διά τό ἕνα καί τόν αὐτόν, καί πρό σαρκός εἶναι, καί μετά σαρκός μεμενηκέναι· μηδέ μιᾶς γινομένης προσθήκης τῇ ἁγίᾳ Τριάδι, ἤ ὑφαιρέσεως, ἐκ τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως· τόν αὐτόν παθόντα μέν σαρκί ὑπέρ ἡμῶν· διά παντός δέ τόν αὐτόν θεότητι ὄντα ἀπαθῆ καί διαμένοντα· ὥστε καί τήν σωτηρίαν εἶναι τήν ἡμετέραν ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὤ τοῦ παραδόξου καί ἀνεκφράστου μυστηρίου! καί τήν θεϊκήν τῆς οὐσίας αὐτοῦ πρός τόν Πατέρα δόξαν τε καί ταυτότητα, διηνεκῶς μένειν ἀνελάττωτον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ· ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΥΣΕΒΩΣ ΔΕΙ ΔΥΟ ΦΥΣΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΕΙΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

(=0569=) Περί διαφορᾶς· καί πῶς εὐσεβῶς δεῖ δύο φύσεις ὁμολογεῖν ἐπί Χριστοῦ μετά τήν ἕνωσιν.

Τούτων οὕτω σοφῶς κατά τήν ὑγιῆ ἔννοιαν τοῖς ἱεροῖς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλοις διηγορευμένων, εὐσεβές πάντως ἐστίν, αὐτοῖς καί ἡμᾶς ἑπομένους, ὁμολογεῖν δύο μέν φύσεις ἀνομοίους κατά τήν οὐσίαν εἶναι, τάς συνελθούσας πρός τήν ἄῤῥητον ἕνωσιν· ἀσυγχύτους δέ ταύτας μεμενηκέναι δοξάζειν, καί μετά τό ἑνωθῆναι· τοῦ ἀσυγχύτους αὐτάς μεμενηκέναι λέγειν, οὐ διαίρεσιν (≡15B_170≡> τήν οἱανοῦν παρεισάγοντος· μή γένοιτο πώποτε! ἀλλά τήν διαφοράν ἄτρεπτον μένειν σημαίνοντος. Οὔτε γάρ ταὐτόν ἐστι διαφορά καί διαίρεσις. Διαφορά μέν γάρ ἐστι λόγος, καθ᾿ ὅν ἀλλήλων διαφέρει τά ὑποκείμενα· καί τοῦ πῶς εἶναι δηλωτικός· τουτέστι, τό εἶναι τήν σάρκα τῇ φύσει καί τῇ οὐσίᾳ, ὅπερ ἐστί· καί τό εἶναι πάλιν τόν Θεόν Λόγον τῇ φύσει καί τῇ οὐσίᾳ, ὅπερ ἐστίν. Διαίρεσις δέ ἐστί, τομή διαμπάξ, ἤτοι δι᾿ ὅλου τά ὑποκείμενα τέμνουσα, καί ἰδία καί ἀνά μέρος καί καθ᾿ ἑαυτά ὑφεστῶτα, καί ἀλλήλων κεχωρισμένα τιθεῖσα. Εἰ τοίνυν ὁ τοιοῦτος λόγος καί μετά τήν ἕνωσιν σώζεται, ὁ μή τετράφθαι δεικνύς είς σάρκα τόν Λόγον, καί τήν σάρκα τοῦ κατά φύσιν ὅρου μή ἐκστᾶσαν· ἀλλ᾿ ἑκάτερον καθό πέφυκε κατ’ οὐσίαν μεμενήκαι πιστούμενος, εἰ καί γέγονεν ἕνωσις· πῶς οὐ δίκαιον πάντως τήν τῶν συνελθουσῶν φύσεων διαφοράν ὁμολογεῖν καί μετά τήν ἕνωσιν σώζεσθαι; Εἰ δέ τοῦτο οὐκ ἀμφιβέβληται, ὡς αὐτήν ἔχων μάρτυρα πιστόν τήν ἀλήθειαν, φανερόν ὑπάρχει πᾶσι καί εὔδηλον, ὡς τά συνελθόντα

μένει ἀσύγχυτα· μήτε τῆς θεότητος εἰς σάρκα τραπείσης, μήτε τῆς σαρκός εἰς θεότητος φύσιν μεταβληθείσης. Ποῖος οὖν λοιπόν ὑπολέλειπται λόγος, εἰ φόβῳ Θεοῦ ἄγεσθαι πάντες ἄνθρωποι, καί πανταχοῦ τήν ἀλήθειαν αὐτήν τῶν θείων δογμάτων κανόνα, καί οὐχί τήν ἑαυτῶν πταιστήν ὑπόνοιαν ἔχειν βουληθῶμεν, ὁ ἀποδεῖξαι δυνάμενος, ὡς οὐκ εὔλογον ὁμολογεῖν τά σωζόμενα.

ΕΤΕΡΩΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

Ἑτέρως περί τῶν αὐτῶν.

Πρός τούτοις δέ πᾶσι, τούς λόγους τῶν συνελθόντων σωζομένους ἀεί οἱ Πατέρες διδάσκουσιν· αὐτά δέ ταῦτα τά συνελθόντα, πρός ἕν ἄμφω συντελεῖν πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καί μίαν ὑπόστασιν. Εἰ δέ τοῦτο, πῶς οὐ χρεών πάλιν κατά τούς Πατέρας, (≡15B_172≡> διά μέν τοῦ εἰδέναι σωζομένους τούς λόγους, τήν διαφοράν λέγειν· καί μετά τήν ἕνωσιν σώζεσθαι ἐν ἰδιότητι τῇ κατά φύσιν τῶν συνελθόντων ἑκάτερον· διά δέ τοῦ ὁμολογεῖν ὡς πρός ἕν ἄμφω συντελοῦσι πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καί μίαν ὑπόστασιν, ἀκριβῶς γινώσκειν ὡς ἀδιαίρετα ταῦτα πεφύκασιν. Ὅτι δέ ἡ τῶν (=0472=) συνελθόντων διαφορά, καί αὐτά δέ ταῦτα τά συνελθόντα σώζεται μετά τήν ἕνωσιν, πάσης τροπῆς ἐκτός καί συγχύσεως, ὁ ἁγιώτατος τῆς Ἐκκλησίας φωστήρ Κύριλλος, ᾧ καί προστεθῆσθαι περισσῶς ὑποκρίνονται οἱ τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ διακενῆς πολεμοῦντες Ἐκκλησίᾳ, ἀρκέσει μαρτυρῶν ἐν μέν τῷ δευτέρῳ κατά τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν τόμῳ, γράφων τάδε· "Παρενηνεγμένου γε μήν εἰς μέσον ἡμῖν μυστηρίου τοῦ κατά Χριστόν, ὁ τῆς ἑνώσεως λόγος, οὐκ ἀγνοεῖ μέν τήν διαφοράν, ἐξίστησι δέ τήν διαίρεσιν· οὐ συγχέων ἤ ἀνακιρνῶν τάς φύσεις· ἀλλ᾽ ὅτι σαρκός, καί αἵματος μετεσχηκώς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, εἷς δή πάλιν καί ὁ αὐτός Υἱός νοεῖται καί ὀνομάζεται." Ἐν δέ τῇ Πρός Ἀνδρέαν τόν μεμψάμενον τό τρίτον τῶν κεφαλαίων ἀπολογίᾳ, οὕτω λέγων· " Ἀμοιρήσειε δ᾽ ἄν καί μώμου παντός, τό εἰδέναι τυχόν, ὡς ἑτέρα μέν ἐστι καί κατά φύσιν ἰδίαν ἡ σάρξ, παρά γε τόν ἐκ Θεοῦ Πατρός φύντα Λόγον· ἕτερος δ᾽ αὖ, κατά γε τόν τῆς ἰδίας φύσεως Λόγον ὁ μονογενής. Ἀλλ᾽ οὐ τό εἰδέναι ταῦτα, μερίζειν ἐστί τάς φύσεις μετά τήν ἕνωσιν." Ἰδού καί τό μετά τήν ἕνωσιν σαφῶς τέθειται τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ, εὐσεβῶς τοῖς πιστοῖς καί νοούμενον κατ᾽ αὐτόν καί λεγόμενον. Τό γάρ μηδαμῶς τι βεβλάφθαι τόν τοῦ εἶναι τῶν ἑνωθέντων λόγον ἐκ τῆς ἑνώσεως, δηλοῖ, καί τό μή θατέρῳ θάτερον φυρῆναι, διά τό ἐπ᾽ ἀμφοῖν κατά τήν ὑπόστασιν ἕν· σώζεσθαι δέ μᾶλλον καί μένειν, καθ᾽ ὅ ἑκάτερον εἶναι τῇ οὐσίᾳ πέφυκεν. Τοῦτο γάρ καί ὁ σοφός ἐπιστάμενος Κύριλλος, διαῤῥήδην φησί· "Μήτε συγκεχύσθαι ἀλλήλαις τάς φύσεις, τῷ πρός μίαν συντελεῖν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ· μήτε διῃρῆσθαι ἀλλήλων, (≡15B_174≡> τῷ ἕτερον καί ἕτερον [κατά τήν οὐσίαν δηλονότι] εἶναί τε καί μένειν καί νοεῖσθαι μετά τήν ἕνωσιν·" καί ἑκάστην μετά τῆς φυσικῆς ἰδιότητος καί διαφορᾶς· καθ᾽ ἥν ὅ τε Λόγος Θεός ἐστι κατά φύσιν, καί οὐ σάρξ· εἰ καί οἰκείαν ἐποιήτο τήν σάρκα οἰκονομικῶς· καί ἡ σάρξ σάρξ ἐστι κατά φύσιν, οὐ Θεός, εἰ καί ἰδία γέγονε τοῦ Θεοῦ Λόγου διά τήν ἕνωσιν.

Πῶς οὖν οὐκ ἀναγκαῖον, εὐσεβές τε καί πρέπον, κατά τήν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, λέγοντες τήν διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν σώζεσθαι· καί τάς δύο φύσεις εἶναί τε καί σώζεσθαι ἐν τῷ ἑνί Χριστῷ, ἐξ ὧν καί ἔστι, δοξάζειν μετά τήν ἕνωσιν, ὧν ἡ διαφορά; τοσαῦτα γινώσκοντας καί τά συνελθόντα πρός τήν ἀδιάσπαστον ἕνωσιν, καθοτιοῦν τροπήν είς ἄλληλα ἤ μεταβολήν οὐ δεξάμενα; Πᾶσα γάρ πως ἀνάγκη τινῶν διαφερόντων εἶναι πᾶσαν διαφοράν· καί ὅπου νοεῖσθαι εἶναι δαφοράν δυνατόν, ἐκεῖ ὑπάρχειν πάντως καί τά διαφέροντα. Συνεισαγωγικά γάρ ἀλλήλων τρόπον τινά τά τοιαῦτα ὄντα τυγχάνει· (=0473=) ὥσπερ τά αἴτια καί τά αἰτιατά, ὡς πρός τι ἐπί τῆς αὐτῆς οὐσίας νοούμενα. Εἰ γάρ ποιητικόν ἐστι τῆς ἐν Χριστῷ διαφορᾶς τό ἑτεροούσιον τῶν ἐξ ὧν συνέστηκεν, ὥς αἴτιον· πάντως καί ἡ διαφορά δηλωτική τυγχάνει ὡς αἰτιατόν τῆς τῶν ἑνωθέντων φυσικῆς ἑτερότητος ὡς ἰδίας αἰτίας. Συνεισάγεσθαι γάρ, ὡς εἴρηται, ἀλλήλοις τά τοιαῦτα πέφυκε· καί λεγομένου θατέρου, ἀνάγκη πάντως ὁμολογεῖν καί τό ἕτερον· καί ἀναιρουμένου πάλιν ἑνός, μηδέ τό ἕτερον εἶναι λέγειν ἀκόλουθον. Δεῖ οὖν καί δύο λέγειν, ἵνα μή ψιλήν τήν διαφοράν εἰσάγωμεν· καί ἐπί τούτῳ καί μόνῳ κεχρῆσθαι τῷ ἀριθμῷ, πρός δήλωσιν τοῦ μεμενηκέναι τῶν συνελθόντων τήν διαφοράν, ὡς σωζομένων μετά τήν ἕνωσιν, καί οὐ διῃρημένων· πρός τῷ καί ῥᾶον εἶναι ἀληθές, ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων μᾶλλον σημαντικῆς προφορᾶς δείκνυσθαι τήν διαφοράν, ἤ ἐκ μόνης τῆς φωνῆς διάφορα πιστοῦσθαι εἶναι τά πράγματα.

ΟΤΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΥΤΕ ΔΙΑΙΡΕΙ, ΟΥΤΕ ΔΙΑΙΡΕΙΤΑΙ· ΟΥΤΕ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΕΙΣΑΓΕΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΛΟΓΟΝ...

Ὅτι ἀριθμός οὔτε διαιρεῖ, οὔτε διαιρεῖται· οὔτε διαίρεσιν εἰσάγει κατά τόν ἴδιον λόγον τό σύνολον οἷς ἐπιλέγεται.

(≡15B_176≡> Εἰ δέ τινες τοῦ ἀληθοῦς τό δόξαν προτιμῶντες, φασί τόν ἀριθμόν διαιρετικόν εἶναι ἤ διαιρετόν, ἤ διαιρέσεως εἰσαγωγικόν· καί τοῦτο τόν οὐκ ὄντα φοβούμενοι φόβον, δύο φύσεις ἐπί Χριστοῦ τάς συνελθούσας σώζεσθαι λέγειν παραιτοῦνται μετά τήν ἕνωσιν, ἵνα μή τομή καί μερισμός τῷ μυστηρίῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως παρεισκρίνηται, οὐ συνορῶ τίς ὁ λόγος αὐτοῖς τῆς περί τοῦτο συνέσεως. Ἤ γάρ σοφωτέρους ἐν τούτῳ τῶν χρησαμένων τῇ τοιαύτῃ φωνῇ ἁγίων Πατέρων, καί διαίρεσιν οὐδεμίαν ὑποπτευσάντων ἑαυτούς ἀποφαίνουσιν· ὡς δή τι πνευματικώτερον αὐτῶν τοῖς θείοις ἐμβατεύειν δύνασθαι ἀπατώμενοι, ἤ τούς τῶν ὄντων καθ᾽ ἑαυτούς διασκεπτόμενοι λόγους, τῇ περί τό δόξαν οἰήσει φυσώμενοι, τό ἀληθές αὐτούς διαλαθόν οὐκ ἐπέγνωσαν. Ἐπεί τίς ἀγνοεῖ τῶν ὁποσοῦν τά θεῖα τῶν Πατέρων ἠσκημένων διδάγματα, ὅτι πᾶς ἀριθμός κατά τόν μέγαν καί θεοφόρον Γρηγόριον, τοῦ ποσοῦ τῶν ὑποκειμένων ἐστί δηλωτικός, ἀλλ᾽ οὐ τῆς διαιρέσεως τῶν πραγμάτων, καθά τούτοις δοκεῖ; Πῶς γάρ ἄν καί διαιρεῖν δυνήσηται, ἡδέως ἄν αὐτούς ἠρόμην, τό κατ᾽ οὐσίαν μή ὑφεστώς; οὐσίας γάρ ὑφεστώσης, τό, τί δρᾷν πεφυκέναι περί τι ἕτερον δύνασθαι. Πῶς δέ καί διαιρεθήσεται, τό πάσχειν μή δυνάμενον κατά τόν ἴδιον λόγον;

Συμβεβηκότος γάρ, ἤτοι ποιότητος τοῦτο ὑπάρχειν ἴδιον, οἱ περί ταῦτα δεινοί ἀπεφήναντο, τῶν ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι λεγομένων. Εἰ δέ οὔτε διαιρεῖν, οὔτε διαιρεῖσθαι κατά τόν ἴδιον λόγον ὁ ἀριθμός δύναται. Οὔτε γάρ ποιεῖν πέφυκεν, οὐσίας γάρ· οὔτε πάσχειν, συμβεβηκότος γάρ· οὔτε διαίρεσιν ἑαυτῷ συνεισάγειν ἐξ ἀνάγκης (=0476=) δυνήσεται τῶν πραγμάτων, ὡς ἔχουσι πρό τοῦ ἀριθμοῦ φύσεώς τε καί θέσεως, (≡15B_178≡> καί τῆς πρός ἄλληλα σχέσεως, μενόντων ἀραρότων, καί μετά τό ἀριθμηθῆναι, οὐδέν διά τόν ἀριθμόν τό σύνολον παθόντων καινοπρεπές. Δέκα γάρ ἀνθρώπους φέρε εἰπεῖν, ἤ εἴ τι ἄλλο τῶν καθ᾽ αὑτά ὑφεστώτων λέγοντες, καί ποσόν διῃρημένον σημαίνοντες· οὐ τό καθ᾽ αὑτούς εἶναι , καί ἀλλήλων διωρίσθαι ταῖς ὑποστάσεσι διά τοῦ ἀριθμοῦ τότε εἰληφέναι γινώσκομεν· ἀλλ᾽ αὐτούς δι᾽ ἑαυτούς καί οὐ διά τόν ἀριθμόν τοῦτο ὄντας, καί τοσούτους, οὐ τῇ διαιρέσει· τῷ δέ ποσῷ διά τοῦ ἀριθμοῦ ἐδηλώσαμεν. Καί πάλιν λίθον λέγοντες δίχροον ἤ πετάχροον, καί ὅσα συνεχοῦς ὑπάρχει ποσοῦ, οὐ διαιροῦμεν εἰς λίθους δύο ἤ πέντε τόν ἕνα λίθον· οὔτε ἀλλήλων τά ἐν αὐτῷ χρώματα τέμνομεν, ἀλλά περί αὐτόν καί ἐν αὐτῷ ὡς ὑποκειμένῳ ἀσυγχύτως τοσαῦτα ὄντα σημαίνομεν· μηδεμιᾶς γενομένης, ἤ συμβῆναι δυναμένης τῷ λίθῳ τομῆς ἤ διαιρέσεως, ἐκ τοῦ περί αὐτόν ἀριθμηθέντος συνεχοῦς τῶν χρωμάτων ποσοῦ· ὥσπερ οὐδέ τοῖς χρώμασι συγχύσεως ἤ φύρσεως ἐκ τοῦ περί τόν λίθον ὑποκειμένου ἑνός. Καί γάρ τό μοναδικόν τῷ ὑποκειμένῳ ἔχων ὁ λίθος, καί τό περί αὐτόν τῶν χρωμάτων ἀδιαιρέτως κεκτημένος δείκνυται ποσόν. Ὁμοίως δέ καί τά αὐτοῦ τοῦ λίθου χρώματα, ὡς τῷ ποιῷ ἀλλήλων διαφέροντα, τό ποσόν κεκτημένα τό πρός ἕν πάλιν συντελεῖν κατά σύνθεσιν τοῦ λίθου ὑποκείμενον, τό μοναδικόν ἀσυγχύτως ἔχουσι, καί ἔστιν εἷς καί ὁ αὐτός λίθος, μήτε τῷ ποσῷ τῶν χρωμάτων διῃρημένος, μήτε τῷ μοναδικῷ τοῦ ὑποκειμένου συγκεχυμένος. Διαφόρους δέ λόγους κεκτημένην ἔχων τήν ὕπαρξιν, κατ' ἄλλον μέν, ἀριθμόν ἐπιδέχεται· κατ' ἄλλον δέ, τοῦτον οὐ προσίεται. Πᾶς οὖν ἀριθμός οὐ τῆς σχέσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων· διαιρέσεώς φημι καί συνεχείας· ἀλλά τῆς ποσότητος ὧν τυγχάνει δηλωτικός, τόν τοῦ ποσόν εἶναι τό ποσόν, ἀλλ᾽ οὐ τοῦ πῶς ὑπάρχειν λόγον εἰσάγων. Πῶς γάρ ἄν καί συνεισάγειν ἑαυτῷ δυνήσηται τάς σχέσεις τῶν πραγμάτων, καί πρό αὐτοῦ οὔσας, καί ἄνευ αὐτοῦ γνωσθῆναι δυναμένας, καί μηδεμίαν πρός αὐτάς (≡15B_180≡> ἔχων οἰκειότητος ἔμφασιν, μέσῳ τῷ ποσῷ αὐτῶν διειργόμενος; Πλῆθος γάρ ἀνθρώπων ὁρῶντες, ἤ ἵππων, ἤ βοῶν, καί ὅσα τοιαῦτα· τό μέν καθ᾽ αὑτούς ὑπάρχειν, καί ταῖς ὑποστάσεσιν ἰδικῶς διῃρῆσθαι ἕκαστον, καί τοῦ ἀριθμοῦ χωρίς, ὡς προεῖπον, τοῦτο ὄντας γινώσκομεν· πρός δήλωσιν δέ τῆς τούτων ποσότητος τοῦ ἀριθμοῦ χρῄζοντες, τῆς σχέσεως οὐδαμῶς αὐτόν τιθέμεθα αἴτιον· ὅτι μηδέ πρός τό γνῶναι αὐτήν παντελῶς αὐτοῦ δεδεήμεθα. Καί πάλιν ἤ λίθον ἤ ἄνθος ἤ ζῶον πολυχρώματον θεώμενοι, καί ὅσα τούτοις ὅμοια· πρός μέν τό ποικίλως αὐτά κεχρῶσθαι εἰδέναι, οὐδαμῶς ἀριθμόν παραλαμβάνομεν· πρός δέ τό γνῶναι ἐθέλειν τήν τῶν ἐν αὐτοῖς χρωμάτων ποσότητα, χρῄζειν αὐτοῦ οὐκ ἀρνούμεθα.

ΠΩΣ ΕΥΣΕΒΩΣ ΠΡΟΣ ΔΗΛΩΣΙΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ

Πῶς εὐσεβῶς πρός δήλωσιν τῆς διαφορᾶς ὁ ἀριθμός παραλαμβάνεται.

Ὥστε οὐ τό ποσόν εἶναι μέν δηλοῖ, ποιεῖ ἤ εἰσάγει διαίρεσιν· ἀλλά ποσόν μέν δηλοῖ, διαφοράν δέ εἰσάγει. Ὥσπερ γάρ πᾶσα διαφορά ποσοῦ τινος ἀριθμόν ἐπιδεχομένου ἐστί δηλωτική, τόν τοῦ πῶς εἶναι λόγον εἰσάγουσα· τό γάρ ἄποσον, καί ἀδιάφορον πάντως, ὡς ἁπλοῦν τῇ οὐσίᾳ καί τῇ ποιότητι· οὕτω καί πᾶς ἀριθμός ποσοῦ τινων διαφερόντων, κατά τόν τοῦ πῶς εἶναι, ἤ τόν τοῦ πῶς ὑφεστάναι λόγον ὑπάρχω δηλωτικός, τῆς διαφορᾶς τῶν ὑποκειμένων, καί οὐ τῆς σχέσεώς ἐστιν εἰσαγωγικός. Ὅτι δέ ταῦθ᾽ οὕτως ἐπ᾽ αὐτῆς ἔχει τῆς ἀληθείας, καί ὅτι πᾶς ἀριθμός διαφορᾶς καί οὐ διαιρέσεώς ἐστι δηλωτικός, μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ πάλιν ὁ ἁγιώτατος Κύριλλος ἐν τῇ πρός Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, γράφων οὕτως ἐπί λέξεως· " Οὕτω καί ἐπί Νεστορίου, κἄν λέγῃ δύο φύσεις, τήν διαφοράν σημαίνων τῆς σαρκός καί τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἀλλ᾽ οὐκέτι τήν ἕνωσιν ὁμολογεῖ μεθ᾽ ἡμῶν. Ἡμεῖς γάρ ἑνώσαντες ταῦτα, ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν· καί λοιπόν, μίαν τήν τοῦ Υἱοῦ φύσιν σεσαρκωμένην." Ὡσανεί ἔλεγεν, Ἡμεῖς τήν τοῦ μυστηρίου διασκοποῦντες (≡15B_**182**≡> πάνσοφον οἰκονομίαν· ὅτ᾽ ἄν μέν σώζεσθαι δεικνύναι βουλώμεθα τῶν συνελθόντων τήν διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, δύο κατά τοῦτο καί μόνον τάς φύσεις λέγομεν· κατά μόνην τήν θεωρίαν, πρός δήλωσιν τῆς διαφορᾶς, τόν ἀριθμόν παραλαμβάνοντες· ὅτ᾽ ἄν δέ τόν ἄῤῥητον τοῦ μυστηρίου διακριβῶμεν τῆς ἑνώσεως τρόπον, μίαν τοῦ θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην φαμέν. Τοῦτο γάρ, ὡς οἶμαι, αὐτῷ βούλεται δηλοῦν, τό " Ἡμεῖς δέ ἑνώσαντες αὐτά, ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν· καί λοιπόν, μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην." Τουτέστιν, ἡμεῖς ὁμολογοῦντες τήν ἕνωσιν, καί τόν αὐτῆς ἀκριβῶς μετ᾽ εὐσεβείας διαρθροῦντες τρόπον, οὐ κεχρήμεθα τῇ σημαντικῇ φωνῇ τῆς διαφορᾶς πρός δήλωσιν τῆς ἑνώσεως· ἀλλά τήν μέν ἐπί τῆς διαφορᾶς, τήν δέ ἐπί τῆς ἑνώσεως προσφόρως ἐκλαμβάνοντες, ἀσύγχυτον φυλάττομεν τῶν σημαινομένων τόν νοῦν. Ὡς λοιπόν ἐντεῦθεν εἶναι δῆλον, ὅτι κοινόν αὐτῷ καί Νεστορίῳ τό λέγειν δύο φύσεις, μέχρι τοῦ γινώσκειν τήν διαφοράν. Οὐκέτι δέ κοινόν ἦν, τό καί τήν ἕνωσιν ὁμολογεῖν, τῷ λέγειν, " Ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον, καί μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην· "ὅπερ Νεστόριος εἰπεῖν οὐ κατεδέχετο. Τό γάρ φάσκειν, "Οὕτω καί ἐπί Νεστορίου, κἄν λέγῃ δύο φύσεις, τήν διαφοράν σημαίνων τῆς σαρκός καί τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἀλλ᾽ οὐκέτι τήν ἕνωσιν ὁμολογεῖ μεθ᾽ ἡμῶν·" οὐκ ἄλλο ἤ τοῦτο βούλεται δηλοῦν, ὅτι Νεστόριος, τήν μέν διαφοράν μεθ᾽ ἡμῶν ὁμολογεῖ, διά τοῦ λέγειν δύο φύσεις· τήν δέ ἕνωσιν οὐκέτι μεθ᾽ ἡμῶν ὁμολογεῖ, μή λέγων " Ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον, καί μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην." Καί σαφές τοῦτο καθέστηκε τοῖς τοῦ καλοῦ ἐρασταῖς, καί τό ἀληθές ἀγαπᾷν ἐσπουδακόσιν, ἐκ τοῦ μηδαμοῦ φαίνεσθαι τόν διδάσκαλον, ἤ κωλύοντα λέγειν δύο φύσεις μετά τήν ἕνωσιν· ἀλλά διαιρεῖν τάς φύσεις μετά (=0480=) τήν ἕνωσιν· ἤ ἀνῃρῆσθαι διδάσκοντα τήν

διαφοράν τῶν συνελθόντων μετά τήν ἕνωσιν· ὡς ἔστιν ἐκ μυρίων αὐτοῦ συγγραμμάτων καταμαθεῖν.

Εἰ τοίνυν ἀεί μέν ἡ ἕνωσις ἕστηκεν, ἀεί δέ καί τά ἑνωθέντα μένει ἀσύγχυτα· ἀεί δέ καί ἡ τῶν ἑνωθέντων σώζεται διαφορά, (≡15B_184≡> δι᾽ ἥν ὁ ἀριθμός παρελήφθη κατά τούς Πατέρας· πῶς οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ ἄρα ἀεί ἡ ἕνωσις καί τά ἑνωθέντα, καί ἡ τούτων διαφορά ἕστηκε καί μένει καί σώζεται, καί δύο φύσεις εὐσεβῶς λέγειν ἐπί δηλώσει τῆς τῶν συνελθόντων διαφορᾶς, καί πάλιν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην ὁμολογεῖν, πρός ἔνδειξιν τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσεως, μηδ᾽ ἑτέρας τῶν φωνῶν, τούτων δηλονότι, διά τῆς ἑτέρας ἀναιρουμένης, ὡς δοκεῖ τισιν ὑπόθεσιν σοφίας ποιουμένης τό ἄσοφον· ἵνα μή σύγχυσις ἤ διαίρεσις παρεισάγηται; Σιωπῶντες γάρ τήν προσφόρως δηλοῦσαν τήν διαφοράν φωνήν, τῇ συγχύσει χώραν ἔχειν παρέχομεν· μή λέγοντες δέ πάλιν τήν τῆς ἑνώσεως σημαντικήν, πῶς τήν διαίρεσιν τροπώσασθαι οὐ γινώσκομεν; ἀλλ᾽ ἐπί τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ ἀεί μέν κειμένων καί λεγομένων εὐσεβῶς· οὐ κατά τό αὐτό δέ, ὅτι μηδέ τά σημαινόμενα ἀλλήλοις ταὐτά. Οὐ γάρ ταὐτόν διαφορά καί ἕνωσις· εἰ καί περί τόν αὐτόν, καί τοῦ αὐτοῦ καί εἰσί καί λέγονται· ἑτέρα γάρ τούτων τῆς ἑτέρας κεχωρισμένως ἐκφωνουμένη, ἀτελής τέ ἐστιν, ὅσον πρός δήλωσιν τοῦ ὅλου μυστηρίου, μή συνεπαγομένη τήν ἄλλην συνήγορον, καί τό ὕποπτον ἔχουσα δείκνυται· ἡ μέν διαιρέσεως, διά Νεστόριον τόν ἀρνούμενον τήν καθ’ ὑπόστασιν ἕνωσιν, καί κραττεῖσθαι σαρκί τόν ἀπερίγραφον εὐδοκῆσαι δι᾽ ἡμᾶς ὁμολογεῖν οὐκ ἀνεχόμενον· ἡ δέ συγχύσεως, διά Ἀπολινάριον καί Εὐτυχέα, τούς ἀρνουμένους τήν διαφοράν τῶν συνελθόντων μετά τήν ἕνωσιν· καί τό ἀόρατον αἰσθήσει ὑποπεσεῖν ἡμετέρᾳ, διά τήν φυσικήν ἰδιότητα τῆς ἐξ ἡμῶν ἁγίας αὐτοῦ σαρκός ἀνασχέσθαι ὁμολογεῖν αἰσχυνομένους.

Δεῖ οὖν, ὡς εἴρηται, τούς ἀληθῶς εὐσεβεῖν βουλομένους, καί μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σασαρκωμένην ὁμολογεῖν, ἵνα διά τούτου ἡ ἄκρα δειχθῇ ἕνωσις· καί δύο πάλιν φύσεις λέγειν, ἵνα ἡ διαφορά τῶν συνελθόντων καί ἀσυγχύτως σωζομένων μετά τήν ἕνωσιν δηλωθῇ· καί πρός τοῦτο καί μόνον τόν ἀριθμόν παραλαμβάνειν. Δι᾽ ἄλλης γάρ, ὡς εἰκός, φωνῆς δηλοῦσθαι τήν διαφοράν οἱ Πατέρες οὐκ ἐδοκίμασαν. Εἰ δέ τις ἐφ᾽ ἑαυτῷ πεποιθώς (≡15B_186≡> ᾗ, καί δύναται ἁρμοδιωτέραν πρός τήν ταύτης δήλωσιν ἐπινοῆσαι φωνήν, (=0481=) μή φθονείτω ἡμῖν τῆς ὠφελείας, καί οὐδ᾽ ἡμεῖς φθονήσομεν αὐτῷ τῆς παιδεύσεως, ἵνα μή λέγω τῆς θρασύτητος.

ΠΩΣ ΧΡΗ ΝΟΕΙΝ ΤΗΝ ΚΕΙΜΕΝΗΝ ΡΗΣΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΣΟΥΚΕΝΣΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ...

Πῶς χρή νοεῖν τήν κειμένην ῥῆσιν εἰς τήν πρός Σούκενσον ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Καί ὅτι οὐ μάχεται ἡ, Ἐν δύο φωνή, τοῖς λέγουσι μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην· εἰ μή κατά Νεστορίῳ δοκοῦν ἀσεβῶς λαμβανομένη.

Εἰ δέ φαῖεν, ἀλλ᾽ οὐδέν ἧττον μάχεσθαι τό πρόβλημα τῶν δύο λεγόντων φύσεις ἡνωμένας ἀδιαιρέτως μετά τήν ἕνωσιν, τοῖς

μίαν λέγουσι τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην· ὡς ἐν τῷ πρός Σούκενσον δευτέρῳ ὑπομνηστικῷ ὁ ἅγιος ὑποτίθεται Κύριλλος· φανερῶς τοῦτο εἶναι ἤ ἀγνοούντων ἤ κακουργούντων τάς τῶν Πατέρων τίθεμαι φωνάς· καί τό πρός τήν ἀλήθειαν διαμάχεσθαι, τοῦ πρός αὐτήν σπένδεσθαι λισιτελέστερον ψηφιζομένων. Ἔδει γάρ αὐτούς γινώσκοντας, ὡς καί ὑπέρ ψιλῆς ἐννοίας ἀποδώσομεν λόγον τῷ δικαίῳ τῶν ἡμετέρων Κριτῇ, συνετῶς μετά τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τοῖς Πατρικοῖς ἐντυγχάνοντας συγγράμμασι, σπεύδειν μή ποιεῖσθαι ὑπόθεσιν μάχης καί διαστάσεως, τά τήν εἰρήνην καί τήν ὁμόνοιαν διδάσκοντα ῥήματα. Τίνι γάρ οὐκ ἔστι καταφανές τῷ ὁπωσοῦν ἐπισκήπτοντι, ὡς οὐχ ἁπλῶς φαίνεται τήν τοιαύτην ἀπαγορεύων φωνήν ὁ μακάριος Κύριλλος, ἀλλά κατά τήν Νεστορίου κακόνοιαν προσφερομένην, σχετικήν φάσκοντος γεγενῆσθαι τήν ἕνωσιν, ὡς αὐτός ἑαυτῷ Κύριλλος ὁ μακάριος μαρτυρῶν δείκνυται ἐπί τέλει τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς καί τοῖς ἄγαν φιλονείκοις τόν ἑαυτοῦ σκοπόν ποιούμενος φανερόν, οὕτω λέγων· "Τό δέ ἀδιαιρέτως προστεθέν, δοκεῖ πως παρ᾽ ἡμῖν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν. Αὐτοί δέ οὐχ οὕτω νοοῦσι. Τό γάρ ἀδιαίρετον παρ᾽ αὐτοῖς, κατά τάς Νεστορίου κενοφωνίας, καθ᾽ ἕτερον λαμβάνεται τρόπον. Φασί (≡15B_188≡> γάρ, ὅτι τῇ ἰσοτιμίᾳ, τῇ ταυτοβουλίᾳ, τῇ αὐθεντείᾳ ἀδιαίρετός ἐστι τοῦ Θεοῦ Λόγου ὁ ἐν ᾧ κατῴκησεν ἄνθρωπος. Ὥστε οὐχ ἁπλῶς τάς λέξεις προφέρουσιν, ἀλλά μετά τινος δόλου καί κακουργίας." Ἰδού σαφῶς διττόν ὑπάρχειν τόν τοῦ ἀδιαιρέτου τρόπον ὑπέθετο ὁ θαυμαστός οὗτος διδάσκαλος· τόν μέν, τήν καθ᾽ ὑπόστασιν σημαίνοντα ἕνωσιν· ὅν καί ἀσπαζόμενος, ὀρθῆς δόξης εἶναί φησι σημαντικόν· τόν δέ, μόνης τῆς κατά σχέσιν συναφείας δηλωτικόν, ὅν καί ἀποστρέφεται· καί τοῖς πιστοῖς τοῦτο αὐτό ποιεῖν παραινεῖ, ἐκ τῆς κατά τήν λέξιν ὁμοίας προφορᾶς, πολλάκις τόν τῆς αἱρετικῆς δεσσεβείας ἰόν τοῖς ἀκεραιοτέροις λεληθότως ἐμβάλλειν δυνάμενον. Ὅθεν παρ᾽ ἑαυτῷ μέν, τό δύο λέγειν ἀδιαιρέτως, ὀρθόδοξον τίθεται· ἐπειδή αὐτός καθ᾽ ὑπόστασιν εἶναι τήν ἕνωσιν ἔλεγε· παρά δέ τῶν κατά Νεστόριον (=0484=) προσφερομένην, ὕποπτον ποιεῖται τήν φωνήν τοῦ ἀδιαιρέτου, ἐπειδή κατά μόνην τήν σχετικήν συνάφειαν τήν ἕνωσιν γεγενῆσθαι ἐδόξαζον.

Καθ᾽ ὑπόστασιν μέν οὖν ἕνωσίς ἐστι κατά τούς Πατέρας, ἡ τῶν ἑτερουσιῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδος, θατέρου τῶν κατ᾽ αὐτήν συγκειμένων, πρός τό ἕτερον τήν φυσικήν ἰδιότητα ἀνόθευτόν τε καί ἀμετάβλητον ἔχουσα καί ἀδιαίρετον. Σχετική δέ ἕνωσίς ἐστιν, ἡ τῶν καθ᾽ αὐτούς ἰδικῶς ἐν μονάσι προσωπικαῖς ὑφεστώτων ἴση θελήματος κίνησις καί γνωμικῆς ταυτότητος ἀπαραλλαξία. Ὁ τοίνυν ὁμολογῶν τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, κἄν λέγῃ δύο φύσεις ἐπί Χριστοῦ μετά τήν ἕνωσιν ἡνωμένας ἀδιαιρέτως, ἑνώσει δηλονότι τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν, τῆς ἀληθείας καθοτιοῦν οὐ διαμαρτάνει. Τά γάρ ἐξ ὧν σύγκειται ὁ Χριστός ἀσύγχυτα μεμενηκέναι διά τήν σωζομένην διαφοράν κατά τούς Πατέρας ὁμολογεῖ· τοῦ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνός οὐδαμῶς τά τῷ φυσικῷ λόγῳ ἀλλήλων διαφέροντα ἐκτός εἶναι, καί χωρίς καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον γινώσκειν δυνάμενος. Ὁ δέ τήν κατά σχέσιν

πρεσβεύων ἕνωσιν, κἄν εἰ μυριάκις λέγοι τό ἀδιαίρετον, τό ἐπίψογον κέκτηται· κατά τινα ἀγαπητικήν συνδιάθεσιν ἡνῶσθαι, (≡15B_190≡> καί τό ἀδιαίρετον ἔχειν λέγειν τά σημαινόμενα· οὐδαμῶς μίαν ὑπόστασιν εἶναι τόν Θεόν Λόγον μετά τῆς ἐξ ἡμῶν ἰδίας αὐτοῦ ἐμψύχου τε καί ἔννου σαρκός εἰπεῖν οἷός τε ὤν. Ἐκ δύο γάρ ὑποστάσεων ἰδικῶν τῶν πρός τά ὁμοειδῆ ἄτομα ἰδικῷ λόγῳ μεμερισμένων, μίαν γενέσθαι ὑπόστασιν, ἀμήχανον. Ὥστε οὐχ ἁπλῶς διαβάλλει καί ἀποπέμπεται ὁ ἅγιος Πατήρ ἡμῶν Κύριλλος, τό λέγειν δύο φύσεις ἡνωμένας ἀδιαιρέτως μετά τήν ἕνωσιν, ἀλλά τήν σημαινομένην διά τῆς τοιαύτης φωνῆς τῶν κακῶς χρησαμένων ἔννοιαν.

Εἰ τοίνυν δέδεικται, κἄν εἰ μετρίως, πλήν ὅτι γε κατ᾽ ἐμέ εἰπεῖν, ἀρκούντως, ὡς δι᾽ ἐπιστολῆς σημᾶναι ἦν δυνατόν, ἔκ τε τῶν ἁγίων Πατέρων, καί τῆς τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἀκολουθίας, ὡς τήν οἱανοῦν διαίρεσιν, οὔτε ποιεῖν, οὔτε πάσχειν, οὔτε εἰσάγειν ὁ ἀριθμός δύναται, ἀλλ᾽ ἁπλῶς μέν δηλοῖ τά πόσα· τῆς δέ σχέσεως, ὡς δ᾽ ἄν ἔχοντα τύχωσιν, οὐ προσάπτεται· ποία λοιπόν ὑπολέλειπται τομῆς ὑπόνοια, ἤ διαιρέσεως, τοῖς πρός τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ στασιάζουσιν Ἐκκλησίαν, καί εἰκῆ τοῦ κοινοῦ σώματος αὐτούς ἀποτέμνουσιν· οὐ μᾶλλον δρῶντες, ἤ πάσχοντες τῷ χωρισμῷ ἐλεεινῶς νεκρούμενοι καί φθειρόμενοι· καί τήν ὅσον ἐπί τῇ ἀπρεπείᾳ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, δίκην ἑαυτοῖς ἑτοιμάζοντες· ὥστε παραιτεῖσθαι τούτου γε ἕνεκεν τήν ὀρθήν καί εὐσεβῆς τῆς πίστεως ὁμολογίαν· εἰ μή ἄρα ἐν προσχήματι εὐλαβείας, τοῦ μή τεμεῖν δόξαι τήν ἕνωσιν, (=0485=) τήν σύγχυσιν ἀσπαζόμενοι, τό μή ἁλῶναι ἐπ᾽ ἀσεβεῖ δόξῃ ὡς πανοῦργοι τεχνάζονται.

ΟΤΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΗΓΟΥΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ Η ΔΙΑΦΟΡΑ, ΑΛΛ᾽ ΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΩΝ...

Ὅτι πραγμάτων ἤγουν οὐσιῶν ἐπί Χριστοῦ ἡ διαφορά, ἀλλ᾽ οὐ ποιοτήτων.

Καί ὅτι πᾶσα διαφορά, ἐξ ἀνάγκης ἑαυτῇ συνεισάγει τήν ὧν εἶναι λέγεται πάντως ποσότητα· ἡ δέ ποσότης, τόν ἑαυτῆς σημαντικόν ἀριθμόν, κἄν τε συνεχής ἐστιν ἡ ποσότης, κἄν τε διῃρημένη.

Ἔδει γάρ αὐτούς, εἴπερ ἀληθῶς τοῦτο μή ἦν, μηδέ τήν διαφοράν (≡15B_192≡> ψιλῇ καί μόνῃ τῇ προφορᾷ, ὡς κατά μηδενός κειμένην, πρός ἐξαπάτην τῶν ἀφελεστέρων εἰρωνευτικῶς προφέρουσι, μή παραιτεῖσθαι λέγειν, τίνα καί πόσα τά διαφέροντα τυγχάνει ὄντα, ὧν εἶναι τήν διαφοράν ὁμολογοῦσιν. Εἰ γάρ σώζεσθαι μετά τήν ἕνωσιν τά ἐξ ὧν ἡ ἕνωσις πιστεύουσιν, δύο πάντως τά σωζομένα ὁμολογήσαιεν ἄν. Τοσαῦτα γάρ καί τά συνελθόντα πρός ἕνωσιν τήν ἀδιάσπαστον, τήν οἱανοῦν τροπήν ἤ σύγχυσιν, ἤ μείωσιν, ἤ συναίρεσιν, ἤ μεταβολήν τήν εἰς ἄλληλα ἐκ τῆς ἑνώσεως οὐ δεξάμενα. Νυνί δέ τοῦτο μή δοξάζοντες, ὡς ἠρνημένοι τάς φύσεις μετά τήν ἕνωσιν σώζεσθαι, ὑπευθύνους ἑαυτούς ἐλέγχοις πεποίηνται, κἄν μή βούλωνται, μόνῃ ποιότητι λέγοντες τήν διαφοράν σώζεσθαι, τῶν πραγμάτων χωρίς· ὅπερ ἀνθρώπων προδήλως παιζόντων ἐστί· καί τό μή γελᾶσθαι ὡς εἰκός

ὕβριν λογιζομένων, καί σαφῶς κενούντων τό Εὐαγγέλιον, ἄνευ οὐσιῶν ὑποκειμένων, εἶναι ποιτότητας δύνασθαι νομοθετούντων καί ποσοῦ χωρίς, ἐπιγνωσθῆναι διαφοράν ὑποτιθεμένων. Ἠγνόησαν γάρ ὡς ἔοικεν, οἱ σοφώτατοι, ὅτι πᾶσα ποιότης ὑποκειμένης πάντως οὐσίας ἐστί, περί ἥν καί θεωρεῖται καί λέγεται, τό καθ᾽ αὑτήν εἶναι οὐδαμῶς ἔχουσα· καί πᾶσα διαφορά τῆς ἄλλων πρός ἄλλα κατά τόν τοῦ πῶς εἶναι λόγον ἀνομοιότητός τε καί ἑτερότης οὖσα δηλωτική, τό ποσόν τῶν διφερόντων πραγμάτων συνεισάγειν ἑαυτῇ πέφυκεν, εἴτε οὐσιῶν, εἴτε ποιοτήτων, εἴτε ἰδιοτήτων. Καί ἁπλῶς ἵνα συνελών εἴπω, παντός ἑτέρου τινός, τῶν ὅσα διαφέρειν ἀλλήλων ὑπολαβόντες εἴποιεν εἶνα διαφοράν πάντως ἐν ποσῷ τά διαφέροντα θεωρήσαντες, εἴτε αἰσθήσει εἴτε νοήσει τήν διαφοράν ἐγνώρισαν. Ἄνευ γάρ ποσοῦ δύνασθαι διαβεβαιοῦσθαι δεικνύναι διαφοράν, ἀνένδεκτον. Ἐπειδή τά μή ἀλλήλοις πάντη ταυτά, ἕνα καί τόν αὐτόν τοῦ εἶναι οὐδαμῶς ἐπιδέξηται λόγον. Οὐσίας γάρ ἤτοι φύσεως, φέρε εἰπεῖν, πρός οὐσίαν, ἤ ποιόητος πρός ποιότητα, ἤ ἰδιότητος πρός ἰδιότητα, ἤ (≡15B_194≡> καί εἴ τι ἕτερον τῶν ὅσα μή πάντη ταυτόν· τά πάντη γάρ ἀλλήλοις ταυτά, καί διαφορᾶς ἀνεπίδεκτα, ἕνα καί τόν αὐτόν τοῦ πῶς εἶναι λόγον, οὐδέποτε λέγειν δυνάμεθα. Τό δέ, ἕνα καί τόν αὐτόν ἐπί πάντων θεωρεῖσθαι λόγον κατά τό αὐτό μή δύνασθαι, τήν δαφοράν ποιῆσαν, ἕν καί ἀλήλοις ταὐτόν ἐκεῖνα, ὧν ὁ τοῦ εἶναι διάφορος, καί οὐχ ὁ αὐτόν λόγος μή δύνασθαι ὑπάρχειν εἰκότως παρίστησιν. Ἄλλο δέ ἄλλου, ἤ ἄλλων ἄλλα διαφέρειν λέγοντες, πολλά, ἤ τοὐλάχιστον, δύο καί οὐχ ἕν σημαίνομεν· εἰ καί ἄλλως, καί καθ᾽ ἕτερον τρόπον τε καί λόγον, ἑνός εἶναι, καί ἕν δύνασθαι (488) λέγομεν· ὡς ἑνός πυρός, αἱ περί αὐτό ποιότητες καί ἰδιότητες, καί ἑνός Χριστοῦ, αἱ φύσεις ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνεστώς γνωρίζεται· καί ἑνός ἀνθρώπου, τά ἐξ ὧν συνετέθη καί ἐν οἷς ὑπάρχων γινώσκεται. Ἕν δέ τῇ ὑποστάσει, ἐπί τε Χριστοῦ, καί τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς ἀνθρώπου· ἤτοι τῷ ἐκ τούτων ὡς μερῶν ὅλῳ, ὡς πληρεστάτους ἄμφω ἐπιδεχομένῳ κυρίως τούς τοῦ εἶναι τῶν μερῶν διαφόρους λόγους· ἀλλ᾽ οὐ τῇ φύσει καί τῇ οὐσίᾳ ἕν, ὅτι μηδέ ἀλλήλων τά μέρη τόν τοῦ εἶναι ἐπιδέχεται λόγον, ἤ ἐπ᾽ ἀμφοῖν ἡμεῖς τόν αὐτόν τοῦ εἶναι λόγον εἰδέναι δυνάμεθα. Οὐχ ὁ αὐτός γάρ θεότητος καί ἀνθρωπότητος λόγος· ὥσπερ οὐδέ ψυχῆς καί σώματος, ὡς πᾶσιν εὔδηλον. Διό οὐχ ἕν τῇ φύσει, οὐδέ μίαν ἁπλῶς ἤ σύνθετον φύσιν τόν Χριστόν εἶναι, πώποτε ὁ τῆς ἀληθείας ὡρίσατο λόγος. Οὔτε γάρ οὐσίας ἤτοι φύσεως δηλωτικόν ὡς εἴδους τό Χριστός ὄνομα ὑπάρχει, τῶν κατά πολλῶν καί διαφερόντων ταῖς ὑποστάσεσι κατηγορουμένων ἀτόμων, καθώς φησιν ἐν τοῖς σχολίοις ὁ μακάριος Κύριλλος, " Ὅτι τό Χριστός ὄνομα, οὔτε ὅρου δύναμιν ἔχει, οὔτε μήν τήν τινος οὐσίαν δηλοῖ· ὑποστάσεως δέ τῆς τοῦ Λόγου ἐν προσλήμματι δηλονότι σαρκός νοεράν ἐχούσης ψυχήν νοουμένης." Ἀλλ᾽ οὐδέ τόν ἄνθρωπον μίαν φύσιν τήν ἐκ ψυχῆς καί σώματος· ὡς τῆς αὐτῆς τῇ ψυχῇ οὐσίας (≡15B_196≡> ὄντος τοῦ σώματος· ἀλλά τήν ὡς ἐν εἴδει· πρός μέν τά ἄλλά κατά τήν συστατικήν διαφοράν τεμνομένην εἴδη· κατά δέ τῶν ὑπ᾽ αὐτήν ὡς εἶδος καί ὑπ᾽ αὐτῆς περιεχομένων ἀτόμων ἴσως κατηγορουμένην.

Καί οὐ διά τοῦτο τό εἶναι δύο κατά τόν οὐσιώδη λόγον τήν ψυχήν καί τό σῶμα ὡς ψυχήν καί σῶμα· καί ἄλλην καί ἄλλην οὐσίαν κατά τόν τοῦ εἶναι λόγον· τά ἐξ ὧν, καί ἐν οἷς, καί ἅ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος ἀπηγόρευσεν.

ΟΤΙ ΑΣΕΒΕΣ ΕΣΤΙ ΤΟ ΛΕΓΕΙΝ ΜΙΑΝ ΣΥΝΘΕΤΟΝ ΦΥΣΙΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ...

Ὅτι ἀσεβές ἐστί τό λέγειν μίαν σύνθετον φύσιν τόν Χριστόν, καί τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον.

Πᾶσα γάρ σύνθετος φύσις, ἑαυτῇ τε καί ἀλλήλοις κατ᾽ αὐτήν τήν εἰς τό εἶναι γένεσιν ἔχουσα τά ἴδια μέρη ὁμόχρονα, καί ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι, καί εἰς συμπλήρωσιν τῆς τοῦ παντός διακοσμήσεως, παρά τῆς τό πᾶν συστησαμένης, καί εἰς τό εἶναι συνεχούσης δυνάμεως παρηγμένα, ἀλλήλοις εἰκότως ἐξ ἀνάγκης τά ἴδια μέρη περιεχόμενα κέκτηται· ὡς ἐπί τε τοῦ ἀνθρώπου ἔχει, καί τῶν ἄλλων ὅσα συνθέτου εἶναι ἔλαχον φύσεως. Τῆς ψυχῆς ἀκουσίως τε κρατούσης τό σῶμα, καί ὑπ᾽ αὐτοῦ κρατουμένης, καί ζωήν ἀπροαιρέτως αὐτῷ, κατ᾽ αὐτό μόνον τό ἐν αὐτῷ εἶναι παρεχούσης, καί πάθους καί ἄλγους φυσικῶς μεταλαμβανούσης διά τήν ἐγκειμένην αὐτῇ τούτων δεκτικήν δύναμιν· κἄν εἰ τά (=0489=) μάλιστά τινες τῶν κατά τήν Ἐκκλησίαν ἀληθῶν περί ψυχῆς δογμάτων ἀποσφαλέντες, προϋπάρχειν Ἑλληνικῶς, ἤ μεθυπάρχειν ἰουδαϊκῶς τοῦ ἰδίου σώματος τήν ψυχήν τερατευόμενοι, καί ἀρχήν οὐ καλήν οὐδέ θεοφιλῆ τῆς τῶν ὁρατῶν δημιουργίας προκαθηγεῖσθαι ὑποτιθέμενοι, ἀντιπαθῶς πρός τόν τοιοῦτον διάκεινται λόγον· ὧν διελέγξαι τά περί τούτου σαθρά, καί ἀπαγῆ προβλήματα, οὐ τοῦ παρόντος εἶναι καιροῦ τε καί λόγου κρίνας, ἐπί τό προκείμενον ἐπανελεύσομαι.

(≡15B_**198**≡> Οὕτω τοίνυν, καθά πρόκειται, πάσης συνθέτου ἐχούσης φύσεως,οὐκ ἄν τις τολμήσαιέ ποτε τῶν εὐσεβως περί τῶν θείων φρονεῖν ἐγνωκότων, μίαν εἶναι σύνθετον φύσιν εἰπεῖν τόν Χριστόν, ἵνα μή ἐξ ἀνάγκης εἱρμῷ τινι φυσικῷ καί ἀκολουθίᾳ τά τοιαῦτα λέγειν ἐξελόμενος, κτιστόν ὅλον καί ἐξ οὐκ ὄντων, περιγραπτόν τε καί παθητόν, καί τῷ Πατρί οὐχ ὁμοούσιον· καί ἤ συναΐδιον τῷ Λόγῳ τήν σάρκα, ἤ ὁμόχρονον τῇ σαρκί τόν Λόγον ὄντα ὑποτιθέμενος· τοιοῦτος γάρ ὁ πάσης συνθέτου φύσεως λόγος· φοβερῶν ἑαυτόν καταστήσει ἐγκλημάτων ὑπεύθυνον. Τό γάρ συνθέτου φύσεως ὑπάρχον, καί σύνθετον κατά φύσιν δηλονότι ἐστί. Τό δέ κατά φύσιν σύνθετον, τῷ κατά φύσιν ἁπλῷ οὐκ ἄν εἴη ποτέ ὁμοφυές καί ὁμοούσιον. Οὐ θέμις οὖν μίαν τόν Χριστόν λέγειν σύνθετον φύσιν τούς εὐσεβεῖς, οὐ μόνον διά τήν συναγομένην ἐκ τῆς τοιαύτης φωνῆς ἀτοπίαν· ἀλλ᾽ ὅτι καί μηδείς τῶν θεοκρίτων Πατέρων τοῦτο πώποτε εἰρηκώς ἀναπέφανται· ὑπόστασιν δέ μᾶλλον Χριστοῦ σύνθετον μίαν ὁμολογεῖν, καί δύο φύσεις, ἵνα καί τῷ Πατρί ὁμοούσιος κάι ὁμοφυής κατά τήν θεότητα γινώσκηται, καί ἡμῖν ὁμοούσιος καί ὁμοφυής κατά σάρκα ὁ αὐτός γνωρίζηται· καί εἷς καί ὁ αὐτός πρός τέ τόν Πατέρα καί ἡμᾶς, ὡς μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων ὑπάρχων πιστεύηται.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ

Περί ὑποστάσεως συνθέτου.

Εἰ δέ ὅτι καί πᾶσα ὑπόστασις σύνθετος ἑαυτῇ τε καί ἀλλήλοις τά ἴδια μέρη ὁμόχρονα ἔχουσα δείκνυται· ὑπόστασιν δέ σύνθετον εἶναι λέγειν τόν Χριστόν οὐκ ἀρνούμεθα, εἴποιεν καί ἡμᾶς οἱ ἀντιλέγοντες, μή δύνασθαι τήν ἐπί τούτῳ μομφήν ἐκτινάξασθαι, ὡς τοῖς ἰδίοις ἑαλωκότας λόγοις. Φαμέν ἀληθῶς οὕτως ἔχειν, εἴπερ σύνθετον εἶναι ὡς εἶδος αὐτῆς κατηγορούμενον ἔχουσαν ὑπετιθέμεθα. Νυνί δέ τοῦτο μή λέγοντες, οὐδαμῶς τήν οἱανοῦν (≡15B_200≡> ἕξομεν μορφήν, σαφῶς γινώσκοντες μή δι᾽ ἑαυτήν σύνθετον εἶναι πᾶσαν σύνθετον ὑπόστασιν, τήν ὑπό τι τελοῦσαν εἶδος· ἀλλά διά τήν φύσιν τήν περιέχουσαν, ὅτ᾽ ἄν σύνθετος ᾖ καί τό κατηγορούμενον εἶδος ὑφ᾽ ὅ ἀνάγεσθαι πέφυκεν· ὡς τοῦ μερικοῦ, ἤτουν ἰδικοῦ ὅλον ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ τό καθόλου, ἤτοι τό κοινόν καί γενικόν, πληρέστατον· τοῦ δέ ἰδίου τό σύνολον λόγου τῷ γενικῷ μεταδιδοῦντος οὐδέν· ὅπερ ἐπί Χριστοῦ οὐδείς οὐδαμῶς τῶν ἀνέκαθεν μέχρις ἡμῶν (=0492=) γενομένων τοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας ὑφηγητῶν φρονῶν ἀνηγόρευται· ἐφ᾽ οὗ οὔτε γένος, οὔτε εἶδος, ὡς Χριστοῦ κατηγορούμενον εὑρεῖν τις δυνήσεται. Οὐ γάρ φύσεως λόγῳ πρός ἡμᾶς διά σαρκός ὁ θεαρχικός ἐπεδήμησε Λόγος· ἀλλά τρόπῳ οἰκονομίας ἀνελλιπῶς ἑαυτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσας, τήν ἡμετέραν ἀνεκαίνησε φύσιν. Ὥστε οὐδέν τῆς πολλῆς αὐτῶν περινοίας, ἵνα τῆς μικρῷ πρόσθεν τῶν ἐξητασμένων ἀκολουθίας λαβώμεθα, ἀπώναντο, πάλιν εἰς τό ποσόν ὅπερ πεφεύγασι, περιτραπέντος αὐτοῖς τοῦ σοφοῦ, μή δυναμένοις οὐδ᾽ αὐτήν τήν ἐν τῷ ποιῷ διαφοράν ἄνευ ποσοῦ εἶναι λέγειν. Ἀνάγκη γάρ πᾶσα πολλάς εἶναι· ἤ τό μέτριον δύο, ὡς προείρηται, τάς ποιότητας, ὧν τήν διαφοράν εἶναι ὑπολαμβάνουσι. Μόνην γάρ ποιότητα πρός ἄλλην παντελῶς ἀμιγῶς ἔχουσαν πρός ἑαυτήν διαφέρειν, οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων εἴποι ποτέ.

Λοιπόν οὖν, ἤ καί αὐτῆς παύσωνται τῆς ψιλῆς διαφορᾶς, ποσοῦ πάντως τινῶν διαφερόντων δηλωτικήν αὐτήν οὖσαν μαθόντες· ἤ σύν ἡμῖν τῆς ἀληθείας τήν ὁμολογίαν καταδεξάσθωσαν, τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς καί μόνον, πρός γνῶσιν τοῦ ἀσύγχυτα μεμενηκέναι τά συνελθόντα, τόν ἀριθμόν εὐσεβῶς κατά τούς Πατέρας παραλαμβάνουσιν. Ἐπείτοιγε εἰπάτωσαν ἡμῖν ἀγαπητκῶς ἐρέσθαι βουλομένοι, εἴπερ ἔνεστιν αὐτοῖς λόγος σοφίας οὐκ ἐγεννής, πῶς δύο μέν τά συνδεδραμηκότα πρός ἕνωσιν λέγοντες, ταῦτα δέ αὐτά μεμενηκέναι ἀσύγχυτα καί μετά τήν ἕνωσιν οὐκ ἀρνούμενοι· ὡς μηδ᾽ ἑτέρου τοῦ κατά φύσιν ὅρου τε καί (≡15B_202≡> λόγου ἐκστάντος· κἄν εἰ πρός ἕν ἄμφω συντελοῦσι πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καί μίαν ὑπόστασιν· δύο τά καί κατ᾽ αὐτούς σωζόμενα, ὥς φασιν , εἴπερ ἀληθεύουσιν, οὐχ ὁμολογοῦσι· καί τίς αὐτοῖς τῆς μειώσεως ὁ λόγος, καί δι᾽ ἥντινα τήν αἰτίαν, καί πῶς ἄμφω αἱ φύσεις μίαν γενόνασιν; Ἤ εἴπερ μειώσεως καθαρά διέμεινεν ἡ ἕνωσις, τίς ὁ τοῦ μή λέγεσθαι τά ἀμειώτως σωζόμενα λόγος· καί στέργομεν εὐπειθῶς τῆς μιᾶς τήν στέρησιν· καί θαυμάζομεν αὐτῶν τῆς εὐπαιδείας τό εὔτονον, ὡς μόνων τῆς τῶν

ἀῤῥήτων γνώσεως ἐκφανθέντων ἡμῖν χωρητικῶν. Ἀλλ᾽ οὐ δυνήσονται πώποτε τόν τοῦτο πείθοντα παραστῆσαι λόγον.

ΕΠΙΛΥΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΣΕΥΗΡΟΥ ΑΠΟΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ, ΕΝ ΔΥΟ, ΦΩΝΗΣ

Ἐπίλυσις σύντομος τῆς Σευήρου ἀπορίας κατά τῆς, Ἐν δύο, φωνῆς.

Κἄν εἰ τά μάλιστα ἐπ᾽ ἐκεῖνο καταφεύγομεν τελευταῖον, τό σαθρόν καί διάκενον Σευήρου εὕρημα, τό πάνυ παρ᾽ αὐτοῦ ὥσπερ τι σοφόν πανταχοῦ φερόμενον καί ᾀδόμενον, φάσκοντες γελοῖον εἶναι, ἐκ δύο φύσεων δύο φύσεις ἐκ τῆς ἑνώσεως πάλιν ἀναδειχθῆναι λέγειν· ὥσπερ λήμματι παρ᾽ ἡμῶν δοθέντι τά εἰκότα ἐπισυνάγοντες. Τίνος γάρ ἤκουσαν τῶν τά θεῖα τῆς Ἐκκλησίας πεπαιδευμένων δόγματα, ὡς ἡ ἕνωσις ἐκ δύο φύσεων δύο ἀπετέλεσε φύσεις; Ἀλλ᾽ οὐδαμῶς ἀκηκοέναι εἰπεῖν δυνήσονται ἀληθείας φροντίζοντες. Λέγομεν δέ ἐκ δύο φύσεως τήν ἕνωσιν γεγενῆσθαι· μίαν δέ τήν ἐξ αὐτῶν (=0493=) ὑπόστασιν ἀποτελέσθαι τοῦ Χριστοῦ σύνθετον ἐκεῖνας αὐτάς τάς ἐξ ὧν συνετέθη φύσεις, ὡς ὅλον ἴδια μέρη ἀνελλιπῶς μετά τῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων, καί ἀτρέπτως φυλάττουσάν τε καί διασώζουσαν· καί ἐν αὐταῖς φυλαττομένην καί σωζομένην ὡς ὅλον ἐν μέρεσιν. Ἐκ δύο οὖν φύσεων, οὐ δύο φύσεις, ἀλλά μίαν ὑπόστασιν λέγομεν Χριστόν σύνθετον· τούτων ὡς ἰδίων μερῶν περιεκτικήν τῶν φύσεων, καί ταύτας ὡς ἴδια καί συμπληρωτικά μέρη περιέχουσαν· καί ἐν αὐταῖς ὡς ἐν μέρεσι καί οὖσαν καί γνωριζομένην. Ἕως γάρ ἄν (≡15Β_204≡> ἀσύγχυτα τά συνελθόντα μεμένηκαι πιστεύηται, ἀεί δέ μένει ἀσύγχυτα, τοῦ μή δύο εἶναι κατά τό πεφυκέναι εἶναι, ὅπερ ἑκάτερον κατ᾽ οὐσίαν εἶναι πέφυκεν· ὥσπερ οὖν καί τοῦ ἕν εἶναι ταῦτα τῷ κατά τήν ὑπόστασιν λόγῳ, ἕως ἄν ἡ ἕνωσις ᾖ· ἀεί δέ ἐστι κατά τήν εὐσεβῆ τῶν πιστῶν ὁμολογίαν, ἀδύνατον.

Διό ἕν καί δύο αὐτό λέγοντες, οὐ κατά τό αὐτό φαμεν, ἐπί τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός ἀμφότερα· κατ᾽ ἄλλο δέ καί ἄλλο. Οἷον κατά μέν τόν τῆς φύσεως λόγον, τῶν ἐξ ὧν ἡ ἕνωσις, τό δύο. Οὐ γάρ ταὐτόν κατά τήν φύσιν τῇ ἰδίᾳ σαρκί τόν Θεόν Λόγον γινώσκομεν· κατά δέ τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον τό ἕν· ταὐτόν γάρ τόν Θεόν Λόγον τῇ ἰδίᾳ σαρκί κατά τήν ὑπόστασιν ἐπιστάμεθα. Οὔτε οὖν τάς φύσεις ἀφρόνως εἰς μίαν συναλείφομεν φύσιν, τῷ ἀνῃρῆσθαι λέγειν ἐπί Χριστοῦ τήν φυσικήν διαφοράν, ἵνα μή τροπήν τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός εἰσαγάγωμεν· οὔτε εἰς δύο πάλιν ἰδιοσυστάτους μανικῶς διαιροῦμεν, τῷ καί κατά τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον τιθέναι διαφοράν, ἵνα μή τήν ἡμῶν αὐτῶν ἀρνώμεθα σωτηρίαν· ὥσπερ οἱ ἐκ διαμέτρου πρός ἀλλήλους μερισάμενοι τήν ἀσέβειαν, Ἀπολινάριος ἅμα Εὐτυχεῖ, καί Νεστόριος ποιήσαντες· οἱ μέν φυσικήν διαφοράν ἐπί Χριστοῦ οὐκ εἰδότες· ὁ δέ πρός ταύτῃ καί προσωπικήν προσεπάγων, τῆς ἀληθείας ἐξέπεσαν. Ἀλλ᾽ εἰδότες καί ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει τήν φυσικήν ἰδιότητα ἄτρεπτον, καί τήν σύγχυσιν ὁμοίως καί τήν διαίρεσιν ἀποστρεφόμεθα· μήτε τήν ἕνωσιν σύγχυσιν, ὡς ἀγνοοῦντες τά ἑνωθέντα· μήτε διαίρεσιν τήν διαφοράν, ὡς καθ᾽

αὐτά ὑφεστάναι μεμερισμένως εἰδότες τά διαφέροντα, ἐργαζόμενοι.

Τοῦτο μέν οὖν, ὡς οἶναι, καί ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος διδάσκων φαίνεται ἐν τῷ μεγάλῳ ἀπολογητικῷ, " Ἕν ἐξ ἀμφοῖν λέγων, καί δι᾿ ἑνός ἀμφότερα·" ὡσανεί ἔλεγεν, Ὥσπερ γάρ ἕν ἐξ ἀμφοῖν, τουτέστιν ἐκ δύο φύσεων τό ἕν, ὡς ὅλον ἐκ μερῶν (≡15Β_206≡> κατά τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον· οὕτω καί διά τοῦ καθ᾿ ὑπόστασιν ἑνός, ὡς ὅλου, ἀμφότερα τῷ κατά φύσιν λόγῳ τά μέρη, τουτέστι τά δύο. Ὅπερ ἐν τῷ δευτέρῳ περί Υἱοῦ λόγῳ τρανώτερον διεξιών, φησίν, "Εἰ γάρ καί τό συναμφότερον ἕν, ἀλλ᾿ οὐ τῇ (=0496=) φύσει, τῇ δέ συνόδῳ." Τοῦτο δέ αὐτό καί ὁ κακάριος Κύριλλος ἐν τοῖς πρός Σούκενσον γράμμασι δείκνυται φρονῶν, ἐν οἷς ἐπί τοῦ κατά τόν ἄνθρωπον παραδείγματός φησιν· " Ὥστε τά δύο μηκέτι μέν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δέ τό ἕν ἀποτελεῖσθαι ζῶον·" μονονουχί ἐν τούτοις διαῤῥήδην βοῶν, Ὅτι τά ἐξ ὧν ἡ σύνθεσις ἐπί τε τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς ἀνθρώπου τοῦ ἐκ ψυχῆς καί σώματος· ἐπί τε τοῦ κατά Χριστόν μυστηρίου, τοῦ ἐκ θεότητος καί ἀνθρωπότητος, τό εἶναι μέν δύο κατά τόν οὐσιώδη λόγον οὐκ ἀνήρηται· ἐπεί, οὐδέ ἑτερούσια ἔτι μένει. Τό δέ καθ᾿ αὑτά ἐν μονάδι καί μονάδι ἰδιοσυστάτως εἶναι δύο, παντελῶς ὁ τῆς εὐσεβείας οὐ παραδέχεται λόγος· ἵνα μή τόν ἕνα ἄνθρωπον ἤτοι ζῶον, εἰς ἀνθρώπου ἤ ζῶα δύο μερίζωμεν· καί τόν ἕνα Χριστόν εἰς δύο Χριστούς, ἤ δύο Υἱούς. Εἰ γάρ μή τοῦτο πανταχοῦ καί νοεῖν καί φρονεῖν καί διδάσκειν καλῶς ἔγνω ὁ μακάριος Κύριλλος, οὐκ ἄν τήν τῶν φύσεων διαφοράν μή ἀνῃρῆσθαι διά τήν ἕνωσιν ἔφασκεν· οὐκ ἄν ἄλλο καί ἄλλο, ἕτερον καί ἕτερον, καί τοῦτο κἀκεῖνο, καί ἄμφω τόν ἕνα Χριστόν, καί ἀσυγχύτους μεμενηκέναι τάς φύσεις ἐδίδασκεν. Οὐκ ἄν μή μεταπεφοιτηκέναι εἰς τήν τῆς σαρκός φύσιν τόν Λόγον, ἤ τήν σάρκα εἰς τήν αὐτοῦ τοῦ Λόγου φύσιν μή μεταβληθῆναι ἐδόξαζεν. Οὐκ ἄν τάς εὐαγγελικάς καί ἀποστολικάς περί τοῦ Κυρίου φωνάς τούς θεηγόρους ἄνδρας ἐγίνωσκε, τάς μέν κοινοποιοῦντας, ὡς ἐφ' ἑνός προσώπου· τάς δέ διαιροῦντας, ὡς ἐπί δύο φύσεων. Οὐκ ἄν τό ὅλον, τουτέστι τόν Χριστόν, μίαν εἶναι φύσιν λέγειν παρῃτεῖτο, εἴπερ εὐσεβές τοῦτο ἠπίστατο. Οὐκ ἄν ὡρίζετο μηδέν ἄλλο τήν ἀνθρωπίαν εἶναι φύσιν, πλήν σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης· διά τούτου τελείαν εἶναι διαβεβαιούμενος ἐν Χριστῷ καί τήν φύσιιν τῆς ἀνθρωπότητος. Οὐκ ἄν διά τοῦ (≡15Β_208≡> ἐπάγειν τό Σεσαρκωμένην, τῆς καθ᾿ ἡμᾶς οὐσίας τήν δήλωσιν εἰσκομίζεσθαι ἔφασκεν. Οὐκ ἄν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν, τό λέγειν δύο φύσεις ἡνωμένας ἀδιαιρέτως, ὅτ᾿ ἄν μή κατά τόν Νεστορίῳ δοκοῦντα τρόπον κακούργως προφέρηται ἡ φωνή, διωρίζετο. Οὐκ ἄν τοιαῦτα, ἀλλά μυρία λέγων, ὡς τοῖς φιλοπόνοις δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐφαίνετο.

Πόθεν οὖν, κἀκ τίνων τῶν διδασκάλων, τάς ἐπί Χριστοῦ, ἐξ ὧν καί ἔστι, σωζομένας μετά τήν ἕνωσιν καί κατ' αὐτούς, ὥς φασι, δύο φύσεις, μή δεῖν εὐσεβῶς ὁμολογεῖσθαι παρά τῶν πιστῶν παραστήσουσιν; Οὐδείς γάρ οὐδαμῶς τῶν ἐγκρίτων διδασκάλων τοῦτο θεσπίσας εὑρίσκεται· τοὐναντίον μέν οὖν πάντες καί εἶπον, καί λέγειν τούς πιστούς διά τῶν ἰδίων ἐδίδαξαν φωνῶν· εἰ μή ἄρα

συνήθως ἐκ καρδίας πλασάμενοι τό δοκοῦντα, ὡς ἑνός τῶν Πατέρων ἀπάτης ἕνεκεν τῶν ἀκεραιοτέρων, τό πλάσμα προβάλλοιντο. Ἀλλ᾽ οὗτοι, ὡς ἔοικεν, αἰσχύνην ἡγούμενον τό πείθεσθαι, καί τήν εἰς πλανήσαντας αὐτούς ἐξ ἀρχῆς ἀνθρώπους προσπάθειαν τῆς θείας ἀγάπης (=0497=) προκρίνοντες, καί τοῦ εὐσεβεῖν τό φιλόνεικον προτιμῶντες, καί τοῦ τιμᾶσθαι ὡς ἱερεῖς παρά τῶν ἀνθρώπων, οἷς τήν ἀπάτην διά τοῦ καθ᾽ ἡμῶν ψεύδεσθαι τά μή ὄντα προσάγουσι· καί τῶν κακόν κακοῦ ἀντιλαβεῖν, τῆς ἀπάτης λέγω μισθόν τά φθειρόμενα, τήν παρά τοῦ Θεοῦ ἐπί τῇ ὁμονοίᾳ τῆς πίστεως ἀποδοχήν τε καί τιμήν κατωτέραν ποιούμενοι, τοῦ πολεμεῖν τῇ ἀληθείᾳ, καί ἀφιστᾷν αὐτῆς ἐπιχειρεῖν, οὐ παύονται ὅσους ἄν δύνανται. Διό παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγώ ὁ ἐλάχιστος, τέκνα ὄντας γνήσια τῆς ἁγίας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ φωτισθέντες διά τῆς τοῦ θείου λουτροῦ ἀναγεννήσεως, υἱοθετηθῆναι Θεῷ ἐν Πνεύματι ἠξιώθητε στέλλεσθαι ἀπό τῶν τοιούτων, μνημονεύοντας τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου γράφοντος ῾Ρωμαίοις τόν τρόπον τοῦτον· Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τούς τάς διχοστασίας καί τά σκάνδαλα παρά τήν διδαχήν, (≡15B_**210**≡> ἥν ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας, καί ἐκκλίνατε ἀπ᾽ αὐτῶν. Οἱ γάρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλά τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ· καί διά τῆς χρηστολογίας καί εὐλογίας ἐξαπατῶσι τάς καρδίας τῶν ἀκάκων. Καί πάλιν περί τούτων αὐτῶν, ταραχάς τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ κινεῖν εἰθισμένων Κορινθίοις ἐπιστέλλοντος τάδε· Οἱ γάρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς Ἀποστόλους Χριστοῦ. Καί οὐ θαῦμα· αὐτός γάρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. Οὐ μέγα οὖν, εἰ καί οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τό τέλος ἔσται κατά τά ἔργα αὐτῶν. Τούτων δέ αὐτῶν τό τῆς γνώμης δολερόν, καί τοῦ τρόπου τό ὑπόκλοπον ἐν Εὐαγγελίοις γάρ ὁ Κύριος αἰνιττόμενος, προαναιφώνησε, τούς πιστούς οἷον ἀσφαλιζόμενος, λέγων· Προσέχετε ἀπό τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρός ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων· ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. Ἀπό τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Περί τούτων δέ αὐτῶν καί ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ καθολικῇ, νηφαλαιοτέρους τούς εὐσεβεῖς ἐργαζόμενος, φησίν, Ἀγαπητοί μή παντί πνεύματι πιστεύητε, ἀλλά δοκιμάζετε τά πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσιν· ὅτι πολλοί ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τόν κόσμον. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Πᾶν πνεῦμα ὅ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκί ἀληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι. Καί πᾶν πνεῦμα ὅ οὐχ ὁμολογεῖ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκί ἐληλυθέναι, τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι· καί τοῦτό ἐστι καί νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστίν.

Τούτων ἀεί μνημονεύοντας τῶν λόγων, αὐτούμενος ὑμᾶς, εὐλογημένοι, τῆς εὐσεβείας, ἧς οὐδέν ἀνθρώποις πρός τό φιλιωθῆναι Θεῷ οἰκειότερον, διά πάσης προσοχῆς καί ἐπιμελείας ἔχεσθαι βούλομαι πάντας πάσῃ δυνάμει ἀποστρεφομένους, τούς μή (≡15B_**212**≡> δεχομένους τά εὐσεβῆ τῆς Ἐκκλησίας καί σωτήρια δόγματα· καί μάλιστα μαθόντας τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου διδασκαλίας

εἶναι, Τό μή ἐν σαρκί ὁμολογεῖν τόν Κύριον (=0500=) ἡμῶν καί Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς μέγας εὐαγγελιστής διαῤῥήδην βοᾷ Ἰωάννης· ὅπερ οἱ νῦν τῇ τοῦ Θεοῦ πολεμοῦντες Ἐκκλησίᾳ προφανῶς καταγγέλλουσι, τήν φύσιν τῆς σαρκός ἀπαρνούμενοι, τῷ μή ὁμολογεῖν ἐν Χριστῷ σώζεσθαί τε καί εἶναι αὐτήν ἀνέχεσθαι· καί οὔτε φρίττουσι, τό ἐνεεινότερον, ἤ θρασύτερον, εἰπεῖν οἰκειότερον, τῆς Θεῷ ἀντικειμένης δόξης κήρυκας ἑαυτούς προβαλλόμενοι. Ἀλλ᾿ οὗτοι μέν οὕτω διακεῖσθαι ἐπισφαλῶς κατά τήν πίστιν προελόμενοι, ἄξιον τῆς αὐτῶν δρέπονται ἀνοίας καρπόν· τό παρά πᾶσιν εὐφώρατον κεκτῆσθαι τῆς δισσεβείας ἔλεγχον.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ΟΡΘΩΣ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ...

Ἔκθεσις σύντομος τῆς ἐκδοχῆς τῶν ὀρθῶς ἐπί Χριστοῦ κατά τήν καθολικήν Ἐκκλησίαν ὁμολογουμένων τῆς πίστεως φωνῶν.

Ἡμεῖς δέ σύν Θεῷ φᾶναι, οἱ τήν θείαν καί καθαράν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας πόαν νεμόμενοι, ἀκαθαίρετον ἔχοντες τῆς εὐσεβείας τό κλέον, πάσας εὐσεβῶς τάς εὐσεβεῖς ἐπί Χριστοῦ τόν Πατέρων φωνάς, ὁμολογεῖν ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων παῤῥησιαζόμεθα, μετ᾿ εὐσεβοῦς ἑκάστην ἐννοίας καί λογισμοῦ τοῦ πρέποντος ἐκλαμβάνοντες· καθώς ἄνωθεν αἱ ἀπ᾿ ἀρχῆς διά τῶν γενομένων λειτουργῶν τῆς χάριτος, τόν σωτήριον τῆς πίστεως κατηχήθημεν λόγον. Ὁμολογοῦμεν τοίνυν τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ἐκ δύο μέν φύσεων, ὡς ἐκ θεότητος καί ἀνθρωπότητος συγκείμενον· ἐν δύο δέ φύσεσιν, ὡς ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι, ὄντα γινώσκοντες. Ὥσπερ γάρ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες, τό ἐκ Θεότητος καί ἀνθρωπότητος αὐτόν εἶναι δοξάζομεν· οὕτω καί ἐν δύο φύσεσι λέγοντες, τό ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι εἰκότως αὐτόν ὑπάρχειν σημαίνομεν· ὡς μηδεμιᾶς (≡15B_214≡> κεχωρισμένον μετά τήν ἕνωσιν τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε φύσεων, ἀλλ᾿ ἐν αὐταῖς, ἐξ ὧν καί ἔστιν ἀεί, καί ὄντα καί γνωριζόμενον. Δύο φύσεις καθ᾿ ὑπόστασιν ἡνωμένας ἀδιαιρέτως πάλιν αὐτόν ὁμολογοῦμεν, ὡς Θεόν ἀληθῶς τόν αὐτόν ὄντα καί ἄνθρωπον, αὐτοῖς ἐπαληθεύοντα τοῖς πράγμασι τά ὀνόματα πιστεύοντες. Ὡς γάρ Υἱόν Θεοῦ καί Θεόν φύσει αὐτόν καί ἀληθείᾳ καί ὄντα καί λεγόμενον πιστεύομεν διά τήν πρό τόν Θεόν καί Πατέρα τῆς οὐσίας ταυτότητα· Οὕτω καί Υἱόν ἀνθρώπου, καί ἄνθρωπον γενόμενον εἶναί τε καί λέγεσθαι αὐτόν φύσει καί ἀληθείᾳ φαμέν, διά τήν πρός τήν τεκοῦσαν αὐτόν φυσικήν κατά σάρκα συγγένειαν. Εἰ γάρ μή δύο φύσεις αὐτόν, ὡς Θεόν τε ὁμοῦ καί ἄνθρωπον ὁμολογήσομεν, ἐκ ψιλῶν ὀνομάτων καί οὐχί πραγμάτων συντεθεῖσθαι αὐτόν λέγοντες ἐλεγχθησόμεθα· καί οὐκ ὄντα κατ᾿ ἀλήθειαν, ὅπερ εἶναι διά τῶν ὀνομάτων σημαίνεται. Ὡς καί μηδέν εἶναι λοιπόν δύνασθαι, κατ᾿ αὐτούς ἐκείνους εἰπεῖν ὑποτίθεσθαι τόν βλασφημεῖν προαιρούμενον, τό ἡμῖν προσκυνούμενόν τε καί λατρευόμενον, ὅπερ πάσης ἀσεβείας ὑπερβολήν ὑπερβέβηκε.

Διόπερ μή ὑπαχθῆναι βλασφημίας ἐγκλήμασι (=0501=) φυλαττόμενοι, οὐ παυόμεθα ὁμολογοῦντες τόν Χριστόν ἐκ δύο φύσεων, ὡς ἐκ θεότητος, καθώς εἴρηται, καί ἀνθρωπότητος· καί ἐν

δύο φύσεσιν, ὡς ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι· καί δύο φύσεις, ὡς Θεόν τε ὁμοῦ τόν αὐτόν ὄντα, καί ἄνθρωπον πιστεύοντες· ὅτι μή ἐν τούτων μόνον, ἀλλά καί ταῦτα· οὐδέ ταῦτα μόνον, ἀλλά καί ἐν τούτοις, ὡς ἐκ μερῶν ὅλον, καί ὅλον ἐν μέρεσι, καί διά τῶν μερῶν ὅλον γινώσκοντες. Εἰ γάρ αὐτός τοῖς οὖσι τό εἶναι δούς, καί τήν πρός διαμονήν ἐχαρίσατο δύναμιν, πρός τό μή φύρεσθαι ἀλλήλοις τά εἴδη καί μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα, ἀλλά μένειν ἕκαστα καθ᾽ ὅν παρ᾽ αὐτοῦ γεγένηνται λόγον· ὥστε δύνασθαι ἐκ τῆς κατά τήν φυσικήν ἑκάστων ἰδιότητα παγιότητος, τόν πάνσοφον (≡15B_216≡> καί ἐπιστήμονα τοῦ παντός γενεσιουργόν καί ταξιάρχην, τούς τῶν θείων ἐπιμελεῖς φιλοθεάμονας, ὡς ἐφικτόν, ἐννοεῖν· πολλῷ μᾶλλον ἐν ἑαυτῷ τήν ἑαυτοῦ ἀπειροδύναμον πιστώσηται δύναμιν· ὅπερ ἦν διαμένων, καί γενόμενος ὅπερ οὐκ ἦν· καί ὅπερ γέγονεν οὐκ ἀρνούμενος μετά τοῦ μένειν ὅπερ ἦν, τῷ ὑπάρχειν ἀνελλιπῶς τε καί ἀτρέπτως ἀμφότερα.

Καί μίαν δέ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχήν ἐχούσῃ τήν νοεράν τε καί λογικήν λέγομεν εὐσεβῶς, διά τοῦ ἐπάγειν τό Σεσαρκωμένην, τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οὐσίας τήν δήλωσιν εἰσκομίζοντες. Περίφρασις γάρ ἐστιν ἐν ταυτῷ καθ᾽ ἕνωσιν, δι᾽ ὀνόματος καί ὅρου τάς δύο φύσεις ἐμφαίνουσα· ὀνόματος μέν, τῆς μιᾶς τοῦ λόγου φύσεως, τῆς τό κοινόν τῆς οὐσίας μετά τοῦ ἰδίου τῆς ὑποστάσεως σημαινούσης· ὅρου δέ τῆς ἀνθρωπίνης, ὡς αὐτός φησιν ὁ διδάσκαλος Τί γάρ ἐστιν ἀνθρωπότητος φύσις, πλήν ὅτι σάρξ ἐψυχωμένη νοερῶς. Ὥστε ὁ λέγων μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, μετά σαρκός ἐμψύχου εἶναι τόν Θεόν Λόγον δηλοῖ, ἕτερόν τι πάντως κατά τήν οὐσίαν παρά τόν Θεόν Λόγον οὖσαν τήν σάρκα νοῶν, ὅ γε ἀληθής τῆς εὐσεβείας μαθητής καί ἀνόθευτος. Καί τήν καθ᾽ ὑπόστασιν δέ λέγοντες ἕνωσιν, εἰς μίαν τῶν φύσεων γεγενῆσθαι τήν ἕνωσιν νοοῦμέν τε καί ὁμολογοῦμεν· ὡς μηδεμιᾶς καθ᾽ ἑαυτήν τό σύνολον ἤ οὔσης, ἤ νοουμένης, ἀλλά μετά τῆς συγκειμένης καί συμπεφυκυίας· οὐδ᾽ ἄν πάλιν κατά τόν οὐσιώδη λόγον πρός τήν ἄλλην φυρείσης, ἤ καθ᾽ ὁτιοῦν τῆς φυσικῆς τελειότητος παθούσης ἐκ τῆς ἑνώσεως μείωσιν. Καί πάλιν τήν φυσικήν ἕνωσιν ἀντί τοῦ ἀληθῆ λέγειν ὁμολογοῦμεν, καθώς ὁ ἅγιος αὐτός Κύριλλος ταύτας τάς φωνάς καί εἶπε καί ἐξηγήσατο· καί οὐ πρός ἀναίρεσιν τῶν ἐξ ὧν ἐστίν ὁ Χριστός δύο φύσεων μετά τήν ἕνωσιν, ἤ μιᾶς αὐτῶν, καθώς Ἀπολινάριος, Εὐτυχής τε καί Σευήρος, Σίμωνι μάγῳ, Οὐαλεντίνῳ τε καί Μάνεντι ἀκολουθήσαντες ἐκδεδώκασιν, ὡς ἔστι τοῖς βουλομένοις εὐχερές, ἐκ τῶν Σευήρου αὐτοῦ συγγραμμάτων πρός τούς ὀνομασθέντας ἀσεβεῖς ἄνδρας, (≡15B_218≡> κατά τήν συμφωνίαν τῶν λόγων, τήν τῶν δογμάτων κατιδεῖν (=0504=) ταυτότητα. Ὡσαύτως δέ τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Χριστοῦ τάς δύο γεννήσεις φαμέν, τήν τε ἐκ Θεοῦ Πατρός πρό αἰώνων, καί τήν δι᾽ ἡμᾶς ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου γεγενημένην· τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καί τά πάθη δοξάζομεν. Ὁμολογοῦμεν δέ καί τήν ἁγίαν πανένδοξον Παρθένον κυρίως καί κατά ἀλήθειαν Θεοτόκον· ὡς οὐχί τινος ἀνθρώπου ψιλοῦ, κἄν ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ δίχα τῆς πρός τόν Λόγον ἑνώσεως προδιαπλασθέντος, καί ἐκ προκοπῆς ἔργων καί ἐκ τῆς εἰς ἀρετήν

ἀκρότητος θεωθέντος γεγενημένην μητέρα· ἀλλ᾽ ὡς αὐτοῦ ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐξ αὐτῆς κατά σύλληψιν ἄῤῥητον σαρκωθέντος, καί τελείως ἐνανθρωπήσαντος.

Ταύτας οὕτω τούς ἰδίους ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία τάς φωνάς εὐσεβῶς καί λέγειν καί νοεῖν διδάξασα, τῷ Θείῳ καί λαμπρῷ τῆς γνώσεως φωτί φυλάττεσθαι ἐνεχείρισε· παρακαλοῦσα διά τε Προφητῶν καί Ἀποστόλων, καί αὐτοῦ τοῦ τοῖς ἰδίοις παθήμασιν αὐτήν συμπηξαμένου τε καί ἁρμοσαμένου Χριστοῦ, πρόσφορόν τε καί πρέποντα τῷ μεγάλῳ τῆς πίστεως ἐπαγγέλματι βίον ἀναλαβεῖν· Σκοποῦντας τί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ τό ἀγαθόν καί εὐάρεστον καί τέλειον· καί εἰς αὐτό ἀγρυπνοῦντας. Οὐχ ἧττον γάρ εὐσεβοῦς πίστεως ἀρίστης χρήζειν ἐδιδάχθημαεν πολιτείας πρός τό τυχεῖν τῆς αἰωνίου ζωῆς· μήπως τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως τά μή ἐπιβάλλοντα ἐποικοδομήσαντες, διά πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων, ὡς τήν κλῆσιν, καί τήν χάριν τῆς υἱοθεσίας ὑβρίσαντες, ἀντί χαρᾶς καί δόξης ἀτελευτήτου, αἰωνίου πυρός ὑποδίκους ἑαυτούς καταστήσωμεν.

Πολλάς οὖν ὁρῶντες ὁδούς ἀρετῶν, εὐλογημένοι, καί τῆς μακαρίας Χριστοῦ καλλονῆς σώφροντες ἐρασταί, παρά τοῦ Κυρίου τῶν ὅλων τοῖς ἀνθρώποις δεδωρημένας, ἕνα τε τόν σκοπόν ἐχούσας, καί πρός ἕν τάς πάσας τέλος καταντώσας εἰς σωτηρίαν, μή ἀμελήσωμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, μηδέ προώμεθα τόν καιρόν τόν ἐπί μετανοίᾳ ἡμῖν δεδομένον, οὗ πάλιν ἐπιτυχεῖν ἀμήχανον. (≡15B_220≡> Ἀλλά πρίν πορευθῆναι, καθά πού φησιν ὁ μέγας Ἰώβ, ὅθεν οὐκ ἀναστρέψομεν, εἰς γῆν σκοτεινήν καί γνοφεράν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδέ ὁρᾷν ζωήν βροτῶν, σπουδάσωμεν τόν Θεόν ἱλεώσασθαι κατά τήν ἑαυτοῦ ἕκαστος δύναμιν. Πρός γάρ τό ποικίλον καί διάφορον τῶν καταστάσεων τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὡς ἀγαθός, πολλάς εἰκότως εἶναι καί τάς ὁδούς πρός τάς αἰωνίους μονάς ἀγούσας τούς δι᾽ αὐτῶν ὁδεύοντας ἀμέμπτως πεποίηκεν, ὅπως τήν ἑαυτῷ πρόσφορον ἐπιλεξάμενος ἕκαστος, καί τόν δρόμον τοῦ βίου δι᾽ αὐτῆς ποιησάμενος, τόν ἐν οὐρανοῖς κατ᾽ ἐλπίδας προκείμενον πανένδοξον καταλήψοιτο χῶρον.

Τοιγαροῦν καθώς ἔχομεν δυνάμεως συνεργείᾳ καί χάριτι Χριστοῦ, τῶν καθηκόντως ἁψώμεθα. Ἐπικουφίσωμεν συμπαθῶς τοῦ πένητος τήν συμφοράν, καί μετριωτέραν αὐτῷ καταστῆσαι τήν ἔνδειαν μή (=0505=) ἀμελήσωμεν. Τῶν γυμνῶν περιστεῖλαι τήν γύμνωσιν, τό δοθέν ἡμῖν αἰδούμενοι τῆς ἀφθαρσίας ἔνδυμα μή ἀναβαλώμεθα. Τοῖς ἐν κακώσει φρουρᾶς τρυχομένοις καί ἀσθενείᾳ σώματος, καί βάρει ξενητείας πιεζομένοις συναλγήσωμεν, καί τά δυσχερῆς τῶν ἄλλων οἰκειοῦσθαι σπουδάσωμεν· ἵνα τόν Τάς ἀσθενείας ἡμῶν ἀναλαβόντα, καί τάς νόσους βαστάσαντα, περί τό ὁμόφυλον μιμησάμενοι, καί τήν αὐτοῦ δι᾽ ἡμᾶς φιλάνθρωπον κένωσιν τοῖς ἔργοις τιμήσαντες, τῆς αὐτοῦ καί ἡμεῖς ἄξιοι γενέσθαι δυνηθῶμεν ἐπόπται δόξης καί μέτοχοι· μή δόξης ἕνεκεν τῆς παρά τῶν ἀνθρώπων ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, ἧς μετά τήν παροῦσαν ζωήν ὑφέστηκε πρός ἀποδοχῆς λόγον, οὐδέν· ἀλλ᾽ ὅλου Θεοῦ τῇ ἀληθείᾳ γενόμενοι, καί ὡς αὐτόν πάντα πᾶσι καί ὄντα καί

γινόμενον διά τῆς εἰς ἀλλήλους φιλανθρωπίας θεραπεύοντες, πάντα καί λέγωμεν καί πράττωμεν, δι᾿ ὧν αὐτῷ εὐαρεστήσομεν. Οὕτω γάρ ταῖς κατά μέρους εἰς ἀρετήν προκοπαῖς, (≡15B_222≡> καί τήν θείαν ποτέ μετελθεῖν δεόντως φιλοσοφίαν, σύν Θεῷ φᾶναι δυνησόμεθα· καί πρός τόν ἄνω βίον μεθαρμοσθῆναι, πάντων καταφρονήσαντες τῶν ἐπί γῆς· κρεῖττον καί τιμιώτερον τήν ἐσχάτης ἔχειν παρά Θεῷ μᾶλλον ἡγούμενοι τάξιν, ἤ παρά τῷ κάτω βασιλεῖ τά πρῶτα φέρειν τῶν ἐπί γῆς· καθ᾿ ἥν ἑαυτοῖς προσλαβεῖν ἀρχόμενοι, καί καθ᾿ ἡσυχίαν ἠρέμα τά τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια ἐμφρόνως ὁρᾷν τήν κτίσιν ἐθίσαντες, κέρδος μέγιστον ἀπενεγκώμεθα, τό καλῶς ὁδηγηθῆναι διά τῆς τῶν ὁρατῶν ταραχῆς καί ἀστασίας, ἐπί τά ἑστῶτα καί μή κινούμενα· ἀλλά μή ἐναπομένειν αὐτοῖς, καί ἐνεσχεθῆναι ἀνέχεσθαι· ἐξ οὗ, τῶν μέν τό ἄτακτον μισήσαντες· τῶν δέ τό βάσιμον ποθήσαντες, ἀβύσσῳ ἄβυσσον ἐπικαλεσόμεθα· διά τῶν ἐν τοῖς ὁρατοῖς μεγαλουργῶν, τούς ἐν τοῖς νοητοῖς ὡς ἐφικτόν ἀνθρώποις κατανοοῦντες λόγους· καί οὕτως ἀτεχνῶς δι᾿ ἀφθεγξίας τῷ ἀδύτῳ τῶν ἀδύτων παρακύψαντες, τό ἑαυτῶν εὐτελές ἐπιγνωσόμεθα, διδασκόμενοι μυστικῶς διά τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος, πῶς ὄντες γῆ καί σποδός, θείας μεταποιούμεθα δόξης, τῇ τοῦ εὐδοκήσαντος χάριτι· καί τό τῇ φύσει εὐτελές καί ἀπόπτυστον, πρός ποίαν μετασκευάζεται μακαριότητα· καί οὕτω τοῖς τοῦ ἀπείρου καταπλαγέντες θεάμασι, τό ἰσχυρόν φυλακτήριον τῶν ἀρετῶν, λέγω δή τήν ταπείνωσιν, Θεοῦ δῶρον μέγιστον καί πρῶτον, τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας καρπόν οὖσαν, δρεψόμεθα δι᾿ ἧς νεκροῦντες τῶν παθῶν τά αἴτια, φημί δή τάς αἰσθήσεις, μετά τῆς πρός αὐτάς τῶν αἰσθητῶν συγγενοῦς οἰκειότητος, κόσμου παντελῶς ἑαυτούς ἀποτέμνομεν· ὥστε ἀνεπιθολώτῳ ψυχῆς ὄμματι ἐπιβάλλειν δύνασθαι τοῖς νοητοῖς· ἐξ ὧν, ἤ μεθ᾿ ἅ, τήν ψυχήν ἤδη ἀληθῶς τῇ ταπεινώσει ποιωθεῖσαν, καί λοιπόν ἱκανήν γενομένην θείας ἐμφάσεως δέξασθαι εἰκόνα, παραλαβοῦσα ἡ θεία ἀγάπη, φίλους (≡15B_224≡> ἡμᾶς ἀντί δούλων ἐργάζεται· τό τοῦ νόμου κεφάλαιον, τό, Ἀγαπήσεις Κύριον τόν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, (=0508=) καί ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καί τά ἑξῆς, χαριζομένη, ἐν τῷ μηδεμίαν τῶν ἐν ἡμῖν νοερῶν δυνάμεων πρός ἄλλο τι παντελῶς, ἤ πρός Θεόν ἀῤῥενωπῶς συγχωρεῖν ἀνατείνεσθαι.

Ἀγωνισώμεθα οὖν ὡς καιρόν ἔχομεν τόν προτεθέντα ἡμῖν παρά τοῦ Θεοῦ, τῆς εὐσεβοῦς καί Χριστιανικῆς ἐπαγγελίας σκοπόν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν. Ὅτι δ᾿ Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρός αἷμα καί σάρκα, ἀλλά πρός τάς ἀρχάς, πρός τάς ἐξουσίας, πρός τούς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, τούς ἀφανεῖς τυράννους καί πολεμίους, οὐκ ἐν τῷ φανερῷ συγκροτοῦντας τάς μάχας, ἀλλ᾿ ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας τούς πολέμους συμπλέκοντας, Ἀναλάβωμεν τήν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ θεῖος ἡμῖν παρακελεύεται ἀπόστολος, ἵνα δυνηθῶμεν ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καί ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι· καί περιζωσάμενοι τήν ὀσφύν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, καί ἐνδυσάμενοι τόν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, ἐν ᾧ πάντα τά βέλη τοῦ πονηροῦ τά πεπυρωμένα σβεσθήσεται. Προσκαρτερήσωμεν διά πάσης

προσευχῆς καί δεήσεως, καί τήν μάχαιραν τοῦ πνεύματος δέξασθαι, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ, τό διαιροῦν, ἵνα συνελών εἴπω, τῶν κρειττόνων τά χείρονα, καί διδάσκον τούς εὐσεβεῖν τήν πρέπουσαν Χριστανοῖς ἀγωγήν, ὅπερ τελείας ἔργον ἐστί διακρίσεως· ὀφθαλμῶν ἀκρίβειαν, γλώσσης ἐγκράτειαν· σώματος παιδαγωγίαν· φρόνημα ταπεινόν, ἐννοίας καθαρότητα· ὀργῆς ἀφανισμόν, ὥς πού φησιν ὁ μέγας Βασίλειον· νοῦ πρός Θεόν ἀνάπτησιν, καί τοῖς πειρασμοῖς, φυλακῆς χάριν τῶν τιμίων, ἀνταγωνίζεσθαι προστιθέναι ἀγγαρευομένους· μή δικάζεσθαι ἀποστερουμένους· μίσους ἀγάπην ἀντιμετρεῖν· ἀνοχήν διωγμοῖς ἐξισοῦν· βλασφημίαις, (≡15B_226≡> παράκλησιν· νεκρωθῆναι τῇ ἁμαρτίᾳ· συσταυρωθῆναι Χριστῷ· ὅλην μεταθέσθαι πρός Θεόν ἀσχέτως τήν ἀγάπην.

Ταῦτα γέγραφα, Δέσποτά μου εὐλογημένε, οὐκ ἀγνοῶν ὑμῶν τό στερέωμα τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως, καί τήν ἐν αὐτῷ αὐξανομένην διά τῶν ἐντολῶν σεμνότητα· ἀλλ᾿ εἰδέναι ὑμᾶς βουλόμενος, ὁποῖον καί ὁπόσον ἔχω περί ὑμῶν ἀγῶνα, διά μερίμνης ἀεί μου ἐκκαίοντα τήν καρδίαν· καί παρατηρεῖσθαι νηφαλαιότερον παρακαλῶ τούς τῶν αἱρέσεων προμάχους· ἵνα μή τις αὐτῶν παραλογισάμενος ὑμᾶς πειθανολογίᾳ ψεύδους, τό ἐν ὑμῖν διαυγές καί ζωτικόν τῆς πίστεως νάμα τοῖς ἰδίοις τῶν ἀσεβῶν δογμάτων ἐπιθολῶσαι ῥύποις δυνηθῇ, ὅπερ μή γένοιτο. Ξίφος γάρ δίστομον καί ξυρόν ἠκονημένον τήν γλῶσσαν κέκτηνται, ψυχάς σφάζουσαν, καί εἰς πέταυρον ᾅδου, καί βάραθρον σκότους παραπέμπουσαν, καί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς διά τῆς ἠπατημένης αὐτῶν χρηστολογίας ἀποστεροῦσαν. Αὐτός δέ ὁ (=0509=) Κύριος ἡμῶν καί Θεός Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός μονογενής Υἱός καί Λόγος, ὁ πάσης ὁρατῆς καί ἀοράτου κτίσεως ποιητής, ὁ τόν ὑπέρ ἡμῶν διά τήν ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, καθώς αὐτός ηὐδόκησε, καταδεξάμενος θάνατον, καί ῥυσάμενος ἡμᾶς τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους· αὐτός κρατήσαι τῆς χειρός ὑμῶν τῆς δεξιᾶς, καί ὁδηγῆσαι ὑμᾶς εἰς τόν φόβον αὐτοῦ, καί πληρώσαι τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐν πάσῃ σοφίᾳ καί συνέσει πνευματικῇ, καί ἀξίως ἑαυτοῦ περιπατῆσαι πείσειεν, ἐν παντί ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντας, καί αὐξανομένους ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, καί πάσῃ δυνάμει δυναμώσαι κατά τό κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν οἰκοδομήν καί μακροθυμίαν· καί μετά χαρᾶς καί εὐχαριστίας συναθλοῦντας τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τηρήσας, ἀξιώσαι τῆς μερίδος τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, εὐχαῖς καί ἱκεσίαις τῆς πανενδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΓ΄. ...ΠΡΟΣ ΠΕΤΡΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟΝ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΟΜΟΣ...

ΙΓ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός Πέτρον ἰλλούστριον λόγος ἐπίτομος κατά τῶν Σευήρου δογμάτων.

(≡15B_228≡> Ἔδειξεν ὡς ἀληθῶς ὁ εὐλογημένος μου δεσπότητς, ὡς οὐδέν δύναται πρός μείωσιν τῆς ἀγάπης πνευματικῆς, τό

ἀλλήλων ἀπεῖναι σωματικῶς· τούς κατά Θεόν δι’ἀγάπης νοερῶς ἀλλήλοις συνηρμοσμένους· μή ἀπαξιώσας διά τῶν τιμίων αὐτοῦ συλλαβών ἐπισκέψασθαί με τόν ταπεινόν καί ἁμαρτωλόν, καί μηδέν ἔχοντα τῆς αὐτοῦ ἀγάπης ἐπάξιον. Ἅσπερ δεξάμενος, ὡσπερ αὐτόν παρόντα τῷ πνεύματι γεγηθώς περιλαβών ἠσπασάμην, καί τῷ μόνῳ Θεῷ καί Σωτῆρι τῶν ὅλων Χριστῷ συνήθως ηὐχαρίστησα, γνούς μετά σωτηρίας αὐτόν τήν ὑγράν κέλευθον ἐξηνυκέναι. Ἡδύς γάρ ὄντως καί παρών ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, καί ἀπών, οὐχ ἧττον τοῦ παρεῖναι πᾶσίν ἐστιν ἐπέραστος, διά τήν ἐπιλάμπουσαν αὐτῷ χάριν τῆς πτωχείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δι᾽ ἥν ναός ἅγιος εἰς κατοικητήριον Θεοῦ ἐν πνεύματι γίνεται, πᾶς ὁ ταύτης ὡς Θεοῦ τῆς ἀρετῆς γνησίως μεταποιούμενος, τοῦ ταπεινώσαντος ἑαυτόν μέχρι δούλου μορφῆς, καί ἔργῳ καί λόγῳ τοῖς ἀνθρώποις αὐτήν ἐν ἑαυτῷ παραδείξαντος· ὅνπερ μιμούμενος ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, ἐνδιαθέτως καί αὐτός ἐκτήσατο τήν πραότητά τε καί τήν ταπείνωσιν. Τήν πραότητα μέν, ἵνα τάς ἐμπαθεῖς τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας κατασβέσας κινήσεις, Θεῷ γένηται καί ἀνθρώποις εὐάρεστος. Ἡ πραότης γάρ οὐδέν ἕτερον οὖσα καθέστηκεν, ἤ θυμοῦ καί ἐπιθυμίας (≡15B_230≡> παντελής (=0512=) πρός τά παρά φύσιν ἀκινησία· καθ᾽ ἥν φανερόν τό θεῖον τοῖς ἔχουσι γίνεται θέλημα. Φησί γάρ ψάλλων ὁ μέγας Δαβίδ, Ὁδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει· διδάξει πραεῖς ὁδούς αὐτοῦ. Τήν καί ταπείνωσιν, ἵνα τῆς ὑπερηφανίας ἐκτεμών τά πωρώματα, εὐχάριστός τε τῷ Θεῷ γένηται, καί πᾶσιν ἀνθρώποις εὐπρόσιτος. Ταπείνωσις γάρ ἐστιν, ἡ ἑκάστου πρός τόν Θεόν κατά παράθεσιν ἐκ παραλλήλου τῆς ὑπερεχούσης καί ποιητικῆς αἰτίας ἐπίγνωσις· καθ᾽ ἥν ἡ πρός ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων γίνεσθαι πέφυκεν συνδιάθεσις, καί ἡ τῶν πλημμελημάτων δίδοσθαι τοῖς ὀφείλουσιν ἄφεσις. Ἴδε γάρ, φησίν ὁ αὐτός μέγας πάλιν Δαβίδ, τήν ταπείνωσίν μου καί τόν κόπον μου, καί ἄφες πάσας τάς ἁμαρτίας μου.

Οὕτω μέν οὖν ἔχοντα περί τόν βίον τόν εὐλογημένον μου δεσπότην, ἐν τῷ στερεώματι τῆς εἰς Χριστόν πίστεως, φερωνύμως ἀσάλευτον εὔχομαι διαφυλαχθῆναι, καί πάσης αἱρετικῆς τρικυμίας ἀνώτερον, ὡς γνήσιον τέκνον τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας· τεθεμελιωμένον ἐπί τῆς εὐσεβοῦς ὁμολογίας· καθ’ ἧς οὐδέν τό παράπαν ἰσχύουσιν, ἀνοιγόμενα καθάπερ ᾄδου πύλαι, τά πονηρά τῶν αἱρετικῶν στόματα. Περί γάρ τῶν νόθων, καί νόθως ἐκ τῆς ἀγριελαίας παρενκεντρισθέντων εἰς τήν καλλιέλαιον ἐγίνωσκον, καί πρίν γράψαι τούς εὐλογημένους ὑμᾶς, ὅτι κατά τόν προφητικόν λόγον· Ὡς κύων ἐπί τόν ἴδιον ἔμετον, τῆς κατά τήν πίστιν αὐτῶν ἀηδείας λέγω τό δυσῶδες ἔχουσιν ἐπιστρέψαι· οἷα δή Σίμωνες δεύτεροι, καί Δήμαντες καί Ἑρμογένεις, προκρίνειν ἑλόμενοι τῆς ἀληθείας τό ψεῦδος· καί μηδέν ἀδικοῦντες, ὡς οἴονται, τῇ ἀποστασίᾳ τούς κήρυκας τῆς εὐσεβείας, ἤ βλαπτόμενοι μᾶλλον ἐνδίκως τῇ στερήσει τῆς χάριτος· καί οὐδέ τόν νῦν αἰῶνα, δι᾽ ὅν τῆς ἀληθείας ἀπέστησαν, ἔχειν καταθυμίως δυνάμενοι, κατά φύσιν ἄστατον (≡15B_232≡> ὄντα καί εὐαλλοίωτον, καί ἀεί παρατρέχοντα τούς κρατεῖν νομίζοντας.

Ἀηδής γάρ ὄντως ὑπάρχει καί δυσωδίας μεστός καί πάσης χάριτος ἔρημος, πᾶς λόγος, μή σώζεσθαι πρεσβεύων κατά φύσιν ἐν τῷ ἑνί Χριστῷ τά ἐξ ὧν Χριστός μετά τήν ἄφραστον ἕνωσιν· ἀλλ᾽ οἷον ἀρνούμενος τήν ὅλην τοῦ Θεοῦ περί τόν ἄνθρωπον οἰκονομίαν, καί περιτέμνων τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ τό προσειλημμένον, ἐκ τῆς ἀχράντου καί ἁγίας πανενδόξου Παρθένου καί κατά ἀλήθειαν Θεοτόκου, σῶμα λογικόν ἐμψυχωμένον. Περιτέμνει γάρ ἀληθῶς τῷ πράγματι, κἄν δοκῇ πῶς ψιλῶς ὁμολογεῖν τῷ στόματι τῶν ἀκουόντων ἐξαπάτην, καί παντελῶς ἀρνεῖται τήν σάρκωσιν, ὁ μετά τήν ἕνωσιν μή λέγων εἶναι, σώζεσθαί τε καί λέγεσθαι τῆς σαρκός τήν φύσιν, ἀσυγχύτως τε καί ἀδιαιρέτως ἡνωμένην τῷ Θεῷ Λόγῳ καθ᾽ ὑπόστασιν, προφάσει δῆθεν εὐλαβείας, τοῦ μή τεμεῖν δόξαι διά τοῦ ἀριθμοῦ τήν ἕνωσιν, αὐτήν κυρίως εἰπεῖν, τήν πᾶσαν τῶν ἐξ ὧν (=0513=) ἐστιν ὁ Χριστός φύσεων, μετά τήν ἕνωσιν σαφῶς ἀρνούμενος ὕπαρξιν.

ΠΕΡΙ ΑΡΙΘΜΟΥ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ ΔΙΑΛΗΨΙΣ

Περί ἀριθμοῦ φυσικωτέρα διάληψις.

Τοῦτο δέ πάσχουσιν, ὡς ἔοικε, παρά τό ἀγνοεῖν αὐτούς, ὅτι πᾶς ἀριθμός οὔτε διαιρεῖ κατά τόν ἴδιον λόγου, οὔτε διαιρεῖται· οὔτε διαιρέσεως, οὔτε μήν ἑνώσεως παντελῶς ἐστι ποιητικός. Ποιεῖν γάρ ἤ πάσχειν οὐ πέφυκε, μή ὑπάρχων οὐσία ἤ συμβεβηκός· περί ἅ τό ποιεῖν τε καί πάσχειν ἐστίν· ἀλλά μόνον δηλωτικός τοῦ ποσοῦ τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων, ὡς δ᾽ ἄν κατά τήν σχέσιν ἔχοντα τύχωσιν· εἴτε ἡνωμένα, εἴτε διακεκριμένα. Οἷον, ἵν᾽ εἴπω τι θαῤῥήσας, ὄνομα ποσοῦ, χωρίς τῆς ἐπ᾽ αὐτῷ σχέσεως σημαντικόν. Οὔτε γάρ τήν τῶν ὄντων ἐξ ἀνάγκης φυσικήν ὁ ἀριθμός ποιεῖται διάκρισιν, ἤ ποσότητα· οὔτε τῶν συνημμένων (≡15B_234≡> κατά τό αὐτό εἶδος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐργάζεται τήν συνέχειαν· οὔτε μήν καθ᾽ ὅλου τινός ἐστι χαρακτηριστικός ἰδιότητος τῶν ὑπό τό αὐτό εἶδος πρός ἄλληλα τοῖς συμβεβηκόσι διακεκριμμένων ἀτόμων. Ταῦτα γάρ ποιεῖν τῆς θείας σοφίας τε καί δυνάμεως καθέστηκεν ἴδιον, τῆς τό πᾶν συστησαμένης, καί ἀσύγχυτον διατηρούσης ἕκαστον, τοῖς περί τό πᾶν κατά φύσιν τῶν ὄντων διορισμοῖς· ἀλλά μόνον, ὡς ἔφην, τοῦ ἁπλῶς, ἀλλ᾽ οὐ τοῦ πῶς τῶν πραγμάτων ποσοῦ ποιεῖται δήλωσιν, καθάπερ τι ὄνομα ποσοῦ προσφυές.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ, ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΟΝ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΩΝ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Περί διαφορᾶς, καί ποσότητος ἀκριβέστερον, καί τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς ὁμολογίας.

Εἰ τοίνυν κατά τούς Πατέρας, ὁ ἀριθμός τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ οὐ τῆς σχέσεώς ἐστι δηλωτικός· πᾶν δέ ποσόν ἑτερότητι φυσικῇ θεωρούμενον, διαφοράν πάντως ἐπιδέχεται· διαφοράν δέ λέγουσιν ἐπί Χριστοῦ φυσικήν μετά τήν ἕνωσιν καί οἱ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι· καί τό ποσόν τῶν διαφερόντων, οὗ χωρίς ἀμήχανον εἶναι διαφοράν μετά τοῦ δηλοῦντος αὐτό ἀριθμοῦ· οὗ χωρίς ποσόν καθ᾽ ὅλου γνωσθῆναι ἀδύνατον, λέγειν αὐτούς

ἀνάγκη μετά τήν ἕνωσιν· εἴπερ κατά τήν εὔτακτον ἀκολουθίαν, εὐσυνάρτητον τόν τοῦ οἰκείου δόγματος ἀποδεῖξαι βούλονται λόγον. Εἰ δέ τό ποσόν τῶν σωζομένων ἐν Χριστῷ φύσεων ἀρνοῦνται μετά τήν ἕνωσιν, μηδέ τήν διαφοράν λέγειν τολμάτωσαν, τῶν ἐξ ὧν ὁ Χριστός ἔστι φύσεων μετά τήν ἕνωσιν· γινώσκοντες ὅτι πᾶν εἴτι καθ᾽ ὁτιοῦν ἔχει διαφοράν, ἕν κατά πάντα λόγον τε καί τρόπον εἶναι οὐ δύναται. Τό δέ μή δυνάμενον εἶναι κατά πάντα λόγον τε καί τρόπον ἕν, δηλονότι κατά τινα λόγον τε καί τρόπον, δύο τό ἐλάχιστόν ἐστιν ἤ πλείονα. Οὐκοῦν ἐν Χριστῷ μετά τήν ἕνωσιν λέγοντας εἶναι διαφοράν, ἕν κατά πάντα λόγον τε καί τρόπον τόν Χριστόν εἶναι μετά τήν ἕνωσιν λέγειν (≡15B_236≡> οὐ δύνανται. Εἰ δέ μή κατά πάντα καί λόγον καί τρόπον ἕν ἐστιν ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν· δηλονότι κατά τινα λόγον τε καί τρόπον, δύο πάντως ἐστίν ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν. Εἰ δέ κατά τινα λόγον τε καί τρόπον δύο ἐστίν ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν, διά τήν ἐν αὐτῷ τῶν ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ἐστι φύσεων διαφοράν, ὡς ἔδειξεν ὁ λόγος, δῆλον (=0516=) ὡς ἀσεβοῦσι διακενῆς, οἱ τήν μέν διαφοράν τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν λέγοντες, αὐτάς δέ τάς φύσεις, ὧν ἡ διαφορά, προφανῶς ἀναιροῦντες τῇ σιωπῇ μετά τήν ἕνωσιν· ἀναίρεσις γάρ ἐστιν ἀληθῶς ἡ τῶν ὄντων καί σωζομένων ἐξάρνησις. Ἤ γάρ οὐ ἀν˛ήρηνται κατ᾽ αὐτούς αἱ φύσεις μετά τήν ἕνωσιν, καί εἰσι καί σώζονται, καί δίκαιόν ἐστιν αὐτάς σωζομένας ὁμολογεῖσθαι μετά τήν ἕνωσιν· ἤ εἴπερ μή δίκαιον ἐστιν αὐτάς ὁμολογεῖσθαι μετά τήν ἕνωσιν, μήτε εἶναι, μήτε σώζεσθαι λέγειν αὐτάς ἐν Χριστῷ δίκαιόν ἐστι κατ᾽ αὐτούς, καί ἀνήρηνται. Ὁ γάρ μή δίκαιόν ἐστι πάντως ὀνομάζεσθαι, μηδέ τό παράπαν ὑπάρχειν, πολλῷ κρεῖττόν ἐστιν ὡς οἶμαι καί δικαιότερον, λέγειν· ἤ πείσωσιν ἡμᾶς λόγῳ, πῶς ἐστι δίκαιον ἐν Χριστῷ μή ὁμολογεῖσθαι, τά ἐξ ὧν ὁ Χριστός, ὄντά τε καί σωζόμενα μετά τήν ἕνωσιν, χωρίς τῆς οἱασοῦν τροπῆς καί ἀλλοιώσεως, καί τῆς εἰς ἄλληλα κατά τόν οὐσιώδη λόγον μεταβολῆς· καί στέργομεν εὐπειθῶς τῆς τῶν σωζομένων ἐν Χριστῷ καί ὄντων ὁμολογίας τήν στέρησιν.

Ὥσπερ δέ κατά πάντα λόγον τε καί τρόπον ἕν οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν, οὕτω πάλιν κατά πάντα λόγον τε καί τρόπον οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός δύο μετά τήν ἕνωσιν. Εἰ δέ μή κατά πάντα λόγον τε καί τρόπον ἐστίν ὁ Χριστός δύο μετά τήν ἕνωσιν· πάντως κατά τινα λόγον τε καί τρόπον διά τήν ὑποστατικήν ταυτότητα, ἤγουν τήν μίαν ὑπόστασιν, καθ᾽ ἥν διαφοράν ἔχειν οὐ δύναται, ἕν ἐστιν ὁ Χριστός. Ἐπεί οὖν κατ᾽ ἄλλον καί ἄλλον λόγον τε καί τρόπον, ἕν καί δύο ἐστίν ὁ αὐτός, ἀναγκαῖον σκοπῆσαι, κατά ποῖον καί ποῖον λόγον ἕν ἐστιν ὁ αὐτός καί δύο.

ΟΤΙ ΒΛΑΣΦΗΜΟΝ ΤΟ ΛΕΓΕΙΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΜΙΑΝ ΑΠΛΩΣ ΦΥΣΙΝ

Ὅτι βλάσφημον τό λέγειν τόν Χριστόν μίαν ἁπλῶς φύσιν.

(≡15B_238≡> Εἰ μέν οὖν κατά τόν τῆς φύσεως λόγον ἕν αὐτόν εἶναι φήσουσι, μίαν φύσιν ἁπλῶς χωρίς τῆς οἱασδήποτε διαφορᾶς δηλονότι κατ᾽ αὐτούς ἔσται τό ὅλον. Εἰ δέ τοῦτο λέγειν αὐτοῖς συγχωρήσομεν, οὐκ ἔσται Θεός κατ᾽ αὐτούς, οὔτε μήν ἄνθρωπος ὁ

Χριστός· οὔτε κτίσμα παντελῶς, οὔτε κτίστης. Ἡ γάρ ἁπλῶς λεγομένη φύσις, οὐδ᾽ ἑτέρου τούτων καθάπαξ τήν οἱανοῦν ἐπιδέχεται σημασίαν. Εἰ δέ τήν πρόδηλον φεύγοντες ἀτοπίαν εἴποιεν, μίαν μέν, σύνθετον δέ τόν Χριστόν εἶναι φύσιν, ἠγνόησαν ὡς ἀληθῶς, πῶς ὁ τῆς ἀσεβείας ζόφος πρός τήν ἐσχάτην αὐτούς ἀπεώσατο πλάνην.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΟΝ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤ᾽ΑΥΤΗΝ ΛΟΓΟΥ...

Περί συνθέτου φύσεως ἀκριβέστερον, καί τοῦ κατ᾽αὐτήν λόγου· καί ὡς ἀσεβοῦσιν οἱ λέγοντες τόν Χριστόν μίαν σύνθετον φύσιν.

Πᾶσα γάρ σύνθετος φύσις, πρῶτον μέν (=0517=) ἀπροαίρετον ἔχειν τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν κατά τήν σύνθετον σύνοδον.

Ἔπειτα δέ καί ἀλλήλοις ὁμόχρονα τά μέρη, καί ἑαυτῇ κέκτηται, κατά τήν εἰς τό εἶναι γένεσιν συνυπάρχοντα, μηδετέρου μέρους θατέρου χρονικῶς προϋπάρχοντος.

Πρός ἔτι γε μήν καί εἰς συμπλήρωσιν τῆς τό πᾶν μεγαλοφυῶς ὑπογραφούσης ὁλότητος γινώσκεται πεποιημένη· ὧν οὐδέν ἐπί Χριστοῦ παντελῶς θεωρεῖται τοῖς εὐσεβεῖν βουλομένοις· ἵνα μή τήν πρός τήν σάρκα τοῦ Λόγου σύνοδον ἀκούσιον ποιώμεθα, καί ἀπροαίρετον· καί ἤ τῇ σαρκί τόν Θεόν Λόγον κατά τήν πρός τό εἶναι γένεσιν ὁμόχρονον, ἤ τήν σάρκα τῷ Λόγῳ κατά τήν ἄναρχον ὕπαρξιν συναΐδιον· ἤ καί μηδέν ἔχειν πλέον τῶν λοιπῶν κατά τήν καθ᾽ ὅλου φύσιν θεωρουμένων εἰδῶν, ὡς μέρος εἰς συμπλήρωσιν τοῦ παντός κατά τά λοιπά εἴδη, παρά τῆς τό πᾶν (≡15Β_**240**≡> συστησαμένης δυνάμεως παρηγμένον τόν Χριστόν διοριζόμεθα. Οὗτος γάρ πάσης συνθέτου φύσεως ὅρος τε καί λόγος καί νόμος, καθώς ἡ τῆς ἀληθείας δύναμις, καί ὁ τῆς λογικῆς ἀκολουθίας δρόμος ποδηγεῖ λέγειν τούς μετά συνέσεως τήν τῶν ὄντων ποιουμένους διάσκεψιν. Καί τίς ἔτι τῆς τῶν εὐσεβῶν εἶναι δυνήσεται μοίρας, οὕτω φρονῶν περί τοῦ Θεοῦ καί Λόγου, τοῦ πρό πάντων ὑπάρχοντος τῶν αἰώνων· μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν, ποιητοῦ τῶν αἰώνων, καί κατά θέλησιν ἑκούσιον ποιησαμένου πρός ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους καί αὐθαίρετον τήν κένωσιν· καί εἰς διόρθωσιν καί ἀνακαινισμόν, ἀλλ᾽ οὐκ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ παντός, ἐνανθρωπήσαντος. Τρόπῳ γάρ οἰκονομίας, ἀλλ᾽ οὐ νόμῳ φύσεως, ἀῤῥήτως ὁ τοῦ Θεοῦ πρός ἀνθρώπους διά σαρκός ἐπεδήμησε Λόγος. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι σύνθετος φύσις ὁ Χριστός, κατά τήν καινοτομίαν τῶν κενούντων τό Εὐαγγέλιον· τῷ νόμῳ τῆς συνθέτου φύσεως, κατά τόν εἰς τό εἶναι τρόπον, παντάπασιν ὑπάρχων ἀδούλωτος· ἀλλ᾽ ὑπόστασινς σύνθετος, τήν οἱανοῦν κατ᾽ εἶδος σύνθετον φύσιν αὐτῆς κατηγορουμένην οὐκ ἔχουσα· ὅ καί παράδοξον, ὑπόστασιν σύνθετον θεᾶσθαι, χωρίς τῆς κατ᾽ εἶδος αὐτῆς κατηγορουμένης συνθέτου φύσεως.

Εἰ δέ κατ᾽ αὐτούς ἐκείνους ὁ Χριστός σύνθετός ἐστι φύσις, ἡ θαυμαστή τῶν Σευήρου λόγων ἀκρόπολις, ἤ γενική πάντως ἐστί, ἤ μοναδική. Τούτων γάρ ἄλλην ἐπινοῆσαι μέσην ἀμήχανον. Καί εἰ μέν γενική φύσις ἐστίν ὁ Χριστός, κατά πολλῶν ἔσται δηλονότι καί διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ κατηγορούμενος· καί κατ᾽ ἐπίνοιαν

ἔσται μόνην, ἐν οἷς τήν ὕπαρξιν ἔχει· καί οὐ καθ᾽ ἑαυτόν ἐν ἰδίᾳ τινί ὑποστάσει γνωριζόμενος· χωρίς τῶν ἐπιθεωρουμένων τοῖς ὑπ᾽ αὐτόν ἀτόμοις συμβεβηκότων. Τοιοῦτος γάρ ὁ πάσης γενικῆς φύσεως ὅρος τε καί λόγος· καί εἰσήχθη πλῆθος ἡμῖν Χριστῶν ἀνθ᾽ ἑνός, κατά μηδένα τρόπον τήν οἱανοῦν ἐχόντων πρός τόν Θεόν, ἤ τούς ἀνθρώπους ταυτότητα, διά τήν Σευήρου κατά τῆς ἀληθείας περιττήν καί ἀκάθεκτον μανίαν. Εἰ δέ μοναδική φύσις ἐστίν ὁ Χριστός, ἵνα παρῶμεν λέγειν ὡς οὐδαμῶς ἐστι τό σύνολον φύσις ἑνί προσώπῳ περιγεγραμμένη· κἄν εἰ τά (≡15B_242≡> μάλιστα τόν μυθευόμενον (=0520=) ὄρνιθα τόν φοίνικα, καθάπερ τι μέγα καί ἄμαχον παράδειγμα τῆς ἑαυτῆς δόξης συστατικόν, τελευταῖον προβάλλωνται· πρός ὅ καί λέγειν τι δέδοικα, μήπως καί ἀνοίας παρά τοῖς συνετοῖς ὀφλήσω γέλωτα, τόν μῦθον δεῖξαι μῦθον πειρώμενος. Εἰ γάρ ὄρνις ἐστίν ὁ φοίνιξ, καί ζῶον πάντως ἐστίν. Εἰ δέ ζῶον, πρῶτον μέν οὐ πάντη μοναδικόν καθό ζῶον. Ἔπειτα δέ, εἴπερ ζῶον, καί σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν. Εἰ δέ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν ἐστιν ὁ φοίνιξ, καί ὑπό γένεσίν ἐστι δηλονότι καί φθοράν. Αὐτούς ἐρωτήσωμεν τούς σοφούς τῶν ὄντων θεάμονας, εἰ δυνατόν ἐστί τι τῶν ὑπό γένεσιν καί φθοράν ἐμψύχων καί αἰσθητικῶν σωμάτων, μοναδικῆς ὑπάρχειν καθ᾽ ὑπόστασιν, φύσεως· ὧν ἡ ἐξ ἀλλήλων κατ᾽ εἶδος διαδοχή, ἀρίδηλος χαρακτήρ τοῦ εἶναι καί ὅρος ἐστί. Καθάπερ καί ἡ θεία Γραφή μαρτύρεται, τό βέβαιον δι᾽ ἑαυτῆς τῷ λόγῳ παρεχομένη, τῷ μεγάλῳ Νῶε τόν Θεόν εἰσηγουμένη ταῦτα προστάσσοντα. Καί εἶπεν ὁ Θεός τῷ Νῶε, Εἴσελθε σύ, καί πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τήν κιβωτόν, ὅτι σε εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Ἀπό δέ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρός σέ ἑπτά ἑπτά, ἄρσεν καί θῆλυ· ἀπό δέ τῶν κτηνῶν τῶν μή ὄντων καθαρῶν, δύο δύο, ἄρσεν καί θῆλυ· καί ἀπό πάντων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν, ἑπτά ἑπτά, ἄρσεν καί θῆλυ, καί ἀπό πάντων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν μή καθαρῶν, δύο δύο, ἄρσεν καί θῆλυ, διαστρέψαι σπέρμα ἐπί πᾶσαν τήν γῆν. Οἷς, εἴπερ ὡς πτηνόν ζῶον ὁ φοίνιξ ἐστίν ἐναρίθμιος, μοναδικῆς καθ᾽ ὑπόστασιν φύσεως οὐκ ἔστι κατά τήν θείαν ἀπόφασιν, ἵνα ταῦτα καθώς ἔφην μή λέγωμεν· οὐ γάρ φίλον ἡμῖν ὑπέρ τῶν οὐκ ἀναγκαίων τό μάχεσθαι· πᾶσιν εὔδηλόν ἐστι, ὡς εἴπερ μοναδική φύσις ἐστίν ὁ Χριστός, οὔτε τῷ Θεῷ καί Πατρί ὁμοούσιος ἐστιν, οὔτε τοῖς ἀνθρώποις. Τό γάρ πάντη κατά τήν φύσιν μοναδικόν, τῆς πρός ὁτιοῦν ἄλλο παντελῶς ἠλλοτρίωται φυσικῆς (≡15B_244≡> συγγενείας. Εἰ δέ κατ᾽ αὐτούς ἐκείνους, ὡς ἔδειξεν ὁ λόγος, πάντη κατά τήν φύσιν ὁ Χριστός πάντων ἠλλοτρίωται τῶν ὄντων· αὐτούς εἰπεῖν προτρεψόμεθα τούς καινούς δογματιστάς, τί ὄντα κατά τήν φύσιν, καί ποίῳ λόγῳ σέβουσι τόν Χριστόν, τόν μηδέν ὅσον ἐπί ταῖς αὐτῶν ὑποθήκαις τῶν λόγων, ὄντα παρ᾽ αὐτῶν βλασφημούμενον.

Εἰ τοίνυν μέγας καί φοβερός ἐξ ἀνάγκης ἕπεται κίνδυνος, κατά τήν ἀποδοθεῖσαν τοῦ λόγου δύναμιν, τοῖς λέγουσιν ἕν κατά τήν φύσιν εἶναι τόν Χριστόν, ἤγουν μίαν φύσιν, εἴτε ἁπλῶς λεγομένην, εἴτε σύνθετον· καί ταύτην εἴτε γενικήν ἤγουν κοινήν, εἴτε μοναδικήν ἤγουν ἰδικήν· πάσῃ φυλακῇ τάς ἑαυτῶν καρδίας

τῆς τοιαύτης δόξης τηρήσωμεν καθαράς, ἵνα καί τῆς ἐπ᾽ αὐτῇ μελλούσης ἀπειλῆς ἐλευθερωθῶμεν. Καί τό μέν δύο ἐπί Χριστοῦ κατά τόν τῆς φυσικῆς ἑτερότητος λόγον, ἤγουν διαφορᾶς τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων σωζομένων καί μετά τήν ἕνωσιν, ὡς ἐν ὅλῳ μερῶν, εὐσεβῶς ὁμολογήσωμεν· καθ᾽ ὅν οὐδέποτε τά μέρη φυσικῶς ἀλλήλοις συμπίπτουσιν, ἕως ἑκάτερον τόν οἰκεῖον τῆς φύσεως πρός τό ἕτερον διαφυλλάτει λόγον ἀλώβητον· τό δέ ἕν κατά τόν τῆς ὑποστατικῆς ταυτότητος λόγον, καθ᾽ ὅν οὐδεμίαν τό σύνολον πρός ἑαυτόν ὁ Χριστός ὡς ὅλον τήν ἐκ διαφορᾶς διάκρισιν, ἤγουν μερισμόν ἐπιδέχεται· ἕως μία καί πρό σαρκός, καί μετά σάρκωσιν ὑπόστασις ὑπάρχων πιστεύεται· καί εἷς τῆς ἁγίας καί βασιλικῆς Τριάδος προσκυνεῖται παρ᾽ ἡμῶν καί δοξάζεται. Μοναδική γάρ τοῦ Χριστοῦ ἡ ὑπόστασις, ὡς ὅλον, μηδενί λόγῳ κατά τήν χαρακτηρισικήν αὐτῆς ἰδιότητα τοῖς ἄκροις ἐπιμεριζομένη, καθ᾽ ἥν αὐτῶν ἀφορίζεται. Ἄκρα δέ νῦν λέγω, τόν Θεόν καί Πατέρα, ἐξ οὗ πρό τῶν αἰώνων ὁ Χριστός γεγένηται θεϊκῶς· καί τήν ἁγίαν πανένδοξον Παρθένον καί Μητέρα, ἐξ ἧς ὁ αὐτός ἀνθρωπίνως γεγέννηται δ᾽ ἡμᾶς, τῇ πρός ἄμφω τά ἄκρα τῶν ἰδίων μερῶν οἰκειότητι, φυλάττουσα τήν κατ᾽ οὐσίαν ἀμειώτως ταυτότητα· οἷς μέρεσι τόν τῆς διαφορᾶς ὁ Χριστός ἐπιδεχόμενος λόγον, τῆς οἰκείας οὐκ ἐξίσταται μοναδικῆς ὑποστάσεως. (≡15B_246≡> Πᾶσα γαρ ὁλότης, καί μάλιστα κατά σύνθεσιν, ἐκ διαφόρων θεωρουμένη, τῆς οἰκείας ὑποστάσεως μοναδικῶς φυλάττουσα τήν ταυτότητα, καί τήν πρός ἄλληλα τῶν οἰκείων μερῶν ἀσύγχυτον ἔχει διαφοράν, καθ᾽ ἥν τόν ἑκατέρου μέρους πρός θάτερον κατ᾽ οὐσίαν διασώζει λόγον ἀνόθευτον. Ὡσαύτως δέ καί τά μέρη κατά τήν πρός ἄλληλα σύνθεσιν, ἀκραιφνῆ καί ἀμείωτον τόν κατά φύσιν λόγον φυλάττοντα, τήν ἑνικήν τῆς οἰκείας ὁλότητος ἀδιάκριτον ἔχει ταυτότητα· καθ' ἥν μοναδικῶς τόν καθ᾽ ὑπόστασιν διαφυλάττει λόγον παντελῶς ἀδιαίρετον.

Εἰ τοίνυν, καθώς ἔδειξεν σύν ἀληθείᾳ τρέχων ὁ λόγος, ἀσεβές πάντη καθέστηκεν ἐπί Χριστοῦ τῷ κατά φύσιν λόγῳ θεσπίζειν κεῖσθαι τό ἕν, ὥσπερ καί τό ἔμπαλιν τῷ καθ᾽ ὑπόστασιν λόγῳ τά δύο· τό μέν γάρ τῆς Ἀπολιναρίου δυσωδίας ἐστίν ἴδιον, συναλείφοντός τε καί συγχέοντος εἰς μίαν φύσιν τάς φύσεις, καί ἀδιάγνωστον πάντη ποιοῦντος τήν οἰκονομίαν· μηδεμίαν κυρίως εἶναι τιθεμένου φύσιν μετά (=0524=) ἕνωσιν. Φεύγει γάρ εἶναι ὅπερ ἐστί, τούτων ἑκάτερον εἰς ἄλληλα μεταχωροῦντα καί μεταπίπτοντα. Τό δέ τῆς Ἰουδαϊκῆς Νεστορίου φρενοβλαβείας, τήν μίαν ὑπόστασιν εἰς ὑποστάσεις δύο μερίζοντος, καί τήν ὅλην οἰκονομίαν ἀρνουμένου, τό σαρκί καθ᾽ ὑπόστασιν οὐσιωδῶς τόν Θεόν Λόγον ἑνωθῆναι λέγειν παραιτουμένου· ἡμεῖς ὀρθῶς τε καί προσφυῶς χρησώμεθα τῷ λόγῳ, πρός τό εὐθές μεβάλλοντες τῶν διεστραμμένων τάς φωνάς· καί τό μέν δύο, κατά τόν τῆς φυσικῆς ἑτερότητος ἤγουν διαφορᾶς λόγον· τό δέ ἕν, κατά τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον· ἵνα καί τό διάφορον τῶν ἐξ ὧν ὁ Χριστός ἐστι φύσεων, ἐν Χριστῷ μετά τήν ἕνωσιν διατηρῆται· καί τό ταυτόν καί μοναδικόν τῆς ὑποστάσεως τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου ὡσαύτως ἀπλήθυντον διασώζηται. Ἡ γάρ ἀντάλληλος τῶν

πραγμάτων δεῖξίς τε καί ὁμολογία, τῶν ὑποκειμένων κατά τούς αἱρετικούς ἀφανισμόν ἀπεργάζεται· οὐκ ἀνεχομένης τῆς ἀληθείας τάς κυρίας παντάπασι τῶν πραγμάτων συγχωρεῖν εἱς (≡15B_**248**≡> ἀλλήλας ἀμείβεσθαι προσηγορίας. Διά τοῦτο δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τόν Χριστόν, ὡς ἔφην, κατά τόν τῆς διαφορᾶς λόγον τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων καί μετά τήν ἕνωσιν ἐν αὐτῷ σωζομένων· ὡς Θεόν τόν αὐτόν ὄντα καί ἄνθρωπον μετά τήν ἕνωσιν.

ΟΤΙ Ο ΛΕΓΩΝ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ...

Ὅτι ὁ λέγων Θεόν καί ἄνθρωπον τόν Χριστόν μετά τήν ἕνωσιν, συνομολογεῖ τοῖς ὀνόμασι τάς φύσεις ἐξ ἀνάγκης μετά τήν ἕνωσιν, ὀρθῶς πιστεύειν προῃρημένος.

Εἰ γάρ Θεός καί ἄνθρωπός ἐστιν ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν, κατά τήν κοινήν ὁμολογίαν, δηλονότι τά πράγματα τοῖς ὀνόμασιν ἔχων, ἐπαληθεύει μετά τήν ἕνωσιν. Τά γάρ πράγματα προεπινοοῦνται τῶν οἰκείων ὀνομάτων· καί οὐδ᾽ ἄν εἶναι δυνηθείη πώποτε χωρίς τοῦ πράγματος ὄνομα, τοῦ παρέχοντος δι᾽ ἑαυτοῦ τῷ ὀνόματι θέσιν, καί ἀντιλαμβάνοντος δήλωσιν. Εἰ δέ τά πράγματα, ὧν εἰσι τά ὀνόματα, οὐκ ἔχει κατά τήν ἕνωσιν ὁ Χριστός, ψιλάς κατ᾽ αὐτούς, ὡς μετά μηδενός κειμένας ἔχων δειχθήσεται τάς προσηγορίας, καί πραγμάτων ἐρήμους· καί ἔσται Θεός καί ἄνθρωπος μόνον ὀνόματι κατ᾽ αὐτούς ὁ Χριστός, καί οὐ πράγματι· οὗ τί γένοιτ᾽ ἄν ἀθεώτερον; Εἰ δέ τοσοῦτον μανῆναι παραιτούμενοι, φαῖεν μή ἐρήμους εἶναι πραγμάτων ἐπί Χριστοῦ τάς προσηγορίας μετά τήν ἕνωσιν· ὥσπερ οὐ παραιτοῦνται λέγειν τάς δύο τοῦ Χριστοῦ μετά τήν ἕνωσιν προσηγορίας, οὕτω καί τάς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνέστηκε λεγέτωσαν μετά τήν ἕνωσιν, ὧν καί προσηγορίαι· εἴπερ κατ᾽ ἀλήθειαν πιστῶς ὁμολογοῦσι σώζεσθαι πραγματιωδῶς κατά φύσιν τά ἑνωθέντα μετά τήν ἕνωσιν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΔΥΟ ΦΩΝΗΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΣΕΣΑΡΚΩΜΕΝΗΣ ...

Περί τῆς Ἐν δύο φωνῆς· καί περί τῆς μιᾶς τοῦ Λόγου φύσεως σεσαρκωμένης εὐσεβής ὁμολογία κατά τούς Πατέρας· καί ἄρνησις τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως.

(≡15B_**250**≡> Καί πάλιν ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτως τόν αὐτόν ὄντα πιστεύομεν, ὡς ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι. Ὥσπερ γάρ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τόν Χριστόν, ἐκ θεότητος καί ἀνθρωπότητος ὄντα νοοῦμεν, ὡς ἐκ μερῶν ὅλον· οὕτω καί ἐν δύο φύσεσι λέγοντες (=0525=) μετά τήν ἕνωσιν, ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι ὄντα πιστεύομεν, ὡς ὅλον ἐν μέρεσι. Μέρη δέ Χριστοῦ ἡ θεότης αὐτοῦ καί ἡ ἀνθρωπότης ἐστίν, ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑφέστηκε. Καί αὖθις μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην σαρκί, νοεράν τε καί λογικήν ἐχούσῃ ψυχήν πιστεύειν, λέγειν τε καί κηρύττειν ἐδιδάχθημεν, κατά τόν ἅγιον Κύριλλον· διά τοῦ σεσαρκωμένην εἰπεῖν, τῆς καθ᾽ ἡμᾶς φύσεως εἰσκεκομισμένην νοοῦντες τήν οὐσίαν. Καί πάλιν τοῦ αὐτοῦ καί ἑνός Χριστοῦ τά τε θαύματα καί τά πάθη, καί τοῦ αὐτοῦ τάς δύο γεννήσεις, τήν τε προαιώνιον ἀσωμάτως ἐκ τοῦ Πατρός,

καί τήν χρονικήν ἐκ Μητρός καί Παρθένου σωματικῶς δι᾽ ἡμᾶς γεγενημένην. Διό μάλιστα καί κατά ἀλήθειαν κυρίως Θεοτόκον αὐτήν ὁμολογοῦμεν, ὡς τόν ἐκ Πατρός γεννηθέντα πρό πάντων τῶν αἰώνων Θεόν Λόγον, ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα γεννήσασαν. Μίαν δέ φύσιν σύνθετον τόν Χριστόν παντελῶς παραιτούμεθα λέγειν· οὐ μόνον διά τάς εἰρημένας αἰτίας, ἀλλ᾽ ὅτι καί μηδείς καθ᾽ ὅλου τῶν ἐγκρίτων Πατέρων πέφανται μέχρι τῆς δεῦρο ταύτην εἰρηκώς τήν φωνήν· καί ὡς προδήλως Ἀπολιναρίου τοῦ αἱρετικοῦ, καί τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν ὑπάρχουσαν γέννημα· ὧν ἀποδεξάμενος Σευήρος τήν πλάνην, εἰκότως καί ταῖς φωναῖς καλλωπίζεται. Οὐ γάρ φυσική μονάς κατά σύνθεσίν ἐστιν ὁ Χριστός κατ᾽ Ἀπολινάριον καί Σευήρον, ἕως σωζομένην διαφυλλάττει τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων καί μετά τήν ἕνωσιν ἀσύγχυτον τήν ἑτερότητα. Οὔτε μήν ὑποστατική δυάς κατά Νεστόριον, ἕως μή καθ᾽ ἑαυτά (≡15Β_252≡> τά συνελθόντα καί ἀλλήλων διακεκριμένα παντελῶς ὑφεστήκασι· καί ἕως εἷς ἐστιν ὁ σαρκωθείς Θεός Λόγος καί μετά τήν σάρκωσιν, καί μή προϋποστᾶσαν τῷ οἰκείῳ λόγῳ τῆς φύσεως, τήν ἑνωθεῖσαν αὐτῷ λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένην σάρκα προσέλαβεν· ἀλλ᾽ ὑπόστασις μία σύνθετος κατά τούς Πατέρας, καθ᾽ ἥν ὅλος τε Θεός ἐστιν ὁ αὐτός καί εἷς τῆς ἁγίας καί πανευφήμου Τριάδος μετά τῆς ἀνθρωπότητος διά τήν θεότητα, καί ὅλος ἄνθρωπος ὁ αὐτός, καί εἷς τῶν ἀνθρώπων μετά τῆς θεότητος διά τήν ἀνθρωπότητα.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ ΔΙΑΛΗΨΙΣ· ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΑΚΡΙΒΗΣ ΤΟΥ ΜΗ ...

Περί ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρα διάληψις· καί ἀπόδειξις ἀκριβής τοῦ μή τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν ἀτοπήμασι, τούς ὁμολογοῦντας μίαν σύνθετον ὑπόστασιν τόν Χριστόν, τοῖς μίαν αὐτόν λέγουσι σύνθετον φύσιν.

Εἰ δέ ὅτι καί πᾶσα σύνθετος ὑπόστασις ἀλλήλοις ὁμόχρονα κέκτηται τά μέρη, νομίζοι τις τήν αὐτήν ἀτοπίαν συνάγεσθαι, καί τοῖς λέγουσι μίαν τόν Χριστόν εἶναι σύνθετον ὑπόστασιν, οὐκ ὀρθῶς κατά τόν ἐμόν ὁ τοιοῦτος ὑπολαμβάνειν λόγον. Οὐ γάρ ἁπλῶς πᾶσα σύνθετος ὑπόστασις ἀλλήλοις ὁμόχρονα κατά τήν γένεσιν ἔχει τά μέρη· ἀλλ᾽ ἡ ὑπό φύσιν σύνθετον δηλονότι τελοῦσα, καί εἶδος ἔχουσα τοιοῦτον αὐτῆς κατηγορούμενον· ἥτις τῷ κοινῷ καί καθ᾽ ὅλου τῆς κατηγορουμένης οὐσίας ἤτοι φύσεως, (=0528=) τό ἄθροισμα τῶν περί αὐτήν ἰδιωμάτων συμπεπλεγμένον ἔχουσα, φύσις ἐστίν, ἤγουν μετά ἰδιωμάτων. Εἰ οὖν σύνθετος ἡ ὑφ᾽ ἥν τελεῖ φύσις ἐστί καί τό κατηγορούμενον εἶδος, καί αὐτήν σύνθετον εἶναι πάντως ἀνάγκη, καί ἀλλήλοις ὁμόχρονα κεκτῆσθαι τά μέρη, διά τήν κατηγορουμένην αὐτῆς οὐσίαν, ἤγουν φύσιν, οὕτως ὑπάρχουσαν, ὡς τήν αὐτήν οὖσαν τῷ εἴδει χωρίς τῶν ἀφοριστικῶν αὐτῆς γνωρισμάτων. Ὥσπερ γάρ τήν ἁπλῶς λεγομένην (≡15Β_254≡> ὑπόστασιν ὁρίζοντές φαμεν, Ὑπόστασίς ἐστιν οὐσία τις μετά ἰδιωμάτων, ἤ, οὐσία τις τῶν καθ᾽ ἕκαστα περιληπτική τῶν ἐν τῷ οἰκείῳ ἀτόμῳ πάντων ἰδιωμάτων· οὕτω τήν προσδιωρισμένως, ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς λεγομένην ὁρίζοντες

ὑπόστασιν, λέγομεν, Ὑπόστασς σύνθετός ἐστι, οὐσία τις σύνθετος μετά ἰδιωμάτων· ἤ οὐσία τις σύνθετος τῶν καθ᾽ ἕκαστα περιληπτική τῶν ἐν τῷ οἰκείῳ ἀτόμῳ πάντων ἰδιωμάτων. Τά γάρ κοινῶς ἐν τοῖς ὑπό τό αὐτό εἶδος ἀτόμοις θεωρούμενα, τό τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως χαρακτηρίζει προηγουμένως ἐν τοῖς ὑπ᾽ αὐτήν ἀτόμοις γενικόν. Πάντων δέ κοινόν τῶν ὑπό τό σύνθετον εἶδος ἀτόμων τό σύνθετον· ἄρα φύσιν ἐν τοῖς ὑπ᾽ αὐτήν ἀτόμοις σύνθετον προηγουμένως χαρακτηρίζει τό σύνθετον, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπόστασιν.

Ἄλλως τε δέ πάλιν ἐκ τῶν κοινῶν καί καθ᾽ ὅλου πᾶς ἐστιν ὁρισμός τῶν ὑπ᾽ αὐτά τελούντων ἀτόμων· καί ἐκ τῶν γενικῶν πάντα φυσικῶς ἔχει τήν ἀρχήν τῆς οἰκείας ὑπογραφῆς τά ὑπ᾽ αὐτά· διά τό σαφές εἶναι τό τί κυρίως τε καί προηγουμένως ἐστί τό ὁριζόμενον. Εἰ δέ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, ὥσπερ οὖν καί ἔστιν, δῆλον ὅτι ὁ εἰπώς σύνθετον ὑπό φύσιν ἀναγομένην ὑπόστασιν, τό ἐνυπάρχον τῷ κοινῷ τῆς οὐσίας, γενικῶς, τῷ ἀτόμῳ τῆς ὑποστάσεως συνεξέφηνε μετά τῶν αὐτήν ἰδικῶς χαρακτηριζόντων ἰδιωμάτων. Ὥστε ὁ φήσας, ὑπό τινα φύσιν τελοῦσαν ὑπόστασιν σύνθετον, οὐδέν ἕτερον εἶπεν, ἤ φύσιν ἤγουν οὐσίαν σύνθετον μετά ἰδιωμάτων. Εἰ τοίνυν, καθώς δέδεικται, πᾶσα φύσις σύνθετος ἀπροαίρετον ἔχει τήν πρός ἄλληλα τῶν οἰκείων μερῶν κατά τήν σύνθεσιν σύνοδον, καί ἀλλήλοις ὁμόχρονα κέκτηται τά μέρη, καί εἰς συμπλήρωσιν τῆς τά πᾶν κατ᾽ εἶδος ἕκαστον ἐν τοῖς οὖσι θεωρουμένης ὁλότητος γεγένηται· καί πᾶσα δηλονότι κατά τό πεφυκός ὑπόστασις τήν αὐτήν ἔχει τῷ οἰκείῳ γένει τε καί εἴδει ἀπαράλλακτον πρός τό εἶναι τήν σύστασιν. Δείξωσιν οὖν ὑπό φύσιν σύνθετον τελοῦσαν τήν τοῦ Χριστοῦ σύνθετον ὑπόστασιν, καί ὁμόχρονα κεκτῆσθαι τά μέρη συναγαγέτωσαν, καί τήν αὐτήν δικαίως μέμψιν ἡμῶν κατηγορείτωσαν. Ἕως δι᾽ ἄν τοῦτο μή δύνωνται, κατά ψάμμου ποιοῦνται τῶν οἰκείων δογμάτων τά ἐρείσματα. Ὁ γάρ τόν Χριστόν τούτοις ὑπαγαγεῖν τοῖς προρηθεῖσιν (≡15B_256≡> ἀτόποις ἀμαθῶς βιαζόμενος, διά τό σύνθετον αὐτόν ὑπόστασιν καί εἶναι, καί παρ᾽ ἡμῶν εὐσεβῶς ὁμολογεῖσθαι, πολύ τῆς πρός τήν ἀλήθειαν ἀγούσης ὁδοῦ, μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν, τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἀποπεπλάνηται. Τό γάρ μέγα τοῦτο καί σεπτόν τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, (=0529=) οὔτε ὡς ἄτομον καθ᾽ ὅλου τινά καί γενικήν ἔχει τήν ὡς εἶδος φύσιν αὐτοῦ κατηγορουμένην· οὔτε μήν αὐτό γένος ἐστίν, ἤ εἶδος τῶν ὑπ᾽ αὐτό φυσικῶς ἀτόμων κατηγορούμενον· ὥστε τινί δύνασθαι τῶν εἰρημένων ὑπαχθῆναι κανόνων· οἷα μηδέ τοῖς συνθέτοις κατά τήν πρός ἄλληλα σύνοδον, ἴσην καί ὁμοίαν ἔχον τήν τοῦ Θεοῦ Λόγου συνδρομήν πρός τήν σάρκα κατά τήν σύνθεσιν.

ΟΤΙ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΛΗΨΙΝ Η ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΓΕΓΟΝΕ ΕΝΩΣΙΣ ...

Ὅτι κατά πρόσληψιν ἡ πρός τήν σάρκα μόνη τοῦ Λόγου γέγονε ἕνωσις, ὡς προόντος, καί πρός ἕνωσιν σαρκός κενωθῆναι θελήσαντος.

Ἐπί γάρ πάντων καθ᾽ ὅλου τῶν κατά φύσιν συνθέτων, οὐχ ἡ τοῦδε πρός τόδε κατά πρόσληψιν σύνοδος, τήν τοῦ δέ τοῦ εἴδους,

ὡς ἐκ μερῶν ὅλου ποιεῖται σύστασιν. Ἀλλ᾽ ἡ ἀθρόα τῶν μερῶν ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι γένεσις, κατά τήν ἅμα τῷ εἶναι πρός ἄλληλα σύνοδον, ποιεῖται τοῦ ὅλου τήν σύνθεσιν. Τό δέ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καί Θεοῦ καί Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ μυστήριον, οὐ κατά τοῦτον τόν τρόπον γέγονεν· ἀλλά Θεός ὑπάρχων φύσει, καί Θεοῦ κατά φύσιν Υἱός ἁπλοῦς τε καί ἀσώματος, καί τῷ Πατρί συναΐδιος, καί πάντων δημιουργός τῶν αἰώνων, φιλανθρώπῳ βουλήσει θέλων κατά πρόσληψιν σαρκός γέγονεν ἄνθρωπος· καί δι᾽ ἡμᾶς, ἁπλοῦς κατά φύσιν καί ἀσώματος, ἐξ ἡμῶν γέγονεν οἰκονομικῶς καθ᾽ ὑπόστασιν σύνθετος καί ἐνσώματος, καθά φησιν ἐνθεαστικῶς ὁ ἅγιος καί μέγας Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῆς Περί θείων ὀνομάτων συγγραφῆς περί τῆς θείας σαρκώσεως οὑτωσί διεξιών· "Φιλάνθρωπον δέ διαφερόντως, ὅτι τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς πρός ἀλήθειαν ὁλικῶς (≡15B_258≡> ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς ὑποστάσεων ἐκοινώνησεν· ἀνακαλουμένη πρός ἑαυτήν, καί ἀνατιθεῖσα τήν ἀνθρωπίνην ἐσχατιάν, ἐξ ἧς [ἀῤῥήτως] ὁ ἁπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη· καί παράτασιν εἴληφε χρονικήν ὁ ἀΐδιος· καί εἴσω τῆς καθ᾽ ἡμᾶς γέγονε φύσεως, ὁ πάσης τῆς κατά φύσιν τάξεως ὑπερουσίως ἐκβεβηκώς."

Εἰ τοίνυν μή κατά νόμον καί τάξιν τῆς τῶν συνθέτων φύσεως, ἀλλ᾽ ἑτέρῳ παρά τήν φύσιν τῶν συνθέτων θεσμῷ· κατά πρόσληψιν γάρ ἀφράστως ὁ τοῦ Θεοῦ πρός τήν σάρκα συνετέθη Λόγος· ἀλλ᾽ οὐ κατά γένεσιν ἅμα τῇ σαρκί πρός σύνθεσιν τό εἶναι λαβών, εἰς ὅλου τινός κατ᾽ εἶδος συμπλήρωσιν, καθώς ὁ τῆς ἀληθείας διαπρυσίως πᾶσιν ἐμβοᾷ λόγος· μάτην τοῖς ὑπό φύσιν θεσμοῖς ὑπαγαγεῖν ἀθέσμως ἐπιχειροῦσιν οἱ ἀμαθεῖς τήν πάντα φύσεως ὅρον τε καί λόγον ἐκβαίνουσαν σύνθεσιν. Διά τοῦτο κατά πρόσληψιν σαρκός ὁ λέγων γενέσθαι τήν ἐνανθρώπησιν, τήν τε τοῦ Θεοῦ Λόγου προαιώνιον ὕπαρξιν σιασώζει, καί τήν ἑκούσιον εὐσεβῶς ὁμολογεῖ καί αὐθαίρετον αὐτοῦ κατά χρόνον σάρκωσιν· καί τήν διαφοράν αὐτοῦ τοῦ προσλαβόντος Λόγου, καί τῆς προσληφθείσης σαρκός ἀσύγχυτον διαφυλάττει καί μετά (=0532=) τήν ἕνωσιν. Ὁ δέ μή κατά πρόσληψιν σαρκός ὁμολογῶν ἀτρέπτως ἐνανθρωπῆσαι τόν τοῦ Θεοῦ Λόγον, οὐδέν τῶν εἰρημένων κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἀληθῶς ὁμολογεῖν δυνήσεται. Πῶς γάρ εἰ μή προϋπῆρχεν ἀνάρχως ὁ Λόγος, κατά θέλησιν σάρκα προσέλαβε κατ᾽ οὐσίαν διάφορον; ἐφ᾽ οὗ μάλιστα, καθάπερ οἶμαι, κυρίως ἡ τοῦ ἑτεροφυοῦς λέγεται γεγενῆσθαι κατά πρόσληψιν ἕνωσις· ὡς μόνου τε καί μόνως ἀπαθῶς τε καί ἀληθῶς προσλαβόντος τό ἑτεροούσιον, καί ἄτρεπτον ἑαυτόν παντί λόγῳ τε καί τρόπῳ φυλάξαντος καί ἀπλήθυντον, καί τό προσληφθέν ἀναλλοίωτον· ὅπερ ἀμήχανον ἐπί τῆς γενητῆς γενέσθαι φύσεως· ἐφ᾽ ἧς ἅμα τῇ γενέσει τῶν μερῶν, εἰς ὅλου τινός κατ᾽ εἶδος συμπλήρωσιν, κατά τήν ἀθρόαν πρός ἄλληλα συνδρομήν, πᾶσα γίνεσθαι πέφυκε σύνθεσις, ἴση κατά τό ὅλον τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν ἀναλογίαν (≡15B_260≡> φυλάττουσα· καθάπερ ἐφ᾽ ἡμῶν ἔχει, καί τῶν ὅσα σύνθετον ἔχειν τήν κατ᾽ εἶδος ἔλαχον φύσιν. Ἐφ᾽ ἡμῶν γάρ ἀναλογούσας ἡ ψυχή ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις τάς φυσικάς ἔχει τοῦ σώματος δυνάμεις, ὡς δεκτικοῦ κατά φύσιν ὄντος διά τήν αὐτῆς

ἀθρόαν ἅμα τῇ σαρκί πρός τό εἶναι γένεσιν. Ὁ δέ Θεοῦ Λόγος, κατ᾽ οὐδένα λόγον ἤ τρόπον ἀναλογούσας ἔχων ταῖς οἰκείαις κατά φύσιν ἐνεργείαις τῆς ὑπ᾽ αὐτοῦ προσληφθείσης φύσεως τάς δυνάμεις· οὐ γάρ μετρεῖται φύσει τό ὑπέρ φύσιν· οὐδέ τι τό παράπαν ἐν τοῖς οὖσίν ἐστι κατά φύσιν αὐτοῦ δεκτικόν. Ἆρα μονώτατος κατά πρόσληψιν σαρκός λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένης, θέλων ἀῤῥήτως γέγονεν ἄνθρωπος· ὡς ὤν καί προών, καί πάντα δυνάμενος· τῷ ὑπέρ φύσιν τρόπῳ τάς φύσεις καινοτομήσας, ἵνα σώσῃ τόν ἄνθρωπον.

Ταύτην ἔμαθον ἐγώ τήν πίστιν, καί ἐδιδάχθην ἐκ τε τῶν προαποδημησάντων ἁγίων καί μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, καί ἐκ τῶν νῦν περιόντων, καί τούς οἴακας τῆς καθολικῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας πεπιστευμένων, καί ὀρθῶς πρός τόν λιμένα τοῦ θείου θελήματος αὐτήν διακυβερνώντων· μεθ᾽ ἧς ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις καί ἀπελεύσομαι τήν παροῦσαν ἀπολιμπάνων ζωήν· ἀντί παντός ἀξιώματος, ταύτην τῷ Θεῷ προσφέρων τήν ὁμολογίαν ἄχραντον καί ἀμόλυντον, καί πάσης αἱρετικῆς ζάλης ὑψηλοτέραν. Βίῳ γάρ ἔργοις καταγλαϊσμένῳ δικαιοσύνης οὐκ ἔχω καυχᾶσθαι, κατά πᾶσάν μου τήν ἐνθάδε ζωήν παραβάτης αὐθαίρετος τῶν θείων νόμων γενόμενος.

Καί ταῦτα μέν ὑμῖν, ὡς οἷόν τε ἦν, ἐπιτόμως ἐγώ γέγραφα, κύριοί μου εὐλογημένοι, πρός τό γινώσκειν ὑμᾶς, εἴπερ τι τοῖς γραφεῖσιν ἐνέστι χρήσιμον, πῶς κἄν ποσῶς ἀποπέμπεσθε τούς ἠμφιεσμένους τό κώδιον λύκους, ταῖς ἀσήμοις καταπτοοῦντας ὑλακαῖς τά θεῖα καί ἤπια τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ποίμνης πρόβατα, καί μή παρασύρεσθε τῷ ψεύδει κακούργως ὑποκρινομένῳ ἀλήθειαν· τάς δέ συνηγόρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως τῶν Πατέρων φωνάς, τέως οὐκ ἠδυνήθην ἐνθεῖναι τῷ γράμματι, (=0533=) διά τήν παρ᾽ ἐμοί τῶν βίβλων πολλήν ἀπορίαν. Αὐτόθι γάρ τόν εὐλογημένον (≡15B_**262**≡> μου δεσπότην ἔχετε, Πατέρα τε καί διδάσκαλον κύριον ἀββᾶν Σωφρόνιον τόν ὄντως σώφρονα καί σοφόν τῆς ἀληθείας συνήγορον, καί ἀήττητον τῶν θείων δογμάτων ὑπέρμαχον, καί ἔργῳ καί λόγῳ κατά πάσης αἱρέσεως δυνατόν ἀγωνίζεσθαι, μετά πάντων τῶν ἄλλων καλῶν, καί πλήθει βίβλων θείων πλουτοῦντα, καί τούς βουλομένους μανθάνειν τά θεῖα προθύμως πλουτίζοντα. Πρός αὐτόν οὖν φοιτῶντες, πᾶσαν τῶν θείων καί σωτηρίων δογμάτων, εὖ οἶδα, κομίσεσθε τήν ὀρθήν καί ἄπταιστον γνῶσιν. Ἔῤῥωσθε.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΔ′. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ.

ΙΔ΄. - Τοῦ αὐτοῦ, πρός τόν αὐτόν, ἐπιστολή δογματική.

(≡15B_**264**≡> Ὁ μέν Θεός κατά φύσιν ὑπάρχων ἀγαθός, οὐδέν ὧν ποιεῖν πέφυκεν, ἐστί πονηρόν. Ὁ δέ ἄνθρωπος, ἐπιμελείᾳ γνώμης γινόμενος ἀγαθός, οἷς πέφυκε ποιεῖν ὁ Θεός, ἀεί δείκνυται χαίρων. Ἄλλην γάρ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔχει τοῦ ἀγαθός εἶναι διάγνωσιν, ἤ μόνην τήν πρός τό γινόμενον ὑπό τοῦ Θεοῦ συνδιάθεσιν. Θεοῦ γάρ ἴδιον ἡ τῶν ἀγαθῶν ποίησις· ἀνθρώπου δέ, ἡ πρός αὐτά συνδιάθεσις. Ἀρετή γάρ ἀνδρός ἐστι, τό δεῖξαι τό πεποιημένον ὑπό

τοῦ Θεοῦ διαθέσει γνώμης στεργόμενον. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγαθόν ἅπαν τό τόν Θεόν ἔχον τῆς οἰκείας γενέσεως αἴτιον, ἀγαθόν εἰκότως, καί τῶν ἀγαθῶν τό μέγιστον, ἡ τῶν διεστηκότων ἕνωσίς ἐστιν, ὅτι Θεοῦ προφανές ἔργον καθέστηκεν. Εἰ δέ τοῦτο πάντως ἐστί ἀληθές, οἶδ᾽ ὅτι χαίρετε θεώμενοι τούς διεσκορπισμένους συναγομένους εἰς ἕν, ἀγαθοί τυγχάνοντες, διά τήν ὑμῶν πρός τά καλά συνδιάθεσιν.

Δέξασθε τοίνυν ὡς ἀγαθούς παρακαλῶ τούς θεοφυλάκτους ὑμᾶς, τόν ταύτην μου τήν μετρίαν ἐπιφερόμενον συλλαβήν θεοφιλέστατον διάκονον κύριόν (=0536=) μου Κοσμᾶν, ἄνδρα καλόν καί συνετόν, καί τοῖς κατά Θεόν ἤθεσιν ὡραϊσμένον, καί εἰς τούς οἰκείους αὐτόν κατατάξασθαι φίλους· καί εἴπερ γένηται χρεία πρός τόν θεοτίμητον πάπαν ὑπέρ αὐτοῦ καταθέσθαι παράκλησιν, ἵνα τόν ἴδιον ἀπολάβῃ βαθμόν τῆς διακονίας, ἐν ᾗ τεταγμένος ἦν Ἐκκλησίᾳ, μή κατοκνῆσαι. Τοσοῦτον γάρ γνησίως τόν εὐσεβῆ (≡15B_266≡> τῶν θείων τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων προσήκατο λόγον, ὥστε καί διαπύρως αὐτοῦ ὑπερμάχεσθαι, καί τοῦτον εἰδέναι τῆς εὐσεβείας ὅρον τε καί θεσμόν, τό μηδέν ἠρνῆσθαι φρονεῖν ὧν ἐστι Χριστός μετά τήν ἄφραστον ἕνωσιν· Θεός ὁμοῦ κατά ταυτόν ἀληθῶς ὁ αὐτός ὑπάρχων καί ἄνθρωπος. Οὐ γάρ ἀπέβαλεν ὅπερ ἦν, γενόμενος ἀληθῶς ὅπερ οὐκ ἦν· ἄτρεπτος γάρ. Οὐδ᾽ ἠλλοίωσεν ὅπερ γέγονε, διαμείνας ὅπερ ὑπῆρχε· φιλάνθρωπος γάρ· ἀλλ᾽ ἄμφω φυσικῶς καθ᾽ ὑπόστασιν ὅλος ἐστίν· ὡς εἷς ἐξ ἀμφοῖν, καί δι᾽ ἑνός ἑαυτοῦ σώζων ἀμφότερα, δίχα τροπῆς καί μειώσεως, ὡς αὐτά καθ᾽ ἕνωσιν ὤν ἀληθῶς τήν καθ᾽ ὑπόστασιν. Ἡ γάρ καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις, πρός τήν διαίρεσιν ἔχουσα τήν ἀντιδιαστολήν, ἀλλ᾽ οὐ πρός τήν φυσικήν τῶν κατ᾽ αὐτήν ἡνωμένων διαφοράν, τῆς μέν ποιεῖται τελείαν ἀναίρεσιν, τῆς δέ παγίαν ἐργάζεται τήρησιν· ἧς ὁ ἀριθμός καθέστηκε δήλωσις. Ἐπειδή ποσοῦ παντελῶς ἀμοιροῦσαν οὐκ ἄν ποτέ τις διαφοράν ἐπινοήσειε· κἄν ὁ σοφώτατος ᾖ περί λόγους καί δυσμαχώτατος. Ἕως γάρ ἄν τοῦ κατά σύνθεσιν ὅλου τά μέρη σώζεται δίχα συγχύσεως, ἐξ ὧν τό ὅλον συνέστηκεν, ἡ πρός ἄλληλα φυσική τῶν καθ᾽ ἕνωσιν σωζομένων τοῦ ὅλου μερῶν οὐκ ἀγνοεῖται διαφορά. Ἕως δ᾽ ἄν ἐν τῷ ὅλῳ τῆς κατ᾽ οὐσίαν διαφορᾶς τῶν μερῶν ὁ λόγος μένῃ σωζόμενος, ἀγνοεῖσθαι τό ποσόν τῶν κατ᾽ οὐσίαν ἀλλήλων διαφερόντων τοῦ ὅλου μερῶν ἀμήχανον, οὗ ποιεῖσθαι πέφυκεν ὁ ἀριθμός δήλωσιν, ἀλλ᾽ οὐ διαίρεσιν ὅτι μή τῆς σχέσεως τῶν πραγμάτων, τουτέστιν ἑνώσεως ἤ διαιρέσεως, ἀλλά μόνης τῆς ἁπλῶς, ἀλλ᾽ οὐ τῆς πως ποσότητος ὁ ἀριθμός ὑπάρχει δηλωτικός. Εἰ δέ ποσότητος, ἀλλ᾽ οὐχί σχέσεως ὁ ἀριθμός ποιεῖσθαι πέφυκε δήλωσιν, οὐ διαιρεῖ παντελῶς τήν ἕνωσιν, ὁ πρός μόνην εὐσεβῶς τήν δήλωσιν τῆς ἐν Χριστῷ σωζομένης τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων διαφορᾶς τῷ ἀριθμῷ χρώμενος μετά τήν ἕνωσιν, ἀλλά γινώσκειν μόνον ἀσυγχύτως μεμενηκέναι τάς φύσεις μετά τήν ἕνωσιν· ἐξ ὧν ὁ εἷς ὑπάρχει Χριστός καί Κύριος, καί Υἱός καί (≡15B_268≡> Θεός, δηλονότι σεσαρκωμένος, καί τελείως ἐνανθρωπήσας. Διό καί μίαν φύσιν αὐτοῦ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχήν ἐχούσῃ τήν νοεράν τε καί λογικήν πρεσβεύει μετά τήν ἕνωσιν, οὐκ ἀγνοῶν τήν διαφοράν, ἀλλ᾽

ἐξιστῶν καί οἷον ἔξω τιθείς τήν διαίρεσιν· ἵν᾽ ὁμοῦ τε διά τουτωνί τῶν φωνῶν[1], Ἀπολιναρίου (=0537=) τήν σύγχυσιν καί Νεστορίου τήν διαίρεσιν, τά ἐκ διαμέτρου κακά, τῆς θείας αὐλῆς ἀπελάσειε· καί γένηται καθαρός τοῦ μυστηρίου προσκυνητής· ὁμολογῶν τόν αὐτόν ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρός γεννηθέντα πρό πάντων τῶν αἰώνων· καί τόν αὐτόν κάτωθεν, προσλήψει δηλονότι σαρκός, λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένης ἐκ τῆς μητρός δι᾽ ἡμᾶς ἐπ′ ἐσχάτων γεννηθέντα τῶν χρόνων. Καί διά τοῦτο κυρίως καί κατ᾽ ἀλήθειαν εἶναι Θεοτόκον τήν ἁγίαν Παρθένον πιστεύων, ὅτι περ αὐτόν ἀντί σπορᾶς συλλαβοῦσα τόν Λόγον, κεκύεκέ τε καί τέτοκεν ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα· τό αὐτόν ἐνεργοῦντα τά θαύματα· τόν αὐτόν τῆς τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων κατά θέλησιν ἀνεχόμενον πείρας τόν αὐτόν σταυρωθέντα, ταφέντα, ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατά τάς Γραφάς· ἀναληφθέντα σεσαρκωμένον εἰς οὐρανούς, ἐξ ὧν ἄσαρκος πρός ἡμᾶς κατελήλυθεν, ὡς οἶδεν αὐτός· ὁ μηδεμίαν ἔχων ὡς Θεός κατά φύσιν τήν ἐκ τόπων εἰς τόπους μετάβασιν. Φύσει γάρ ἄπειρος, καί διά τοῦτο μηδενί τρόπῳ τοῖς οὖσι χωρούμενος, ὡς πάσης περιγραφῆς ὑπάρχων ἐλεύθερος, καί φύσει φιλάνθρωπος, καί διά τοῦτο τῆς ἡμῶν κατά θέλησιν σαρκικῆς γεννήσεως ἀνασχόμενος, καί χωρητός τοῖς ἡμετέροις γενόμενος· τόν αὐτόν ἥξοντα μετά τῆς ἑκάστω δοῦναι τήν κατ′ ἀξίαν ἡτοιμασμένων διανομήν.

Ταύτην ἀσπασίως προσηκάμενον τήν ὁμολογίαν τόν εἰρημένον θεοφιλέστατον κύριον Κοσμᾶν, κἀγώ προσηλάμην χαίρων, καί τῆς ψυχῆς προύτίμησα τῆς ἐμῆς τήν ἁπλῆν αὐτοῦ κατά Χριστόν διάθεσιν γνούς· καί περί ὧν ἠρώτησε δογματικῶν κεφαλαίων, (≡15B_270≡> ἔγγραφον δέδωκα αὐτῷ σύντομον τήν ἀπόκρισιν· ἥν καί τούς θεοφυλάκτους ὑμᾶς λαβεῖν καί γυμνάσαι, τῶν εἰκότων ἐστίν. Ὠφελεῖτε γάρ αὐτόν διά τῆς ὑμετέρας ἐπί τῷ κειμένῳ καλῆς ἐξηγήσεως, ἀναπληροῦντες τῶν διά τήν συντομίαν ἐλλειφθέντων τόν νοῦν· καί ταῦτα μέν περί τούτου. Ὑπομιμνήσκω δέ τούς θεοφυλάκτους ὑμᾶς γρηγορεῖν, καί προσεύχεσθαι κατά τήν τοῦ Κυρίου διαταγήν, ἵνα μή ταῖς παγίσι τῶν πανταχόθεν ἡμᾶς περιεστηκότων ἁλῶμεν πειρασμῶν. Ἐάν γάρ γρηγορῶμεν καί νήφωμεν, τούς τῶν διαμόνων οἶδ᾽ ὅτι φυλαττόμεθα δόλους· καί ἐάν προσευχώμεθα, πρός τήν ἡμετέραν βοήθειαν τήν θείαν ἐπισπώμεθα χάριν, συμμαχοῦσαν ἡμῖν, καί πάσης ἡμᾶς ἀποφαίνουσαν νικητάς (=0540=) ἀντικειμένης δυνάμεως, καί ῥυομένην ἡμᾶς πάσης πλάνης καί ἀγνωσίας· καί μάλιστα νῦν τοῦτο πράττειν ὀφείλομεν· ὅτι καί δίχα τῆς ἐντολῆς, γίνεται τῆς ἐπί τόν Θεόν καταφυγῆς διδάσκαλος ἡ φύσις, λαμβάνουσα σύμβουλον τήν περίστασιν. Τί γάρ τῶν νῦν περιεχόντων τήν οἰκουμένην κακῶν περιστατικώτερον; τί δέ τοῖς ᾐσθημένοις τῶν γινομένων δεινότερον; τί δέ τοῖς πάσχουσιν ἐλεινότερον ἤ φοβερώτερον; Ἔθνος ὁρᾷν ἐρημικόν τε καί βάρβαρον, ὡς ἰδίαν γῆν διατρέχον τήν ἀλλοτρίαν· καί θηρσίν ἀγρίοις καί ἀτιθάσσοις, μόνης ἀνθρώπων ἔχουσι ψιλόν σχῆμα μορφῆς, τήν ἥμερον πολιτείαν δαπανωμένην· καί λαόν Ἰουδαϊκόν, καί ἀνέκαθεν ἀνθρώπων αἵμασι χαίροντα, καί μόνην θείαν εὐαρέστησιν εἰδότα τόν φόνον τοῦ πλάσματος· καί διά

τοῦτο πλέον μαινόμενον, πάντων τῶν ἐπί κακίᾳ διαβεβοημένων ἐν τῷ πλούτῳ τῆς πονηρίας γενέσθαι περιφανέστερον· καί οἷς Θεός ἀπεχθάνεται, Θεόν θεραπεύειν οἰόμενον· τόν μόνον πάντων τῶν ἐπί γῆς λαῶν ἀπιστότατον· καί διά τοῦτο πρός ὑποδοχήν τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως ἐπιτηδειότατον· προπομπεύοντα, τρόπῳ τε παντί καί διαθέσει τῆς ἐνδημίας τοῦ πονηροῦ· καί δι᾽ ὧν πράττει μηνύοντα τοῦ Ἀντιχρίστου τήν παρουσίαν, ἐπειδή (≡15B_272≡> τήν τοῦ ἀληθῶς Σωτῆρος ἠγνόησεν· τόν δυσμενῆ καί παράνομον, μισάνθρωπόν τε καί μισόθεον, καί διά τοῦτο μᾶλλον μισάνθρωπον, ὅτι μισόθεον, καί ταῖς κατά τῶν ἁγίων ἐντρυφᾷν ὕβρεσι συγχωρούμενον· ὡς ἐγγύς οὔσης τῆς ἐκδικήσεως, ἵνα καί κολασθῇ δικαιότερον, φανείσης αὐτοῦ διά τῶν πραγμάτων τελείως τῆς κατά τοῦ Θεοῦ τυραννίδος τε καί ἐπαναστάσεως· τόν τοῦ ψεύδους προστάτην λαόν, τῆς τε μιαιφονίας δημιουργόν, καί τῆς ἀληθείας ἐχθρόν· τόν πικρόν τῆς ἐμῆς πίστεως διώκτην, δι᾽ ἧς ἡ πολύθεος κατελύθη πλάνη, καί τῶν διαμόνων αἱ φάλαγγες ἀπηλάθησαν. Δι᾽ ἧς Πάντα τά ἔθνη κεκροτήκασι χεῖρας, κατά τήν προφητείαν, καί ἠλάλαξαν τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως· ὅτι Κύριος ὕψιστος, φοβερός, Βασιλεύς μέγας ἐπί πᾶσαν τήν γῆν. Ἐγνώσθη μυστικῶς αὐτοῖς διά σαρκός ἐπιδημήσας ὁ μονογενής Υἱός· Κύριος μέν, ὡς δούλοις ἀρετήν ἐπιτάσσων τοῖς διά πράξεως τῶν ἐντολῶν ἀνεχομένοις· ὕψιστος δέ, ὡς τῆς ἀληθῶς γνώσεως χορηγός, τοῖς πόθῳ σοφίας διά θεωρίας πρός τήν γυμνήν συμβόλων ἐπειγομένοις τῶν μυστηρίων κατάληψιν· φοβερός δέ, ὡς κριτής, καί τῶν παραβάσεων ἐκδικητής· βασιλεύς δέ, ὡς ἑκάστῳ τῶν κατ᾽ ἀξίαν ἡτοιμασμένων διανομεύς· (=0541=) καί μέγας ὡς ὑπέρ φύσιν διά τῶν ἐναντίων τά ἐναντία ποιῶν· καί διά πάθους ἀπάθειαν, καί διά θανάτου ζωήν δημιουργῶν, καί παραδόξῳ δυνάμει ταῖς ἑαυτοῦ κατά σάρκα στερήσεσι, τάς ἀτρέπτους ἕξεις τῶν ἀγαθῶν τῇ φύσει δωρούμενος· καί οὐδ᾽ οὕτως ὁ παράφρων αἰσχύνεται λαός, καί λήγει διώκων πίστιν καί ἀρετήν. Ἅπερ σαφῶς διώκει διά βασκανίαν· ὡς ἀμφοτέρων ἐκπεπτωκώς, καί οὐκ εἰδώς ὅτι πέπτωκεν, ἐπ᾽ ἀμφοτέραις χωλαίνων ταῖς ἰγνύαις, καί διαναστῆναι τοῦ πτώματος τῆς ἀσεβείας παντελῶς μή δυνάμενος, ἤ μή βουλόμενος, εἰπεῖν οἰκειότερον· ὡς πίστιν καί ἀρετήν ἀεί προδιδούς ὑπερηφανίας χάριν καί ἡδονῆς, (≡15B_274≡> ὡς ἀποστάτης λαός καί μωρός, καί ἔθνος ἀπαίδευτον. Αἷς ἐπιμερίσας ἑαυτοῦ τήν ζωήν, ὁ ἀποστάτης καί πλήρης ἀνομιῶν, τήν μέν ἀποστασίας Θεοῦ ποιεῖται μητέρα, τήν δέ, μισανθρωπίας δημιουργόν· ἵνα καί Θεός αὐτῷ καί κτίσις ὑβρίζεται· ὁ μέν καταφρονούμενος, ἡ δέ, φθειρομένη τοῖς αὐτοῦ μιασμοῖς τῶν ἐπιτηδευμάτων.

Τί τούτων, ὡς ἔφην, Χριστιανῶν ὀφθαλμοῖς, ἤ ἀκοαῖς φοβερώτερον; Ἔθνος ἀπηνές καί ἀλλόκοτον, κατά τῆς θείας κληρονομίας ὁρᾷν ἐπανατείνεσθαι χεῖρας συγχωρούμενον. Ἀλλά ταῦτα τό πλῆθος ὧν ἡμάρτομεν συμβῆναι πεποίηκεν. Οὐ γάρ ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πεπολιτεύμεθα. Πάντες ἡμάρτομεν, πάντες ἠνομήσαμεν, πάντες ἀφήκαμεν τήν ὁδόν τῶν ἐντολῶν τήν εἰποῦσαν, Ἐγώ εἰμί ἡ ὁδός, καί κατ᾽ ἀλλήλων ἐθηριώθημεν, ἀγνοήσαντες τῆς φιλανθρωπίας τήν χάριν, καί τῶν ὑπέρ ἡμῶν τοῦ

σαρκωθέντος Θεοῦ παθημάτων τό μυστήριον· καί διωδεύσαμεν τρίβους ἀβάτους, τάς τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας δηλαδή σχέσεις τῇ διαθέσει τῇ γνώμης κυρώσαντες. Ἀλλά γρηγορήσωμεν καί προσευξώμεθα, μήπως πλέον βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ἡμῶν ἐν κραιπάλῃ καί μέθῃ. Κραιπάλη γάρ ἐστιν, ὁ ἐπί τῷ λόγῳ τῆς πίστεως ἐν καιροῖς διωγμῶν δισταγμός· μέθη δέ, ἡ τῶν κατά φύσιν ἀποβολή λογισμῶν, δι᾽ ὧν ἡ ἀληθής γενέσθαι πέφυκε τῶν ὄντων διάγνωσις, ὅτ᾽ ἄν ἐξ ἀτονίας ἐποκλάσῃ ταῖς ἐπηρείαις τῶν πειρασμῶν ἡ ψυχή· καί σκοτωθεῖσα, πάθῃ σάλον περί τόν λόγον, ὡς ἔφην, τῆς πίστεως. Ἐάν γαρ προσευχώμεθα καί γρηγορῶμεν, βεβαιοτέραν μᾶλλον τήν εἰς τόν Κύριον ἡμῶν καί Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν πίστιν κατέχομεν, θεωροῦντες, καί τῇ πείρᾳ λαμβάνοντες, ὧν προεῖπεν τήν ἔκβασιν· καί οὐ ξενιζόμεθα παντελῶς, καί σάλον κατά ψυχήν ὑπομένομεν, ὡς παρ᾽ ἐπαγγελίαν πάσχοντες, ἀλλά βεβαιοτέραν τήν πίστιν κατέχομεν, βλέποντες διά τῶν πραγμάτων πληρουμένην τοῦ Κυρίου τήν (≡15B_276≡> πρόῤῥησιν. Εἰ δέ βεβαίωσιν πίστεως οἶδε ποιεῖν ἡ τῶν προῤῥηθέντων ἔκβασις, πλέον διά τῶν γινομένων καί (=0544=) ἡμεῖς τήν πίστιν ἡμῶν βεβαιώσομεν, ἀληθῆ τόν εἰρηκότα τυγχάνειν εὑρίσκοντες· καί Θεόν αὐτόν ὁμολογήσωμεν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μηδένα παντελῶς ὑφορώμενοι θάνατον· ἵνα καί αὐτός ἡμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός ὁμολογήσῃ· καί σεσωσμένους διά τῆς καλῆς ὁμολογίας προσαγάγῃ, ἧς αὐτός εἰς τήν τῶν ἡμετέρων καλῶν ὑποτύπωσιν ἀπήρξατο· μαρτυρήσας ἐπί Ποντίου Πιλάτου, καί ὁμολογήσας τήν καλήν ὁμολογίαν· ἥν μιμεῖσθαι κατά τήν αὐτοῦ χάριν ἀξιωθείημεν, ὅτ᾽ ἄν καλέσοι καιρός· μή προπετῶς ἐπιπηδῶντες τοῖς ὑπέρ τοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας κινδύνοις, ἀλλά φεύγοντες ὅση δύναμις τούς πειρασμούς, φειδοῖ τε τῶν διωκόντων, καί τῇ κατ᾽ ἐπίγνωσιν δοκιμασίᾳ τῆς ἐνούσης ἡμῖν φυσικῆς ἀσθενείας· τούς νηπιάζοντας παιδαγωγοῦντες, καί τόν καλοῦντα περιμένοντες Λόγον· ὅς ἐν τοῖς νομίμως τούς ὑπέρ εὐσεβείας ὑπερμαχομένοις ἀγῶνας ἀοράτως παραγινόμενος, τόν τῆς μαρτυρίας διέξεισι δρόμον· ὡς μόνος αἴσθησιν καί φύσιν νικῆσαι δυνάμενος· ἐπειδή σαφῶς αἰσθήσεως νίκη καί φύσεώς ἐστι τό μαρτύριον, δι᾽ οὗ πέφυκε νοῦ τε καί λόγου γίγνεσθαι κατά τῶν παθῶν ἐπανάστασις, καθ᾽ ἥν ὁ τοῦ Θεοῦ βεβαιοῦται πόθος, παραδόξως διά θανάτου πείθων τούς ἐραστάς διαβῆναι πρός τόν ποθούμενον· ᾧ παραστῆναι καταξιωθείημεν ταῖς εἰς αὐτόν ὁμολογίαις ἀστράπτοντες, ἅς καί συναπενέγκοιμεν ἑαυτοῖς ἐντεῦθεν ἀπιόντες, καί πρός τόν ἀτελεύτητον μεταβαίνοντες κόσμον, εὐχαῖς καί πρεσβείαις τῆς παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΟΝ

(≡15B_278≡> 1. Ὁ χρώμενος, φησί, πρός μόνην δήλωσιν τῆς διαφορᾶς ἐπί Χριστοῦ, τῇ φωνῇ τῶν δύο φύσεων, Ἀπολιναρίῳ μάχεται· καί ὁ λέγων πάλιν τήν φωνήν τῆς μιᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσεως σεσαρκωμένης, ἐκβάλλει τήν Νεστορίου διαίρεσιν. Τάς

δύο γάρ λέγει φωνάς ὁ φεύγων ἐπ' ἴσης τήν ἑκατέρου τούτων δυσσέβειαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕ'. ... ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΟΥ, ΤΟΥΤΕΣΤΙΝ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ...

ΙΕ΄. - Τοῦ αὐτοῦ, περί κοινοῦ καί ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καί ὑποστάσεως, πρός Κοσμᾶν τόν θεοφιλέστατον διάκονον Ἀλεξανδρείας.

Τῷ θεοφιλεστάτῳ κυρίῳ Κοσμᾷ διακόνῳ, Μάξιμος ταπεινός χαίρειν.

(≡15B_280≡> Ἐπείπερ πολύς ἡμῖν περί τῆς θείας σαρκώσεως κεκίνηται λόγος, αὐτῶν ἁψάμενος τῶν λεπτῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων, ἐξ ὧν λαβόμενος ἀφορμῆς τήν ἐμήν ἀπήτησας ταπείνωσιν, εἰπεῖν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τί τό κοινόν ἐστι καί καθόλου· καί τί τό μερικόν καί ἴδιον· ἵν᾽ ἐντεῦθεν ἡμῖν σαφής ὁ πᾶς τῆς ἑνώσεως γένηται λόγος· ἐμόν μέν οὐδέν ἐρῶ παντελῶς· ὅ δέ παρά τῶν Πατέρων ἐδιδάχθην, φημί, μηδέν παραμείβων τῆς αὐτῶν ἐπί τούτοις διδασκαλίας.

Κοινόν μέν οὖν ἐστι καί καθολικόν, ἤγουν γενικόν, κατά τούς Πατέρας, ἡ οὐσία καί ἡ φύσις· ταυτόν γάρ ἀλλήλαις ταύτας ὑπάρχειν φασίν. Ἴδιον δέ καί μερικόν, ἡ ὑπόστασις καί τό πρόσωπον· ταυτόν γάρ ἀλλήλοις κατ᾽ αὐτούς ταῦτα τυγχάνουσιν. Καί δηλοῖ Τερεντίῳ τάδε γράφων ὁ μέγας Βασίλειος, "Εἰ δέ δεῖ καί ἡμᾶς ἐν βραχεῖ τό ἡμῖν δοκοῦν εἰπεῖν, ἐκεῖνο ἐροῦμεν, ὅτι ὅν ἔχει λόγον τό κοινόν πρός τό ἴδιον, τοῦτον ἔχει ἡ οὐσία πρός τήν ὑπόστασιν. Ἕκαστος γάρ ἡμῶν καί τῷ κοινῷ τῆς οὐσίας λόγῳ τοῦ εἶναι μετέχει, καί τοῖς περί αὐτόν ἰδιώμασιν ὁ δεῖνά ἐστι καί ὁ δεῖνα." Καί πάλιν ὁ αὐτός πρός Ἀμφιλόχιον περί τῶν τοιούτων (≡15B_282≡> διεξιών, τάδε φησίν· "Οὐσία δέ καί ὑπόστασις ταύτην ἔχει τήν διαφοράν, ἥν ἔχει τό κοινόν πρός τό καθέκαστον. Οἷον, ὡς ἔχει τό ζῶον πρός τόν δεῖνα ἄνθρωπον." Καί μεθ᾽ ἕτερα· "Οἱ δέ ταὐτόν λέγοντες οὐσίαν καί ὑπόστασιν, ἀναγκάζονται πρόσωπα μόνον ὁμολογεῖν διάφορα." Καί πάλιν κανονικήν τινα διδάσκων ἐπέστελλεν ἑρμηνεύων τήν τοῦ ὁμοουσίου διάνοιαν· "Αὕτη δέ ἡ φωνή, καί τοῦ Σαβελλίου κακόν ἐπανορθοῦται. Ἀναιρεῖ γάρ τήν ταυτότητα τῆς ὑποστάσεως, καί εἰσάγει τελείαν τῶν προσώπων τήν ἔννοιαν· οὐ γάρ αὐτό τί ἐστιν ὁμοούσιον ἑαυτῷ, ἀλλ᾽ ἕτερον ἑτέρῳ. Ὥστε καλῶς ἔχει, καί εὐσεβῶς, τῶν τε ὑποστάσεων τήν ἰδιότητα διορίζουσα, καί τῆς φύσεως τό ἀπαράλλακτον παριστῶσα." Καί πάλιν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρός Νεοκαισαρεῖς διδάσκει φάσκων· "Καί γάρ εἰδέναι χρή, ὅτι ὥσπερ ὁ τό κοινόν τῆς οὐσίας μή ὁμολογῶν εἰς πολυθεΐαν ἐκπίπτει· οὕτως ὁ τά ἴδια τῶν ὑποστάσεων μή διδούς, εἰς τόν Ἰουδαϊσμόν ἀποφέρεται." Καί πάλιν ἐν οἷς Εὐστάθιον τόν Ἀρμένιον ὑπογράψαι πεποίηκε, διαῤῥήδην γράφων φαίνεται. "Προσήκει τοίνυν ἐναργῶς ὁμολογεῖν, ὅτι πιστεύουσι κατά τά ῥήματα τά ὑπό τῶν ἡμετέρων Πατέρων ἐκτεθέντα ἐν τῇ Νικαίᾳ, καί κατά τήν ὑγιῶς ὑπό τῶν ῥημάτων ἐμφερομένην διάνοιαν. Εἰσί γάρ τινες, οἵ καί ἐν ταύτῃ τῇ πίστει

δολοῦντες τόν λόγον τῆς ἀληθείας, καί πρός τό ἑαυτῶν βούλημα, τόν νοῦν τῶν ἐν αὐτῇ ῥημάτων ἕλκοντες. Ὅπου γε καί Μάρκελλος ἐτόλμησεν ἀσεβῶν εἰς τήν ὑπόστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ψιλόν αὐτόν ἐξηγούμενος λόγον, ἐκεῖθεν προφασίσασθαι τάς ἀρχάς εἰληφέναι, τοῦ ὁμοουσίου τήν διάνοιαν κακῶς ἐξηγούμενος. Καί τινες τῶν ἀπό τῆς δυσσεβείας τοῦ Λίβυος Σαβελλίου ὑπόστασιν καί οὐσίαν ταυτόν εἶναι ὑπολαμβάνοντες, ἐκεῖθεν ἕλκουσι τάς ἀφορμάς πρός τήν κατασκευήν τῆς ἑαυτῶν βλασφημίας, ἐκ τοῦ ἐγγεγράφθαι τῇ πίστει, Ἐάν δέ τις λέγῃ ἐξ ἑτέρας οὐσίας ἤ ὑποστάσεως τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τοῦτον (≡15Β_284≡> ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καί καθολική Ἐκκλησία. Οὐ γάρ ταυτόν εἶπον ἐκεῖνοι οὐσίαν καί ὑπόστασιν. Εἰ γάρ μίαν καί τήν αὐτήν ἐδήλουν [ἔννοιαν] αἱ φωναί, τίς χρεία ἦν ἑκατέρων; Ἀλλά δῆλον, ὡς τῶν μέν ἀρνουμένων τό ἐκ τῆς (=0548=) οὐσίας ἄλλων δέ λεγόντων ἐν ἄλλης τινός ὑποστάσεως· οὕτως ἀμφότερα ὡς ἀλλότρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος ἀπηγόρευσαν. Ἐπεί ὅπου γε τό ἑαυτῶν ἐδήλουν φρόνημα, εἶπον ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός εἶναι τόν Υἱόν, οὐκέτι προσθέντες τό, ἐκ τῆς ὑποστάσεως. Ὥστε ἐκεῖνο μέν κεῖται ἐπ᾽ ἀναιρέσει τοῦ πονηροῦ φρονήματος· τοῦτο δέ φανέρωσιν ἔχει τοῦ σωτηρίου δόγματος."

Συνῳδά δέ τούτῳ καί Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τῷ θεολογικῷ προτέρῳ λόγῳ τάδε φαίνεται φάσκων· "Μεσότητα δέ ὅτ᾽ ἄν εἴπω, τήν ἀλήθειαν λέγω· πρός ἥν βλέπειν, καλῶς ἔχει μόνον, καί τήν φαύλην συναίρεσιν παραιτουμένους , καί τήν ἀτοπωτέραν διαίρεσιν· ὡς μήτε εἰς μίαν ὑπόστασιν συναιρεθέντα τόν λόγον, δέει πολυθεΐας, ψιλά ἡμῖν καταλιπεῖν τά ὀνόματα, τόν αὐτόν Πατέρα καί Υἱόν καί ἅγιον Πνεῦμα ὑπολαμβάνουσι." Καί μετ᾽ ὀλίγα πάλιν· " Ἐπειδή χρή καί τόν ἕνα Θεόν τηρεῖν, καί τάς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖν· ἤγουν τρία πρόσωπα, καί ἑκάστην μετά τῆς ἰδιότητος. Τηροῖτο δ᾽ ἄν, ὡς ὁ ἐμός λόγος, εἷς μέν Θεόν, εἰς ἕν αἴτιον Υἱοῦ καί Πνεύματος ἀναφερομένων, οὐ συντιθεμένων, οὐδέ συναλειφομένων· αἱ δέ τρεῖς ὑποστάσεις, μηδεμιᾶς ἐπινοουμένης συναλοιφῆς ἤ ἀναλύσεως ἤ συγχύσεως· ἵνα μή τό πᾶν καταλυθῇ, δι᾽ ὧν τό ἕν σεμνύνεται πλέον, ἤ καλῶς ἔχει. Καί κατά τό ἕν καί ταὐτόν τῆς θεότητος, ἵνα οὕτως ὀνομάσω, κίνημά τε καί βούλημα, καί τήν τῆς οὐσίας ταυτότητα." Καί ἐν τῷ Συντακτηρίῳ λόγῳ πάλιν· "Πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καί Υἱόν, καί ἅγιον Πνεῦμα· ὁμοούσιά τε καί ὁμόδοξα, ἐν οἷς καί τό βάπτισμα τήν τελείωσιν ἔχει· οἶδας, ὁ μυηθείς, ἄρνησις ὅν (≡15Β_286≡> ἀθεΐας καί ὁμολογία θεότητος· καί οὕτω καταρτιζόμεθα, τό μέν ἕν τῇ οὐσίᾳ γνωρίζοντες, καί τῷ ἀμερίστῳ τῆς προσκυνήσεως· τά δέ τρία, ταῖς ὑποστάσεσιν, ἤγουν προσώποις." Καί μέντοι κἀν τῷ εἰς τά φῶτα λόγῳ ταῦτά φησιν ὁ αὐτός, "Θεοῦ δέ ὅτ᾽ ἄν εἴπω, ἑνί φωτί περιαστράφθητε, καί τρισί· τρισί μέν, κατά τάς ἰδιότητας, ἤγουν ὑποστάσεις, εἴ τινι φίλον καλεῖν, εἴτε πρόσωπα· οὐδέν γάρ περί τῶν ὀνομάτων ζυγομαχήσομεν, ἕως ἄν πρός τήν αὐτήν ἔννοιαν αἱ συλλαβαί φέρωσιν· ἑνί δέ, κατά τόν τῆς οὐσίας λόγον ἤγουν θεότητος." Τοσαύτην μέν οἱ θεηγόροι Πατέρες ἡμῶν Γρηγόριος καί Βασίλειος ὑπάρχουσαν τῶν θείων δογμάτων τήν συμφωνίαν

παρέστησαν, ταυτόν διαῤῥήδην εἰπόντες· τῇ μέν οὐσίᾳ τήν φύσιν, ὡς κοινόν καί καθόλου· τῇ δέ ὑποστάσει τό πρόσωπον, ὡς ἰδικόν τε καί μερικόν· (=0549=) μηδαμῶς συμφύραντες τῶν λεγομένων τήν ἔννοιαν, διά τῆς τούτων εἰς ἀλλήλας περιτροπῆς καί συγχύσεως. Ὑφ᾿ ἑνός γάρ καί τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἐνεργηθέντες, τήν ὀρθήν τῆς πίστεως τοῖς λαοῖς παραδεδώκασιν ὁμολογίαν. Τούτοις δέ συμφώνως εὑρήσεις, καί πάντας τούς κατά τήν χάριν τοῦ Πνεύματος πιστευθέντας τῆς Ἐκκλησίας τούς οἴακας, τόν ὀρθόν τῆς εὐσεβοῦς πίστεως πρεσβεύσαντας λόγον, καί μηδέν ταύτης τῆς ἐννοίας παντελῶς ἐκτραπέντας.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ, ΠΑΡΙΣΤΩΣΑ ΩΣ ΟΥΔΕΝ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ· ΕΤΕΡΩ ΤΑΥΤΟΝ ΕΣΤΙ ...

Κατασκευή φυσικωτέρα, παριστῶσα ὡς οὐδέν τῶν ὄντων· ἑτέρῳ ταὐτόν ἐστι κατ᾿ οὐσίαν καί ὑπόστασιν· ἀλλά τά μέν κατ᾿ οὐσίαν ταὐτά ταῖς ὑποστάσεσιν ἕτερα· τά δέ ταὐτά καθ᾿ ὑπόστασιν, πάντως κατ᾿ οὐσίαν ἕτερα.

Εἰ δέ ταὐτόν μέν οὐσία καί φύσις· ταὐτόν δέ πρόσωπον καί ὑπόστασις, δῆλον ὡς τά ἀλλήλοις ὁμοφυῆ καί ὁμούσια, πάντως ἀλλήλοις ἑτεροϋπόστατα. Κατ᾿ ἄμφω γάρ, φημί δή τήν φύσιν καί τήν ὑπόστασιν, οὐδέν ἐν τοῖς οὖσιν ἐστιν ἑτέρῳ ταὐτόν. Διότι τά (≡15B_**288**≡> κατά μίαν καί τήν αὐτήν ἀλλήλοις ἡνωμένα φύσιν, ἤγουν οὐσίαν, τουτέστι τά τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καί φύσεως κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἤγουν πρόσωπον, οὐκ ἄν ἑνωθείη ποτ᾿ ἄν· τουτέστιν ἕν πρόσωπον ἔχειν οὐ δυνήσεται καί μίαν ὑπόστασιν· καί τά κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἤγουν πρόσωπον ἡνωμένα, κατά μίαν καί τήν αὐτήν οὐσίαν, ἤγουν φύσιν οὐκ ἄν συναφθείη ποτ᾿ ἄν· τουτέστι μιᾶς καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καί φύσεως, οὐκ ἄν γενόμενα φανείη ποτ᾿ ἄν. Ἀλλά τά κατά μίαν καί τήν αὐτήν ἡνωμένα φύσιν, ἤγουν οὐσίαν· τουτέστι τά μιᾶς καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καί φύσεως, ἀλλήλων διακέκριται ταῖς ὑποστάσεσιν, ἤγουν προσώποις, ὡς ἐπ᾿ ἀγγέλων ἔχει καί ἀνθρώπων, καί πάντων τῶν ἐν εἴδει καί γένει θεωρουμένων κτισμάτων. Ἄγγελος γάρ ἀγγέλου, καί ἄνθρωπος ἀνθρώπου, καί βοῦς βοός, καί κύων κυνός διακέκριται κατά τήν ὑπόστασιν, ἀλλ᾿ οὐ κατά τήν φύσιν καί τήν οὐσίαν. Τολμήσει δέ τό μεῖζον ὁ λόγος εἰπεῖν, ὡς οὐδ᾿ ἐπ᾿ αὐτῆς τῆς πρώτης ἀνάρχου τε καί ποιητικῆς τῶν ὄντων αἰτίας θεωροῦμεν ταὐτόν ἀλλήλαις τήν φύσιν καί τήν ὑπόστασιν· εἴπερ μίαν οὐσίαν καί φύσιν θεότητος οἴδαμεν, ἐν τρισίν ὑπάρχουσαν ὑποστάσεσι διαφερούσαις ἀλλήλων ταῖς ἰδιότησι· καί τρεῖς ὑποστάσεις ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ τε καί φύσει τῆς θεότητος. Μονάς γάρ ἐν Τριάδι, καί ἐν μονάδι Τριάς, ἐστίν ἡμῖν προσκυνούμενον· Πατήρ, καί Υἱός, καί Πνεῦμα ἅγιον, εἷς Θεός· οὔτε τοῦ Υἱοῦ ὄντος Πατρός, ἀλλ᾿ ὅπερ ὁ Πατήρ· οὔτε τοῦ Πνεύματος ὄντος Υἱοῦ, ἀλλ᾿ ὅπερ ὁ Υἱός· πάντα γάρ ὅσα ὁ Πατήρ, πλήν ἀγεννησίας, ἐστίν ὁ Υἱός (γεννητός γάρ), καί πάντα ὅσα ὁ Υἱός, πλήν τῆς γεννήσεως, ἐστί τό Πνεῦμα ἅγιον (ἐκπορευτόν γάρ). Τῆς ἀγεννησίας καί τῆς γεννήσεως καί τῆς (=0552=) ἐκπορεύσεως, οὐ τεμνουσῶν εἰς τρεῖς ἀνίσους ἤ ἴσας οὐσίας τε καί φύσεις τήν μίαν φύσιν καί δύναμιν τῆς ἀφράστου θεότητος· ἀλλά τά ἐν οἷς, ἤ ἅπερ

ἡ μία θεότης ἐστίν, ἤγουν οὐσία καί φύσις, χαρακτηριζουσῶν πρόσωπα· τουτέστιν, ὑποστάσεις· καί τά κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν, ἤγουν πρόσωπον ἡνωμένα, (≡15Β_290≡> τουτέστι μιᾶς ὑποστάσεως ὄντα, καί ἑνός συμπληρωτικά προσώπου, τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως διαφέρουσιν· ὡς ἐπί ψυχῆς ἀνθρωπίνης ἔχει καί σώματος, καί τῶν ὅσα καθ᾽ ὑπόστασιν ἐσχήκασι τήν πρός ἄλληλα σύνοδον. Οὐ γάρ ἀλλήλοις ὁμοούσια ταῦτα τυγχάνουσιν.

Τά τοίνυν κατά μίαν καί τήν αὐτήν οὐσίαν, ἤγουν φύσιν ἡνωμένα, τουτέστι μιᾶς καί τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καί φύσεως, ὁμοούσια μέν ἀλλήλοις πάντως εἰσί, καί ἑτεροϋπόστατα· ὁμοούσια μέν, τῷ λόγῳ τῆς ἀπαραλλάκτως αὐτοῖς ἐν ταυτότητι φυσικῇ ἐνθεωρουμένης οὐσιώδους κοινότητος· καθ᾽ ὅν οὐκ ἔστιν ἄλλος ἄλλου μᾶλλον τοῦθ᾽ ὅπερ ἐστί τε καί λέγεται· πάντες δέ τόν ἕνα καί τόν αὐτόν ἐπιδέχονται τῆς οὐσίας ὅρον τε καί λόγον. Ἑτεροϋπόστατα δέ, τῷ λόγῳ τῆς αὐτά διακρινούσης προσωπικῆς ἑτερότητος, καθ᾽ ὅν ἄλλος ἄλλου διακέκριται, μή συμβαίνοντες ἀλλήλοις τοῖς καθ᾽ ὑπόστασιν χαρακτηριστικοῖς ἰδιώμασιν· ἀλλ᾽ ἕκαστος τῷ κατ᾽ αὐτόν ἀθροισμῷ τῶν ἰδιωμάτων ἰδικώτατον τῆς οἰκείας καθ᾽ ὑπόστασιν ἐπιφέρεται λόγον· καθ᾽ ὅν τήν πρός τά ὁμοφυῆ καί ὁμοούσια κοινωνίαν οὐκ ἐπιδέχεται. Τά δέ κατά μίαν καί τήν αὐτήν ὑπόστασιν ἤγουν πρόσωπον ἡνωμένα, τουτέστι, τά μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ὄντα συμπληρωτικά καθ᾽ ἕνωσιν ὑποστάσεως, ὁμοϋπόστατα μέν ἀλλήλοις εἰσί καί ἑτεροούσια. Ὁμοϋπόστατα μέν, τῷ λόγῳ τῆς καθ᾽ ἕνωσιν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένης προσωπικῆς ἀδιαιρέτου μονάδος· καθ᾽ ὅν τά διαιροῦντα θάτερον τῆς κατ᾽ οὐσίαν οἰκείας καινότητος ἰδιώματα, κατά τήν ἅμα τῷ εἶναι πρός ἄλληλα σύνοδον, ποιεῖται χαρακτηριστικά τῆς ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένης μίας ὑποστάσεως· καθ᾽ ἥν ἡ πρός ἄλληλα θεωρεῖται ταυτότης, τήν οἱανοῦν μή δεχομένη διαφοράν· ὡς ἐπί ψυχῆς ἀνθρωπίνης ἔχει καί σώματος. Τά γάρ ἀφορίζοντα τό τινος σῶμα τῶν λοιπῶν σωμάτων, καί τήν τοῦ τινος ψυχήν τῶν λοιπῶν ψυχῶν ἰδιώματα, συνδραμόντα καθ᾽ ἕνωσιν, χαρακτηρίζει μέν κατά ταὐτόν ἅμα καί ἀφορίζει τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τήν ἐξ αὐτῶν συμπληρωθεῖσαν ὑπόστασιν, Πέτρου φέρε εἰπεῖν ἤ Παύλου· ἀλλ᾽ οὐ τήν Πέτρου ἤ (≡15Β_292≡> Παύλου ψυχήν ἀπό τοῦ οἰκείου σώματος. Ἄμφω γάρ ἀλλήλοις ταὐτόν ψυχή τε καί σῶμα, τῷ λόγῳ τῆς καθ᾽ ἕνωσιν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένης μιᾶς ὑποστάσεως· ὅτι μή καθ᾽ αὐτά τούτων ἑκάτερον ὑπέστη θατέρων κεχωρισμένον, πρό τῆς ἐξ αὐτῶν εἰς γένεσιν εἴδους συνθέσεως. Ἅμα γάρ γένεσις, ἅμα σύνθεσις, ἅμα καί ἡ κατά σύνθεσιν ἐξ αὐτῶν τοῦ εἴδους συμπλήρωσις. Ἑτεροουσία δέ, τῷ λόγῳ τῆς πρός ἄλληλα φυσικῆς ἑτερότητος· καθ᾽ ὅν οὐδαμῶς ἐπιδέχονται (=0553=) κατ᾽ οὐσίαν τούς ἀλλήλων ὅρους τε καί λόγους· ἀλλ᾽ ἕτερον καί ἕτερον ἀποδίδωσι θάτερον τῆς οἰκείας οὐσίας πρός τόν θατέρου λόγον ἀσύμπτωτον· καθ᾽ ὅν τήν ψυχῆς καί σώματος οὐσιώδη σώζοντες διαφοράν, οὐ συγχέομεν τήν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένην ὑπόστασιν, τῇ πρός θάτερον θατέρου περιτροπῇ τε καί μεταβολῇ τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ἤγουν φύσεων, τόν ἀφανισμόν δεχομένην.

Εἰ δέ κατά τήν ἅμα πρός εἶδους γένεσιν ψυχῆς τε καί σώματος σύνοδον, ὁ τίς ἀποτελεῖσθαι πέφυκεν ἄνθρωπος· τῷ μέν λόγῳ τῆς τῶν οἰκείων μερῶν φυσικῆς κοινότητος, πρός ἄλλους ἀνθρώπους σώζων τό ὁμοούσιον· τῷ δέ λόγῳ τῆς τῶν αὐτῶν ἰδιότητος, πρός τούς ἄλλους φυλάττων ἀνθρώπους τό ἑτεροϋπόστατον· ἑνούμενος μέν τῇ κατά φύσιν κοινότητι τῶν οἰκείων μερῶν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, πρός οὕς μίαν καί τήν αὐτήν κατ᾽ εἶδος ἐπιφέρεται φύσιν· διαιρούμενος δέ τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν τῶν μερῶν ἰδιότητι τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πρός οὕς ἕτερόν τε κατά τήν ὑπόστασιν καί διάφορον, ἐπιφέρεται πρόσωπον· ᾧ διακρίνεται λόγῳ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τήν ἑνότητα τῆς οἰκείας προσωπικῆς ἀδιαιρέτου μονάδος φυλάττων παντελῶς ἀδιάφορον· καί ᾧ τοῖς ἄλλοις ἑνοῦσθαι λόγῳ πέφυκεν ἀνθρώποις, τήν διαφοράν τῆς τῶν οἰκείων μερῶν οὐσιώδους ἑτερότητος σώζων ἀσύγχυτον· σαφής ἐντεῦθεν ἡμῖν, καί μηδέν ἔχων γριφῶδες ὁ περί τῆς σαρκώσεως, ἤγουν ἐνθρωπήσεως τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας καί ὁμοουσίου καί προσκυνητῆς Τριάδος Θεοῦ Λόγου καθέστηκε λόγος.

ΟΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΑΙΣ ΜΕΝ ΚΑΤ᾽ ΟΥΣΙΑΝ ΤΩΝ ΟΙΚΕΙΩΝ ΜΕΡΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΚΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣΙΝ ...

Ὅτι ὁ Χριστός ταῖς μέν κατ᾽ οὐσίαν τῶν οἰκείων μερῶν πρός τά ἄκρα κοινότησιν ἑνούμενος, τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν σωζομένην εἶχε διαφοράν· ταῖς δέ τῶν μερῶν ἰδιότησι, τό καθ᾽ ὑπόστασιν διεδείκνυ ταυτόν ὡς ὅλου, κοινόν ἀμφοτέρων.

(≡15B_294≡> Διδάσκων διαῤῥήδην ἡμᾶς, ὅτιπερ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος τέλειος ὑπάρχων κατά τήν φύσιν καί τήν οὐσίαν, καθ᾽ ἥν ταυτόν ἐστι τῷ Πατρί καί τῷ Πνεύματι καί ὁμοούσιος, κατά τε τό πρόσωπον καί τήν ὑπόστασιν, καθ᾽ ἥν ἕτερος πρός τόν Πατέρα καί τό Πνεῦμα καθέστηκε, τήν προσωπικήν ἀσύγχυτον σώζων διαφοράν, σαρκωθείς ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καί τῆς ἁγίας Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, τελείως ἐνηνθρώπησεν· τουτέστι, τέλειος γέγονεν ἄνθρωπος, κατά πρόσληψιν δηλονότι σαρκός, ψυχήν ἐχούσης νοεράν τε καί λογικήν, ἐν αὐτῷ τήν τε φύσιν λαβούσης καί τήν ὑπόστασιν· τουτέστι, τό εἶναί τε καί τό ὑφεστᾶναι, κατ᾽ αὐτήν ἅμα τοῦ Λόγου τήν σύλληψιν· ἐπείπερ αὐτός ὁ Λόγος ἀντί σπορᾶς· μᾶλλον δέ σπορά τῆς οἰκείας θέλων εὑρέθη σαρκώσεως, καί γέγονε κατά τήν ὑπόστασιν σύνθετος, (=0556=) ὁ κατά τήν φύσιν ἁπλοῦς καί ἀσύνθετος· εἷς καί αὐτός ἐν τῇ μονιμότητι τῶν ἐξ ὧν συνέστη μερῶν διαμένων ἄτρεπτος, ἀδιαίρετός τε καί ἀσύγχυτος· ἵνα ᾖ καθ᾽ ὑπόστασιν μεσίτης τοῖς ἐξ ὧν συνετέθη μέρεσι· τήν τῶν ἄκρων ἐν ἑαυτῷ συνάπτων διάστασιν· ποιῶν εἰρήνη, καί ἀποκαταλλάσσων τῷ Θεῷ καί Πατρί διά τοῦ Πνεύματος τήν φύσιν τήν ἀνθρωπίνην· ὡς Θεός ἀληθῶς κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχων, καί ἄνθρωπος ἀληθῶς φύσει κατ᾽ οἰκονομίαν γενόμενος· μήτε τῇ κατά φύσιν διαφορᾷ τῶν οἰκείων μερῶν διαιρούμενος, μήτε τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνότητι τῶν αὐτῶν συγχεόμενος· ἀλλά τῷ μέν λόγῳ τῆς κατ᾽ οὐσίαν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν κοινότητος, Πατρί τε καί Μητρί κατά φύσιν ἑνούμενος, τήν πρός ἄλληλα τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν

διεδείκνυτο σώζων διαφοράν· τῷ δέ λόγῳ τῆς καθ᾿ ὑπόστασιν τῶν οἰκείων μερῶν (≡15Β_296≡> ἰδιότητος, τῶν ἄκρων Πατρός τέ φημι καί Μητρός διακρινόμενος, τό μοναδικόν τῆς οἰκείας ὑποστάσεως ἔχων διεφαίνετο παντελῶς ἀδιάφορον, ἐν τῇ πρός ἄλληλα κατ᾿ ἄκρον προσωπικῇ ταυτότητι τῶν οἰκείων μερῶν διαπαντός ἑνιζόμενον. Ἡ γάρ κατ᾿ οὐσίαν θατέρου τῶν μερῶν πρός τά ἄκρα κοινότης, ἐν τῇ ἑνότητι τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, ἀσύγχυτον τό διάφορον τῆς θατέρου διασώζουσα φύσεως, μίαν ἀμφοτέρων ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῖς εὐσεβέσιν οὐκ ἐδίδου γνωρίζεσθαι φύσιν, ἵνα μή γένηται παντελῶς κατ᾿ οὐσίαν τῶν μερῶν ἀπογένεσις, ἡ κατά σύνθεσιν τῆς ἐξ αὐτῶν τοῦ ὅλου μιᾶς φύσεως γένεσις, οὐκ ἔχουσα πῶς τήν φυσικήν πρός τά μέρη τῶν ἄκρων φυλάξει συγγένειαν, μή σώζουσα τήν κατ᾿ οὐσίαν πρός ἄλληλα τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν· ἀλλ᾿ ὑπόστασιν μίαν παρεῖχεν ὁρᾷν ἐκ τῆς ἑνώσεως σύνθετον, τῇ κατά φύσιν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ὑπάρξει συντηρουμένην. Ἡ δέ καθ᾿ ὑπόστασιν θατέρου τῶν ὡς εἰς ὅλου τινός τοῦ Χριστοῦ σύνθεσιν μερῶν ἰδιότης, τῷ κατ' οὐσίαν κοινῷ συνεπινοουμένη, γνώρισμα κοινόν ἀπετέλεσε τῶν μερῶν, τό χαρακτηρίζον τήν ἐξ αὐτῶν συμπληρωθεῖσαν μίαν ὑπόστασιν. Κοινήν γάρ σαρκός καί θεότητος κατά τήν ἄῤῥητον ἕνωσιν γεγενῆσθαί φαμεν, τήν ἐξ αὐτῶν συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικήν, ἤγουν ἀληθῆ τε καί πραγματικήν, συμπληρωθεῖσαν τοῦ Χριστοῦ μίαν ὑπόστασιν. Φημί δέ κοινήν, ὡς μίαν καί τήν αὐτήν τῶν μερῶν ἰδικωτάτην ἐκ τῆς ἑνώσεως ἀποφανθεῖσαν ὑπόστασιν· μᾶλλον δέ μίαν τοῦ Λόγου καί τήν αὐτήν ὑπάρχουσαν νῦν τε καί πρότερον· ἀλλά πρότερον μέν ἀναιτίως, ἁπλῆν τε καί ἀσύνθετον· ὕστερον δέ δι᾿ αἰτίαν προσλήψει σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης ἀτρέπτως γενομένην κατ᾿ ἀλήθειαν σύνθετον· καθ᾿ ἥν τῶν ἄκρων, Πατρός τέ φημι καί Μητρός ἀφοριζόμενος, πρός ἑαυτόν ἥνωται, καθοτιοῦν οὐκ ἔχων διαφοράν· ἵνα μή γένηται παντελής τῆς καθ᾿ ὑπόστασιν τῶν μερῶν ταυτότητος ἀπογένεσις, ἡ τῆς κατ᾿ αὐτήν τῶν μερῶν διαφορᾶς γένεσις, εἰς δυάδα προσωπικήν διαλύουσα τήν καθ᾿ ὑπόστασιν ἕνωσιν· οὐκ ἔχουσα πῶς δεῖξαι τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν προσωπικήν ταυτότητα (≡15Β_298≡> σωζομένην, τῇ καθ᾿ ὑπόστασιν διαφορᾷ πρός δυάδα προσώπων μεριζομένην.

ΟΤΙ ΤΑ ΜΕΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ ΚΟΙΝΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ, ΤΟ ΟΛΟΝ ΗΓΟΥΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΗΦΟΡΙΖΕ ...

Ὅτι τά μέν καθ᾿ ὑπόστασιν κοινά τῶν μερῶν, τό ὅλον ἤγουν τόν Χριστόν ἠφόριζε τῶν ἄκρων· τά δέ κατ᾿ οὐσίαν πρός τά ἄκρα κοινά τῶν μερῶν, ὡς ὅλον συνῆπτε τοῖς ἄκροις οὐσιωδῶς τόν Χριστόν.

Οὐ γάρ οἷς ἠφορίζετο τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἰδιώμασιν ἡ σάρξ, τούτοις διετήρει τήν πρός τόν Λόγον διαφοράν· οὔτ᾿ ἄν πάλιν, οἷς τοῦ Λόγου διέφερεν ἰδιώμασι, τούτοις καί ἡμῶν ἠφορίζετο. Ἀλλ᾿ οἷς πρός ἡμᾶς ἠφορίζετο, τούτοις τήν καθ᾿ ὑπόστασιν πρός τόν λόγον διέσωζεν ἕνωσιν, ἤγουν ταυτότητα· καί οἷς ἡμῖν ἥνωτο φυσικῶς, τούτοις δηλαδή τήν πρός τόν Λόγον σωζομένην εἶχεν οὐσιώδη διαφοράν. Ὥσπερ καί ὁ Λόγος, οἷς

ἠφορίζετο τοῦ κοινοῦ τῆς θεότητος ἰδιώμασιν ὡς Υἱός καί Λόγος, τούτοις πρός τήν σάρκα τήν καθ' ὑπόστασιν διέσωζεν ἕνωσιν, ἤγουν ταυτότητα· καί οἷς ὡς Θεός τήν πρός τήν σάρκα φυσικήν ἐτήρει διαφοράν, τούτοις Πατρί τε καί Πνεύματι κατ' οὐσίαν ἑνούμενος ἐπήλλαττε τήν τε πρός ἑαυτόν καί τά ἄκρα διαφοράν καί ταυτότητα·[1] κοινότησι μέν τῶν μερῶν κατά φύσιν τοῖς ἄκροις ἑνούμενος, ἰδιότησι δέ τῶν αὐτῶν δηλαδή μερῶν, καθ᾽ ὑπόστασιν τῶν ἄκρων διακρινόμενος· ἐν μέν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ταυτότητι τῶν οἰκείων μερῶν, πρός ἑαυτόν δεικνύς σωζομένην τήν τῶν ἄκρων διαφοράν· ἐν δέ τῇ τῶν μερῶν κατ᾽ οὐσίαν ἑτερότητι, τήν πρός τά μέρη τῶν ἄκρων ταυτότητα φυσικήν ἐπιφερόμενος. Εἰ δέ ταῖς μέν κοινότησι τῶν μερῶν ἥνωτο τοῖς ἄκροις, ταῖς δέ τῶν[2] μερῶν ἰδιότησιν ἠφορίζετο τῶν ἄκρων· δῆλον ὡς οἷς ἥνωτο τοῖς ἄκροις, τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν φυσικήν εἶχε σωζομένην διαφοράν. Οἷς δέ διεκρίνετο τῶν ἄκρων, τήν καθ᾽ ὑπόστασιν τῶν μερῶν εἶχε ταυτότητα διαφαινομένην.

Οὐκοῦν ἑκατέρου τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ὁ Χριστός εἶχε, τό τε κοινόν καί τό ἰδικόν· τό μέν κοινόν, ἐν τῷ λόγῳ τῆς κατ᾽ οὐσίαν πρός τά ἑαυτοῦ μέρη τῶν ἄκρων ταυτότητος καθ᾽ (≡15B_300≡> ὅν τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν καί μετά τήν ἕνωσιν σωζομένην εἶχε διαφοράν· τό δέ ἴδιον, ἐν τῷ λόγῳ τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν ταυτότητος τῶν μερῶν, καθ᾽ ὅν ἠφορίζετο τῶν ἄκρων, ἀσύγχυτον τήν πρός αὐτά σώζων διάκρισιν. Ἡ γάρ ἀληθής καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις, ἑκατέρου τῶν εἰς ὅλου τινός σύνθεσιν ἀλλήλοις συνερχομένων μερῶν, κατά τήν ἅμα πρός ὅλου τινός γένεσιν σύνοδον, τό ἀφορίζον ἑκάτερον τῆς κατ᾽ οὐσίαν κοινότητος ἰδίωμα, τῷ κοινῷ συμπαραλαβοῦσα, δείκνυσιν ἐνυπόστατον, ἀλλ' οὐχ ὑπόστασιν· ὅτι μή καθ᾽ αὐτό διωρισμένως ὑπέστη· τῶν ὁμογενῶν, ἤ τοῦ καθ᾽ ἕνωσιν αὐτῷ πρός ὅλου τινός γένεσιν συνυφεστῶτος ἀφοριζόμενον· ὅπερ ἴδιόν ἐστιν ὑποστάσεως. Τό γάρ καθ᾽ αὐτό διωρισμένως συνεστώς ἐστιν ὑπόστασις· [3] εἴπερ ὑπόστασιν εἶναί φασιν, οὐσίαν μετά ἰδιωμάτων, ἀριθμῷ τῶν ὁμογενῶν διαφέρουσαν· [4] ἐνυπόστατον δέ, τό καθ᾽ αὐτό μέν (=0560=) οὐδαμῶς ὑφιστάμενον, ἐν ἄλλοις δέ θεωρούμενον, ὡς εἶδος ἐν τοῖς ὑπ' αὐτό ἀτόμοις· ἤ τό σύν ἄλλῳ διαφόρῳ κατά τήν οὐσίαν εἰς ὅλου τινός γένεσιν συντιθέμενον· ὅπερ καθ᾽ ὅσον μέν διαφέρει τοῖς ἀφορίζουσιν αὐτό τῶν κατ᾽ οὐσίαν ὁμογενῶν ἰδιώμασι, τοσοῦτον τῷ συγκειμένῳ καθ᾽ ὑπόστασιν, ἑνίζεται ταυτιζόμενον. Οὐ γάρ οἷς ἀφορίζεται τῶν ὁμογενῶν ἰδιώμασι, τούτοις διακρίνεται καί τοῦ συγκειμένου καθ᾽ ἕνωσιν καί συνυφεστῶτος· ἀλλ᾽ οἷς διενήνοχε τῶν ὁμοουσίων ἀφοριστικοῖς ἰδιώμασι, τούτοις πρός τό συγκείμενον τήν καθ᾽ ἕνωσιν φυλάττει ταυτότητα τῆς ὑποστάσεως, ἐν τῷ πάντη μοναδικῷ τοῦ προσώπου συντηρουμένην· ὅπερ ἐπί τῆς θείας οἰκονομίας ἤγουν σαρκώσεως ὁ ἀληθής πρεσβεύει λόγος. Οἷς γάρ ἡμῶν ἀφοριζομένη διέφερεν ἡ σάρξ ἰδιώμασι, τούτοις τήν πρός τόν Λόγον καθ᾽ ὑπόστασιν εἶχε ταυτότητα· καί οἷς ὁ Λόγος Πατρός τε καί Πνεύματος διέφερεν ἰδιώμασιν, ὡς Υἱός ἀφοριζόμενος, τούτοις τό καθ᾽ ὑπόστασιν πρός

τήν σάρκα, μοναδικόν διετήρει σωζόμενον, μηδενί λόγῳ παντελῶς διαιρούμενον.

Οὐκοῦν οὐχ ὑπόστασις ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου καθέστηκε σάρξ. (≡15B_302≡> Οὐδέποτε γάρ, οὐδόσον ἐπινοίας ψιλῆς πέφυκε τάχος χωρεῖν, καθ᾽ ἑαυτήν τό παράπαν ὑπέστη τοῖς ἀφορίζουσιν αὐτήν ἰδιώμασι διωρισμένη τῶν ὁμογενῶν, ἤ πρός τόν συγκείμενον καθ᾽ ὑπόστασιν Λόγον, τοῦ κοινοῦ τό ἴδιον ἔχουσα κεχωρισμένον· ἀλλ᾽ ἐνυπόστατος ὡς ἐν αὐτῷ καί δι᾽ αὐτόν λαβοῦσα τοῦ εἶναι τήν γένεσιν· καί αὐτοῦ γενομένη καθ᾽ ἕνωσιν σάρξ, καί πρός αὐτόν καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνιζομένη, τῷ λόγῳ τῆς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἀφοριζούσης αὐτήν ἰδιότητος. Καί σαφέστερον εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ Λόγου καθ᾽ ὑπόστασιν ποιουμένη τό ἴδιον· ὥς που καί τό κατ᾽ οὐσίαν κοινόν, οὗ καί σάρξ ἀληθῶς καθ᾽ ἕνωσιν γέγονεν.

ΟΤΙ ΘΕΟΣ ΥΠΑΡΧΩΝ ΤΕΛΕΙΟΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΕΛΕΙΟΣ Ο ΑΥΤΟΣ ...

Ὅτι Θεός ὑπάρχων τέλειος ὁ Χριστός, καί ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός, τῶν ἅπερ ἦν, εἶχε τό κοινόν καί τό ἴδιον, οἷς πρός ἑαυτόν ἐποιεῖτο τήν τῶν ἄκρων ἕνωσιν καί διάκρισιν· τῇ μέν πρός ἑαυτόν ἑνώσει τῶν ἄκρων, ἐν ἑαυτῷ σωζομένας τάς ἐξ ὧν συνετέθη δύο φύσεις πιστούμενος· τῇ δέ πρός ἑαυτόν διακρίσει τῶν ἄκρων, τό μοναδικόν τῆς οἰκείας παριστάς ὑποστάσεως.

Εἰ γάρ φύσει Θεός ὤν ὁ Λόγος προσλήψει σαρκός νοερῶς ἐψυχωμένης δίχα τροπῆς γέγονεν ἄνθρωπος, δῆλον ὡς ἐξ ἀμφοῖν εἷς, καί δι᾽ ἑνός ἑαυτόν κατ᾽ ἀλήθειαν ἄμφω πιστούμενος, ἀμφοτέρων εἶχεν ὁ αὐτός τό τε κοινόν, καί τό ἴδιον· οἷς τήν πρός τά ἄκρα ἐποιεῖτο ἕνωσιν καί διάκρισιν· τῇ μέν πρός ἄλληλα φυσικῇ διαφορᾷ τῶν οἰκείων μερῶν, κατ᾽ οὐσίαν τοῖς ἄκροις ἑνούμενος· τῇ δέ τῶν αὐτῶν, δηλονότι μερῶν, ταυτότητι, καθ᾽ ὑπόστασιν, τῶν ἄκρων διακρινόμενος. Εἰ δέ διαφοράν εἶχεν ὁ αὐτός καί ταυτότητα, δῆλον ὡς ἕν καί δύο ἦν ὁ αὐτός. Ἕν μέν, τῷ λόγῳ τῆς οἰκείας κατά τήν ὑπόστασιν ἀδιαιρέτου (=0561=) μονάδος· δύο δέ, τῷ λόγῳ τῆς κατ᾽ οὐσίαν πρός ἄλληλα τῶν οἰκείων μερῶν καί μετά τήν ἕνωσιν ἑτερότητος[5]. Διαφορά γάρ ἐστιν, λόγος (≡15B_304≡> καθ᾽ ὅν ἡ πρός ἄλληλα τῶν σημαινομένων ἑτερότης σώζεσθαι πέφυκεν, καί τοῦ πῶς εἶναι δηλωτικός.[6] Ταυτότης δέ ἐστιν, ἀπαραλλαξία καθ᾽ ἥν ὁ τοῦ σημαινομένου λόγος τό πάντη κέκτηται μοναδικόν, μηδενί τρόπῳ διαφορᾶς γνωριζόμενον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΔΙΑΛΗΨΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ, ΔΙ' ΗΣ ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ ΤΟ ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ ...

Περί διαφορᾶς διάληψις σύντομος, δι᾽ ἧς δείκνυται τό κατ᾽ οὐσίαν ποσόν τῶν ἡνωμένων σωζόμενον.

Εἰ τοίνυν σώζεται μετά τήν ἕνωσιν ἐν Χριστῷ τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ἡ πρός ἄλληλα κατά τήν οὐσίαν διαφορά, σαφής ὑπάρχει τοῖς εὐσεβοῦσιν ἀπόδειξις, ὡς τό κατ᾽ οὐσίαν ποσόν μεμένηκε τῶν ἡνωμένων ἀμείωτον μετά τήν ἕνωσιν, τόν ἑκατέρου μέρους πρός θάτερον ἐν τῷ κατά σύνθεσιν ἐξ αὐτῶν ὅλῳ διασῶζον τῆς οὐσίας ὅρον τε καί λόγον ἀσύμπτωτον. Εἰ δέ καί ἡ τοῦ ὅλου πρός τά οἰκεῖα μέρη, μᾶλλον δέ φάναι σαφέστερον, ἡ πρός ἄλληλα

τῶν μερῶν κατά τήν ἐξ αὐτῶν ὅλου σύνθεσιν ὑποστατική διασώζεται ταυτότης· δῆλον ὡς οὐδενί τρόπῳ τά μέρη κατά τήν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένην μίαν ὑπόστασιν, πρός ἄλληλα παντελῶς διαφέρουσι. Καί λοιπόν οὐδείς ἐστι λόγος δεῖξαι δυνάμενος, ἤ τό κατ᾽ οὐσίαν διάφορον συγχεόμενον, ἤ τό καθ᾽ ὑπόστασιν μοναδικόν διαιρούμενον.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ ΤΕ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ...

Κατασκευή πλατυτέρα τε καί φυσικωτέρα περί διαφορᾶς καί ποσότητος, καί τοῦ δηλοῦντος αὐτάς ἀριθμοῦ.

Οὐκοῦν εἴπερ διαφοράν ἐπί Χριστοῦ μετά τήν ἕνωσιν λέγομεν, πάσῃ δέ πάντως ἐξ ἀνάγκης διαφορᾷ συνεισάγεσθαι πέφυκε ποσόν, οὗ δηλωτικόν τόν ἀριθμόν εἶναι γνωρίζομεν, εἰκότως πρός δήλωσιν μόνην τῆς τῶν διαφερόντων διαφορᾶς μετά τήν ἕνωσιν τόν ἀριθμόν παραλαμβάνοντες, οὐ διαιροῦμεν τῷ ἀριθμῷ τά σημαινόμενα παντελῶς, ἀλλά δηλοῦμεν σωζομένην (≡15Β_306≡> τῶν ἡνωμένων τήν ὕπαρξιν· ὅτι καί μόνου ποσοῦ δηλωτικός πᾶς εἶναι πέφυκεν ἀριθμός, ἀλλ᾽ οὐ διαιρετικός. Τό γάρ μή ποιοῦν ἤ πάσχον, πῶς ἄν εἴη τῆς οἱανοῦν σχέσεως κύριον; ἐπειδή μόνης οὐσίας ἐστί τό μέν ποιεῖν· ὥσπερ καί τό πάσχειν συμβεβηκότος ἤγουν ποιότητος· ἀφ᾽ ὧν εἶναι, καί ἐξ ὧν τάς σχέσεις, οἱ τῶν τοιούτων γυμνασταί λόγων προϊέναι φασίν. Μᾶλλον δέ σκοποῦσιν ἡμῖν ἀκριβέστερον, οὐδέ τούτων, οὐσίας τέ φημι καί συμβεβηκότος, καθεστήκασιν ἔργον αἱ σχέσεις, ἀλλά τῆς πάντων ποιητικῆς αἰτίας τε καί δυνάμεως, καί λόγον ἐνθεμένης ἑκάστῳ τῶν γεγονότων τοῦ εἶναι συστατικόν, καί τῆς πρός ἄλληλα φυσικῆς παραστατικόν οἰκειώσεώς τε καί ἀλλοτριώσεως. Εἰ δέ κυρίως αἱ σχέσεις οὐκ ἔχουσιν αἰτίαν ποιητικήν ἑαυτῶν τήν οὐσίαν, σχολῇ γ᾽ ἄν τόν ἀριθμόν· ὅς καθό μέν οὐκ ἔστιν οὐσία, ποιεῖν οὐ δύναται παντελῶς· καθό δέ συμβεβηκός, ἤγουν ποιότης οὐκ ἔστιν, πάσχειν οὐ πέφηκεν. Εἰ δέ μήτε ποιεῖν, μήτε πάσχειν ὁ ἀριθμός πέφυκεν, ἄρα σημεῖόν ἐστι ποσοῦ δηλωτικόν, τῆς ἐν τῷ δηλουμένῳ ποσῷ σχέσεως οὐδεμίαν ποιούμενος (=0564=) ἔμφασιν· ὅτι μή γένος ἐστίν, ἄλλων κατηγορεῖσθαι δυνάμενος· ἀλλά σημεῖον, ὡς ἔφην, τοῦ κατ᾽ ἄλλων κατηγορικῶς φερομένου γένους ἐμφατικόν.

Εἰ δέ μή τό τε ποιεῖν, μήτε πάσχειν ὁ ἀριθμός ἔχει, δῆλόν ἐστιν, ὅτι καθό μέν οὐ ποιεῖ, σχέσεως τῆς οἱασοῦν οὐκ ἔστι δηλωτικός, τουτέστιν ἑνώσεως ἤ διαιρέσεως· ἑτέρου γάρ, ὡς ἔφην, λόγου τοῦτο καθέστηκε· καθό δέ πάσχειν οὐ πέφυκεν, οὐ διαιρεῖται. Καθ᾽ ἑαυτόν γάρ ἀδιαίρετός ἐστι πᾶς ἀριθμός, τήν κατ᾽ ἀλλοίωσιν οὐκ ἐπιδεχόμενος κίνησιν, ὅπερ ἴδιον ὑπάρχει ποιότητος· οὔτε συστολήν καί διαστολήν, ὅπερ ἴδιον οὐσίας καθέστηκεν· οὔτε μήν αὔξησιν καί μείωσιν, ὅπερ ἴδιόν ἐστι ποσότητος. Εἰ δέ ποσότητος, ἀλλ᾽ οὐ σχέσεως· μόνης γάρ τῆς ἁπλῶς, ἀλλ᾽ οὐ τῆς πῶς λεγομένης ποσότητος, ὁ ἀριθμός ὑπάρχει σημαντικός· δῆλον ὡς οὔτε διαίρεσιν, οὔτε μήν ἕνωσν ὁ ἀριθμός (≡15Β_308≡> ποιεῖν πέφυκεν, ἀλλά μόνην ποσότητος δήλωσιν, ὡς δ᾽ ἄν ταύτην ὑπάρχουσαν ἐννοήσωμεν. Οὐσίας γάρ, ὡς ἔφην, ἐστί τό

ποιεῖν, καί συμβεβηκότος ἤγουν ποιότητος τό πάσχειν· ὧν οὐθέτερόν ἐστιν ὁ ἀριθμός. Εἰ γάρ ἦν οὐσία, καί αὐθυπόστατον ἦν, μή δεόμενον ἑτέρου πρός σύστασιν· εἰ δέ συμβεβηκός ἦν, ἤγουν ποιότης, ἤ τήν ἰδιαίτατα διαφοράν ἐποίει, καί τόν ὁρισμόν τοῦ ὑποκειμένου συνῆγε τῷ γένει συμπλεκόμενος, καί δήλωσιν εἴδους, ἀλλ᾿ οὐ ποσοῦ παρεῖχεν· ἤ τήν κοινῶς διαφοράν τῷ εἴδει συναπτόμενος, εἰσῆγε· καί τήν ἄλλου πρός ἄλλον τῶν ὑπό τό αὐτό εἶδος ἀναγομένων ἀτόμων ἐποίει διάκρισιν· ἤ τήν ἰδίως λεγομένην διαφοράν, ἐν τῷ ἀθροισμῷ τῶν ἐν τῷ ἀτόμῳ πάντων ἰδιωμάτων ἐποίει· καί οὐκ ἄλλον ἀπ᾿ ἄλλου μόνον, ἀλλά καί ἀλλοῖον ἐδήλου δεικνύμενον τόν δι᾿ αὐτοῦ σημαινόμενον. Εἰ δέ τοῖς ὁρισμοῖς τῶν πραγμάτων παντελῶς, οὐδείς συμπαραλαμβάνει τόν ἀριθμόν, οὐκ ἔστιν ὁ ἀριθμός, οὔτε οὐσία, οὔτε ποιότης. Εἰ δέ τούτων μηδέν ἐστιν ὁ ἀριθμός, δῆλον ὡς οὔτε ποιεῖν πέφυκεν, οὔτε πάσχειν· εἰ δέ τό ποιεῖν οὐκ ἔχει καί τό πάσχειν ὁ ἀριθμός, εἰκότως οὔτε ἑνοῖ τό παράπαν, οὔτε διαιρεῖ ὡς ποιῶν· οὔτε μήν ὡς πάσχων διαιρεῖται παντάπασιν· ἀλλά μόνης τῆς τῶν πραγμάτων ποσότητος ποιούμενος δήλωσιν, τῆς αὐτῶν οὐκ ἐφάπτεται σχέσεως.

Εἰ δέ μόνης ποσότητος, ἀλλ᾿ οὐ οἱασοῦν κατ᾿ αὐτήν νοουμένης σχέσεως ὁ ἀριθμός ὑπάρχει δηλωτικός, φωνή τίς ἐστιν μᾶλλον, ἵν᾿ οὕτως εἴπω, καί προσηγορία ποσῷ προσφυής ὁ ἀριθμός. Οὐκοῦν ὁ διαφοράν ἐπί Χριστοῦ λέγων μετά τήν ἕνωσιν, καί ποσόν πάντως τῇ διαφορᾷ συνεπενόησε τῶν διαφερόντων. Τό γάρ παντελῶς ἁπλοῦ, καί διαφορᾶς ἀνεπίδεκτον· ὅτι καί πάντῃ ταυτόν ἑαυτῷ καί μοναδικόν, καί ὅλον καί ὅλως ἄσχετον, ὡς τό ἐν ποσῷ γένος[7] οὐκ ἔχον κατηγορούμενον· καί διά τοῦτο παντελῶς οὐκ ἀριθμούμενον· ὁ δέ τῇ διαφορᾷ ποσόν (=0565=) συνεπινοήσας· ἀμήχανον γάρ γνωσθῆναι διαφοράν ποσοῦ παντελῶς ἀνοιροῦσαν· πρός μόνην δήλωσιν, ἀλλ᾿ οὐ διαίρεσιν τοῦ τῇ διαφορᾷ συνεπινοηθέντος ποσοῦ παραλαμβάνων τόν ἀριθμόν, (≡15B_**310**≡> οὐκ ἐξίσταται τῆς ἀληθείας, τό ἐπινοούμενον ἐξ ἀνάγκης τῇ διαφορᾷ διά τοῦ ἀριθμοῦ σημαίνων ποσόν· ἐπειδή, καθώς ἔφην, πάσῃ καθ᾿ ὅντινα τρόπον λεγομένῃ διαφορᾷ πάντως συνεπινοεῖται ποσόν· οὗ φύσει δηλωτικόν, ἀλλ᾿ οὐ διαιρετικόν εἶναι τόν ἀριθμόν ἐδιδάχθημεν.

Εἰ δέ μᾶλλον φροντίζει τῆς ἀληθείας, ὁ τό συνεπινοούμενον ἐξ ἀνάγκης τῇ διαφορᾷ διά τοῦ ἀριθμοῦ σημαίνων ποσόν εἰς τήν τοῦ μυστηρίου σύστασιν, ἵνα μή τῶν ἑνωθέντων πρεσβεύσῃ σύγχυσιν· πῶς οὐ δίκαιον κατά τινας οἴεσθαι χρή διά ταύτην ὁμολογεῖσθαι τήν αἰτίαν τῶν ἐν Χριστῷ σωζομένων ἀσυγχύτως μετά τήν ἕνωσιν τό κατ′ οὐσίαν ποσόν, ὁπότ᾿ ἄν ὁ ἀριθμός διαφορᾶς, ὡς ἔδειξε διά πλάτους ὁ λόγος, ἀλλ᾿ οὐ διαιρέσεως ποιεῖσθαι δήλωσιν πέφυκεν; Εἰ μέν οὖν ἀναλλοίωτος ὁ κατ᾿ οὐσίαν θατέρου τῶν ἑνωθέντων διέμεινε λόγος μετά τήν ἕνωσιν, πρός τόν θατέρου τῆς οὐσίας ὅρον μή μεταπίπτων, προδήλως ἡ τοῦ Χριστοῦ θεότης μεμένηκε κατ᾿ οὐσίαν θεότης, πρός τήν σαρκός οὐσίαν οὐ μεταφοιτήσασα· καί ἡ τοῦ αὐτοῦ πάλιν ἀνθρωπότης μεμένηκε κατ᾿ οὐσίαν ἀνθρωπότης , πρός τήν τῆς θεότητος φύσιν μή παθοῦσα μεταβολήν. Εἰ δέ οὐδέ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ἡ

ἀνθρωπότης εἰς ἀλλήλας διαπεφοιτήκασιν διά τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν, ἀλλ᾽ ἀσύγχυτοι κατά τόν μέγαν Κύριλλον μεμενήκασι αἱ φύσεις, σαφῶς ἡ μετά τήν ἕνωσιν διαφοράν τῶν σωζομένων ἐν Χριστῷ καθέστηκε φύσεων, καί οὐδείς ἀντερεῖ λόγος. Εἰ δέ τῶν ἀσυγχύτως ἐν Χριστῷ σωζομένων ἐστίν, ἡ διαφορά μετά τήν ἕνωσιν· διαφοράν δέ γνωσθῆναι ποσοῦ παντελῶς κεχωρισμένην ἀμήχανον· λεγέσθω πρός δήλωσιν τῆς διαφορᾶς τό ποσόν τῶν διαφερόντων, ἵνα μή ψιλήν πως καί οὐκ ἀληθῆ τήν διαφοράν ὑποπτευθῶμεν πρεσβεύοντες. Ψιλήν γάρ πᾶσαν διαφοράν οἶδεν ὁ λόγος, τήν οὐκ ἔχουσαν ὑπαρκτικῶς ὑποκειμένην τήν, ὧν ἐστι διαφορά, πραγμάτων ἀλήθειαν.

Ἡμεῖς μέν οὖν ταυτόν ὑπόστασίν τε καί φύσιν,[(8)] κυρίως μηδέποτε λέγοντες, κατά τήν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, ὡς ἀνωτέρω προλαβών ἀπέδειξεν ὁ λόγος, εὐσεβῶς ἐπί Χριστοῦ τό (≡15B_312≡> ταυτόν πρεσβεύομεν καί τό διάφορον. Τό μέν, τῷ λόγῳ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, καθ᾽ ὅν ταυτόν τῇ οἰκείᾳ σαρκί τόν Θεόν Λόγον ὁμολογοῦμεν· ἵνα μή προσθήκην προσωπικήν ἡ πανεύφημος λάβῃ Τριάς, γινομένη τετράς. Τό δέ, τῷ λόγῳ τῆς κατ᾽ οὐσίαν τῶν ἐξ ὧν ἐστιν ἑτερότητος, καθ᾽ ἥν εἰς ἄλληλα τά μέρη τοῦ Χριστοῦ παντελῶς οὐ μεταπίπτουσιν. Οὐ γάρ ταυτόν ποτε κατ᾽ οὐσίαν γένοιτ᾽ ἄν θεότης καί ἀνθρωπότης, ἵνα μηδέν ᾖ κτιστόν τῇ θεότητι καθ᾽ ἕνωσιν ὁμοφυές καί ὁμοούσιον. Ἐπειδή φύσει φύσιν ὁμοούσιον εἶναι λέγειν, μαινομένης διανοίας ὑπάρχειν γινώσκομεν. Οὐκ ἔστι (=0568=) γάρ φύσει ποτ᾽ ἄν φύσις ὁμοφυής καί ὁμοούσιος. Τό γάρ ὁμοφυές καί ὁμοούσιον, ἐπί μόνων τῶν κατά τό αὐτό εἶδος πρός μίαν οὐσίαν ἀναγομένων ἀτόμων λέγεσθαι πέφυκεν.

ΟΤΙ Ο ΜΗ ΤΑΥΤΟΝ ΦΥΣΙΝ ΛΕΓΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ, ΕΥΣΕΒΩΣ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ...

Ὅτι ὁ μή ταυτόν φύσιν λέγων καί ὑπόστασιν, εὐσεβῶς ἐπί Χριστοῦ λέγει τήν ἕνωσιν καί τήν διαφοράν· τήν μέν καθ′ ὑπόστασιν εἶναι πιστεύων, τήν δέ κατά φύσιν.

Ταύτην ἔχοντες τήν ὁμολογίαν ἡμεῖς, οὔτε τήν τῶν φύσεων διαφοράν ἀρνούμεθα μετά τήν ἕνωσιν, ἐξ ὧν ὁ εἷς συνετέθη Χριστός, ἀσυγχύτους μεμενηκέναι τάς φύσεις πιστεύοντες· οὔτε τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἀγνοοῦμεν ἕνωσιν, ἕνα τόν Χριστόν τῆς ἁγίας καί ὁμοουσίου καί προσκυνητῆς ὁμολογοῦντες Τριάδος. Ἀλλά καί τήν διαφοράν τῶν ἐξ ὧν ἐστιν ὁ Χριστός ἐν αὐτῷ κατ᾽ ἀλήθειαν σωζομένων, δίχα τομῆς καί συγχύσεως μετά τήν ἕνωσιν διά τοῦ ἀριθμοῦ ποιοῦμεν κατάδηλον, πρός ἀναίρεσιν τῆς Ἀπολιναρίου καί Εὐτυχοῦς συγχύσεως· καί τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν ἐπεί γινώσκομεν, διαπρυσίῳ τῇ φωνῇ τήν μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχήν ἐχούσῃ τήν νοεράν κατά τῆς Νεστορίου προβαλλόμεθα διαιρέσεως· ἐπίσης καί τήν Ἀπολιναρίου φεύγοντες σύγχυσιν· τήν τῶν ἑνωθέντων φυσικήν ἀρνουμένου διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, καί ταυτόν τῷ Λόγῳ κατά φύσιν τήν σάρκα πρεσβεύοντος διά τήν ἕνωσιν· καί τήν Νεστορίου (≡15B_314≡> διαίρεσιν, ὑποστατικήν ἐπί Χριστοῦ διαφοράν καταγγέλλοντος,

καί τήν σαρκός καθ᾽ ὑπόστασιν πρός τόν Λόγον ταυτότητα διατέμνοντος.

ΟΤΙ ΣΕΥΗΡΟΣ, ΤΑΥΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΩΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ, ΣΥΓΧΥΣΙΝ ΠΟΙΕΙ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ...

Ὅτι Σεύηρος, ταυτόν εἶναι λέγων φύσιν καί ὑπόστασιν, σύγχυσιν ποιεῖ τήν ἕνωσιν, καί διαίρεσιν τήν διαφοράν· καθ' ἥν δείκνυται, τόν τε τῆς Τριάδος είς τετράδα προσώπων διαστέλλων τόν λόγον· καί τό τῆς μονάδος είς θεοτήτων διάδα τέμνων μυστήριον· καί πάσης τόν Χριστόν βλασφήμως ἐκβάλλων οὐσιώδους ὑπάρξεως.

Σευήρος δέ ταυτόν κυρίως οὐσίαν καί ὑπόστασιν, φύσιν τε λέγων καί πρόσωπον ἐπί τῆς θείας σαρκώσεως, οὔτε τήν ἕνωσιν οἶδεν ἀσύγχυτον, κἄν προσποιεῖται λέγειν· οὔτε τήν διαφοράν ἀδιαίρετον, κἄν εἰ καί τοῦτο κομπάζων διέξεισιν· ἀλλά τήν μέν ἕνωσιν σύγχυσιν κατά τόν Ἀπολινάριον ἀπεργάζεται· τήν δέ διαφοράν ἀλλοτρίωσιν κατά τόν Νεστόριον. Εἰ γάρ ταυτόν ἐστιν ὑπόστασις καί φύσις, οὐδενί τρόπῳ κατ᾽ αὐτόν ἡ σάρξ ἔσται τῷ Λόγῳ ταυτόν ἤ ἕτερον. Λέγων γάρ τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφοράν ἐπί Χριστοῦ μετά τήν ἕνωσιν, Νεστορίῳ τήν ἕνωσιν καί αὐτός συνδιαιρῶν εὑρεθήσεται, καθ᾽ ὑπόστασιν τῆς σαρκός πρός τόν Λόγον τήν διαφοράν ἐπάγων μετά τήν ἕνωσιν· ὡς οὐκ ἄν ἄλλως τῆς ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορᾶς νοεῖσθαι κατ᾽ αὐτόν δυναμένης, ἤ ὡς ἐν ὑποστατικῇ ποιότητι διαφορᾶς, εἴπερ ταυτόν φύσις ἐστίν καί ὑπόστασις. Ἀνάγκην γάρ ἔχει λέγων τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφοράν, καί τήν ὡς ἐν ὑποστατικῇ ποιότητι προσεπάγειν διαφοράν· ἵνα δείξῃ ταυτόν οὖσαν τῇ φύσει τήν (=0569=) ὑπόστασιν. Εἰ δέ τήν καθ᾽ ὑπόστασιν λέγῃ διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, φοβούμενος τήν διαίρεσιν· μηδέ τήν φυσικήν λεγέτω διαφοράν μετά τήν ἕνωσιν, εἴπερ ἑαυτῷ διέγνω στοιχεῖν, καί οὕς αὐτός ἑαυτῷ διωρίσατο κανόνας φυλάττειν ἐσπούδακεν· (≡15B_**316**≡> ἐπειδή ταυτόν οἶδεν ἀλλήλαις, ὅρῳ τε καί λόγῳ τήν φύσιν καί τήν ὑπόστασιν. Εἰ δέ κατ᾽ ἄμφω, λέγω δέ τήν φύσιν καί τήν ὑπόστασιν, οὐκ ἔχει διαφοράν, ὡς Σευήρῳ δοκεῖ, πρός τόν Λόγον ἡ σάρξ, ἔστω σαφῶς ἡ αὐτή τῷ αὐτῷ ὁμοούσιός τε καί ὁμοϋπόστατος κατά τήν Ἀπολιναρίου ληρῳδίαν. Καί εἰ μέν ὁμοούσιός ἐστι τῷ Λόγῳ ἡ σάρξ, ἔσται καί τῷ Πατρί καί τῷ Πνεύματι ὁμοούσιος, καί ἡ Τριάς φανήσεται γενομένη τετράς· ἐπειδή τά ὁμοούσια τήν καθ᾽ ὑπόστασιν οὐκ ἐπιδέχονται πρός ἄλληλα σύμβασιν. Εἰ δέ ὁμοϋπόστατός ἐστι τῷ Λόγῳ ἡ σάρξ, ἔσται πρός τόν ἑτροούσιον. Τά γάρ ὁμοϋπόστατα, τόν πρός ἄλληλα τῆς οὐσίας λόγον πάντη τε καί πάντως διάφορον ἔχουσιν. Εἰ δέ πρός τόν Λόγον ὡς ὁμοϋπόστατος μετά τήν ἕνωσιν, ἑτεροούσιός ἐστιν ἡ σάρξ, είς δύο φύσεις ὁ Χριστός τεμνόμενος εὑρεθήσεται κατά Σευήρον μετά τήν ἕνωσιν· εἴπερ πάντως κατ᾽ αὐτόν διαιρέσεως ὁ ἀριθμός κέκτηται δύναμιν. Οὕτω πᾶν τό τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον, εὐπερίτρεπτόν ἐστιν ἑαυτῷ καί εὐπερίπτωτον.

Εἰ δέ μίαν φύσιν λέγων Χριστοῦ μετά τήν ἕνωσιν σύνθετον, τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ δοκεῖ προσρίπτειν αὐτῇ διαφοράν·

πρῶτον μέν καθό φύσις σύνθετος, οὐδενί τῶν ὄντων ἔσται παντελῶς ὁ Χριστός ὁμοούσιος· εἴπερ κατ᾽ οὐσίαν καί φύσιν εἷς καί μόνος ἐστίν ὁ Χριστός. Φύσις γάρ φύσει, καθώς εἴρηται, οὐκ ἄν εἴη ποτ᾽ ἄν παντελῶς ὁμοούσιος. Τινί δέ τῶν ὄντων οὐκ ὤν ὁμοούσιος, οὔτε Θεός ἔσται παντελῶς ὁ αὐτός, οὔτε μήν ἄνθρωπος· ἤ εἴπερ Θεός, ἔσται πολύθεος ὁ τοῦτο πρεσβεύων, ὡς ἀσυνθέτου μέν φύσεως ὡς ἁπλῆς λέγων Θεόν τόν Πατέρα καί τό Πνεῦμα τό ἅγιον· συνθέτου δέ φύσεως ὡς οὐχ ἁπλῆς λέγων Θεόν τόν Χριστόν, καί δύο θεότητας καταγγέλλων δειχθήσεται· μίαν ἁπλῆν, καί μίαν σύνθετον.

Ἔπειτα δέ τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ λέγων διαφοράν, εἰ μέν ὑποκεῖσθαι λέγῃ ταῖς διαφόροις ποιότησι τάς φύσεις ὧν εἰσίν αἱ ποιότητες, δύο φύσεων καὐτός δειχθήσεται μετά τήν ἕνωσιν ποιούμενος δήλωσιν· ὧν κατηγωνίσατο, συνήγορος καί μή (≡15B_**318**≡> θέλων γινόμενος. Εἰ δέ ψιλῶν ποιοτήτων χωρίς τῶν πραγμάτων εἶναι λέγῃ τήν διαφοράν, τούτων λεγέτω καί τήν ἕνωσιν. Ὧν γάρ ἡ διαφορά μετά τήν ἕνωσιν, τούτων προδήλως ἡ ἕνωσις· καί δι᾽ ὀλίγων συλλαβῶν Ἐπικούρου τόν αὐτοματισμόν, (=0572=) καί Μάνεντος τήν ἀπατηλήν φαντασίαν εἰσήγαγε, οὐκ ὄντος αὐτῷ τοῦ Χριστοῦ κατ᾽ ἀλήθειαν τοῖς πράγμασιν, ἀλλά ταῖς διακένοις ποιότησι· καί ἔσται ποιότητι μόνῃ Θεός ὁ Χριστός, καί οὐ πράγματι. Ἀθανασία γάρ καί θνητότης, ὧν εἶναι λέγει μετά τήν ἕνωσιν δαφοράν, φύσεων μέν ὑπάρχουσιν, οὐ φύσεις δέ. Ποῦ γάρ θνητότης, οὐκ ὄντος τοῦ θνήσκοντος, ἤ ἀθανασία, οὐκ οὔσης τῆς φύσεως ἧς οὐχ ἅπτεται θάνατος; Ἀλλ᾽ ὄντως ἀσυλλόγιστον ἡ πονηρία, καί τό δοκεῖν εἶναι σοφόν, μεγάλης καθίστασθαι πέφυκεν ἀνοίας δημιουργόν. Καί σιωπήν ἀσπάζεσθαι πρός τούς τοιούτους μᾶλλον λυσιτελέστερον τοῖς συνετοῖς, ἤ τῷ κατ᾽ αὐτῶν ἐλέγχῳ παίζειν νομίζεσθαι καί αὐτούς τό μυστήριον. Ὁ μέν οὖν Σεύηρος οὕτως ἔχων περί Χριστοῦ τοῖς οἰκείοις συντέθηνκε δόγμασι.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΣΥΝΗΓΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Ἔκθεσις σύντομος μετά τῆς ὀρθῆς συνηγορίας τῆς ἀληθοῦς τῶν Πατέρων ὁμολογίας.

Ἡμεῖς δέ οὐχ οὕτω φρονοῦμεν, οὐχ οὕτω πιστεύομεν, οὐδ᾽ αὕτη ἐστίν ἡ μερίς τοῦ Ἰακώβ, φησίν ὁ εἰπών· ἀλλ᾽ ἐκ δύο φύσεων τελείως ἐχουσῶν κατά τόν ἴδιον τοῦ εἶναι λόγον, θεότητός τέ φημι καί ἀνθρωπότητος, συντεθεῖσθαι τόν ἕνα Χριστόν, ἤγουν τήν αὐτοῦ μίαν ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες, ἀσυγχύτους μεμενηκέναι, καί τῆς οἱασοῦν δίχα τομῆς τάς φύσεις πιστεύομεν μετά τήν ἕνωσιν. Τόν Χριστόν γάρ εἶναι πιστεύοντες, τάς ἐξ ὧν συνετέθη σώζεσθαι φύσεις ὁμολογήσαμεν μετά τήν ἕνωσιν. Καί διά τοῦτο φυσικήν μέν ἐπ᾽ αὐτοῦ, τά μέρη δηλονότι σκοποῦντες ἐξ ὧν συνετέθη, διαφοράν καταγγέλλομεν· ὅτι μή ταυτόν θεότης κατ᾽ οὐσίαν (≡15B_**320**≡> καί ἀνθρωπότης· ὑποστατικήν δέ ταυτότητα· ταυτόν γάρ καθ᾽ ὑπόστασιν ὑπάρχει τῷ Λόγῳ προδήλως ἡ σάρξ. Πραγματικήν οὖν γινώσκοντες μετά τήν ἕνωσιν τῶν ἐξ ὧν Χριστός συνετέθη φύσεων τήν διαφοράν, τήν καθ᾽ ὑπόστασιν οὐκ

ἀγνοοῦμεν ταυτότητα· εἴπερ πρός ἄλληλα μέν φυσικῶς διαφέροντα τά μέρη τοῦ Χριστοῦ, κατά τήν ὡς ὅλου τοῦ ἐξ αὐτῶν συντεθέντος ὑπόστασιν οὐ δαφέρουσιν· ὅτι μή πέφηκε τῷ τοῦ ὅλου λόγῳ τά συμπληρωτικά μέρη τοῦ ὅλου διαφέρειν ἀλλήλων παντάπασιν.

Φύσεις μέν οὖν, δύο τόν αὐτόν ὁμολογήσαντες, Θεόν ὁμοῦ τόν αὐτόν ὄντα καί ἄνθρωπον ἐγνωρίσαμεν· εἴπερ μή ψιλάς, καί κατά μηδενός κειμένας ἐπ᾽ αὐτοῦ τάς κλήσεις προφέρομεν. Ἐν δύο δέ φύσεσιν ἀδιαιρέτως τε καί ἀσυγχύτως μετά τήν ἕνωσιν ὄντα πιστεύοντες, ἐν θεότητι τέλειον τόν αὐτόν, καί ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον τόν αὐτόν κατηγγείλαμεν, ὡς ὅλον ἐν μέρεσιν. Ἐξ ὧν γάρ συνετέθη μερῶν, ἐν αὐτοῖς ὡς ὅλον γνωρίζεται μετά (=0573=) τήν ἕνωσιν· ὅτι μηδ᾽ ἄλλην ἔχει τοῦ εἶναί τε καί σώζεσθαι, καί κυρίως λέγεσθαι δήλωσιν ὁ Χριστός, ἤ τήν πρός τό εἶναι φυσικῶς μετά τήν ἕνωσιν διαμονήν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν· οὐ μόνον γάρ ἐκ τούτων, ἀλλά ἐν τούτοις, καί κυριώτερον εἰπεῖν, ταῦτά ἐστιν ὁ Χριστός· ἀριθμοῦμεν δέ μετά τήν ἕνωσιν τά ἐξ ὧν ὁ Χριστός, οὐ μερίζοντες, μή γένοιτο, τάς φύσεις, ἀλλά μόνην τῆς αὐτῶν σωζομένης μετά τήν ἕνωσιν διαφορᾶς ποιούμενοι δήλωσιν. Σύνοδον δέ καθ᾽ ἕνωσιν φυσικήν, ἤγουν ἀληθῆ τε καί πραγματικήν ὁμολογοῦμεν κατά τόν ἅγιον Κύριλλον, καί Θεοτόκον κυρίως καί κατ᾽ ἀλήθειαν τήν παναγίαν Παρθένον πρεσβεύομεν· οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ὡς αὐτόν τόν πρό πάντων τῶν αἰώνων ἀφράστως ἐκ Θεοῦ καί Πατρός γεννηθέντα Θεόν Λόγον συλλαβοῦσαν ἀληθῶς, καί ἀῤῥήτως ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα γεννήσασαν. Καί τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καί τά πάθη λέγομεν, ὡς ἑνός ὄντος δηλαδή τοῦ Χριστοῦ τοῦ τά θεῖα καί τά ἀνθρώπινα ἐνεργοῦντος· τά μέν θεῖα σαρκικῶς, ὅτι διά σαρκός φυσικῆς ἐνεργείας (≡15B_**322**≡> οὐκ ἀμοιρούσης τήν τῶν θαυμάτων προὐβάλλετο δύναμιν· τά δ᾽ ἀνθρώπινα θεϊκῶς, ὅτι δίχα βίας φυσικῆς, κατ᾽ ἐξουσίαν τήν τῶν ἀνθρωπίντων παθῶν θέλων κατεδέχετο πεῖραν. Τοῦ αὐτοῦ τόν σταυρόν καί τόν θάνατον καί τήν ταφήν καί τήν ἀνάστασιν, καί τήν εἰς οὐρανούς ἀνάληψιν· ἐξ ὧν ἄσαρκος κατελθών, οὐ μετῆλθε τόπους ἀμείψας, ὁ μηδενί λόγῳ τοῖς οὖσι χωρούμενος. Πάσης γάρ ὑπάρχει περιγραφῆς ἐλεύθερος· ἀλλ᾽ ἐπεφάνη διά σαρκός ὡς φύσει φιλάνθρωπος, κατά γέννησιν ἀληθῆ τήν ἐκ γυναικός χωρητός, ὡς ἠθέλησε, τοῖς ἡμετέροις γενόμενος. Διό καί μίαν αὐτῷ καί σαρκωθέντι προσάγομεν σύν Πατρί καί Πνεύματι τήν προσκύνησιν.

Εἰ τοίνυν ψυχῇ τε καί στόματι Θεοτόκον κυρίως τήν ἁγίαν Παρθένον λέγομεν, καί τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογοῦμεν, καί σύνοδον καθ᾽ ἕνωσιν γεγενῆσθαι λέγομεν φυσικήν, καί ἕνα Κύριον καί Χριστόν καί Υἱόν, καί μίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην πρεσβεύομεν· καί ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος, Πατρί τε καί Πνεύματι συμπροσκυνούμενον καί συναριθμούμενον τόν Χριστόν εἶναι πιστεύομεν, πῶς ὡς διαιροῦντες παρά τῶν ἀφόβων, καί πάντα ψευδῶς λέγειν τολμώντων λοιδορούμεθα, διά μόνην τοῦ ἀριθμοῦ ψιλήν τήν φωνήν, ἐπί μόνῃ δηλώσει παρ᾽ ἡμῶν, ὡς πολλάκις εἴρηται, τῆς σωζομένης διαφορᾶς τῶν φύσεων προφερομένην μετά τήν ἕνωσιν; Εἰ μέν οὖν ἐξ ἀνάγκης πάντως ὁ ἀριθμός τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων ποιεῖται διαίρεσιν, δειξάτω τις

τοῦτο, καί στέργομεν ὡς ἀληθῆ τήν συκοφαντίαν. Εἰ δέ μόνον ἐπηρεάζουσι διαβάλλοντες τούς τήν ἀληθῆ τοῦ μυστηρίου καταγγέλοντας πίστιν, δι᾽ ἥν νοσοῦσι φιλοδοξίαν, αὐτοί δώσουσι τῷ Θεῷ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, φησίν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὑπέρ ὧν εἰς πλάνην συνήρπασαν, οἵγε πεπληρωκότες τοῦ παρόντος βίου τό δόλιχον. (=0576=) Οἱ δέ περιόντες, Θεόν σχοῖεν αὐτούς μεταβάλλοντα, καί πρός τήν ἐπίγνωσιν αὐτούς ἄγοντα τῆς ἀληθείας, τῆς νῦν παρ᾽ αὐτῶν πολεμουμένης. (≡15B_324≡> Οὕτω γάρ συμφέρει λέγειν, διά τήν κελεύουσαν ἐντολήν ὑπερεύχεσθαι τῶν καταρωμένων.

Ἐγώ μέν οὖν ταῦτα πρός σέ κατ᾽ ἐπιτομήν περί ὧν ἠρώτησας διεξῆλθον, δοῦλε Θεοῦ, τῆς σῆς χάριν πληροφορίας· οὐκ ἄλλως μέν ἔχων κατά ψυχήν, ὥς τινες τῶν Σευήρῳ χαιρόντων διαθρυλλοῦσιν· ἄλλως δέ λαλῶν τοῖς παρατυγχάνουσι· μή τοῦτο νομίσῃς, ἀλλ᾽ ὡς ἐδιδάχθην καί φρονῶ καί πιστεύω, καί παρά τῶν Πατέρων παρέλαβον, λαλῶ. καί τό δέ κυριώτερον εἰπεῖν, αὐτήν μου τήν διάνοιαν προφέρω σωματουμένην τοῖς ῥήμασιν. Εἰ δέ ψευδής ὁ λόγος, μή τύχω τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος· ἀλλά τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τήν ἀλλοτρίωσιν ὡς ψεύδους καρπόν ἀπενέγκωμαι. Σύ δέ τῆς εὐπειθείας ἕνεκεν τῆς ἐμῆς, ἀμείψασθαί με ταῖς εὐχαῖς καταξίωσον· ὅπως Χριστός ὁ Θεός ἡμῶν, ἡ σωτηρία τῶν φοβουμένων αὐτόν, ἰάσηταί μου τά τραύματα τῆς ψυχῆς τῇ δυνάμει τοῦ μυστηρίου τῶν ὑπέρ ἡμῶν αὐτοῦ ζωοποιῶν παθημάτων· ὁ μόνος σύν τῷ Πατρί καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δεδοξασμένος εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ἐν τῷ ὅρῳ, ἡ τῶν κατ᾽ οὐσίαν ταυτῶν, φησί, θεωρεῖται κοινότης.

2. Ὅτι τά χαρακτηρίζονταα τήν σύνθετον ὑπόστασιν ἰδιώματα, φησί, κοινά τῶν αὐτῆς ὑπάρχει μερῶν.

3. Ὅρος ὑποστάσεως ἀκριβής.

4. Ὅρος ἤγουν ὑπογραφή τοῦ ἐνυποστάτου.

5. Ὅρος διαφορᾶς γενικός.

6. Ὅρος ταυτότητος γενικός.

7. Γένος λέγεται τό ποσόν, οὗ δηλωτικός ἐστιν ὁ ἀριθμός.

8. Κυρίως εἶπε, διά τό μή μεταβάλλειν εἰς ἀλλήλους τούς οἰκείους ὁρισμούς. Ὧν γάρ οὐχ εἷς ὁρισμός, οὐχ εἷς λόγος· ὧν δέ (≡15B_326≡> οὐχ εἷς ὁ λόγος, διάφορος ὁ τοῦ εἶναι τρόπος· ὧν δέ διάφορος ὁ τοῦ εἶναι τρόπος ἐστίν, τούτων ἡ διά πάντων ταυτότης οὐκ ἔστιν. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι ταυτόν φύσις καί ὑπόστασις· ὅτι μή κυρίως εἷς τούτων ἐστίν ὁ τοῦ εἶναι τρόπος καί λόγος καί ὁρισμός. Καταχρηστικῶς οὖν, καί πρός τι τυχόν, ἀλλ᾽ οὐ κυρίως λεχθήσεται ὑπόστασις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΣ′. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ιστ΄. Τοῦ αὐτοῦ, πρός τόν αὐτόν.

(≡15B_328≡> Πολλαῖς με λύπης καταικιζόμενον μάστιξιν ἐπί τοῖς συμβᾶσιν ἐκ συκοφαντίας τῶν μή φοβουμένων τόν κύριον, τῷ

γενναίῳ τῶν ἀρετῶν φύλακι κυρίῳ (=0577=) Γεωργίῳ, φθάσαν παρεμυθήσατο τό γράμμα σου τό ἱερόν, ὅσιε Πάτερ· τοῦτο μέν, τῆς ποθουμένης σου πᾶσιν ὑγείας εὐαγγέλια φέρον· τοῦτο δέ, τῆς εἰς Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν τόν ἀληθινόν ἡμῶν Θεόν ὀρθῆς ὁμολογίας μηνύον τό βάσιμον. Ὅπερ παθημάτων δοκιμασίᾳ βεβαιωθέν, πρός ἀτρεψίαν σοι μετεποιήθη, παρ᾽ οὐδέν θεμένῳ τῆς παρούσης ζωῆς τήν δυσημερίαν, ἧς πάλαι τήν εὐημερίαν ἔχων εὐκαταφρόνητον, πρός μόνα τά ἐλπιζόμενα τῆς ψυχῆς ὅλον τόν πόθον μεθώρμισας· ὅντινα πίστις καί ἀγαθή πέφυκε χαρακτηρίζειν συνείδησις· ἡ μέν τόν εὐσεβῆ φυλάττουσα λόγον, μηδενί τρόπῳ ψεύδους δόξης χραινόμενον· ἡ δέ, τόν θεάρεστον δημιουργοῦσα βίον, τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν κατορθούμενον. Ἀμφοτέρων γάρ, λόγου τέ φημι καί βίου χρεία, τῷ προτιμᾷν ἐσπουδακότι πάντων τήν τῆς σοφίας συμβίωσιν· ἵνα καί τό μυστήριον τῆς ὑπέρ ἡμῶν διά σαρκός τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων ἀτρέπτου κενώσεως, εὐσεβῶς καταγγέλλωμεν· ὁμολογοῦντες τόν Χριστόν κατ᾽ ἀλήθειαν Θεόν ὁμοῦ τε καί ἄνθρωπον· τό μέν ἀναιτίως ὄντα δι᾽ ἑαυτόν, τό δέ δι᾽ ἡμᾶς γενόμενον ὕστερον. Οὔθ᾽ ὅπερ ἦν, δι᾽ ὅπερ γέγονεν ἀποθέμενον· ἄτρεπτος γάρ. Οὔθ᾽ ὅπερ γέγονε δι᾽ ὅπερ ἦν ἀπαρνούμενον· φιλάνθρωπος γάρ. Αὐτῷ γάρ μόνῳ κυρίως ὄντι περιουσίᾳ (≡15Β_330≡> δυνάμεως γενέσθαι δυνατόν ἦν δίχα τροπῆς ἀσυγχύτως ὅπερ οὐκ ἦν, καί ἄμφω μεῖναι κυρίως ὅπερ ἦν τε καί γέγονε· τό κατ᾽ ἄκρον τῆς οἰκείας ὑποστατικῆς μονάδος ἑνικῷ μή δεχομένη διαίρεσιν, διά τήν φυσικῶς σωζομένην ἐν αὐτῷ μετά τήν ἕνωσιν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη διαφοράν· εἴπερ σαρκί νοερῶς ἐψυχωμένῃ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνωθείς, τοῖς μέν θαύμασιν ὅπερ ἦν ἀτρέπτως μένων ἐδείκνυτο· τοῖς δέ παθήμασιν ὅπερ γέγονεν ἀναλλοιώτως σώζων ἐφαίνετο· καί δι᾽ ἀμφοτέρων, θαυμάτων τε λέγω καί παθημάτων, τήν τε τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσιν, καί τήν τῆς θεώσεως ἡμῖν ἐδωρήσατο χάριν. Καί τιμήσωμεν ἀναστροφῇ βίου κατηγλαϊσμένου ταῖς ἐντολαῖς τήν κλῆσιν τῆς χάριτος, ὑπ᾽ οὐδεμιᾶς ἡδονῆς, ἤ τῆς οἱασοῦν ὀδύνης καθ᾽ ὁτιοῦν δονούμενοι· καί δείξωμεν δι᾽ ὧν ποιοῦμεν ἤ πάσχομεν, ὅτι μόνου Θεοῦ τοῦ δόντος ἑαυτόν ὑπέρ ἡμῶν λύτρον τε καί ἀντάλλαγμα περιεχόμεθα, πᾶσαν αὐτῷ πιστεύσαντες ἡμῶν τήν ζωήν, τήν παροῦσάν τε καί τήν μέλλουσαν· ὡς ἐξ αὐτοῦ τῷ τῆς παραγωγῆς ὄντες λόγῳ, καί δι᾽ αὐτοῦ τῷ τῆς ἀγωγῆς ὑπάρχοντες τρόπῳ· καί εἰς αὐτόν τῷ κατά τήν χάριν μυστηρίῳ τῆς ἐλπιζομένης θεώσεως λήξοντες· καί τό ἀεί εὖ εἶναι, διά τοῦ νῦν φεῦ εἶναι δοκοῦντος, ἀπολάβωμεν, δείξαντες ἡμῶν, δι᾽ ὧν πάσχομεν, τήν περί Θεόν κεκρυμμένην διάθεσιν, μηδενί τρόπῳ τῶν συμπιπτόντων ἡμῖν ἀλγεινῶν ἀλλοιουμένην.

(=0580=) Μή τοίνυν ἐκκακήσωμεν ἐν τοῖς θλίψεσι, τίμιε Πάτερ, εἰδότες ὡς ἡ θλῖψις ὑπομονήν κατεργάζεται, ἡ δέ ὑπομονή δοκιμήν, ἡ δέ δοκιμή ἐλπίδα, ἡ δέ ἐλπίς οὐ καταισχύνει, βεβαίαν ἔχουσα τήν ὑπέρ ὧν πάσχομεν αἰωνίων ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν· ἀλλά γενναίως ἐνέγκωμεν τά συμβαίνοντα, πρός τόν ἀρχηγόν ἀφορῶντες τῆς σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦν· ὅς Θεός ὤν ἀληθινός, τόν ὑπέρ ἡμῶν θέλων κατεδέξατο θάνατον· ἵνα πάσχοντες χαίρωμεν, σύμφυτοι (≡15Β_332≡> αὐτῷ γενόμενοι διά θανάτου πρός ἀνάστασιν ζυμούμενοι

ζωῆς ἀκαταλύτου. Ἐπειδή θείου νόμου καθέστηκε βούλησις, καλοποιοῦντας ἡμᾶς πάσχειν ἀδίκως, ὡς Χριστοῦ μαθητάς εἰς τήν τῆς ἁμαρτίας κατάκρισιν· ἥν δι᾿ ἀπάτης ὁ νοητός ὄφις παραβῆναι τήν θείαν ἐντολήν, καί τῶν αἰωνίων προτιμῆσαι τά πρόσκαιρα παραπείσας τόν ἄνθρωπον, ἐπεισήγαγεν· ὅν πατεῖν ἐξουσίαν ἐλάβομεν, τήν φυλάττουσαν χάριν φυλάττοντες τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν φρουρουμένην· ἥτις μόνῃ κακοπαθείᾳ σαρκός ἑκουσίῳ τε καί ἀκουσίῳ, συλλογισμῷ σώφρονι κατορθοῦται τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον. Ὦ πᾶσαν προσηλώσας σου τήν ἐπιθυμίαν, οὐκ αἰσθάνῃ τῶν θλιβερῶν, ὅσιε Πάτερ· νικῶσαν ἔχων τήν παροῦσαν θλίψιν, τήν χαράν τῶν ἐλπιζομένων· ὧν τύχοιμεν ἅπαντες, Χριστοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα, καθώς οἶδεν, ἡμῖν ὡς ἕκαστος ἄξιός ἐστι διανέμοντος· τῇ πρεσβείᾳ τῆς ἀχράντου καί παναγίας αὐτοῦ Μητρός ἀειπαρθένου, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΖʹ. ... ΠΡΟΣ ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΑ...

Ιζ΄. Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰουλιανόν Σχολαστικόν Ἀλεξανδρέα, περί τοῦ κατά τήν σάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος.

(≡15B_334≡> Χαρᾶς μεγάλης καί εὐφροσύνης πνευματικῆς ἐνέπλησέ με τόν ταπεινόν καί ἁμαρτωλόν, καί σύν ἐμοί πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ καθολικήν ἐκκλησίαν, τό τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότου γράμμα, κομίσαν ἡμῖν εὐαγγέλια τῆς στεῤῥᾶς καί ἀμεταθέτου γνώμης, αὐτοῦ τε καί τοῦ σύν αὐτῷ δεσπότου μου κυρίου Χριστοπέμπτου τοῦ σοφωτάτου Σχολαστικοῦ, περί τήν ὀρθήν καί εὐσεβῆ καί σωτήριον ὁμολογία τῆς κατά Χριστόν τόν ἀληθινόν ἡμῶν Θεόν πίστεως· τόν διά τοῦτο γενόμενον ἄνθρωπον, ἵνα τήν φύσιν τῶν ἀνθρώπων πρός ἑαυτόν συναγάγῃ, καί στήσῃ τοῦ φέρεσθαι κακῶς πρός ἑαυτήν, μᾶλλον δέ καθ᾿ ἑαυτῆς στασιάζουσάν τε καί μεμερισμένην, καί μηδεμίαν ἔχουσαν στάσιν, διά τήν περί ἕκαστον τῆς γνώμης ἀστάθμητον κίνησιν. Διό πάντες εὐχαριστοῦντες ἐφ᾿ ὑμῖν τῷ Θεῷ, τιμιώτατοι, δεήσεις ἀπαύστως ποιούμεθα, κἄν ἁμαρτωλοί τυγχάνωμεν, συντηρῆσαι ὑμᾶς ἀκλονήτως τε (=0581=) καί ἀσείστως εἰς τόν ἅπαντα χρόνον τήν σωτήριον τῆς πίστεως ὁμολογίαν· πιστεύοντας ὅτιπερ ὁ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Υἱός καί Λόγος ἐξ ἀνθρώπων, ὑπέρ ἀνθρώπων, κατά ἀνθρώπους χωρίς ἁμαρτίας ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος, οὐκ ἐτράπη τοῦ Θεός εἶναι καί γενόμενος ἄνθρωπος· οὔτε μήν τοῦ ἄνθρωπος ἀληθῶς εἶναι μεμείωται, μεμενηκώς ὅπερ ἦν, καί ἔστι, καί ἀεί ἔσται κατά φύσιν Θεός· ἀλλά (≡15B_336≡> Θεός ὑπάρχων κατ᾿ οὐσίαν καί φύσιν δι᾿ ἑαυτόν, ἀτρέπτως κατ᾿ οἰκονομίαν δι᾿ ἡμᾶς ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, κατά πρόσληψιν δηλονότι σαρκός, νοεράν τε καί λογικήν ἐχούσης ψυχήν. Διό καί Θεός φύσει καί ἀληθῶς ὁ αὐτός ὡς τοῦτο κἀκεῖνο κατ᾿ ἀλήθειαν ἀνελλιπῶς ὁ αὐτός ὑπάρχων· ἅτε δή τινος τῶν ἐπί τῷ μυστηρίῳ τῆς αὐτοῦ σαρκώσεως, ἤγουν τελείας ἐνανθρωπήσεως πρός ἕνωσιν τήν καθ᾿ ὑπόστασιν συνενηνεγμένων φύσεων, μηδαμῶς ἑαυτήν

ἠρνημένης διά τήν ἕνωσιν, ἀλλά φυλαττούσης τόν ἑαυτῆς οὐσιώδη λόγον τε καί ὅρον, ἤτοι τήν φυσικήν ἰδιότητα πρός τήν ἑτέραν ἀσύγχυτον καί ἀμετάβλητον μετά τήν ἕνωσιν. Οὔτε γάρ ἀναιρεῖ τήν διαφοράν τῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν συνενηνεγμένων ἡ ἕνωσις· ἀλλά τήν εἰς ἀναμέρος αὐτῶν παντελῶς ἐξωθεῖται διαίρεσιν.

Σωζομένων οὖν ἀμειώτως ἐν Χριστῷ κατά φύσιν τῶν ἐξ ὧν ὁ Χριστός καί μετά τήν ἕνωσιν· πῶς οὐκ ἔστι δίκαιον ὁμολογεῖσθαι τά ἐξ ὧν ὁ Χριστός καί μετά τήν ἕνωσιν, κατά τινας μή συνορῶντας ὡς ἐπισφαλές ἐστι καί ἐπικίνδυνον, καί εἰς ψυχήν πᾶσαν ἔχον ζημίαν, τό πρός τά δῆλα μάχεσθαι, καί τήν οὖσαν ἀρνεῖσθαι προδήλως ἀλήθειαν· καί μόνων ἐκείνων ἴδιον εἶναι τῶν ἀνάστασιν καί κρίσιν τό παράπαν μή προσδοκώντων. ἐπεί τίνι καταφανής οὐκ ἔστι καί ἐπίδηλος ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ὡς ἁπλοῦς καί ἀπέριττος, καί μηδέν ἔχων γριφῶδες τό σύνολον; Εἰ γάρ Θεός καί ἄνθρωπός ἐστιν ὁ Χριστός πράγματι καί ἀληθείᾳ μετά τήν ἕνωσιν, καί οὐχί μόνον κλήσει καί προσηγορίᾳ Θεός λέγοιτο εἶναι καί ἄνθρωπος· δῆλον ἐστιν ὡς ὁ λέγων τε καί φρονῶν τόν Χριστόν Θεόν τε ὁμοῦ καί ἄνθρωπον μετά τήν ἕνωσιν, ἀληθῶς εἶναι συνομολόγησε τοῖς ὀνόμασι τάς φύσεις ὧν εἰσί τά ὀνόματα· εἴπερ μή ψιλάς ἐπί Χριστοῦ τάς προσηγορίας κεῖσθαι φρονεῖ, καί παντελῶς πραγμάτων ἐρήμους. Τί μέν οὖν ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολική Ἐκκλησία τῶν ἀτόπων πέπραχεν, εἰ τά ἐξ ὧν ὁ Χριστός ἐν Χριστῷ καθ᾽ ἕνωσιν ἀδιάσπαστον σώζεσθαι λέγοι κατά φύσιν ἀσυγχύτως τε καί ἀδιαιρέτως καί μετά τήν ἕνωσιν; (≡15B_338≡> Τί δέ τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίας ἀλλότριον πεφρόνηκεν, εἰ μήτε τήν θείαν τοῦ Λόγου φύσιν εἰς τήν τῆς σαρκός τετράφθαι φύσιν· μήτε τήν αὐτῆς τῆς σαρκός φύσιν εἰς τήν τοῦ Λόγου φύσιν μεταπεφοιτηκέναι δοξάζει διά τήν ἕνωσιν, φρονεῖν τε καί λέγειν διδάσκει τούς πιστούς μετά τήν ἕνωσιν; Τί δέ μᾶλλον οὐ βεβαιοῖ τῆς πατρικῆς παραδόσεως οὕτω φρονεῖν ἐκδιδάσκουσα, καί ἕνα Κύριον ὁμολογοῦσα καί ἕνα Χριστόν, καί ἕνα Υἱόν τόν αὐτόν, καί μίαν αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ (=0584=) Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχήν ἐχούσῃ τήν λογικήν τε καί νοεράν, κατά τήν ἑρμηνείαν τοῦ ἁγίου καί μακαρίου Πατρός ἡμῶν Κυρίλλου τήν φωνήν ἐκλαμβάνουσα· διά τοῦ σεσαρκωμένην λέγειν, τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οὐσίας εἰσκομίζεσθαι νοοῦσα τήν δήλωσιν, καί μή ἀρνουμένη τῆς σαρκός τοῦ Λόγου τήν φύσιν διά τήν ἕνωσιν; τά γάρ σωζόμενα κατά φύσιν ἀσυγχύτως τε καί ἀτρέπτως καί ἀδιαιρέτως καθ᾽ ἕνωσιν ἀδιάσπαστον ἐν Χριστῷ καί μετά τήν ἕνωσιν χωρίς τῆς οἱασοῦν μειώσεως, πάντως καί ὁμολογεῖσθαι πρεπωδέστατόν ἐστι καί δικαιότατον μετά τήν ἕνωσιν. Ἀληθοῦς γάρ πίστεως καθέστηκεν ἴδιον, ὁμολογεῖν ὅπερ φρονεῖν ἐδιδάχθημεν. Εἰ τοίνυν σώζεται κατά φύσιν τά ἐξ ὧν ὁ Χριστός μετά τήν ἕνωσιν, καί φρονεῖν αὐτά πάντως εἶναι δίκαιον ἐστιν ἐν Χριστῷ μετά τήν ἕνωσιν. Εἰ δέ φρονεῖν σώζεσθαι τά ἐξ ὧν ὁ Χριστός δίκαιόν ἐστι μετά τήν ἕνωσιν, καί ὁμολογεῖν αὐτά πολλῷ μᾶλλον ἄν εἴη δικαιότατον τε ὁμοῦ καί πρεπωδέστατον, καί πᾶσι τοῖς σωτηρίας φροντίζουσι σπουδαιότατον· εἴπερ ἔνδειξις πίστεως καθέστηκεν ἀληθοῦς, ἡ κατ᾽ αὐτήν ἀνελλιπής ὁμολογία. Καί ταῦτα

μέν περί τούτων. Οὔτε γάρ πλείονα λέγειν ἀνάγκη, πρός ὑμᾶς γε ποιούμενον τόν λόγον, καί τούς μηδέν διά τῆς χάριτος τῶν είς τήν ὀρθήν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ὁρώντων ἀγνοοῦντας.

Περί δέ ὧν γεγράφατέ μοι, τιμιώτατοι, ἀνήγαγον τῷ εὐλογημένῳ δούλῳ τοῦ Θεοῦ, τῷ πανεύφημῳ ἐπάρχῳ καί τάς τιμίας ἡμῶν συλλαβάς· καί ὑπέσχετο προθύμως (≡15B_340≡> πᾶσαν ὑμῶν πληρῶσαι κέλευσιν. Καί οὐ παύομαι ὑπομιμνήσκων αὐτόν, ἕως ἄν πάντως είς πέρας ἀγάγοι τήν ὑμετέραν κέλευσιν. Ὁ Κύριος δέ καί Θεός τῶν ὅλων καί Σωτήρ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τόν ὑπέρ ἡμῶν ἑκουσίως καταδεξάμενος θάνατον, καί τῷ οἰκείῳ αἵματι λυτρωσάμενος ἡμᾶς τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καί δούς ἡμῖν τήν ἐντολήν καινήν ἐν τῷ τοσοῦτον ἡμᾶς ἀλήλους ἀγαπᾷν, ὅσον καί ἠγαπήμεθα· αὐτός κρατήσαι τῆς χειρός ὑμῶν τῆς δεξιᾶς, καί ὁδηγήσαι ὑμᾶς είς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καί κατευθῆναι ὑμῶν τά κατ' αὐτόν διαβήματα· φέρων ὑμᾶς ἐν πληρώματι καρπῶν δικαιοσύνης είς τόν θαυμαστόν τόπον τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, ἔνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΗ΄. ... ΠΡΟΣ ΑΣΚΗΤΡΙΑΣ ΑΠΟΣΤΑΣΑΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ...

ΙΗ΄- Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ προσώπου Γεωργίου τοῦ πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς, πρός ἀσκητρίας ἀποστάσας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

(≡15B_342≡> Ἐγώ μέν ᾤμην ὑμᾶς ὡς ἀληθῶς ἐστηρίχθαι καλῶς, καί ἀμεταθέτους ἔχειν τάς τῆς ψυχῆς βάσεις ἀπό τῆς κατά τήν ἀμώμητον καί ἄπταιστον πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὀρθῆς καί εὐσεβοῦς ὁμολογίας τε καί ἐλπίδος, τήν καλέσασαν ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ χάριν αἰδουμένας, καί τῷ ζῶντι καί ἀρτίῳ καί ἀμωμήτῳ (=0585=) σώματι τῆς ἁγίας καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἑνώσασαν· καί ἤδη καταῤῥυείσας φθινάδι νόσῳ πλάνης τε καί ἀγνοίας ῥώσασαν, καί μέλος εὔχρηστον τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος ποιησαμένην· καθ᾽ ἥν ὁ εὐσεβής, καί ὀρθός καί ἀληθής καί σωτήριος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ἀκμάζων κηρύττεται λόγος, πᾶσαν ἐντός ἑαυτοῦ ποιούμενος τήν ὑπ᾽ οὐρανόν· καί τό λεῖπον ἀεί τῷ ἤδη συνειλημμένῳ προσάγων καί προστιθέμενος· καί μίαν ἁπάντων τῶν ἀπό περάτων τῆς γῆς ἕως τῶν περάτων αὐτῆς, καί ψυχήν καί γλῶσσαν εἶναι δεικνύς τῷ πνεύματι κατά τήν ὁμόνοιαν καί ὁμοφωνίαν τῆς πίστεως· ἥν ἀῤῥήτως ἐξ ἀνθρώπων, ὑπέρ ἀνθρώπων, κατ᾽ ἀνθρώπους ἀληθῶς προσλήψει σαρκός ψυχήν ἐχούσης λογικήν τε καί νοεράν, καί οὐ τροπῇ θεότητος ἄνθρωπος γενόμενος, δηλονότι χωρίς ἁμαρτίας, ὁ τῶν ἀνθρώπων δημιουργός τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους ἐδίδαξεν ὁμολογεῖν καί ἀσπάζεσθαι, μηδεμίαν αὐτοῦ καθάπαξ ἀρνουμένους φύσιν μετά τήν ἕνωσιν, ἤγουν μετά τήν ἐνανθρώπησιν· (≡15B_344≡> μήτε τήν θείαν, καθ᾽ ἥν Θεός ἀεί τε δι᾽ ἑαυτόν καί τῷ Πατρί ὁμοούσιος ἔστι τε καί διαμένει· μήτε τήν ἀνθρωπίνην, καθ᾽ ἥν ὁ αὐτός ἄνθρωπος ἀληθῶς δι᾽ ἡμᾶς γέγονεν, ὡς φιλάνθρωπος, καί ἡμῖν ἐστιν ὁμοούσιος. Οὔτε γάρ ἐτράπη τοῦ ὅπερ ἦν καί ἔστιν, καί είς ἀεί

ἔσται κατά φύσιν Θεός· οὔτε μήν τοῦ ὅπερ γέγονεν ἄνθρωπος καθ᾽ ἕνωσιν ἀδιάσπαστον σαρκός ἐψυχωμένης τήν φύσιν μετέβαλεν, εἷς ὤν καί ὁ αὐτός Θεός τε καί ἄνθρωπος· οὐ κλήσει μόνον καί προσηγορίᾳ Θεός ὑπάρχων καί ἄνθρωπος, ἀλλά πράγματι καί ἀληθείᾳ Θεός καί ἄνθρωπος καί ὑπάρχων κυρίως, καί ἀληθῶς ὀνομαζόμενος. Τό ἐκ τῆς ἑνώσεως ἕν τε καί μοναδικόν καθ᾽ ὑπόστασιν, ἀλλ᾽ οὐ κατά φύσει ἔχων, ὡς οἱ Πατέρες διδάσκουσι, φάσκοντες, "Εἰ γάρ καί τό συναμφότερον ἕν, ἀλλ᾽ οὐ τῇ φύσει τῇ συνόδῳ·" καθ᾽ ἥν οἰκονομικῶς δι᾽ ἡμᾶς ὡς ἀγαθός, σύνθετος γενέσθαι καταδεξάμενος, τό κατά φύσιν ἁπλοῦν, καθ᾽ ἥν ὁμοφυής ἐστι τῷ Πατρί καί ὁμοούσιος διαμένει, φυλάττων ἀλώβητον καί μετά τήν σάρκωσιν. Οὐ γάρ ταυτόν θεότης καί ἀνθρωπότης. Κἄν γάρ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἀλλά κατά πρόσληψιν σαρκός νοερῶς καθ᾽ ὑπόστασιν ἀδιασπάστως ἑνωθείσης αὐτῷ γέγονεν ἄνθρωπος. Διό καί Θεός ἐστιν ὁ αὐτός κυρίως καί ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖνο ὤν καί τοῦτο γενόμενος· καί τοῦτο κἀκεῖνο ὑπάρχων ἀνελλιπῶς· μήτε τῷ ἄκρως μοναδικῷ τῆς ὑποστάσεως συγχεόμενος, καθ᾽ ἥν ὁ τῆς διαφορᾶς παντελῶς ἄπεστι λόγος· μήτε τῷ ἀκραιφνεῖ τῆς ἑτερότητος τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε φύσεων διαιρούμενος· καθ᾽ ἥν ὁ τῆς διαφορᾶς διά τήν ἕνωσιν οὐδαμῶς ἀνῄρηται λόγος.

Τῆς οὖν διαφορᾶς τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων ὁ Χριστός ἀσυγχύτως σωζομένης καί μετά τήν ἕνωσιν, οὐκ ἔστιν, ὡς οἶμαι, παντελῶς ὁ δεῖξαι δυνάμενος λόγος, δίκαιον εἶναι τό ποσόν τῶν φυσικῶς διαφερόντων καί ἐν Χριστῷ σωζομένων καθ᾽ ἕνωσιν (≡15Β_346≡> (=0588=) ἀδιάσπαστον μή ὁμολογεῖσθαι· διότι πᾶσα δαφορά ποσόν ἑαυτῇ συνεισάγει πάντως τινῶν, ἀλλήλων κατά τι διαφερόντων. Οὐ γάρ ποσοῦ χωρίς πώποτέ τις, κἄν εὐμήχανος ᾖ καί ποριμώτατος, διαφοράν εἶναι φάναι δυνήσηται, καλῶς φρονῶν, καί ἀληθείας κἄν μικρόν γοῦν λόγον ποιούμενος· σαφῶς γινώσκων, ἤ τῆς κατ᾽ οὐσίαν τινῶν ἑτερότητος, ἤ τῆς κατά ποιότητα καί ἰδιότητά τινων ἀνομοιότητος πᾶσαν εἶναι διαφοράν· ἥν ἡ ποσότης τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων, εἴτε καθ᾽ ἕνωσίν εἰσιν, ἤ καί ταύτης χωρίς πάντως ἐργάζεται. Ἐφ᾽ ὧν γάρ μή κατά πάντα τρόπον ὁ εἷς καί ὁ αὐτός θεωρεῖται λόγος, ποσότητος ἔνεστιν ἔμφασις, ἧς ἐστιν ἴδιον ἡ διαφορά. Εἰ τοίνυν ἐπί Χριστοῦ τῇ μέν ἑνώσει κατά λόγον τό πάντη μοναδικόν καθ᾽ ὑπόστασιν, ὡς οἱ Πατέρες διδάσκουσιν, ἕπεται λέγειν· τῇ δέ τῶν ἐξ ὧν ἐστιν ὁ Χριστός φύσεων καί μετά τήν ἕνωσιν ἀσυγχύτως τε καί ἀδιαιρέτως ἐν Χριστῷ σωζομένων διαφορᾷ τό ποσόν λέγειν ἐστί ἀκόλουθόν τε καί πρόσφορον· δῆλον ὅτι, ὥσπερ ὁ μή λέγων τόν Χριστόν διά τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν μίαν εἶναι τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, κατά τήν ἑρμηνείαν τοῦ ἁγιωτάτου Πατρός ἡμῶν καί διδασκάλου Κυρίλλου νοουμένην ὀρθῶς, οὐ πιστεύει γεγενῆσθαι τήν ἕνωσιν· οὕτω καί ὁ μή τάς δύο μετά τήν ἕνωσιν φύσεις ὁμολογῶν, ἐξ ὧν ἐστιν ὁ Χριστός, τήν διαφοράν σώζεσθαι λέγειν οὐ δύναται. Φυσικῆς γάρ τῶν ἐξ ὧν ἐστιν ὁ Χριστός ἑτερότητός ἐστι μετά τήν ἕνωσιν ἡ διαφορά, ἀλλ᾽ οὐ τῆς κατά ποιότητα μόνην ἀνομοιότητος, χωρίς τῶν ὑποκειμένων ταῖς

ποιότησι φύσεων· ὧν ἄνευ ποιότητα καθ᾿ ἑαυτήν εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν· ἵνα μή ψιλήν, μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν, ψευδῆ τήν διαφοράν εἰσάγωμεν καί ἀνύπαρκτον.

Ταύτην ἀκριβῶς κατέχειν ἡμᾶς κατά τούς Πατέρας τῆς πίστεως τήν ὁμολογίαν πεπεισμένος, πᾶσι πανταχοῦ ποτε γράφειν οὐκ ὤκνουν πατριάρχαις καί ἐπισκόποις καί ἄρχουσι, καί αὐτοῖς τοῖς εὐσεβεστάτοις καί πανημέροις ἡμῶν βασιλεῦσιν, ὑπέρ εὐχαριστίας (≡15Β_348≡> Θεοῦ, κατάδηλον πᾶσι ποιῶν τήν ὑμῶν εἰς Χριστόν γνησίαν μετάθεσίν τε καί πίστιν. Καί οὐκ ᾤμην ποτέ, καθάπερ ἔφην, ὑμᾶς οὕτω ταχέως μετατίθεσθαι τῆς σωτηρίου κλήσεως ὑμῶν. Ἐπειδή δέ διά τάς ἐμάς ἁμαρτίας, ὁ ἐξ ἀρχῆς δι᾿ ἀπάτης εἰς ὄλεθρον καί ἀπώλειαν τό γένος τῶν ἀνθρώπων ὑποσυρόμενος πονηρός, καί ὑμᾶς ἴσχυσε παραπεῖσαι, τῆς ἀληθείας προτιμῆσαι τό ψεῦδος· καί πλέον Θεοῦ, καί τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἁγίοις, συνηθείας ἕνεκεν πονηρᾶς, ἀπαταίωσιν ἀνθρώποις χαρίσασθαι πρός θάνατον δελεάζειν μόνον δεδιδαγμένοις· καί πρός τόν ἴδιον ἔμετον ὑμᾶς καθάπερ κύνας προφητικῶς εἰπεῖν ἐπιστρέψαι δεδύνηται, παρεγγυῶ, εἴπερ οὕτως ἀνιάτως ἔχετε, καί εἰς τέλος προέθεσθε τήν τοῦ Χριστοῦ χάριν ἀποστραφῆναι· τέως τάς (=0589=) γινομένας εἰς ὑμᾶς παρ᾿ ἐμοῦ δωρεάς δοῦναι Θεοπέμπτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπί τούτῳ καί μόνον παρ᾿ ἐμοῦ σταλέντι μετ᾿ ἐγγράφου ἐντάλματος, πρός τό μηδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχειν ὑμᾶς περί τούτου. Καί πάλιν, εἴ τι παρίσταται τοῖς εὐσεβεστάτοις καί φιλοχρίστοις καί πανημέροις ἡμῶν βασιλεῦσι, καί τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις, τά καθ᾿ ὑμᾶς πάντα δι᾿ ἐμοῦ σύν Θεῷ παρά τήν αὐτῶν γαληνότητα γινομένου μανθάνουσι περί τῆς ἀποστασίας ὑμῶν, καί τῆς τοσαύτης κακουργίας καί ἀγνωμοσύνης, γενέσθαι καλῶς ἔχειν κρινῶ. Οὔτε γάρ παρασιωπήσομαι τοσοῦτον κακόν. Εἰ δέ τό φρικτόν τοῦ Χριστοῦ κατά νοῦν λαμβάνουσαι δικαστήριον, ἐφ᾿ οὗ παρουσίᾳ ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων καί παντός δήμου τῶν κατ᾿ οὐρανόν στρατιῶν, καί πάσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ παρ᾿ ἐμοῦ πρός ὑμᾶς περί τούτου συγκροτηθήσεται δίκη, μεταμελήθητε, καί πρός τόν καλέσαντα πάλιν ὑμᾶς ἐν χάριτι Θεόν ἐπανέλθετε· καί αὐτήν ἤδη τήν ἐμοῦ δωρηθεῖσαν ὑμῖν κτίσιν ἔχειν ὑμᾶς βούλομαι· καί οὐ παύσομαι ἕως τήν παροῦσαν καί πρόσκαιρον ταύτην ζωήν οἰκονομοῦμαι ζῆν, τρόπους ἐπινοῶν εἰς σύστασιν ὑμῶν περισσοτέραν· καί ἐμαυτόν ἀντίλυτρον τῶν ὑμετέρων ψυχῶν οὐκ ἄν παραιτήσομαι δοῦναι, εἴπερ ἀναγκαίως τοῦτο γενέσθαι καλέσοι καιρός. Καί (≡15Β_350≡> δώσω γε προθύμως πρός τοῦτό με καλοῦντος τοῦ Θεοῦ διά τῆς χάριτος· εἰ μόνον ὑμεῖς ἑαυτάς Χριστῷ τῷ Θεῷ πάλιν ἀποκαταστήσητε· καί τήν γενομένην ὑμῖν ἀπό τοῦ σώματος αὐτοῦ διά τῆς ἐπανόδου, καλῶς ἐξιάσησθε τομήν καί διάστασιν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΘ΄. ... ΠΡΟΣ ΠΥΡΡΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ...

ΙΘ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Πύῤῥον τόν ὁσιώτατον πρεσβύτερον καί ἡγούμενον.

(≡15B_352≡> Τήν ἁγίαν σου, θεοτίμητε Πάτερ, ἐπιστολήν ἀναγνούς, ὅλον ὅλῳ τῷ Πνεύματι τόν σόν νοῦν ἐπέγνων πεποιωμένον· καί τοσοῦτον τῆς φυσικῆς ἐξεστηκότα διέγνων συνέσεως, ὅσον τῆς θείας καί ὑπέρ τήν φύσιν κατέλαβον σοφίας ἐπειλημμένον. Αὐτόν γάρ σου παρόντα διά τῶν γραμμάτων οἷον ὁρᾷν ἐδόκουν τόν θεόσοφον νοῦν, μόναις ἀστράπτοντα ταῖς ἀκηράτοις ἀκτῖσι τοῦ Πνεύματος· αἷς μεταμορφοῦσθαι πρός τό θειότερον πέφυκεν, ὁ τῷ Πατρί τῶν ὅλων (=0592=) υἱοθετεῖσθαι καταξιούμενος· καί τοσοῦτόν με τῆς ἐπί τοῖς θείοις δόγμασιν ἀγνοίας λυτρούμενον, ὅσον τό πρίν τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἐδόκουν ἀντέχεσθαι γνώσεως. Διό θαυμάσας σου τήν ἐν ὅλοις ἀγχίνοιαν, μόνην ἐκείνην ἀναβοήσας τήν φωνήν ἀπεφθεγξάμην, ἥν πάλαι γυνή τις πρός τόν Κύριον κέκραγε, τῶν αὐτοῦ ῥημάτων καταπλαγεῖσα τήν δύναμιν· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καί μαστοί οὕς ἐθήλασας. Οὐ μόνον δέ τήν τεκοῦσάν σε μακαρίζω, τίμιε Πάτερ, ὡς τοιούτου μητέρα γενέσθαι καταξιωθεῖσαν· ἀλλά καί τήν συλλαμβάνουσαν, καί κύουσαν ἀεί τόν εὐσεβῆ λόγον καί τίκτουσάν σου διάνοιαν· ὡς τοῦ ὑπέρ φύσιν Λόγου κατά χάριν κοιλίαν ἀποφανθεῖσαν χωρητικήν, διά τήν πρός αὐτόν τόν Λόγον τῆς γνώμης οἰκείωσιν. Καί μήν κατά τάς σάς παγίας ἕξεις τάς ἐκ τῆς σῆς καρδίας ἐκδιδομένας αἷς μαστῶν δίκην κατά τε τήν πρᾶξιν καί τήν θεωρίαν διατρέφεις τόν Λόγον, τῇ χορηγίᾳ τῶν εὐσεβῶν νοημάτων τε καί τρόπων συναυξανόμενον· (≡15B_354≡> καί παραδόξως εἰπεῖν, τήν οἰκείαν αὔξησιν τοῦ διατρέφοντος νοῦ ποιούμενον θέωσιν. Τί γάρ ἕτερον εἶχον φθέγξασθαι πρός σέ, τίμιε Πάτερ, τοιούτων γεννήτορα λόγων γεγενημένον θεώμενος· δι᾽ ὧν, ὡς ἐξ ὄρους τινός τοῦ ὕψους τῆς γνώσεως τήν ἐπί τοῖς θείοις δόγμασι καθάπερ πλάκας θεοχαράκτους διά τοῦ νέου Μεσίτου καί ἐφ᾽ ἡμῖν μεγάλου Μωϋσέως καί ἱερέων ἱερέως, καί τῆς καθ᾽ ὅλην τήν οἰκουμένην ἐξάρχου θείας ἱερωσύνης, κομισθεῖσάν τε καί ἐκδοθεῖσαν κατεμήνυσας ψῆφον· ἥν ἡ ἁγία καί μόνη προσκυνουμένη Τριάς, ὡς δι᾽ ὀργάνου τοῦ ῥηθέντος ὑπηγόρευσεν ἀρχιερέως, καί πρός ὁμόνοιαν πλέον ἐπέδησε τάς Ἐκκλησίας, εἰς οὐδέν θεμένας τήν δόξασαν τοῖς πολλοῖς γεγενῆσθαι κατά τήν Ἀλεξάνδρου πόλιν περί τήν πίστιν καινοτομίαν.

Ταύτην γάρ ὁλοσχερῶς ἡ δοθεῖσα διεσώσατο ψῆφος τήν ἔννοιαν, καθ᾽ ἥν πιστεύειν οἱ θεοφόροι Πατέρες ἡμῶν ταῖς ἁγίαις Ἐκκλησίαις παρέδοσαν· ἕνα καί τόν αὐτόν φάμενοι Θεόν Λόγον καί πρό σαρκός, καί μετά σαρκός· ἥν αὐτός ἑαυτῷ δι᾽ ἡμᾶς ἐψυχωμένην νοερῶς καθ᾽ ὑπόστασιν ἥνωσεν, ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου προσληφθεῖσαν Μαρίας· σπορά δηλαδή τῆς οἰκείας αὐτός γενέσθαι καταξιώσας σαρκώσεως· ἵνα καί ἄνθρωπος ἀληθῶς γένηται· καί δείξῃ κατά τήν ἄσπορον σύλληψιν, καί τήν ἄφθορον γέννησιν τήν φύσιν καινοτομουμένην καί μηδεμίαν τῇ καινοτομίᾳ πάσχουσαν μείωσιν. Θεοῦ γάρ δι᾽ ἀγαθότητα πρός ἀνθρώπους ὑπῆρχεν αὐθαίρετος κένωσις τό μυστήριον, ἀλλ᾽ οὐ θεότητος ἔκπτωσις, ἡ διά σαρκός ἑκούσιος συγκατάβασις· μεμένηκε γάρ ὅπερ ἦν, καί γενόμενος ὅπερ οὐκ ἦν· ἄτρεπτος γάρ. Καί ὅπερ γέγονε διετήρησε, διαμείνας ὅπερ ὑπῆρχε

φιλάνθρωπος γάρ. Δι᾽ ὧν ἐνήργει θεοπρεπῶς, δεικνύς ὅπερ γέγονεν ἀναλλοίωτον· (=0593=) καί δι᾽ ὧν ἔπασχεν ἀνθρωποπρεπῶς, πιστούμενος ὅπερ ἦν μή τρεπόμενον. Ἐνήργει γάρ, τά μέν θεῖα σαρκικῶς, ὅτι δά σαρκός φυσικῆς ἐνεργείας οὐκ ἀμοιρούσης· τά δ᾽ ἀνθρώπινα θεϊκῶς, ὅτι κατά θέλησιν ἐξουσιαστικῶς, ἀλλ᾽ οὐ κατά περίστασιν (≡15Β_356≡> τήν τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων προσίετο πεῖραν. Οὔτε γάρ τά θεῖα θεϊκῶς, ὅτι μή γυμνός ὑπῆρχε Θεός· οὔτε τά ἀνθρώπινα σαρκικῶς, ὅτι μή ψιλός ἄνθρωπος ἦν. Διά τοῦτο τά θαύματα δίχα πάθους οὐκ ἦν· καί τά παθήματα χωρίς οὐχ ὑπῆρχε θαύματος· ἀλλά τά μέν, ἵν᾽ εἴπω τολμήσας, οὐκ ἀπαθῆ· τά δέ προδήλως θαυμάσια· καί ἄμφω παράδοξα, ὅτι καί θεῖα [καί ἀνθρώπινα] ὡς ἐξ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ προερχόμενα Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου, δι᾽ ἀμφοτέρων πιστουμένου πραγματικῶς, τήν τῶν ἐξ ὧν, καί ἅπερ ὑπῆρχεν ἀλήθειαν. Τό γάρ ἔκ τινων ἀσυγχύτως ἑνώσει τῇ κατά σύνοδον φυσικήν ἀποτελούμενον, καί τάς φύσεις ἐξ ὧν συνέστηκεν ἀτρέπτους διατηρεῖ, καί τάς αὐτῶν συστατικάς ἀμειώτως διασώζει δυνάμεις, εἰς ἑνός ἔργου συμπλήρωσιν· εἴτε πάθος, εἴτε θαῦμα τό γινόμενον ἦν, κατά τήν εἰκόνα τοῦ θαυμαστοῦ σου, Πάτερ, καί τῷ μυστηρίῳ τῆς θείας σαρκώσεως προσφυοῦς παραδείγματος, τῆς ἐκπυρωθείσης μαχαίρας, ἧς τήν τομήν ἐπιστάμεθα καυστικήν, καί τήν καῦσιν οἴδαμεν τμητικήν. Πυρός γάρ καί σιδήρου καθ᾽ ὑπόστασιν γέγονε σύνοδος, μηδετέρου τῆς κατά φύσιν διά τήν πρός θάτερον ἕνωσιν ἐκστάντος δυνάμεως· μήτε μήν ἄφετον ταύτην κεκτημένον μετά τήν ἕνωσιν, καί τῆς τοῦ συγκειμένου καί συνυφεστῶτος κεχωρισμένην.

Ταύτην μέν οὖν εὗρον ἐγώ τοῖς ὑμετέροις γράμμασι σοφῶς ἐνυφανθεῖσαν τήν τῶν θείων δογμάτων ἀκρίβειαν, ἧς κατά τήν ἐνοῦσάν μοι περί τό νοεῖν μετρίαν δύναμιν ἐπιστήσας τόν νοῦν, ηὐξάμην ἱκανωθεῖναι ταύτην φυλάξαι, καί τῇ διανοίᾳ κατασχεῖν, ὑπό λήθης τινός μή δεχομένην περιγραφήν. Σύ δέ, θεοτίμητε Πάτερ, συμπάθησόν μοι τῷ σῷ δούλῳ, καί τήν δέουσαν ὡς φιλάνθρωπος παράσχου συγγνώμην, ἀδυνατοῦντι πρός τήν τῶν κεκελευσμένων ἐγχείρησιν. Καί μή μου καταγνῶς ἀπείθειαν· ἀλλά μᾶλλον ἀπόδεξαί με τῆς οἰκείας ἀμαθίας ἐπιγνώμονα γενέσθαι σπουδάζοντα. Μισητόν γάρ τό προπετές, καί πρῶτον τῆς ἐσχάτης (≡15Β_358≡> ἀγνοίας γέννημα· καθ᾽ ὅ πέφυκεν ἡ τῆς ὑπερηφανίας διαφαίνεσθαι νόσος, ἕξιν δημιουργοῦσα τοῖς αὐτῇ κατειλημμένοις ἀντίθεον· καί δέξαι μου παντός πάθους καθαράν τήν ἐπί τοῦτο παραίτησιν· καί μή ἀπώσῃ με τούς αὐτούς σοι προβαλλόμενον λόγους, οὕς ἐπί τοῖς τοιούτοις πρός τόν Θεόν Μωϋσῆς πρότερον καί Ἱερεμίας ὕστερον προὐβάλλοντο· ὁ μέν, Δέομαι, Κύριε, (=0596=) λέγων, οὐχ ἱκανός εἰμι πρό τῆς χθές οὐδέ πρό τῆς τρίτης ἡμέρας, οὐδέ ἀφ᾽ οὗ ἤρξω λαλεῖν πρός με· ἰσχνόφωνος καί βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι. Ὁ δέ, Ὁ ὤν, Δέσποτα Κύριε, φάσκων, οὐκ ἐπίσταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερός εἰμι. Ἐπ᾽ ἀληθείας γάρ ἰσχνόφωνος εἰμι καί βραδύγλωσσος, καί τῆς ἐπί τῷ λαλεῖν τά καλά συνέσεως ἐστερημένος· μήτε τόν νοῦν ἔχων ἐπιβάλλοντα τοῖς θείοις, μήτε τόν κατά προφοράν λόγον, ἐξυπηρετεῖσθαι τῷ μεγέθει τῶν ζητηθέντων δυνάμενον. Νεάζω γάρ ἔτι τοῖς πάθεσι, καί

πλεονεκτοῦσαν τόν νόμον τοῦ πνεύματος κέκτημαι τῆς σαρκός τήν ἐπανάστασιν. Ὁπόταν καί εἰ δῶμεν καθ᾽ ὑπόθεσιν μηδέν λείπεσθαί με τῆς ἐν τούτοις δυνάμεως, τίς οὕτω θρασύς ὑπάρχει καί τολμηρός, ὥστε τοῖς οὕτω κατά θείαν φῆφον ἱεραρχικῶς θεσπισθεῖσιν, ἐπιδιατάττεσθαι; Παρακαλῶ δέ μᾶλλον τιμίοις σου γράμμασιν ὁρισμῷ μοι διασαφῆσαι, τίς ἡ ἐνέργεια, καί ποσαχῶς ἡ ἐνέργεια, καί τί παρά ταύτην ἐπί τό ἐνέργημα· καί τίνα τούτων φαμέν, πρός τε τό ἔργον καί τήν πρᾶξιν τήν διαφοράν, ἵνα ἔχω τῶν γραφέντων γινώσκειν τήν δύναμιν. Οὔπω γάρ ἀκριβῶς ἐπιστῆσαι δεδύνημαι, τίνα καί πῶς λεγομένην ἤ νοουμένην ἐκδέξασθαι χρή τήν μίαν ἐνέργειαν. Οὐχ ἁπλῶς γάρ φωνάς ἀσήμους προφέρομεν, ἀλλ᾽ ἐννοίας ταῖς φωναῖς διασημαίνομεν. Δι᾽ ἥν αἰτίαν, φωνάς μέν πολλάκις πραχωροῦντας εὗρον τούς θεηγόρους Πατέρας, ἐννοίας δέ οὐδαμῶς· ὅτι μή ἐν συλλαβαῖς, ἀλλ᾽ ἐν νοήμασί τε καί πράγμασι τό τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὑπάρχει μυστήριον. Τό μέν γάρ ἐποίουν, εἰρήνην φροντίζοντες· τό δέ, ψυχάς τῇ ἀληθείᾳ στηρίζοντες. Καί ταῦτα μέν περί τούτων.

(≡15B_360≡> Δέομαι δέ, Πάτερ τίμιε, τῆς σῆς ἁγιότητος, εὐμενῶς τούς τοῦτο τό μέτριον ἐπιφερομένους γράμμα θείους προσδέξασθαι Πατέρας, διά χρείαν λυσιτελοῦσαν τῷ κοινῷ τάγματι τῶν μοναχῶν, ἑαυτούς εἰς τοῦτον πλοῦν ἐπιδεδωκότας· καί πάντα γενέσθαι αὐτοῖς καταδέξασθαι, ὅσα τῆς θείας ἐντολῆς ὁ ἀκριβής βούλεται λόγος, τούς τῶν θείων ἐφιεμένου, καί μονώτατον τοῦ οἰκείου βίου τόν σαρκωθέντα Λόγον ἔχοντας ὑποτίπωσιν. Ἄξιοι γάρ τυγχάνουσι τῆς (=0597=) ὑμετέρας ἐπί τοῦτο σπουδῆς, ὅτι τόν θεῖον ἕλκουσιν ἀμέμπτως τῆς ἀρετῆς τε καί τῆς γνώσεως ζυγόν. Δέδοικα δέ ταῦτα γράφων μή παῤῥησίας ἀκαίρου καί ἀπειροκαλίας παρά τοῖς οὐκ εἰδόσι σε, Πάτερ, καί τῆς σῆς πεῖραν οὐκ εἰληφόσι συγκαταβάσεως, ὄνειδος ἀπενέγκωμαι· καί λεχθῇ καί περί ἐμοῦ δικαίως, ὅπερ τις τῶν ἔξω τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς λόγου σοφῶν ἔφη, θεασάμενος ἐπί τινι φυσηθέντα τινά τῶν ἀπειροκάλων·

Ἐξέμηνε πρός ὕβριν μωρόν,
σοφός μειδιάσας.

Ἐν πᾶσιν οὖν, ἅγιε Πάτερ, συγχώρησόν μοι τῷ σῷ δούλῳ, καί ταῖς σαῖς πανιέροις εὐχαῖς ἐξιλέωσόν μοι Χριστόν τόν Θεόν, ὅν διά παντός τῇ τε τοῦ νοῦ καθαρότητι, καί τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ βίου θεραπεύεις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Κ΄. ... ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ.

Κ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Μαρίνον μονάζοντα.

(≡15B_362≡> Ἐγώ μέν εἰδώς τῶν οἰκείων πλημμελημάτων τό πλῆθος, καί τήν ἐπ᾽ αὐτοῖς ὡς εἰκός διαδεξομένην με κατάκρισιν, μετά τήν ταύτης ἀπόλειψιν τῆς ζωῆς καθορῶν· καί οἷον ἐκεῖνο τό μέγα καί φρικτόν δικαστήριον κατά ψυχήν ἤδη συνηθροισμένον κατανοῶν, ἐφ᾽ οὗπερ κατ' ἀξίαν ἕκαστος ὧν πεπράχαμεν τάς ἀμοιβάς ἀποληψόμεθα· τήν σιωπήν σύνοικον ἔχειν διενοήθην, τῶν ὑπέρ ἐμέ θείων λόγων, ὥς γέ μοι δοκεῖ, παντοίως φειδόμενος, μή πως πλέον κατακριθῶ καί δικαιότερον, ὡς λόγους Θεοῦ προφέρων

ὑπ᾽ ἐμοῦ τῇ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀπραξίᾳ νενεκρωμένους, καί διά τοῦτο τοῖς ἀκούουσι τήν ἐν χάριτι ζωήν παρασχεῖν οὐ δυναμένους· καί τούς τῶ ἀρετῶν παραδεῖξαι τρόπους ἐν τῇ πολιτείᾳ μου τοῦ λέγοντος οὐκ ἰσχύοντας· καί γένωμαι τῆς μελλούσης ὑπόδικος ἀπειλῆς, ὡς οὐ μόνον αὐτός ἐν ἐμαυτῷ διά τῶν πονηρῶν μου τρόπων τούς ζωοποιούς τοῦ Θεοῦ καταφονεύσας λόγους, ἀλλά καί τοῖς ἀκούουσι τῆς πρός αὐτούς καταφρονήσεως εἰκόνα ζῶσαν, καί πᾶσι κατάδηλον, τήν ὅλην μου τοῦ βίου πονηράν ἀναστροφήν παρεχόμενος. Ἐγώ μέν οὖν, ὡς εἶπον, ταῦτα καί εἰδώς καί φοβούμενος, τήν περί τό λέγειν τε καί γράφειν τούς θείους λόγους προθυμίαν ἀπεσεισάμην, ὧν οὐκ ἔχω τήν ἐργασίαν, διακενῆς τούς ἐπαίνους παρά τῶν ἀκουόντων κομίζεσθαι μεγίστην ἀδικίαν εἶναι κρίνων, καί ζημίαν ὀλέθριον. Ἐπειδή δέ νενίκηκέ μου τῆς σιωπῆς τήν ψῆφον ταῖς πολλαῖς τῶν θείων ἐπῳδαῖς λογισμῶν, ὁ πολύς τήν φρόνησιν, καί πάντα (≡15B_364≡> μοι τίμιος ὁ ὁσιώτατος ἡγούμενος, ὅν οὐκ ἠδυνήθην ἀπώσασθαι διά τήν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ κατά θείαν σύνεσιν τῶν ἀρετῶν καλλονήν· καί ταύτην ἐβιάσατό με χαράξαι τήν μετρίαν συλλαβήν πρός τήν σήν θεοσέβειαν, μέρη τινά τῶν κατά Θεόν σου κατορθωμάτων ἀφηγησάμενος, καί ὠφελήσας τά μέγιστα· δεῖν ᾠήθην ἐκεῖνα κατ᾽ ἐπιτομήν εἰπεῖν, ὅσα σοί τε κἀμοί, καί πᾶσι τοῖς ἀκούειν ἐθέλουσι συμφέρον ἐστί καί σωτήριον.

(=0600=) Δαβίδ ὁ μέγας προφήτης καί βασιλεύς, τοῖς ἀγαπᾷν τόν Θεόν προθεμένοις, καί πάντων τῶν ἐπί γῆς τήν ἔνθεον σωτηρίαν προελομένοις, τήν ἀληθῶς γνωστικήν ὁδόν παραδεικνύς τῶν θείων ἀρετῶν, καί τήν ἔμπρακτον τῆς γνώσεως θύραν ὑπανοίγων, φησίν· Ἀρχή σοφίας φόβος Κυρίου· σύνεσις δέ ἀγαθή πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. Εἰ δέ σοφίας ἀρχή καθέστηκεν ὁ φόβος, τέλος δηλαδή σοφίας, ἡ ἀγαθή πέφυκεν εἶναι σύνεσις, τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. Εἰ δέ ταῦτα τοῦτον ἔχει τόν τρόπον, ὅση δύναμις τόν φόβον τοῦ Θεοῦ κτήσασθαι σπουδάσωμεν, καί τήν σύνεσιν τήν ἀγαθήν. Τόν μέν φόβον, ἵνα φύγωμεν τῆς ἁμαρτίας τούς μολυσμούς, τῇ προσδοκίᾳ τῶν αἰωνίων κολάσεων αὐτούς τῆς ψυχῆς ἐκτινάσσοντες· τήν δέ σύνεσιν, ἵνα πάντων ποιηταί τῶν θείων ἐπιστήμονες ἀποδειχθῶμεν θελημάτων. Ὁ γάρ φοβούμενος τάς ἐπί ταῖς παραβάσεσι τῶν θείων ποινάς ἐντολῶν, τοῖς μολύνουσιν αὐτοῦ τήν ψυχήν οὐχ ἁλίσκεται πάθεσιν· καί ὁ τήν σύνεσιν τήν ἀγαθήν ἐνδιαθέτως ἔχων, κατά τόν δέοντα λόγον διακρίνουσαν τῶν αἰωνίων τά πρόσκαιρα, πᾶσι γίνεται τοῖς θείοις κατάκομος ἀγαθοῖς, μηδενί τρόπῳ τήν ἐν αὐτῷ γνῶσιν ἀργεῖν δειχθῆναι παρασκευάζων. Ὡς γάρ ὁ φόβος ἐν τοῖς ἀληθῶς τόν Θεόν φοβουμένοις, τῶν ἀκαθάρτων γίνεται παθῶν ἀναιρέτης· οὕτως καί ἡ σύνεσις τῶν ἀληθῶς συνετῶν, πασῶν γίνεται δημιουργός τῶν ἀρετῶν. Οὐκοῦν φοβηθῶμεν τόν Θεόν, καί μηδέν ὧν μή βούλεται πράξωμεν· καί τήν αὐτοῦ σύνεσιν ἀγαπήσωμεν· καί μηδέν ὧν βούλεται πράττειν καταμελήσωμεν. Μισεῖ γάρ πᾶσαν ἀνομίαν ὁ (≡15B_366≡> τόν Θεόν φοβούμενος, καί ἀγαπᾷ πᾶσαν δικαιοσύνην, ὁ τήν ἀγαθήν εἰσοικισάμενος σύνεσιν. Σημαίνει γάρ ὥσπερ τόν

φοβούμενον τό πρός τήν ἀνομίαν μῖσος· οὕτως καί ἡ πρός τήν δικαιοσύνην ἀγάπη, κατάδηλον ποιεῖται τόν συνετόν.

Μή τοίνυν κατηφείας ἤθεσι μόνοις τόν φόβον σχηματισώμεθα, μηδέ μέχρι τῶν φαινομένων τρόπων ὑπάρχουσαν τήν εὐλάβειαν δείξωμεν· ἀλλά διαθέσει ψυχῆς, καί ταπεινώσει καρδίας πυκνοῖς κατά τό βάθος στεναγμοῖς κατησφαλισμένης· καί τῇ μάστιγι τῆς τῶν προημαρτημένων μνήμης κατά τήν συνείδησιν ἀφανῶς πληττομένης, καί διά τοῦτο τῇ πρός ἑαυτήν συστολῇ τά τῶν ἄλλων πταίσματα παντελῶς ὁρᾷν οὐκ ἀνεχομένης. Ὁ γάρ μόνοις τοῖς ἤθεσι τόν τοῦ Θεοῦ φόβον ὑποκρινομένος, οὐδέν τοῦ πιθήκου τό σύνολον διενήνοχεν, ἀνθρώπων ἤθη μιμουμένου καί σχήματα. Τοῦτο γάρ τό ζῶον ἐν τετράποσι, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πόῤῥω κατά φύσιν διεστηκός, τῇ τῶν ἠθῶν μιμήσει τοῖς θεωμένοις ἄνθρωπος εἶναι δοκεῖ, μηδέν φύσει κεκτημένος ἀνθρώπινον· ὥσπερ καί ὁ τά μέν ἤθη τῶν ἀληθῶς φοβουμένων τόν Κύριον πρός τήν τῶν ὁρώντων ἀπάτην μιμούμενος, τήν δέ τῆς γνώμης διάθεσιν οὐκ ἔχων κατά τό ἴσον ἐκείνοις (=0601=) τῷ θείῳ φόβῳ πεποιωμένην, Σαδδουκαῖός τις ἕτερος ἤ Γραμματεύς, καί ὤν, καί καλούμενος· τό μέν σχῆμα σώζων τῆς εὐλαβείας μετ᾽ εὐπρεπείας τῆς ἔξωθεν· παντελῶς δέ τοῦ πράγματος διά τήν ἀκάθαρτον ἐν τῷ βάθει που κειμένην τῆς ψυχῆς πρός τά πάθη φιλίαν ἀπολειπόμενος.

Μηδέ πάλιν μόνῃ προφορᾷ λόγων πρός κάλλος ἀπεξεσμένων τήν θείαν γνῶσιν ἐπιδειξώμεθα· μηδέ μέχρι ψιλοῦ τοῦ δύνασθαι μόνον λαλεῖν δίχα τοῦ πράττειν, εἶναι τήν ἀγαθήν ὁρισώμεθα σύνεσιν· ἀλλά διαθέσει ψυχῆς κατά τήν πρᾶξιν ταῖς ἀρεταῖς ποιωθείσης, καί διά τοῦτο πράξει μέν τό φέγγος λαμπρυνούσης τῆς γνώσεως· γνώσει δέ τόν τόνον φαιδρυνούσης τῆς πράξεως· (≡15B_**368**≡> ἵνα τῷ κατά τήν ἀγαθήν σύνεσιν πόθῳ τοῦ Θεοῦ συνελθών διά τῶν πραγμάτων ὁ φόβος, τελείαν ἡμῖν τήν θείαν ἐργάσωνται σοφίαν· ἐν μέν τῇ κατά τόν θεῖον φόβον ἀποχῇ τῶν κακῶν ἀρχομένην, ἐν δέ τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν κατά τήν ἀγαθήν σύνεσιν τελειουμένην. Ὁ γάρ ἐν μόνῃ ψιλῇ τῇ προφορᾷ τῶν θείων λόγων εἶναι τήν σύνεσιν διοριζόμενος, ἔοικε ψιττακῷ, τούς ἀνθρωπίνους μιμηλευομένῳ λόγους. Τοῦτο γάρ μονώτατον τό ζῶον ἐν τοῖς πτηνοῖς, τούς ἀνθρωπίνους διδασκόμενον ὑποκρίνεται λόγους, μηδέν ἔχων παντελῶς κατά τήν φύσιν ἀνθρώπινον· ὥσπερ καί ὁ μέχρι μόνης τῆς ψιλῆς προφορᾶς, τούς μέν τῶν ἀληθῶς συνετῶν λόγους πρός τήν τῶν ἀκουόντων κατάπληξιν μιμηλευόμενος, τήν δέ τῆς γνώσεως ἕξιν οὐκ ἔχων τῇ πράξει τῶν ἀρετῶν πεποιωμένην, Φαρισαῖος τις ἄλλος ὡς ἀληθῶς, ἤ ψεκτός ἱερεύς καί ὤν καί καλούμενος· τήν μέν σύνεσιν τῇ προφορᾷ μόνῃ τῶν λόγων ὑποκρινόμενος· αὐτῆς δέ τῆς ὄντως ἐν τοῖς ἔργοις ἐχούσης τό εἶναι σοφίας παντελῶς ἀπολειπόμενος· καί διά τοῦτο μέγα φυσῶν, καί τῇ ἀλαζονείᾳ τῆς ὑποτρεφούσης αὐτοῦ τήν κατά νοῦν ὑπερηφανίαν οἰήσεως, κατά τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας ἱστάμενος· οὐκ εἰδώς, ὡς ἔοικεν, ὅτι δαιμόνων θεολογία προδήλως, ἡ τῶν ἐπ᾽ αὐτῇ διά φιλοδοξίαν μέγα φυσώντων καθέστηκε δίχα πράξεως γνῶσις· ἐπιτιμῶντα διαῤῥήδην Ἰησοῦν

ἔχουσα, τόν δῆθεν θεολογούμενον, κἄν ὁ τοιοῦτος τῷ πάθει κρατούμενος οὐκ αἰσθάνεται.

Διά τοι τοῦτο φόβῳ φοβηθῶμεν ἡμεῖς τόν Θεόν, καί παντός ῥύπου σαρκός καί πνεύματος ἑαυτούς ἐλευθερώσωμεν, μή συγχωροῦντες, τόν νόμον τῆς σαρκός διά τῆς ἐπαινουμένης τῶν μελῶν νεκρώσεως ἐπαναστῆναι τῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος· μηδέ μόνοις τοῖς κατ᾽ ἦθος φαινομένοις τρόποις περιγράψωμεν τοῦ θείου φόβου τήν μεγαλοπρέπειαν· ἀλλά τῆς ἐντός κατά ψυχήν καλῆς διαθέσεως κήρυκα ποιησώμεθα τήν περί τό ἦθος καταστολήν, ἵνα φύγωμεν τήν μέλλουσαν τοῦ πυρός ἀπειλήν· καί τήν (≡15B_370≡> σύνεσιν τήν ἀγαθήν τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν κατακοσμήσωμεν, ἵνα μή νεκρούς, ὡς κενόδοξοι, περιφέρωμεν λόγους, καί τῆς κατά τήν πρᾶξιν τῶν ἐντολῶν ἐστερημένους ζωῆς· ἀλλ᾽ ἐμπράκτους τούς θείους λόγους (=0604=) ποιήσωμεν, εἰρήνην μετά πάντων διώκοντες καί ἀγάπην· χρηστότητός τε καί πραότητος ἐπιμελούμενοι, καί μακροθυμίας καί τῆς ἐν πᾶσι πρός πάντας ἀνοχῆς· μεθ᾽ ὑπομονῆς τά συμβαίνοντα φέροντες, καί εὐχαριστίας· καί ὡς θεῖα δόγματα [δόματα], τάς θλίψεις ἀκατασείστως δεχόμενοι· μηδέν πρός τούς λόγους τῆς διά τούτων συμφερόντως διεξαγούσης ἡμῶν τήν ζωήν προνοίας ἀντιτείνοντες, ὅπως τύχωμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς μετά πάντων τῶν ἁγίων, κατατρυφῶντες τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἐν τῇ διαμονῇ τῆς τῶν αἰωνίων μακαριότητος, λέγοντος πρός ἡμᾶς ἀκούοντες τοῦ Θεοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου· καί εὐφρανθῶμεν ἐκείνων ἀπολαύοντες τῶν ἀποῤῥήτων ἀγαθῶν, Ἅπερ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καί οὖς οὐκ ἤκουσε, καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἅ ἡτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑ΄. ... ΠΡΟΣ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΥΔΩΝΙΑΣ.

ΚΑ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός ἁγιώτατον ἐπίσκοπον Κυδωνίας.

(≡15B_372≡> Αὐτόν ἑαυτῷ τόν Θεόν ἴσον ὕψει τε καί βάθει, δι᾽ εὐσεβοῦς ἐρεύνης τοῦ μυστηρίου τῆς περί ἡμᾶς αὐτοῦ οἰκονομίας διαγνούς ὁ θεοφύλακτός μου δεσπότης, καί θαυμάσας πῶς ὁ ὅρος τῇ ἀοριστίᾳ, τἀναντία καί ἀμιγῆ, περί αὐτόν συναφθέντα, δι᾽ ἀλλήλων ἔσχε τήν δήλωσιν· τῆς μέν ἀπειρίας τῷ ὅρῳ ἀῤῥήτως συνορισθείσης· τοῦ δέ ὅρου ὑπερφυῶς τῇ ἀπειρία συναπλωθέντος· αὐτόν δέ περί ὅν ταῦτα κατ᾽ ἄμφω ταυτόν ἑαυτῷ, μηδέν τό παράπαν ἑαυτοῦ καθυφέντα κατά τό ἄπειρον, ὡς κατά φύσιν μετά ἀόριστον, κατ᾽ οἰκονομίαν δέ, ἀκατάληπτον καί ὄντα καί γινωσκόμενον· τό τε ὕψος τῆς θεϊκῆς δόξης ἀδιανόητον ἔχοντα, καί τό βάθος τῆς οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως ἀπερίπληπτον, ἐμφρόνως ἑαυτόν κηροῦ δίκην, ὥσπερ σφραγίδι τῷ Θεῷ εὐείκτως ὑπέθηκεν, ὅν δι᾽ ὅλου εἰς τό βάθος ἐντυπωθέντα δεξάμενος, ἀρίδηλον μίμημα τῆς θείας ἑαυτόν κατέστησε μακαριότητος. Σοφῶς γάρ τοῖς θείοις ἑαυτόν ἐναμείψας τρόποις· τῷ μέν ταπεινῷ τῆς φύσεως, δι᾽ ἀρετῆς ἐκέρασε τό τῆς ἀξίας ἀνάστημα· τῷ δέ ὕψει τῆς ἀξίας ἔμπαλιν, διά γνώσεως τήν τῆς φύσεως συνεπῆρε

ταπείνωσιν· καί θάτερον θατέρῳ παραδόξως ἐνθεωρεῖσθαι πεποίηκε. Κατ᾽ ἄμφω γάρ ταυτόν ἑαυτῷ, μηδέν ἐν ἀμφοτέροις καθυφέντα σεμνότητος, ἑαυτόν συνετήρησε· δείξας μάλα σαφῶς, δι᾽ ὧν ἀκίβδηλον (≡15B_374≡> τήν πρός Θεόν ἐκτήσατο μίμησιν, ὡς τήν ἱερωσύνην ὁ Θεός ἐπί γῆς ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ χειροτονήσας προὐβάλετο. Ἐφ᾽ ᾧτε καί σωματικῶς ὁρώμενος, καί τά αὐτοῦ μυστήρια τοῖς ὁρᾷν δυναμένοις μή διαλίπῃ φαινόμενα.

(=0605=) Διά τοῦτο θεοειδῶς τῷ λόγῳ μετά τῶν τρόπων φερόμενος ὁ ἐμός δεσπότης, πολλήν μοι σωτηρίαν ἐνετεκτήνατο. Ὡς γάρ τούς ἀνθρώπους καταλλαγῆναι τῷ Θεῷ καί Πατρί ὡς πταισθέντας μᾶλλον ἤ πταίσαντας ὁ Κύριος παρεκάλεσε, καθώς μαρτυρεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος Παῦλος, Ὑπέρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι᾽ ἡμῶν. Δεόμεθα ὑπέρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ· ἵνα ἐντρέψῃ τῷ μεγέθει τῆς εὐεργεσίας πρός συναίσθησιν ἐλθεῖν τῆς οἰκείας πωρώσεως· οὕτω καί ὁ ἐμός δεσπότης, δι᾽ ἑκουσίου ὑφέσεως, εὐμηχάνως με χειρωσάμενος, τό μαθεῖν δόξαι παρ᾽ ἐμοῦ διά γραμμάτων θελῆσαι, ἅπερ διδάσκειν διά τήν ἀξίαν προβέβληται, κἄν ὀψέ ποτε τῆς οἰκείας ἀμαθίας κατέστησε ἐπιγνώμονα. Ὁμολογῶ οὖν τῷ δεσπότῃ μου τήν χάριν· καί σεμνύνομαι τῷ τρόπῳ δι᾽ οὗ τό νέφος μου τῆς οἰήσεως εὐαφῶς ἀπεώσατο· καί αἰτῶ αὐτόν τοιούτοις καί λόγοις καί τρόποις ῥυθμίζοντα τόν αὐτοῦ δοῦλον μή παύσασθαι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΒ΄. ... ΠΡΟΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΝ.

ΚΒ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Αὐξέντιον.

(≡15B_376≡> Εἰ μέν θαῤῥοῦντες τῷ Πνεύματι, καθά ἀλύτως περικειμένην ὑμῖν αὐτοῖς ἔχετε τήν ἀγάπην, μηδενός δεομένην πρός καινισμόν, ἀμελεῖν τῶν πρός τούς φίλους διέγνωτε γραμμάτων, ἐπαινῶ τε τόν νόμον, καί ὑμᾶς ἀποδέχομαι· πιστεύοντας ἐκείνῳ τῆς ἀγάπης τόν θησαυρόν, ἐξ οὗ τε καί εἰς ὅν ἄρχεσθαί τε καί ἀναπαύεσθαι πέφυκεν. Εἰ δέ τοῦ καθήκοντος φιλικοῦ τρόπου κατολιγωροῦντες τοῦ γράφειν δι᾽ ὄκνου παραιτεῖσθε, τἀναντία ποιεῖν οὐ παύσομαι· φίλους αἰδεῖσθαι διά μέγεθος τῆς κατά κόσμον προλήψεως οὐκ εἰδώς. Εἰ δέ τῶν δύο τοῦ μή γράφειν οὐδέν καθέστηκεν αἴτιον, δέξασθε ἀπόντων, καί δότε προθύμως ἀποῦσιν, ὡς ἐδίδαξεν ἡ φύσις, διά γραμμάτων τήν ἔντευξιν· μᾶλλον δέ, ὡς Θεός τήν φύσιν σοφίσας παρεμυθήσατο. Κεντρίζει γάρ ἠρεμοῦσαν τήν μνήμην, καί διεγείρει νυστάζουσαν, πρός τό ἰδεῖν καί ἀναμάττεσθαι τῶν φιλουμένων τά πρόσωπα, γράμμασι λόγος μορφούμενος· δι᾽ ὧν ὁ πόθος πυρός δίκην σβεσθέντος, ἐκ μικροῦ σπινθῆρος πάλιν ἀναῤῥιπίζεται.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΓ΄. ... ΠΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ.

ΚΓ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Στέφανον πρεσβύτερον.

(≡15B_378≡> Ἀγάπης ἴδιον ὑπάρχει πνευματικῆς, οὐ μόνον παρόντας εὐεργετεῖν τούς χρῄζοντας, ἀλλά καί ἀπόντας παραμυθεῖσθαι· καί μή συγχωρεῖν τοῖς σώμασι τάς ψυχάς

συνδιατέμνεσθαι· μήτε μήν τοῦ λόγου, δι᾽ οὗ τήν εἰκόνα φέρει τοῦ Κτίσαντος ἡ ψυχή, (=0608=) περιγράφεσθαι τόπῳ τήν δύναμιν· ἀλλ᾽ ἤ παρόντας τοῖς ἠγαπημένοις διά φωνῆς κατ᾽ ὀφθαλμούς τά πρέποντα διαλέγεσθαι, ἤ ἀπόντας διά γραμμάτων προσομιλεῖν. Τοῦτον γάρ τόν τρόπον ἡ φύσις κατά Θεοῦ χάριν σοφῶς ἐπενόησε, πρός ἕνωσιν ἀδιάστατον τῶν πολλῷ διεστηκότων ἀλλήλων σωματικῶς τῷ τοπικῷ διαστήματι. Οὕτω γάρ ὁ λόγος συχνότερον ἐνηχούμενος φωνῇ τε καί γράμμασι δυσέκνιπτον μνήμην ἐντίθεται τῇ ψυχῇ, πρός τό διά παντός ὁρᾷν τούς ἀεί κατ᾽ ἀγάπην παρόντας τῷ πνεύματι· καί περιπτύσσεσθαι, καί πάντων ἀνακαλεῖσθαι τῶν λυπηρῶν. Μή τοίνυν ἐπιλάλησθέ μου τοῦ παιδός ὑμῶν καί μαθητοῦ, τίμιοι Πατέρες, ἀλλ᾽ ὡς ἀγάπης ὄντες καί μαθηταί καί διδάσκαλοι, θρέψατε λόγῳ τῶν ἀρετῶν τήν λιμώττουσάν μου ψυχήν· καί φωτίσατέ μου τόν νοῦν ἀγνοίας ζόφῳ πεπιεσμένον, πρός τόν ἀποκείμενον ὑμῖν ἐν οὐρανοῖς ὑπέρ τούτου μισθόν ἀποβλέποντες· κἄν τό γινόμενον τυχόν πρός ὀλίγον ὑμᾶς κρείττονος ἀπάγῃ καί τιμιωτέρας σχολῆς. Οἶδα γάρ, ὡς οὐκ ἴσον πρός εὐδοξίαν, ἀμέσως τε Θεῷ προσομιλεῖν, καί τῶν ἡττόνων συμπαθῶς προνοεῖν. Πλήν οὐδέ τοῦτο τῶν Θεῷ νενομισμένων ἀλλότριον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΔʹ. ... ΠΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΝ.

ΚΔ΄. -Τοῦ αὐτοῦ πρός Κωνσταντῖνον σακελλάριον.

(≡15B_380≡> Ἧκε τό τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότου γράμμα μετά τῆς εἰρήνης, καί αὐτόν ὅλον φέρον τοῖς τρόποις φαινόμενον. Τῇ γάρ τῶν λόγων σεμνότητι, πέφυκέ πως ἐμφαίνεσθαι μετά τῆς τῶν τρόπων ἐπιεικείας καί τῆς ψυχῆς ἡ διάθεσις. Καί ἥσθην ὥσπερ αὐτόν παρόντα δεξάμενος τόν ἐμόν δεσπότην, καί ἠσπασάμην τῷ πνεύματι, καί ὅλον τῷ χωρήματι τῆς καρδίας περιλαβών ἀπεθέμην· καί ἐδόξασα Χριστόν τόν Θεόν ἡμῶν σοφῶς τοῖς ἀνθρώποις ἐμφῦντα τῆς ἀγάπης τόν νόμον· καθ᾽ ὅν ἀλλήλων ἀπεῖναι οὐδέποτε δύνασθαι, κἄν πολλῷ διεστήκασιν ἀλλήλων σωματικῶς τῷ τοπικῷ διαστήματι, οἱ τῶν σπερμάτων τῆς ἀγάπης δεόντως ἐπιμελεῖσθαι γινώσκοντες. Ἀλλ᾽ ἐπειδή εἰρήνης κοσμικῆς εὐαγγέλια τό γράμμα κομίσαν, εἰς χαράν τῆς ψυχῆς τήν λύπην μεθήρμοσε· δέον ἐστίν ἡμᾶς ὑπέρ αὐτῆς εἰκότως τῷ χαρισαμένῳ Θεῷ γενέσθαι πάντως εὐγνώμονας, ἵνα μή φανῶμεν ἀχάριστοι περί τήν εὐποιίαν, κακῶς τόν εὐεργέτην ἀνταμειψάμενοι. Γενησόμεθα δέ πάντως εὐγνώμονες, εἰς δέον τῇ εἰρήνῃ χρησάμενοι, (=0609=) καί τήν πρός τόν κόσμον καί τόν κοσμοκράτορα, κακῶς ἡμῖν ἐνυπάρξασαν ἀθετήσαντες φιλίαν, καί διά τῶν παθῶν πρός τόν Θεόν συνιστάμενον κἄν ὀψέ ποτε καταλύσωμεν πόλεμον· καί σπονδάς ἀλύτους τῆς πρός αὐτόν εἰρήνης ποιήσαντες, ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σώματος, τῆς πρός αὐτόν ἔχθρας παυσώμεθα. Ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἡμᾶς φιλωθῆναι Θεῷ, διά τῶν παθῶν (≡15B_382≡> πρός αὐτόν στασιάζοντας, καί τῷ πονηρῷ τυράννῳ, καί φονευτῇ τῶν ψυχῶν διαβόλῳ διά κακίας δασμοφορεῖν ἀνεχομένους, μή πρότερον δι᾽ ὅλου πολεμωθέντας τῷ

πονηρῷ. Μέχρι γάρ τότε τοῦ Θεοῦ καθεστήκαμεν ἐχθροί καί πολέμιοι, κἄν πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλάττωμεν, μέχρις οὗ πάθεσιν ἀτιμίας δουλεύειν βουλώμεθα· καί οὐδέν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατά κόσμον εἰρήνης λοιπόν περιγενήσεται, τῆς ψυχῆς κακῶς διακειμένης, καί πρός τόν ἴδιον ποιητήν στασιαζούσης, καί ὑπό τήν αὐτοῦ βασιλείαν γενέσθαι οὐκ ἀνεχομένης· ἔτι μυρίοις πεπραμένης ὠμοῖς δεσπόταις, εἰς κακίαν αὐτήν κατεπείγουσι, καί τήν ἀπώλειαν φέρουσαν ὁδόν τῆς σωζούσης μᾶλλον ἀπατηλῶς αἱρεῖσθαι παρασκευάζουσιν. Ἐπειδάν δέ τῆς τῶν παθῶν μέθης ἐκνήψωμεν, καί τῆς τοῦ διαβόλου πονηρᾶς κατεξαναστῶμεν καί τυραννικῆς βασιλείας, καί τόν αὐτοῦ πικρότατον ζυγόν ἑαυτῶν ἐκτιναξώμεθα· καί κατίδοιμεν ὅσον ἡμᾶς ἡ πρός αὐτόν φιλία κατέφθειρε· τηνικαῦτα δεξόμεθα τοῦ εἰρηνικοῦ καί πράου βασιλέως Χριστοῦ τήν εἰρηνικήν παρουσίαν ἐφ᾿ ἑαυτοῖς ἀοράτως γινομένην· καί ἀνεξόμεθα ὑπό τόν αὐτοῦ γενέσθαι ζυγόν, νόμοις ἀληθείας τάσσοντος ἡμᾶς καί ῥυθμίζοντος· καί τήν πρός αὐτόν στείλασθαι ἑκουσίως φιλίαν καταδεξόμεθα, φόρους αὐτῷ καί δασμούς ἑκουσίως προσάγοντες, τούς διά τῶν ἀρετῶν κατ᾿ ἐντολήν τελεσφορουμένους ἐν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης καρπούς. Οἷς ὑπέρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἡδόμενος ὁ μόνος ἀπροσδεής, πάντα ἡμῖν χαρίσηται ὡς ἀψευδής, ὅσα ἡμῖν ἐπηγγείλατο. Τά δέ ἐστιν, Ἅ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καί οὖς οὐκ ἤκουσε, καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἅ ἡτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Εἰς τοῦτο γάρ ἡμᾶς καί πεποίηκεν, ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοί φύσεως, καί τῆς αὐτοῦ ἀϊδιότητος μέτοχοι· καί φανῶμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατά τήν ἐκ χάριτος θέωσιν· δι᾿ ἥν πᾶσά τε τῶν ὄντων ἡ σύστασίς (≡15B_384≡> ἐστι καί ἡ διαμονή, καί ἡ τῶν ὄντων παραγωγή καί γένεσις.

Γενώμεθα τοίνυν ἄξιοι τῆς εἰρήνης, δέσποτά μου εὐλογημένε, τά ἐν ἡμῖν στασιάζοντα πρός Θεόν πάθη ἑαυτῶν ἀνδρικῶς περιελόντες. Τήξωμεν ὅση δύναμις τό σῶμα, δι᾿ οὗ σφριγῶντος ἡ τοῦ διαβόλου πρός τήν ψυχήν γένεσθαι εἴσοδος. Ἀναγνώσμασι (=0612=) θείοις πλανώμενον στήσωμεν τόν νοῦν, καί πρός τόν Θεόν πάλιν ἐπαναγάγωμεν. Ἐγκρατείας τόνοις καί ἀγρυπνίας, κατ᾿ ὄρεξιν εἰς πολλά φερομένην ἀτάκτως τήν ἐπιθυμίαν, σωφρόνως καταστείλωμεν. Εὐχαῖς καί δεήσεσι καί ἐλεημοσύναις, τόν θυμόν ζέοντα καί ταρασσόμενον, σοφῶς κατευνάσωμεν. Φόβῳ Θεοῦ καί ἀπειλῇ τῶν μελλόντων, ἀκολάστως κινούμενά τε καί ἐνεργοῦντα τά αἰσθητήρια, παύσωμεν. Ἐπί πᾶσι, καί πρό πάντων μνησθῶμεν τοῦ θανάτου, καί τῆς φοβερᾶς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐξόδου· καί πῶς ὑπαντῶσιν αὐτῇ κατά τόν ἀέρα τοῦτον αἱ ἀρχαί καί ἐξουσίαι καί δυνάμεις τοῦ σκότους· πᾶσα πρός ἑαυτήν διέλκουσά τε καί κατατέμνουσα, κατ᾿ ἀναλογίαν τῆς σχετικῶς πρός αὐτήν διά τοῦ μέσου πάθους γενομένης κακῆς οἰκειότητος. Μνησθῶμεν τῆς ἐν τῷ ᾅδη κατά συνείδησιν γινομένης τῇ ψυχῇ πικρᾶς ὀδύνης, ἐπί τῇ μνήμῃ τῶν αὐτῇ κακῶς διά τοῦ σώματος πεπραγμένων. Μνησθῶμεν τῆς τελευταίας τοῦ παντός κόσμου συντελείας, καθ᾿ ἥν τῷ πολλῷ καί ἀπλέτῳ πυρί τό πᾶν καταφλέγεται τοῦτο· στοιχείων φοβερῶς κλονουμένων τῇ τήξει τῆς καύσεως· οὐρανοῦ τῇ ἑλίξει [καί] φόβῳ κατ᾿ ἔπειξιν φεύγοντος ἀπό προσώπου πυρός

τοῦ προκαθαίροντος τήν κτίσιν διά τήν τοῦ Καθαροῦ παρουσίαν· θαλάσσης ἀφανιζομένης, γῆς βρασσομένης, καί ἐκ πυθμένος, καί τάς ἀπείρους τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀμειώτως παρεχούσης μυριάδας· μνησθῶμεν τῆς φρικτῆς ὥρας τῆς ἀπολογίας τῆς ἐπί τοῦ φοβεροῦ καί φρικτοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ γενησομένης· ἡνίκα πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν, καί πᾶσα ἡ ἀπό καταβολῆς τοῦ αἰῶνος κτίσις τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾷ τά ἑκάστῳ προσόντα, μέχρι καί ψιλοῦ ἐνθυμήματος· ἡνίκα τούς μέν, διά τήν τῶν ἔργων λαμπρότητα τό (≡15B_386≡> ἄφραστον φῶς διαδέξηται· καί ἡ τῆς ἁγίας καί μακαρίας Τριάδος ἔλλαμψις τρανώτερον ἐπιλαμπούσης, τοῖς ὁρᾷν καί ὑποδέχεσθαι διά καθαρότητα ψυχῆς δυναμένοις· τούς δέ διά τήν τῶν ἔργων ἀτοπίαν τό σκότος ὑποδέξεται τό ἐξώτερον, καί ὁ ἀκοίμητος σκώληξ, καί τό πῦρ τῆς γεέννης τό ἄσβεστον· καί τό πάντων βαρύτατον, ἡ ἐν τῷ συνειδότι αἰσχύνη πέρας οὐκ ἔχουσα. Μνησθῶμεν τούτων ἁπάντων ἵνα τῶν μέν γενώμεθα ἄξιοι τῶν, δέ πεῖραν λαβεῖν μή κατακριθῶμεν· καί γενώμεθα ἑαυτῶν καί τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δέ μόνου καί ὅλου Θεοῦ, καί ὅλοι· μηδέν ἐπίγειον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες, ἵνα Θεῷ πλησιάσωμεν, καί θεοί γενώμεθα, ἐκ Θεοῦ τό θεοί εἶναι λαβόντες. Οὕτω γάρ τιμᾶται τά θεῖα δωρήματα, καί ἡ τῆς θείας εἰρήνης φιλοφρονεῖται παρουσία. Καί ταῦτα μέν περί τούτων.

Ὁ δέ Θεός τῆς εἰρήνης ὁ καταλλάξας ἡμᾶς ἑαυτῷ διά τοῦ σταυροῦ, καί ἐξαγοράσας τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους αὐτός τήν εἰρήνην αὐτοῦ τήν ὑπερέχουσαν πάντα (=0613=) νοῦν χαρίσηται τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότῃ, καί ἀξιώσαι αὐτόν τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας· ἔνθα πάντων τῶν εὐφραινομένων ἡ κατοικία, καί ὁ τῶν ἑορταζόντων χορός.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΕ'. ... ΠΡΟΣ ΚΟΝΩΝΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ.

ΚΕ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Κόνωνα πρεσβύτερον καί ἡγούμενον.

(≡15B_388≡> Πιστεύω καθώς παρέλαβον καί ἐδιδάχθην, ὅτι ὁ Θεός ἀγάπη ἐστί· καί ὅτι καθώς αὐτός εἷς ἐστι, μηδέποτε τοῦ εἷς εἶναι παυόμενος, οὕτω τούς κατά τήν αὐτοῦ ἀγάπης ζῶντας, ἕνα ποιεῖ, καί μίαν αὐτοῖς χαρίζεται καρδίαν καί ψυχήν, κἄν πολλοί τύχοιεν ὄντες· ἵνα ὡς μίαν ψυχή, ἔχοντες, τάς ἀλλήλων ἐπιγινώσκωσι καρδίας, καί μή κάμνωσι τῇ ἀγνοίᾳ ἐρευνῶντες περί τῶν ἀδήλων, στοχαζόμενος ἕκαστος τήν ἐφ᾽ ἑαυτῷ τοῦ πέλας διάθεσιν. Διά τοῦτο πιστεύων τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ τῇ ἐν σοί κινουμένῃ, ἅγιε Πάτερ, ὅτι οὐδέν ἀγνοεῖς τῶν ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ ὥσπερ ἴσως, κἄν τολμηρόν εἰπεῖν, οὔτε ἐγώ τῶν ἐν σοί, θαῤῥῶ παραιτήσασθαι τέως κατά τό παρόν τήν πρός ὑμᾶς ἄφιξιν, εἰδώς ὅτι οὐ παρακοῆς τήν παραίτησιν εἶναι πιστεύετε, ἀλλά πάθους σωματικοῦ βίᾳ με κωλύοντος τῆς ὁδοῦ, καί τό πρόθυμον τῆς ψυχῆς εἰς ἔργον προελθεῖν μή συγχωροῦντος. Ἀλλά καί ἀπών τῷ σώματι διά τοῦ παρόντος γράμματος, ὁ ἀεί παρών τῷ πνεύματι, καί μηδέποτε ὑμῶν κατά ψυχήν χωριζόμενος, ἀσπάζομαί σε τόν ἐμόν κατά Θεόν πατέρα καί προστάτην, καί τῆς ἐμῆς ἐπιμελητήν

σωτηρίας, καί τήν ἁγίαν σου, καί τῆς Χριστοῦ βασιλείας ἀξίαν ποίμνην· καί παρακαλῶ δεήσεις ὑπέρ ἐμοῦ ποιεῖσθαι πρός Κύριον, ἵνα ζῶσαν καί ἔμπρακτον τήν εἰς αὐτόν πίστιν ἀπενέγκωμαι, μή νεκρωθεῖσαν τοῖς πάθεσιν, ἀλλά τήν δύναμιν ἔχουσαν (≡15B_**390**≡> τοῦ τε σταυροῦ καί τοῦ θανάτου, καί τῆς ταφῆς καί τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ· τοῦ μέν σταυροῦ, κατά τήν ἀπραξίαν τῆς ἁμαρτίας· τοῦ δέ θανάτου, κατά τήν πληρεστάτην ἀποβολήν τῆς κακίας· τῆς δέ ταφῆς κατά τήν ἀπόθεσιν τῆς κατά ψυχήν περί τά αἰσθητά φαντασίας· τῆς δέ ἀναστάσεως, κατά τόν πλοῦτον τῶν ἀρετῶν, καί τήν περιουσίαν τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἀληθοῦς, καί τήν εἰς ὕψος τῆς διανοίας ἀπό τῶν φθειρομένων ἔγερσιν, ἵνα γένωμαι σύσσωμος αὐτοῦ καί σύμψυχος. Καί ἁπλῶς εἰπεῖν, κατά τήν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν, κατά πάντα ὅμοιος, χωρίς τῆς πρός αὐτόν κατά τήν φύσιν ταυτότητος· ἵνα μή τήν δοθεῖσάν μοι παρ᾽ αὐτοῦ διά τῶν εἰρημένων ζωήν νεκρώσας, τοῖς ἔργοις τῆς ἀτιμίας, τό κρῖμα δικαίως σχῶ τῶν ἀποκτεινάντων τήν ἑαυτῶν ζωήν, τόν Κύριον ἡμῶν τόν Ἰησοῦν τόν Χριστόν. Φοβερόν γάρ ὄντως, καί πάσης κατακρίσεως ὑπερέκεινα, τό τήν δοθεῖσαν ἡμῖν παρά Θεοῦ κατά δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑκουσίως νεκρῶσαι ζωήν, διά τῆς πρός τά φθειρόμενα ἀγάπης. Καί ἴσασι πάντως τοῦτον τόν φόβον, οἱ τήν ἀλήθειαν τῆς φιλαυτίας προτιμᾷν μελετήσαντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚS'. ... ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΕΡΩΤΗΣΑΝΤΑ...

Κστ΄. (=0616=) - Τοῦ αὐτοῦ πρός Θαλάσσιον πρεσβύτερον ἐρωτήσαντα, πῶς ἔνιοι τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι βασιλέων, ὑπέρ ὀργῆς θεηλάτου ἐπικειμένης τῷ ὑπηκόῳ πλήθει κατέθυον τέκνα καί πρεσγενεῖς, καί ἐπαύετο ἡ ὀργή, καθώς πολλοῖς τῶν ἀρχαίων ἱστόρηται.

(≡15B_**392**≡> Καί Ἕλλησιν ὁ Θεός συνεχώρει χρηματίζεσθαι, δι᾽ ὧν ἑαυτοῖς τήν τῶν μελλόντων πρόγνωσιν, καί τήν τῶν λυπούντων ἀπαλλαγήν ἐπενόησαν τρόπων· καί ἐδίδου πολλάκις κατ᾽ ἐλπίδας αὐτοῖς ἐκβαίνειν τά πράγματα, πᾶσι προοδοποιῶν κατά πρόνοιαν, καθώς ἕκαστος ἠδύνατο δέξασθαι, τήν τοῦ μέλλοντος μεγάλου μυστηρίου παραδοχήν. Εἰ γάρ φιλοστοργία τῶν ἀρχόντων πρός τούς ἀρχομένους δι᾽ ἔργου προβαίνουσα, ὅλον ὑφήρπασε τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης τό ὑπήκοον· οὐ ξένον οὐδέ ἄπιστον, εἰ ὁ φύσει φιλάνθρωπος, καί μόνος Δημιουργός καί Βασιλεύς τῶν ἀνθρώπων, τόν αὐτοῦ Υἱόν ὑπέρ πάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς θάνατον, κατ᾽ οἰκονομίαν διά σαρκός προέσχετο, ἵνα τῶν κατεχόντων λυτρώσηται κακῶν. Ἀμέλει τῶν βασιλέων Ἰσραήλ καί Ἰούδα κατά τῶν Μωαβιτῶν ἐπιστρατευσάντων ἐπί τοῦ ἁγίου Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, καί μετά μεγάλην νίκην μελλόντων καί αὐτήν πᾶσαν τῆς βασιλείας πορθῆσαι τήν πόλιν, λαβών κατά τό εἰθισμένον, ὡς ἔοικεν, ἔθνεσιν, ὁ τῆς χώρας βασιλεύς τόν υἱόν αὐτοῦ, κατ' ὀφθαλμούς τῶν βασιλέων ἐπί τοῦ τείχους κατέθυσε· (≡15B_**394**≡> καί τούτῳ τῷ τρόπῳ, τούς μέν βασιλεῖς ἱλεώσατο, καί ἔπεισεν ἀποστραφῆναι τῆς κατ᾽ αὐτοῦ διεσκευασμένης (=0617=)

ὀργῆς, τούς δέ ὑπηκόους διεσώσατο. Τοῖς μέν οὖν Ἕλλησι τά ἐξ αὐτονομίας ἐπιτελεῖν συγχωρῶν ὁ Θεός, εἰς τήν τοῦ μεγάλου μυστηρίου παραδοχήν σοφῶς ἐσφετερίζετο· τῷ δέ Ἰσραηλίτῃ λαῷ νόμον διδούς, δι᾽ ὅλου τό μέλλον διετύπου μυστήριον. Ὅθεν μετά τό φανῆναι, καί κατ᾽ ἐνέργειαν γενέσθαι τό τῆς ἡμῶν σωτηρίας μυστήριον, ταῦτα κἀκεῖνα ἐξ Ἐθνῶν καί Ἰουδαίων κατήργησεν, ὅσα πρό τούτου δέδωκεν, ἤ γίνεσθαι συνεχώρησεν πρός τήν τοῦ μέλλοντος διατύπωσιν. Ἐξ αὐτοῦ γάρ, καί δι᾽ αὐτοῦ, καί εἰς αὐτόν τά πάντα, ὅσα γέγονεν ἤ γενήσεται, κατά πάντα καιρόν ἤ τρόπον· τά μέν, κατ᾽ εὐδοκίαν· τά δέ, κατ᾽ οἰκονομίαν· τά δέ, κατά συγχώρησιν. Οὐκ ἔστιν οὖν μῦθος τό τοῖς ἀρχαίοις μνημονευόμενον· ἀλλά γέγονεν ἀληθῶς, καί ἐπηκολούθησεν αὐτῷ, τό ἐφ᾽ ᾧ γέγονεν ἀλέξημα. Τό δέ κατά λεπτόν περί τῶν γραφέντων, σύν Θεῷ παρ᾽ ὑμῖν γινόμενος ἅμα γυμνάζωμεν. Πλήν ὁ γνούς πῶς καί ὄφεως σάρκες δύνανται θεραπεύειν διά τέχνης νοσοῦντας, δέξεται πιστῶς τῆς θείας προνοίας τήν μέθοδον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΖʹ. ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ.

ΚΖ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην κουβικουλάριον.

(≡15B_396≡> Οἱ μέν κατά κόσμον, τήν πρός ἀλλήλους ἀγάπην στησάμενοι, τῆς ἀλλήλων χρῄζουσι σωματικῆς παρουσίας πρός τήν ταύτης συντήρησιν, διά τήν λήθην τήν καταμαραίνουσαν φυσικῶς πάντα τόν περί μόνα τά σώματα συνιστάμενον πόθον· ᾧ συγκατασβέννυσθαι πέφυκεν ἡ μνήμη τῶν οὕτω πρός ἀλλήλους διακειμένων. Ἔστι δέ ὅτι καί αὐτό τοῦτο τό συντηρεῖν δύνασθαι δοκοῦν τήν κατά κόσμον πρός ἀλλήλους σχέσιν, διίστησι κόρος ἐπιγενόμενος, καί ὅλην τήν προλαβοῦσαν ἀφανίζων διάθεσιν. Καί ἐπίλειψις δέ τινος πολλάκις τῶν ταύτης ποριστικῶν αἰτιῶν, ἤ καί μικρά τις παρεμπεσοῦσα πρόφασις, ταχεῖαν ποιεῖται τῆς οὕτω συνισταμένης ἀγάπης τήν εἰς μῖσος περιτροπήν. Οἱ δέ κατά Θεόν τῷ δεσμῷ τῆς ἀγάπης ἀλλήλοις ἀλύτως καταδεθέντες, καί σύν ἀλλήλοις ὄντες, καί ἀλλήλων ἀπόντες, μᾶλλον τόν ταύτης δεσμόν ἐπιτείνουσι· διά Θεόν ταύτην ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, τόν καί ἀγάπην ὄντα, καί τήν τοῦ ἀγαπᾷν δύνασθαι τοῖς ἀξίοις παρεχόμενον δύναμιν· καί μάλα γε, καθάπερ οἶμαι, δικαίως. Τοῖς γάρ κατά φύσιν ῥευστοῖς συναποῤῥεῖν πέφυκε καί ἡ τῶν κατ᾽ αὐτά πρός ἀλλήλους διακειμένων διάθεσιν· τοῖς δέ σταθεροῖς καί ἀεί ὡσαύτως ἔχουσιν, ἀκλόνητος παντάπασι καί ἀτίνακτος συνδιαμένειν εἴωθε, καί ἡ τῶν κατ᾽ αὐτά πρός ἀλλήλους διακειμένων στοργή· τοσοῦτον αὐτοῖς ἐπιτείνουσα τόν εἰς ἀλλήλους πόθον (≡15B_398≡> πρός τό ἀόριστον, ὅσον ὁ ταύτης τῆς σχέσεως αἴτιος πρός ἑαυτόν ἕλκειν τούς ἀλλήλων ἠρτημένους τῷ πνεύματι πέφυκε Θεός.

(=0620=) Κατά τοῦτον τοίνυν τόν τρόπον ἀγαπῶν σε, λίαν ἠγαπημένε, διά παντός ἀχώριστον ἔχω συνόντα κατά ψυχήν, εἰς βάθος τετυπωμένον τῷ πνεύματι, κἄν πολύ τοῦ χρόνου μῆκός ἐστι, καί μέγα τό διαμέσου τῶν τόπων διάστημα, μηδέποτε τοῦ βλέπειν νοητῶς καί ἀσπάζεσθαι παυόμενος. Ὑφ᾽ οὗ κατά τό ἴσον, εἰ μή καί

μᾶλλον ἀγαπᾶσθαι πιστεύων, ἀόκνως περί ὧν χρεία γράφειν οὐ παραιτοῦμαι, μίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν γεγενῆσθαι ψυχήν γινώσκων διά τοῦ πνεύματος. καί οἶδα ὅτι οὐ νομίζεις ὑβρίζεσθαι τοῦ ἀκούων, τήν πρός ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ φοβεράν, καί ὑπέρ νοῦν καί λόγον συγκατάβασιν λογιζόμενος.

Δέχου τοίνυν τόν τήν παροῦσαν ἐπιφερόμενον μετρίαν συλλαβήν εὐμενῶς, καί γενοῦ αὐτῷ πάντα ἅπερ ὁ τάς ἀλλήλων ἐπιμερίζεσθαι συμφοράς τοῖς ἀνθρώποις ἐνομοθέτησε· καί τοσοῦτον οἰκειώσασθαι τόν πέλας, ὅσον μή ἄλλον ἐκεῖνον νομίζεσθαι, κατά τήν ἀντιδοθεῖσαν τῶν εἰς ἀλλήλους μεταποιηθέντων διάθεσιν. Οὐ γάρ μόνον χαίρειν μετά χαιρόντων, ἀλλά καί κλαίειν μετά κλαιόντων· καί οὐχ ἁπλῶς ἀγαπᾷν, ἀλλ᾽ ὡς ἑαυτόν τόν πλησίον, ὁ θεῖος διαγορεύει λόγος· ἵνα μή λέγω τήν καινήν ἐντολήν, τήν καί αὐτάς ὑπέρ ἀλλήλων ἀγάπης χάριν, ἡνίκα καιρός ἐστιν ἀγωνίζεσθαι, τάς ψυχάς τιθέναι προστάσσουσαν· ἥν ὁ δούς ἔργῳ πεπλήρωκε Κύριος, ὑπέρ ἡμῶν θεῖναι τήν ἑαυτοῦ ψυχήν μή παραιτησάμενος· ἡμῖν ὑποτύπωσιν τελείας εὐαρεστήσεως, καθ᾽ ἥν ὁ τῆς φιλαυτίας ἠρέμα κατασβέννυται νόμος, ὁ κατ᾽ ἀρχάς δι᾽ ἡδονῆς ἡμᾶς ἀπατηλῶς Θεοῦ καί ἀλλήλων ἀπαγαγών· καί ἀνθ᾽ ἑνός Θεοῦ, πολλούς εἶναι ἤ οὐδένα τό σύνολον (≡15B_400≡> νομισθῆναι διδάξας, παντελῶς τήν τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου πρός τήν σάρκα κατέραξε δύναμιν, καί εἰς πολλάς τήν μίαν φύσιν κατατεμών μοίρας, ὑπέρ ἡδονῆς κατ᾽ ἀλλήλων τήν τοῦ ἐν ἡμῖν θυμοῦ δύναμιν ἐθηρίωσε.

Γενοῦ τοίνυν, ὡς εἶπον, πάντα τῷ χρήζοντι τῆς σῆς ἐπικουρίας, ἵνα τοιοῦτον εὕροις τόν Θεόν σοι γινόμενον, τόν πάντα πᾶσι γίνεσθαι διά φιλανθρωπίαν καταδεχόμενον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΗ΄. ... ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΣΙΚΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ.

ΚΗ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Κυρισίκιον ἐπίσκοπον.

(≡15B_402≡> Τῆς θείας ἐπί γῆς κατά τήν δοθεῖσά σοι χάριν (=0621=) τῆς ἀρχιερωσύνης, τίμιε Πάτερ, μιμητής εἶναι λαχών ἀγαθότητος, οὐδένα τῶν χαρακτηριζόντων αὐτήν τρόπων ἀπλήρωτος εἴασας· ἀλλά πάντας ἀλλήλοις ἐφεξῆς συνομαρτοῦντας ἔχων, τῷ ἄνωθεν ἐξυφασμένῳ διά τοῦ Πνεύματος χιτῶνι τῶν ἀρετῶν ἐσπούδασας καλλωπίσαι τό τῆς ἀρχιερωσύνης μυστήριον· ὅντινα χιτῶνα σχίσαι οὐδέποτε δύνανται, οὔτε πλήθει πειρασμῶν, ὑμᾶς σταυροῦντες οἱ δαίμονες. Σπούδασον οὖν τά διεσκορπισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ συναγαγεῖν εἰς ἕν. Χαρακτήρ γάρ καί τοῦτο τῆς θείας ἐστίν ἀγαθότητος· καί ὡς κεφαλή τοῦ τιμίου σώματος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας γενόμενος, τά μέλη συναρμολόγησον ἀλλήλοις διά τῆς ἀρχιτεκτονίας τοῦ Πνεύματος· καί κάλεσον φωνῇ μεγάλῃ ὡς κῆρυξ τῶν θείων διδιαγμάτων καταστάς, τούς τε μακράν, και τούς ἐγγύς· καί ἐν ἑαυτῷ κατάδησον τῷ ἀλύτῳ δεσμῷ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος· εἴπερ μέντοι ἀπέδρα, καί παντελῶς ἐξηφάνισται ἡ τῶν ἐχθρῶν προσδοκία· δι᾽ ἥν τοσοῦτον τῆς ἐνεγκούσης ἀπεξενώθησαν· ἵνα καί σοί ἐξόν ᾖ χριστοπρεπῶς λέγειν· Ἰδού ἐγώ, καί τά παιδία ἅ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. Ἀλλ᾽ ἀξίωσον

τόν σόν ταπεινόν καί ἀνάξιον δοῦλον καί ἱκέτην περί τούτου τιμίων σου συλλαβῶν, ἅγιε Πάτερ· καί δι᾿ εὐχῶν παραθέσθαι τῷ Θεῷ προσφέρων θυσίαν αἰνέσεως μή ἀπαξιώσῃς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΘ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΚΘ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

(≡15B_404≡> Ὁ μέν Θεός ζητῶν κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ, καί ποθῶν τό πρόβατον ἐνεδύσατο· καί οὕτως σώσας τό πλανώμενον, πρός τά σύννομα τῶν ὤμων ἐπιθείς, συμπαθῶς ἐπανήγαγε. Σύ δέ, πανάγιε Πάτερ καί ποιμήν, μόνον Πνεύματος ἁγίου πληρώσας τῆς διδασκαλίας τόν δόνακα, πρός ἑαυτόν ἐπανήγαγες πλήρη, τήν ἀκουσίως μέν τῆς πατρίδος ἀποφοιτήσασαν ἀγέλην τῶν λογικῶν προβάτων, ἑκουσίως δέ προστρέχουσαν τῇ φωνῇ σου τοῦ καλοῦ ποιμένος καί ἐπιστήμονος, ὡς τελείαν διάγνωσιν ἔχουσαν τοῦ συμφέροντος. Οὐ γάρ πλανηθεῖσα τά μακρά διεπέρασε πελάγη, τῆς θείας κατολιγωρήσασα νομῆς· ἀσφαλείας δέ χάριν σωστικῆς τῶν κατά ψυχήν θείων ἀναθημάτων.

Ἀλλά δέξαι ποίμνην, οὐ μόνον ἀνεπίβατον λύκοις διαμείνασαν, ἀλλά καί λύκων ἀναιρετικήν γενομένην, καί πολλοῖς πλουτοῦσαν τοῖς κατά ψυχήν ἀγαθοῖς· Καί ἔντεινον, καί κατευοδοῦ, καί βασίλευε, ἕνεκεν ἀληθείας καί πραότητος καί δικαιοσύνης· ὡς τῶν κατ᾿ εὐσέβειαν θείων δογμάτων διδάσκαλος, καί βίου καθαροῦ, καί σεμνῆς (=0624=) πολιτείας ὑφηγητής, καί τοῖς ἐν πᾶσιν ὀρθῆς διακρίσεως νομοθέτης· προσλαβόμενος μάλιστα μετά τῆς εἰρημένης ἱερᾶς ποίμνης, καί τόν ἡγιασμένος κύριον ἀββᾶν Γεώργιον τόν πρεσβύτερον, ἄνθρωπον ἱερόν, ἴσον τῷ λόγῳ κεκτημένον τόν βίον· καί δι᾿ ἀμφοτέρων ὄντα τῆς πονηρᾶς καθαιρέτην δυνάμεως. Ἀλλ᾿ ἐπειδή μεγάλῃ κατεπόθην λύπῃ μή φέρων τήν τούτων διάζευξιν, ἤ κἀμέ προσλάβετε, καί ὑπό τάς ὑμετέρας καταπαύετε πτέρυγας· ἤ στηρίξατε δι᾿ εὐχῶν πρός τό γενναίως φέρειν τήν ἐπί τῷ χωρισμῷ τῶν φιλτάτων ὀδύνην.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Λ΄. ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ.

Λ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην ἐπίσκοπον.

(≡15B_406≡> Φασίν οἱ τήν τῶν ὄντων φύσιν λογικῶς διασκεψάμενοι, παντός ἑλκτικήν εἶναι τοῦ ὑποκειμένου τήν τοῦ πυρός δύναμιν· ᾧ παραβάλοντες συμβολικῶς τόν Θεόν, οἱ τῶν θείων ἐξηγηταί μυστηρίων, ἑλκτικόν καί αὐτόν εἶναί φασιν πάντων τῶν βουλεμένων τοῖς αὐτοῦ πείθεσθαι νόμοις, καί τό ζῆν ὁσίως ἀνεχομένων ἀσπάζεσθαι· πρός ὅν, ὥσπερ ἐν εἰκόνι γραφήν εὐφυῶς τήν μίμησιν ἔχουσαν ὑπάρχειν λέγοντες τήν ἱερωσύνην, καί αὐτήν τῷ ἴσῳ κατά τήν χάριν συμπαθείας νόμῳ, πάντων ἑλκτικήν εἶναι τῶν ὑπό τήν αὐτήν φύσιν διαγορεύουσι. Ταύτην οὖν καί αὐτός, ἅγιε Πάτερ, ἐπί γῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνα ἔχειν λαχών, κάλεσον πρός ἑαυτόν συμπαθείας τρόποις καί λόγοις, τούς πρός σέ ποθοῦντας ἐπανελθεῖν, καί ὑπό σοῦ ποιμανθῆναι κατ᾿ εὐχάς ἐπιθυμοῦντας· καί πίστωσον ἐπαγγελίαις ἀληθέσι διά συλλαβῶν

σου τιμίων, τήν εἰς αὐτούς σύν Θεῷ περί πάντα σου πρόνοιαν· εἴπερ παντελῶς ἡ τῶν ἐχθρῶν δυσώδης ἀπεγένετο προσδοκία· δι᾽ ἥν τοσαύτην ὑπέμειναν φυγήν, οἱ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατακολουθεῖν ἀσφαλές ἡγησάμενοι, τῷ διαῤῥήδην βοῶντι· Ἐάν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τήν ἄλλην· καί τήν ἐπαινετήν δειλίαν τοῦ θράσους προκρίναντες· ἵνα μετά Θεόν τοῖς σοῖς πιστεύοντες λόγοις, ἀφόβως ποιήσωνται τήν ἐπάνοδον· καί τῶν πόνων οἷς ὑπέρ ἀρετῆς, καί τοῦ πεισθῆναι Θεῷ τούς διώκοντας (≡15B_408≡> φεύγειν κελεύοντι, κατά τήν φοβεράν ταύτην ξενιτείαν, ὑπεπιάσθησαν, ἄνεσιν εὕρωσιν, ἐλεήμονα τήν σήν περί αὐτούς κατά πάντα συγκρότησιν.

Μή τοίνυν ἀπαξιώσῃς, ἅγιε Πάτερ, τόν σόν ἱκέτην καί δοῦλον παρακαλοῦντα προσδέξασθαι· ἀλλά τίμησον οἰκείαις συλλαβαῖς, ὡς τίμιος, τόν μηδεμιᾶς τιμῆς ἄξιον· καί δι᾽ εὐχῶν παράθου τῷ Χριστῷ τῷ μόνῳ τιμίῳ, καί τόν ἄτιμον πολυτίμως δι᾽ ἑαυτοῦ τιμήσαντι ἄνθρωπον· ὅντινα Δεσπότην καί Κύριον κατά πάντα μιμούμενος, ἄλλον ἐκεῖνον κατά χάριν τοῦ Πνεύματος σεαυτόν τοῖς ὁρῶσι κατέστησας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΑ′. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΑ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

(≡15B_408≡> Ὥσπερ ἀκτίς ἐπισπᾶται προσηνῶς τήν ὑγιαίνουσαν (=0625=) ὄψιν κατά φύσιν προσχαίρουσαν φωτί, καί τῆς οἰκείας λαμπρότητος μεταδίδωσι οὕτως καί ἡ ἀληθής ἱερωσύνη χαρακτήρ οὖσα διά πάντων τῆς μακαρίας θεότητος τοῖς ἐπί γῆς, πᾶσαν ψυχήν κατά τήν ἕξιν φιλόθεόν τε καί θείαν ἐφέλκεται πρός ἑαυτήν, καί τῆς ἰδίας μεταδίδωσι γνώσεως, εἰρήνης τε καί ἀγάπης· ἵνα πρός τό πέρας τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἑκάστην τῆς ψυχῆς ἐνέγκασα δύναμιν, Θεῷ παραστήσῃ διά πάντων θεωθέντας τούς ὑπ᾽ αὐτῆς μυσταγωγουμένους. Τέλος γάρ τῆς κατά ψυχήν λογικῆς ἐνεργείας, ἡ ἀληθής γνῶσίς ἐστι· τῆς ἐπιθυμητικῆς δέ, ἡ ἀγάπη· τῆς δέ θυμικῆς, ἡ εἰρήνη· ὥσπερ καί τῆς ἀληθοῦς ἱερωσύνης, τό διά τούτων θεοποιεῖσθαί τε καί θεοποιεῖν. Ἐφ᾽ ᾧ γάρ ζητεῖν τόν Θεόν ἔχομεν φυσικῶς τό λογίζεσθαι, καί αὐτόν μόνον ποθεῖν τήν ἐπιθυμίαν ἐλάβομεν, καί ὑπέρ αὐτοῦ ἀγωνίζεσθαι μόνον τόν θυμόν ἐκομισάμεθα. Τέλος δέ τῆς μέν ζητήσεως, ἡ ἀληθής γνῶσίς ἐστι· τοῦ δέ πόθου, ἡ διηνεκής καί διάπυρος ἀγάπη· τῶν δέ θείων ἀγώνων, ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα εἰρήνη.

(≡15B_410≡> Τούτων ὄντας τῶν ἄκρων ἀγαθῶν ποιητάς τε καί διδασκάλους τούς παναγίους καί παμμακαρίστους ὑμᾶς γινώσκουσα ἡ ὄντως δούλη τοῦ Θεοῦ, καί θυγάτηρ καί μήτηρ Εὐδοκία ἡ ἐγκλειστή, μετά τῆς ἱερᾶς αὐτῆς ἀγέλης, πρός ὑμᾶς ἐπανῆλθε, νικητάς ἀποδείξασα τούς θεοτιμήτους ὑμᾶς πάντων τῶν πρός ἑαυτούς ἔχειν αὐτήν σπουδασάντων. Δούλη γάρ ἀληθῶς ἐστιν, ὡς τῶν θείων ἐντολῶν πληρωτική· θυγάτηρ δέ, ὡς διά πάντων κατά τήν ἕξιν ἀπαράλλακτον ἔχουσα πρός τόν Θεόν τήν ἐμφέρειαν μήτηρ δέ, ὡς καί τῆς κατ᾽ ἀρετήν ἐν ἄλλοις ἕξεως γεννητική.

Ἀλλ᾽ εὐφραίνεσθε τό λοιπόν καί ἀγαλλιᾶσθε, τό τιμιώτερον μέρος τῆς ὑμετέρας ἁγίας ἐπαναλαβόντες ποίμνης· καί μάλιστα προσλαβόμενοι καί τόν ἡγιασμένον κύριόν μου Γεώργιον τόν πρεσβύτερον, τό ὄντως θεῖον γεώργιόν τε, καί θείου καί μεγάλου Γεωργίου γεωργόν δοκιμώτατον, ἱκανόν ἐν ἔργῳ καί λόγῳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί παντός τοῦ λαοῦ, κατά τήν ψυχῶν γεωργικήν ἐπιστήμην, καί διά τοῦτο πᾶσιν ἐπέραστον τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον. Ἀλλ᾽ ἐπειδή τέως ἐγώ κατέστην ἡμιθνής καί ἡμίτομος, τῆς ἐπωφελοῦς αὐτῶν ἀπεῤῥωγώς συζυγίας, ἤ κἀμέ προσλάβετε ὡς μέλος νενοσηκός, καί θεραπεύσατε, ἤ δι᾽ εὐχῶν με παραμυθήσασθε, καί πείσατε ἀπαθῶς φέρειν τόν χωρισμόν. Καί τοῦτο γάρ τῆς θείας καί ἀληθοῦς ἱερωσύνης καθέστηκεν ἴδιον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΒ′. ... ΠΡΟΣ ΑΒΒΑΝ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΝ.

ΛΒ ´- Τοῦ αὐτοῦ πρός ἀββᾶν Πολυχρόνιον.

(≡15B_412≡> Ἐπειδή ταφήν τοῦ ὑπέρ ἡμῶν νεκρωθέντος καί ταφέντος κατά σάρκα Χριστοῦ, καί ἀνάστασιν ἑορτάζειν μέλλομεν, σκοπήσωμεν εἰ καί ἡμεῖς ἐνεκρώθημεν, καί ἐτάφημεν κατά τόν παλαιόν ἄνθρωπον τόν φθειρόμενον κατά τάς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καί ἀνέστημεν κατά τόν καινόν ἄνθρωπον τόν (=0628=) ἀνακαινούμενον κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος. Σημεῖον δέ τῆς μέν τοῦ πρώτου νεκρώσεως, ἡ τῶν παθῶν παντελής ἐλευθερία· τῆς δέ τοῦ δευτέρου ἀναστάσεως, ἡ κατά συνείδησιν ἀκηλίδωτος καί ἀληθής παῤῥησία· καί ὁ κατά νοῦν φωτισμός τῆς γνώσεως. Καί εἰ μέν ταῦτα γεγόνασιν ἐν ἡμῖν, Χριστῷ τῷ Θεῷ συνεορτάζωμεν· εἰ δέ μήγε, ἀγωνισώμεθα κἄν μή προδοῦναι τοῖς πάθεσι τόν Λόγον κατά τόν Ἰούδαν, ἤ μή ἀρνήσασθαι κατά τόν Πέτρον· μή πως οὐκ ἰσχύσωμεν μετανοῆσαι, καί ἀπαχθῶμεν ἀκερδῶς μεταμελούμενοι· ἤ πικρῶς κλαῦσαι καί πλῦναι τά τῆς ἀρνήσεως στίγματα. Ἄρνησις γάρ ἐστι τοῦ Λόγου, ἡ τοῦ πράττειν τό ἀγαθόν διά φόβον παραίτησις· προδοσία δέ, ἡ κατ᾽ ἐνέργειαν ἐμπρόθετος πρός ἁμαρτίαν ὁρμή· ὧν μή γένοιτο ἡμᾶς πεῖραν λαβεῖν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΓ′. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΓ ´- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Εἰ κατά τόν μέγαν νικητήν τῶν πειρασμῶν Ἰώβ, Πειρατήριόν (≡15B_414≡> ἐστιν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων. Καί ὁ κόσμος, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται· καί, Πολλαί αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, ὡς ὁ μέγας ἀποφαίνεται Δαβίδ, καί τούς πειρασμούς, καί τήν πάλην, ἤ πρός ἀνθρώπους, ἤ πρός δαίμονας κατά τήν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, πάντως ἔχειν ἡμᾶς δεῖ, κατά τόν ἅγιον Ἀπόστολον, παρακαλέσωμεν τόν Θεόν ὑπομονήν δοῦναι, πρός τό δυνηθῆναι ἡμᾶς ἐκ τῆς ἰλύος τῶν παθῶν ἀνασπασθῆναι, καί στῆναι ἐπί τήν ἄσειστον πέτραν, τήν ἐν Χριστῷ λέγω διά τῆς χάριτος ἀπάθειαν· νεκρωθέντων ἐν ἡμῖν τοῦ τε πειράζοντος βίου, καί τοῦ πονηρευομένου κόσμου, καί τῶν ἀνθρώπων, καί τῶν δαιμόνων, τουτέστι, τῆς ἐμπαθοῦς ζωῆς, καί τῆς κατ᾽ αἴσθησιν

ἡδονικῆς ἀπάτης, καί τῶν σαρκικῶν παθημάτων, καί τῶν ψυχικῶν ἐμπαθῶν κινημάτων, καί τῶν ἐπί τούτοις ἀκουσίων ἐπαγωγῶν, αἵτινες θλίψεις ἐκλήθησαν. Ὑπομείνωμεν οὖν ἵνα σωθῶμεν· ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται. Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ μεθ᾽ ἡμῶν. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΔ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΔ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Εἰρήνην ἀπιών πρός τό πάθος ὁ Κύριος ἀφῆκεν ἡμῖν· καί πάλιν ἀναστάς ἐκ νεκρῶν εἰρήνην δέδωκεν ἡμῖν. Τί διά τούτων αἰνιττόμενος, Τό δεῖν τούς ἐναντίους καιρούς ἀπαθῶς διαφέρειν ἡμᾶς, μήτε ταῖς λυπηραῖς περιστάσεσιν ὑποπίπτοντας, κρείττοντος ἐλπίδος εἶναι χωρίς, μήτε ταῖς φαιδραῖς ὑποθέσεσι συμπεριφερομένους, τόν παιδαγωγοῦντα ἡμᾶς λογισμόν ἀπωθεῖσθαι· ἀλλά τούς αὐτούς εἶναι καί πάσχοντας καί εὐπαθοῦντας. Τοῦτο δέ οὐ γίνεται, εἰ μή πρότερον ἐπιβῶμεν ἐπί ἀσπίδα καί βασιλίσκον· τουτέστιν ὑπεράνω γενώμεθα παρακοῆς τῶν θείων λόγων, (≡15B_416≡> καί παραδοχῆς τῶν πονηρῶν λογισμῶν· καί καταπατήσωμεν λέοντα καί δράκοντα, τουτέστι (=0629=) θυμόν καί ἐπιθυμίαν· ὧν ἀπογενομένων, πᾶσα ἡμῖν ἔσται εἰρήνη, μηδενός ἡμᾶς κινῆσαι δυναμένου πρός μηδέν τῶν ὧδε μενόντων.

Κρατήσωμεν θυμοῦ καί ἐπιθυμίας, καί ὅλον ὁμοῦ τόν οἶκον τῶν ἀλλοφύλων μετά τῶν ἐν αὐτῷ κατεβάλομεν, τήν ἐμπαθῆ ζωήν τε καί ἀγωγήν τοῖς πάθεσι συναποκτείναντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΕ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΕ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Εἰ μετά τήν μεγάλην καί φοβεράν ἐκείνην ἔρημον, ὁ Ἰσραηλίτης λαός τήν γῆν λαμβάνει τῆς ἀναπαύσεως, καί τό πάντων καταπληκτικώτερον ἄκουσμα, ὁ δι᾽ ἡμᾶς γενόμενος ἄνθρωπος Θεός ὤν καί πάντων Κύριος, διά παθημάτων καί σταυροῦ καί θανάτου, εἰς τήν δόξαν αὐτοῦ εἰσέρχεται, οὐκ ὄντος ἄλλου τρόπου ὡρισμένου αὐτῷ, καθώς γέγραπται· Οὐχί ταῦτα ἔδει παθεῖν τόν Χριστόν, καί εἰσελθεῖν εἰς τήν δόξαν αὐτοῦ; Μή ἐκκακήσωμεν ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἐκλυόμενοι· ἀλλ᾽ ἀπίδωμεν εἰς τόν ἀρχηγόν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καί τελειωτήν Ἰησοῦν· καί ὑπομείνωμεν τά συμβαίνοντα γενναίως. Πάσης γάρ θλίψεως τέλος ἐστίν ἡ χαρά· καί παντός κόπου ἡ ἀνάπαυσις, καί πάσης ἀτιμίας δόξα· καί ἁπλῶς, πάντων τῶν ὑπέρ ἀρετῆς ἀλγεινῶν τέλος ἐστί, τό μετά Θεοῦ γενέσθαι διά παντός, καί τῆς αἰωνίου καί πέρας μή ἐχούσης ἀνέσεως ἀπολαῦσαι.

Ἀλλ᾽ εὖξαι, Πάτερ, ἵνα τύχωμεν αὐτῆς καλῶς τήν θάλασσαν τοῦ βίου περάσαντες, καί βρόχους τάς νοητάς βάσεις τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ ἅλμης φυλάξαντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛS΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛS΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

(≡15B_**418**≡> Εὐλογημένος ἐστίν ὁ δεσπότης ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, καί εὐλογημένος ὁ κῆπος τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅν ἐφύτευσεν ὁ ἀληθινός γεωργός Ἰησοῦς, καί πεπλήρωκεν ἀθανάτων φυτῶν δικαιοσύνης· οὗ καί ἡμεῖς τῶν καρπῶν μετελάβομεν, τῶν αὐτοῦ πνευματικῶν λαχάνων ἐμφορηθέντες· οἷς καί ὁ μέγας Ἀπόστολος οἶδε τρέφειν, τούς πρός τήν ἄμεσον τῶν θείων αὐτοψίαν ἐξασθενοῦντας· βρωματίζων αὐτούς ὥσπερ λάχανα τήν φυσικήν τῶν ὁρατῶν θεωρίαν· καί διά τῆς τῶν φαινομένων μεγαλοπρεπείας, πρός τόν αὐτῆς κτίστην χειραγωγῶν· ὅν μιμούμενος καί ὁ εὐλογημένος ἡμῶν Πατήρ καί διδάσκαλος, φιλοστόργως ἡμᾶς ἐφιλοφρόνησε, ταύτης ἡμῖν τῆς κτίσεως συμβολικῶς παραθείς διά τῶν λαχάνων τήν κατανόησιν. Ἀλλά μετάδος καί στερεᾶς τροφῆς, καί κίνησον ἡμῶν ἀνορεκτοῦσαν πρός τά θεῖα τήν ταῖς ἡδοναῖς παρειμένην ψυχήν, ἐπιστύφων τῷ λεπτοτέρῳ τῆς προνοίας καί τῆς κρίσεως λόγῳ τήν ἔφεσιν· ἵνα μή μόνον λαχάνοις διατρέφῃς τούς σούς μαθητάς, μόνους τούς τῶν γινομένων καί ἀπογινομένων λόγους διδάσκων· ἀλλα καί σίτῳ, καί οἴνῳ, καί ἐλαίῳ, τοῖς τῶν ἀϊδίων στήρισον λόγοις· τόν τε συνεκτικόν τῶν ἀρετῶν ὡς στεῤῥόν ἄρτον λόγον διδούς, καί τῷ κατά τήν (=0632=) ἄληστον γνῶσιν, ὥσπερ οἴνῳ τήν καρδίαν λόγῳ διαθερμαίνων πρός ἔκστασιν θεοποιόν τῶν σῶν ὀπαδῶν· καί τήν διατρέφουσαν, καί ἄσβεστον τόν ἐν τούτοις διατηροῦσαν πυρσόν· καθάπερ ἔλαιον, τήν εἰρηνικήν καί ἀτάραχον τῆς πραότητος ἕξιν ἐμποιῶν τοῖς σοῖς οἰκέταις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΖ΄. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΖ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Πάλιν σου τίμιον γράμμα μετά ξενίων, ἅγιε Πάτερ, δεδέγμεθα· καί πάλιν τῶν ἴσων τοῖς προτέροις καλῶν ἀπηλαύσαμεν· (≡15B_**420**≡> τοῖς μέν ξενίοις, τήν μελαίνουσαν ἡμῶν τήν ψυχήν καῦσιν τῶν παθῶν κατασβέσαντες· πρό αὐτῶν γάρ τούς νοητούς λόγους βεβρώκαμεν· οὐκ εἰκῆ καί μάτην, καί ὡς ἔτυχε ταῦτα παρά σοῦ πεπέμφθαι πιστεύσαντες, τοῦ διά πάντων μετά λόγου κινουμένου καί πνεύματος· καί ψυχῆς ἡμῖν παίδευμα ποιουμένου, καί τήν βρῶσιν τοῦ σώματος· τῷ δέ γράμματι τήν πασῶν μητέρα τῶν ἀρετῶν εὑρηκότες ταπείνωσιν, δι' ἧς ἥ τε γένεσις τῶν καλῶν καί φυλακή δημιουργεῖται τοῖς ἔχουσιν, ἱκανῶς ἐδακρύσαμεν, πόσον ταύτης ἀπῳκίσμεθα τῆς ὁδοῦ διαθρήσαντες. Τό γάρ σόν πένθος, τῶν ἐφ᾿ οἷς ἐνεχόμεθα κακῶν ἔλεγχος γέγονε· καί βαθύ κοιμωμένην ἡμῶν ἐξύπνισε τήν διάνοιαν, καί τήν μνήμην ἐγύμνασε κεκαλυμμένην τῷ πέπλῳ τῆς φυσιούσης οἰήσεως· καί πεποίηκεν ἡμᾶς ἑαυτῶν ἐπιγνώμονας, συμμέτρως ἐπαισθομένους τῆς τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ὀχλήσεως. Καί ποσῶς σοφίας μετόχους πεποίηκε, τῶν ἰδίων πλημμελημάτων λαβόντας διάγνωσιν, εἴπερ ἀληθής ὁ λέγων· Οἱ ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες σοφοί.

Μή τοίνυν παύσῃ, τίμιε Πάτερ, καί λόγῳ καινίζων ἡμῶν τήν διάνοιαν, καί δι᾿ εὐχῆς τήν τῶν κακῶν ἡμῖν αἰτούμενος λύτρωσιν·

ἵνα τούτων λάβῃς μισθόν παρά τοῦ διδοῦντος Θεοῦ τήν τελείαν τῆς ψυχῆς κατά συνείδησιν κάθαρσιν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΗʹ. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΗ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, τίμιε Πάτερ, ὅτι μετανοίας ἀρίστης ἡμῖν σεαυτόν δέδωκας ὑποτίπωσιν, πείθων δι᾽ ἐξαγορίας τούς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς σκοτεινούς τῶν παθῶν γυμνῶσαι θησαυρούς· δι᾽ ἧς τό πρός τήν ἁμαρτίαν ἐπικυροῦσθαι πέφυκε μῖσος. Ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἐπ᾽ ἀληθείας οἱ τά πάθη περιέποντες, ὧν ἡ μνήμη μετά τήν πρᾶξιν φέρει τήν ἀηδίαν· ὡς μέν κρόμμυα, τήν τῶν πονηρῶν (≡15B_422≡> ἀγαπῶντες λογισμῶν συγκατάθεσιν, καθ᾽ ἥν τό τῆς ψυχῆς ὀπτικόν πρός ἀρετήν καί γνῶσιν ἀμβλύτερον γίνεται, λεπίδας ὥσπερ λαμβάνον, τάς ἐμπαθεῖς τῶν ὁρατῶν φαντασίας. Κόρης γάρ μύσις κατά τούς ἐτυμολογοῦντας τό κρόμμυον. Ὡς δέ σκόρδα, τήν δι᾽ ἐνεργείας τῶν παθῶν συμπλήρωσιν τρώγοντες, καθ᾽ ἥν ὁ νοῦς ἀκαθαρσίας πληρούμενος, τοῖς ἔξω πνεῖ δι᾽ αἰσχρῶν ῥημάτων τε καί τρόπων, τήν ὧν διά πράξεως βέβρωκε κακῶν δυσωδίαν.

Ἀλλά δίδαξον (=0633=) ἡμᾶς, ἅγιε Πάτερ, πῶς μετά τήν τούτων ἀποβολήν ἀγαπήσομεν τό μάννα· φημί δέ τόν λογικόν τῆς θείας γνώσεως ἄρτον, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑόμενον, καί φυλάξομεν ἄφθαρτον· μήτε πρός τήν αὔριον, δι᾽ ἀναβολῆς θησαυρίζοντες, ἵνα μή βράσῃ σκώληκας παθῶν σαρκικῶν, διά τῆς ἀργίας σηπόμενον· μήτε δι᾽ ἐπιδείξεως θριαμβεύοντες, ἵνα μή γένηται φροῦδον τῇ κενοδοξίᾳ τηκόμενον.

Τοιούτοις καί πάλιν λόγοις θρέψον ἡμᾶς, τίμιε Πάτερ, τούς σούς μαθητάς, καί παράθου δι᾽ εὐχῆς τῷ Θεῷ, δίχα τῆς σῆς μεσιτείας προσκυνῆσαι μή δυναμένους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΘʹ. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΘ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Ἀφθόνως ἡμῶν διατρέφεις, ἡγιασμένε Πάτηρ, τόν τε φαινόμενον καί τόν νοούμενον ἄνθρωπον. Τῷ μέν σώματι χορηγῶν τά πρός σύστασιν· τῇ δέ ψυχῇ διδούς τά πρός αὔξησιν τήν ἐν Πνεύματι. Πεποίηκέ σε γάρ ὁ Θεός κατʹ ἀμφότερα πλούσιον, εὐλογήσας τήν εἴσοδόν σου. Εἴσοδον μέν γάρ λέγω, τήν τῶν χορηγουμένων σοι παρά Θεοῦ χαρισμάτων κτῆσιν, πολυπλασιαζομένην διά τῆς πράξεως· ἔξοδον δέ, τήν ἄλλοις παρά σοῦ γινομένην τοῦ λόγου διάδοσιν· καί ἐν ἐκείνοις δηλαδή τοῖς λαμβάνουσιν, ὥσπερ καρπόν φέρουσαν τήν τῶν καθηκόντων ἐνέργειαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΙΝΕΣ ΕΞ ΕΤΕΡΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Μ΄. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ…

Μ΄.- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν Θαλάσσιον πρεσβύτερον καί ἡγούμενον.

(≡15Β_424≡> Τῷ σοφῷ καί τιμίῳ γράμματι τῆς ὑμετέρας, δέσποτα, πατρικῆς ἁγιωσύνης ἐντυχών ἐπιμελῶς· πάντα τε σκοπήσας, καί πᾶσάν μου τῆς συνειδήσεως ἐναγνούς τήν βίβλον, οὐδέν εὗρον ἐμοί τῶν ἐμφερομένων. . .εσω. . ολο. . θᾶττον συνέστειλα τῆς ψυχῆς τόν τόνον, διασφίγξας τήν χαύνωσιν, ἀλλοτρίων καλῶν ἐπαίνοις προστεθῆναι, μάταιον ἡγησάμενος, καί μόνης ἴδιον εἶναι κρίνας ψυχῆς τήν ῥοπήν ἐχομένης πρός πᾶσαν ἀπάτην ἐπαγωγόν. Τῷ ὄντι γάρ μάταιον, ὡς ἀρετῆς μεστόν ἐπαίνους οἰκειοῦσθαι προπετῶς πειρᾶσθαι, τόν ἐν τοῖς πράγμασι τό κλέος τῶν λεγομένων οὐκ ἔχοντα. Ἀλλ᾽ ὁ ἐμός δεσπότης ἐκ τῶν οἰκείων τῆς ἀρετῆς πλεονεκτημάτων τά τῶν ἄλλων κρίνων, ψηφίζεται, διά περιουσίαν θεοειδοῦς τελειότητος τό αἶσχος καλύπτων, τόν πολλοῖς . . . παθῶν τετρωμένον, ὡς ἔθος ἐστί τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον. Πλήν ἐγώ, δέσποτά μου (=0636=) εὐλογημένε . . παμφαοῦς ἐπ᾽ ἀρετῇ τελειότητος τήν κέλευσιν ἠρωσ . . . οιμότατος, παντός ὀνείδους καί ψόγου τυχόν ἐμβῆναι μέλλων, ὡς ἐμῆς ἄν ἐπί τοῦτο προπετείας ἕνεκεν παρά τῶν . . λοσ . . νων, τήν ὑμετέραν ἀγάπην ἀνωτέρω τιθε . . . . . . κυρίῳ ἀββᾷ Θωμᾷ τούτῳ προθύμως ὑπουργ . . πράγματι. Ὀρέγοντες δηλαδή, τήν ἀρκοῦσαν ὕλην, ὡς οἶμαι, διά (≡15Β_426≡> τοῦ χειμῶνος, τήν τοιαύτην ὑμῶν τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος πληρῶσαι κέλευσιν δύνασθαι.

Σώζοιό μοι λίαν, ἠγαπημένε καί τίμιε Πάτερ, καί σώζοις ταῖς πρός Θεόν εὐχωλῇσιν υμ . . . τόν σόν οἰκέτην καί δοῦλον· προσθήσω δέ καί ἐραστήν, πάσης τῇ ἑαυτοῦ μεσιτείᾳ διαβολικῆς ἐξαιρούμενος μηχανῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΑ΄. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΜΑ ΄ - Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Εἰς Χριστόν πάντα αἰχμαλωτίζειν ὑπό τοῦ Πνεύματος δεδιδαγμένος, ἐκ πάντων οἶδε καρποῦσθαι ὠφέλειαν· ὥσπερ οὖν καί ὑμεῖς ἐξ ἐμοῦ τοῦ πάμπαν τῆς θείας ἠλλοτριωμένου χάριτος, καί τῶν νόμων τῆς σαρκός γενναίως καταδεδεμένου. Καί μηδέν ἔχοντός εἰμι καί σπουδαίως, χρεών ἦν με παραιτεῖσθαι καθόλου τοῦ ποτε φοιτᾷν, ἵνα μή βλάπτω μᾶλλον, ποιῶν τήν κέλευσιν ὑμῶν. Καί ἔρχομαι ὅτε ὁ Κύριος θελήσῃ, γινώσκων ἀχράντους καί ἀμολύντους ὑμᾶς διαμεμενηκέναι καί συνουσιάζοντές μοι τῷ βεβήλῳ. Τό γάρ καθ᾽ ἕξιν ἅγιον ὥσπερ τό φύσει, ὑπ᾽ οὐδενός ἀκαθάρτου χρανθήσεται. Περί δέ τῆς τοῦ Βεστίτορος, καλῶς ποιεῖτε συμπάσχοντες, εἰ μή ἔχῃ βλάβην τό πρᾶγμα· καί μάλιστα εἰ γινώσκετε δύνασθαι ἀνέξεσθαι αὐτῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΒ΄. … ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΜΒ ΄- Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Ὁ μακάριος Δαβίδ, ὁ μέγας ἐκεῖνος τοῦ Κυρίου βασιλεύς, μετά τούς φοβερούς τῶν ἀλλοφύλων πολέμους, μετά τούς μεγάλους τῶν ὁμοφύλων πειρασμούς, μετά τάς ἐπιπόνους φυγάς καί τάς ὑπέρ τῶν πολλῶν εὐεργεσιῶν συχνάς ἐπιβουλάς, μετά τάς τῶν συγγενῶν ἐπαναστάσεις, μετά τήν τρ . . . . ησιν τε καί βασιλείαν, ὅταν ᾔσθετο τοῦ Θεοῦ πανταχόθεν αὐτῷ . . . . . . αύοντος· τότε (≡15B_428≡> διενοήθη οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ Κυρίῳ Θεῷ . . . . . καί ἀποδέχεται μέν αὐτόν ὁ Θεός ὡς καλῶς διανοηθέντα . . . . . . ησιν δέ καί ὅμως διαστολήν πρόσφορον, λέγων . . . . . σπέρμα τό ἐξ αὐτοῦ δεῖν εἰς πέρας ἀγαγεῖν τό καλόν τ. . . . ας ἐγχείρημα· προσθείς τήν αἰτίαν, διά τό πολύν αὐτόν ἐκκεχυκέναι αἷμα ἐπί τῆς γῆς. Καί πείθεται μέν παραινοῦντι τῷ Θεῷ· ἀσπάζεται δέ μεθ᾽ ἡδονῆς τήν συμβουλήν καί τῆς ἰδίας μορφῆς κρίνει τιμιωτέραν. Καί αὐτός μέν οὐκ οἰκοδομεῖ τόν τοῦ Θεοῦ ναόν. Παραπέμπει δέ τῷ υἱῷ δαψιλ. . . . δίδωσι τήν τε ὕλην καί τό παράδειγμα· διδασκόμενος. . . . . . ὡς οἶμαι, (=0637=) τούς εὐτάκτους τῆς σωτηρίας δεσμούς. Καί ἵνα μή τήν καθ᾽ ἕκαστον τῶν εἰρημένων διεξερχόμενος θεωρίαν μηκύνω τόν λόγον, τό εἰρηνικόν . . . . . τόν ναόν τοῦ Θεοῦ δυνάμενον ἄνω . . . . .αὐταί εἰσιν, καί εἴ τις . . . . ., ἀλλά μή φόβῳ δορυφορεῖν πεῖσαι δυναμένην καί εἰς τήν οἰκοδομήν τοῦ θειοτάτου ναοῦ συνεργοῦσαν βλάβος λαμβάνουσαν· τόν τε Χηράν βασιλέα Τύρου καί τάς ἑκατόν πεντήκοντα χιλιάδας τῶν ἀλλοφύλων τῶν λατόμων καί ὑδροφόρων. Ἀλλ᾽ Ἔντεινον, καί κατευόδου, καί βασίλευε, κἄν χωρίς Μαξίμου τοῦ σοῦ ἐβασίλευσας, ἕνεκεν ἀληθείας καί πραότητος καί δικαιοσύνης, αἵτινες αὗταί εἰσι. Προσθήσω δέ, καί ἀγρύπνει κατά κράτος μή συναπαχθῆναι καθ' ὅ τι σύν ταῖς τῶν ἐθνικῶν βασιλέων θυγατράσι· μήπως συνδιέλωσι τήν βασιλείαν εἰς υἱόν ἄφρονα καί δοῦλον ἀποστάτην. Πολύ γάρ ἑκών . . . . . Ἔῤῥωσο, Πάτερ τίμιε, καί εὔχου τῷ σῷ δούλῳ . . . . πουμένῳ, καί δεινῶς ἐνεχομένῳ ὑπό πολλῶν ἁμαρτιῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΓ'. ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ.

ΜΓ ´- Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην κουβικουλάριον.

(≡15B_430≡> Ἧκεν τό τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότου γράμμα, μετά τῆς εἰρήνης καί αὐτόν ὅλον φέρον τοῖς τρόποις φαινόμενον. Τῇ γάρ τῶν λόγων σεμνότητι πέφυκέ πως ἐμφαίνεσθαι μετά τῆς τῶν τρόπων ἐπιεικείας καί τῆς ψυχῆς ἡ διάθεσις· καί ᾔσθην ὥσπερ αὐτόν δεξάμενος τόν ἐμόν δεσπότην, καί ἠσπασάμην τῷ πνεύματι, καί ὅλον τῷ χωρήματι τῆς καρδίας περιλαβών ἀπεθέμην· καί ἐδόξασα Χριστόν τόν Θεόν ἡμῶν, φῶς τοῖς ἀνθρωποις ἐμφύντα τῆς ἀγάπης τόν νόμον· καθ᾽ ἥν ἀλλήλων ἀπεῖναι οὐδέποτε δύνανται, κἄν πολλῷ διεστήκασιν ἀλλήλων σωματικῶς τῷ τοπικῷ διαστήματι, οἱ τῶν σπερμάτων τῆς ἀγάπης δεόντως ἐπιμελεῖσθαι γινώσκοντες.

Ἀλλ᾽ ἐπειδή εἰρήνης κοσμικῆς εὐαγγέλια τό γράμμα κομίσαν, εἰς χαράν τῆς ψυχῆς τήν λύπην μεθήρμοσε, δέον ἐστί καί ἡμᾶς ὑπέρ αὐτῆς εἰκότως τῷ χαρισαμένῳ Θεῷ γενέσθαι πάντως

εὐγνώμονας· ἵνα μή φανῶμεν ἀχάριστοι περί τήν εὐποιίαν, κακῶς τόν εὐεργέτην ἀνταμειψάμενοι. Γενησόμεθα δέ πάντως εὐγνώμονες, εἰς δέον δῆλον ὅτι τῇ εἰρήνῃ χρησάμενοι, καί τήν πρός τόν κόσμον καί κοσμοκράτορα κακῶς ἡμῖν ἐνυπάρχουσαν ἀθετήσαντες φιλίαν· τόν διά τῶν παθῶν πρός τόν Θεόν συνεστάμενον καί ὀψέ ποτε καταλύσαντες πόλεμον, καί σπονδάς αὐτοῖς τῆς πρός αὐτόν εἰρήνης ποιήσαντες ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σώματος, τῆς πρός αὐτόν ἔχθρας παυσώμεθα. Ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἡμᾶς αὐτῷ φιλωθῆναι, διά τῶν παθῶν πρός αὐτόν στασιάζοντας, (≡15B_432≡> καί τῷ πονηρῷ τυράννῳ καί φονευτῇ τῶν ψυχῶν διαβόλῳ διά κακίας δασμοφορεῖν ἐνεχομένους, μή πρότερον δι᾽ ὅλου πολεμωθέντας τῷ πονηρῷ. Μέχρι γάρ τότε τοῦ Θεοῦ καθεστήκαμεν ἐχθροί καί πολέμιοι, κἄν πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς (=0640=) περιπλάττωμεν, μέχρις οὗ πάθεσιν ἀτιμίας δουλεύειν βουλόμεθα, καί φόρους εἰσφέρειν δεινούς ἑκουσίως διά τῶν ἔργων τῆς αἰσχύνης τῷ διαβόλῳ καταδεχόμεθα. Καί οὐδέν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατά κόσμον εἰρήνης λοιπόν γενήσεται, τῆς ψυχῆς κακῶς διακειμένης, καί πρός τόν ἴδιον ποιητήν στασιαζούσης, καί ὑπό τήν βασιλείαν αὐτοῦ γενέσθαι οὐκ ἀνεχομένης, ἔτι μυρίοις πεπραμένης δεσπόταις εἰς κακίαν αὐτήν ἀεί κατεπείγουσι· καί τήν εἰς ἀπώλειαν φέρουσαν ὁδόν, τῆς σωζούσης μᾶλλον ἀπατηλῶς αἱρεῖσθαι παρασκευάζουσιν. Ἐπειδάν δέ τῆς τῶν παθῶν μέθης ἐκνήψωμεν, καί τῆς τοῦ διαβόλου πονηρίας κατεξαναστῶμεν καί τυραννικῆς βασιλείας· καί τόν αὐτοῦ πικρότατον ζυγόν ἑαυτῶν ἐκτιναξώμεθα, καί ὅσον κατείδομεν ἡμᾶς τῇ πρός αὐτόν φιλίᾳ κατέφθειρε τηνικαῦτα δεξόμεθα τοῦ εἰρηνικοῦ καί πράου βασιλέως Χριστοῦ τήν εἰρηνικήν παρουσίαν, ἐν ἑαυτοῖς ἀοράτως γινομένην, καί ἀνεξόμεθα ὑπό τόν αὐτοῦ γενέσθαι ζυγόν, νόμοις ἀληθείας τάσσοντος ἡμᾶς καί ῥυθμίζοντος, καί τήν πρός αὐτόν ἑκουσίως στείλασθαι φιλίαν καταδεξόμεθα· φόρους αὐτῷ δασμούς ἑκουσίως προσάγοντες, τούς διά τῶν ἀρετῶν κατ᾽ ἐντολήν τελεσφορουμένους ἐν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης καρπούς. Οἷς ὑπέρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἡδόμενος ὁ μόνος ἀπροσδεής, πάντα ἡμῖν χαρίσεται ὡς ἀψευδής, ὅσα ἡμῖν ἐπηγγείλατο. Τά δ᾽ ἔστιν ἅ ὀφθαλμός οὐκ ἴδεν, καί οὖς οὐκ ἤκουσε, ἅ ἡτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Εἰς τοῦτο γάρ ἡμᾶς καί πεποίηκεν, ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοί φύσεως, καί τῆς αὐτῆς ἀϊδιότητος μέτοχοι· καί φανῶμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατά τήν ἐκ χάριτος θέωσιν· δι᾽ ἥν, πᾶσά τε τῶν ὄντων ἡ σύστασίς ἐστι καί ἡ διαμονή· καί ἡ τῶν μή ὄντων παραγωγή καί γένεσις.

(≡15B_434≡> Γενώμεθα τοίνυν ἄξιοι τῆς εἰρήνης, δέσποτά μου εὐλογημένε, τά ἐν ἡμῖν πρός Θεόν στασιάζοντα πάθη ἑαυτῶν ἀνδρικῶς περιελόντες. Τήξωμεν ὅση δύναμις τό σῶμα, δι᾽ οὗ σφριγῶντος, ἡ τοῦ διαβόλου πρός τήν ψυχήν γίνεσθαι πέφυκεν εἴσοδος. Ἀναγνώσμασι θείοις πλανώμενον στήσωμεν τόν νοῦν, καί πρός Θεόν πάλιν αὐτόν ἐπανάγωμεν. Ἐγκρατείας τόνοις καί ἀγρυπνίας κατ᾽ ὄρεξιν εἰς πολλά φθειρομένην ἀτάκτως τήν ἐπιθυμίαν, σωφρόνως καταστείλωμεν. Εὐχαῖς καί δεήσεσι καί ἐλεημοσύναις τόν θυμόν ζέοντα καί ταρασσόμενον σοφῶς

κατευνάσωμεν· φόβῳ Θεοῦ καί ἀπειλῇ τῶν μελλόντων ἀκολάστως κινούμενά τε καί ἐνεργοῦντα τά αἰσθητήρια παύσωμεν. Ἐπί πᾶσι καί πρό πάντων μνησθῶμεν τοῦ θανάτου καί τῆς φοβερᾶς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐξόδου· καί πῶς ἀπαντῶσιν αὐτῇ κατά τόν ἀέρα τοῦτον αἱ ἀρχαί καί ἐξουσίαι καί δυνάμεις σκότους· πᾶσα πρός ἑαυτήν διέλκουσά τε καί κατατέμνουσα κατ᾽ ἀναλογίαν τῆς σχετικῶς πρός αὐτήν διά τοῦ μέσου πάθους γενομένης κακῆς οἰκειότητος. Μνησθῶμεν τῆς ἐν ᾅδῃ κατά συνείδησιν γινομένης τῇ ψυχῇ πικρᾶς ὀδύνης, ἐπί τῇ μνήμῃ τῶν αὐτῇ κακῶς διά τοῦ σώματος πεπραγμένων. Μνησθῶμεν τῆς (=0641=) τελευταίας τοῦ παντός κόσμου συντελείας, καθ᾽ ἥν τῷ πολλῷ καί ἀπλέτῳ πυρί τό πᾶν καταφλέγεται τοῦτο· στοιχείων φοβερῶς κλονουμένων τῇ τήξει τῆς καύσεως· καί οὐρανοῦ τῇ εἰλήσει τῷ φόβῳ κατ᾽ ἔπειξιν φεύγοντος ἀπό προσώπου πυρός τοῦ προκαθαίροντος τήν κτίσιν διά τήν τοῦ καθαροῦ παρουσίαν· θαλάσσης ἀφανιζομένης, γῆς βρασσομένης, καί ἐκ πυθμένος σειομένης, καί τάς ἀπείρους τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀμειώτως παρεχούσης μυριάδας. Μνησθῶμεν τῆς φρικτῆς ὥρας τῆς ἀπολογίας τῆς ἐπί τοῦ φοβεροῦ καί φρικτοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ· ἡνίκα πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν, καί πᾶσα ἡ ἀπό καταβολῆς τοῦ αἰῶνος κτίσις τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾷ τά ἑκάστῳ προσόντα μέχρι καί ψιλοῦ ἐνθυμήματος· ἡνίκα τούς μέν διά τήν τῶν ἔργων λαμπρότητα, τό ἄφραστον φῶς διαδέξεται, καί ἡ τῆς ἁγίας καί μακαρίας Τριάδος ἔλλαμψις τρανότερον ἐπιλαμπούσης, τοῖς ὁρᾷν καί ὑποδέχεσθαι (≡15B_436≡> διά καθαρότητα ψυχῆς, αὐτήν δυναμένοις· τούς δέ, διά τήν τῶν ἔργων ἀτοπίαν τό σκότος ὑποδέξεται τό ἐξώτερον, καί ὁ ἀκοίμητος σκώληξ καί τό πῦρ τῆς γεέννης τό ἄσβεστον· καί τό πάντων βαρύτατον, ἡ ἐν τῷ συνειδότι αἰσχύνη πέρας οὐκ ἔχουσα. Μνησθῶμεν τούτων ἁπάντων, ἵνα τῶν μέν ἄξιοι γενώμεθα, τῶν δέ πεῖραν λαβεῖν μή κατακριθῶμεν· καί γενώμεθα ἑαυτῶν καί τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δέ, μόνου καί ὅλου τοῦ Θεοῦ ὅλοι· καί μηδέν ἐπίγειον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες, ἵνα Θεῷ πλησιάσωμεν, καί θεοί γενόμενοι, ἐκ Θεοῦ τό θεοί εἶναι λαβόντες. Οὕπω γάρ τιμᾶται τά θεῖα δωρήματα, καί ἡ τῆς θείας εἰρήνης φιλοφρονεῖται παρουσία.

Καί ταῦτα μέν περί τούτου· ὁ δέ Θεός τῆς εἰρήνης, ὁ καταλλάξας ἡμᾶς ἑαυτῷ διά τοῦ σταυροῦ, καί ἐχθρούς ὄντας ἐξαγοράσας τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, αὐτός τήν εἰρήνην αὐτοῦ τήν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν χαρίσηται τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότῃ, καί ἀξιώσοι αὐτόν τῆς οὐρανίου αὐτοῦ βασιλείας· ἔνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία καί ὁ τῶν ἑορταζόντων χορός.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΔ′. ... **ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ... ΠΕΡΙ ΘΕΤΙΚΗΣ**.

ΜΔ ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός Ἰωάννην κουβικουλάριον περί θετικῆς.

(≡15B_438≡> Διά νόμου καί προφητῶν πάλαι τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀγαθός ὁ Θεός τήν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην πολυτρόπως νομοθετήσας, ἐπί τέλει τῶν χρόνων δι᾽ ἑαυτοῦ ταύτην (=0644=) ἐπλήρωσε ὡς

φιλάνθρωπος, γενόμενος ἄνθρωπος. Οὐκ ἀγαπήσας μόνον ἡμᾶς ὡς ἑαυτόν, ἀλλά καί ὑπέρ ἑαυτόν· καθώς καί ἡ τοῦ μυστηρίου δύναμις διδάσκει σαφῶς, τούς εὐσεβῶς τήν εἰς αὐτόν τῆς πίστεως ὁμολογίαν παρειληφότας. Εἰ γάρ ἑκών ὡς ὑπεύθυνος ἑαυτόν κατά θέλησιν ὑπέρ ἡμῶν τῶν παθεῖν ὀφειλόντων ὡς ὑπευθύνων πάθει καί θανάτῳ προΐσχετο, παντί που τῷ κἄν ποσῶς ᾐσθημένῳ τῆς χάριτος δῆλόν ἐστιν, ὡς ὑπέρ ἑαυτόν ἠγάπησεν ἡμᾶς τούς ὑπέρ ὧν ἑαυτόν κατά θέλησιν τῷ θανάτῳ παρέδωκε, καί τῆς ἰδίας κατά φύσιν δόξης ὡς ὑπεράγαθος, κἄν τολμηρός ὁ λόγος, τήν κατ᾽ οἰκονομίαν εὐκαίρως ὑπέρ ἡμῶν ὕβριν ὡς τιμιωτέραν προείλατο. Τιμή γάρ ὑπερβάλλουσα καί δόξα Θεοῦ πλεονάζουσα, καί τῆς φυσικῆς δόξης μᾶλλον εἰς τό φανερόν πρόοδός τε καί ἔνδειξις καθέστηκεν ἀληθῶς, ἡ πρός αὐτόν τῶν πεπλανημένων ἐπάνοδος. Καί οὐδέν αὐτῷ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας εἰς δόξης λόγον ἐστίν οἰκειότερον· ὑπέρ ἧς, ἅπας λόγος καί ἅπαν μυστήριον· καί τό δή πάντων μυστήριον μυστηριωδέστατον, αὐτός ὁ Θεός ὑπέρ ἀγάπης ἀληθῶς κατά πρόσληψιν σαρκός νοερῶς τε καί λογικῶς ἐψυχωμένης γενόμενος ἄνθρωπος, καί εἰς ἑαυτόν τά (≡15B_440≡> πάθη τῆς φύσεως ἀτρέπτως καταδεξάμενος, ἵνα σώσῃ τόν ἄνθρωπον, καί δῷ τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἑαυτόν ὑπέρ ἀρετῆς ὑποτύπωσιν, καί τῆς εἰς αὐτόν τε καί ἀλλήλους εὐνοίας τε καί ἀγάπης εἰκόνα ζῶσαν, δυσωπῆσαι πάντας δυναμένην πρός ὀφειλομένην ἀντίδοσιν.

Ἐπειδή τοίνυν τοῦ Θεοῦ νόμος ἐστί παλαιός τε καί νέος ἀλλήλους ἡμᾶς τοσοῦτον ἀγαπᾷν, ὅσον καί ἠγαπήμεθα· καί τοσοῦτον ἀλλήλων οἰκειοῦσθαι τάς συμφοράς, ὥστε καί εἰς ἀλλήλους κατά ἀντίδοσιν διά τήν σχέσιν τῆς ἀγάπης ἀλλήλων ἀμείβεσθαι τάς διαθέσεις, κατά τήν χαίρειν μετά χαιρόντων καί κλαίειν μετά κλαιόντων κελεύουσαν ἐντολήν· παρακαλῶ τόν θεοφύλακτον καί εὐλογημένον μου δεσπότην, ἕνα καί μόνον ἔχοντα σκοπόν ἀκολουθῆσαι διά τῆς ἴσης φιλανθρωπίας τῷ διεληλυθότι τούς οὐρανούς Ἰησοῦ, μηδενί καταδεθέντα τό παράπαν πατριᾶς δεσμῷ πρός τοῦτον τόν πλάνον κόσμον καί κοσμοκράτορα· πλάνος γάρ ὄντως ὁ παρών κόσμος ὑπάρχει, δι᾽ ἀπάτης ἀεί δελεάζων πρός ἐπιθυμίαν τῶν φθειρομένων, καί τῇ δουλείᾳ τῶν ὑλικῶν ἐνδιασφίγγων τούς κατά φύσιν ἐλευθέρους καί τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν κληρονόμους· τό παίζειν δι᾽ ἡδονῆς καί ὑποκλέπτειν τούς κρατεῖσθαι τούτοις ἀνεχομένους.

Ἕνα τοίνυν, ὡς ἔφην, τόν τοῦ σωθῆναι σκοπόν ἔχοντα τόν εὐλογημένον μου δεσπότην γινώσκων, παρακαλῶ δεχόμενον τόν σύν αὐτῷ μου δεσπότην τόν μεγαλοπρεπέστατον Ἰλλούστριον κύριον θεοχάριστον, τόν ἐπιφερόμενον τήν παροῦσάν μου μετρίαν συλλαβήν, γενέσθαι αὐτῷ πάντα ἐν οἷς τῆς αὐτοῦ μετά Θεόν, μᾶλλον δέ, σύν Θεῷ, ἐπικουρίας δεῖται, ὅσα τόν Θεόν ἡμῖν αὐτοῖς γενέσθαι, καί τόν πλησίον, (=0645=) βουλόμεθα, περί ὧν δεώμεθα. Ἄνθρωπος γάρ ὄντως ἐστίν ἀγαθός, καί παντός ἔργου δικαιοσύνης ναός, καί τῆς ἐμῆς παροικίας προστάτης μετά Θεόν γνήσιος· καί τῶν πολλῶν καί συχνῶν καί χαλεπῶν ἀσθενειῶν παρήγορος πρόθυμος· καί ἁπλῶς, κατά τήν ὑποῦσαν αὐτῶ δύναμιν, (≡15B_442≡> κἀμοί καί πολλοῖς ἄλλοις ἐπήρκεσεν. Δῴη αὐτῷ Κύριος εὑρεῖν

ἔλεος παρ᾽ αὐτῷ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, διότι πολλῶν γέγονεν ἀνάπαυσις καί παρηγορία. Ὅθεν εἴπερ ηὗρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ εὐλογημένου μου δεσπότου, καί τοῖς ἠγαπημένοις αὐτῷ κατά Θεόν ἔχει με σύμψηφον, πάντως αὐτοῦ διά πάσης σπουδῆς ἀντιλάβηται, μηδέν ἄδικον, ὡς ἧκεν εἰς τήν αὐτοῦ δύναμιν, εἰς αὐτόν γενέσθαι συγχωρῶν. Τοῦτο γάρ τῆς ἀγάπης ὁ νόμος ὑπαγορεύει, καί τό μυστήριον τῆς πρός ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ διά σαρκός βούλεται θειοτάτης ἐπιδημίας· ἵνα τάς εὐεργεσίας τοῦ εὐλογημένου μου δεσπότου καί τήν ἀνόθευτον σπουδήν τῆς εἰς αὐτόν ἀντιλήψεως ἐπανέλθοι σύν Θεῷ διηγούμενος· κἀγώ προσθήκην δέξομαι καυχήματος, τοιοῦτον ἔχειν παρά Θεοῦ λαχών ἐπί γῆς δεσπότην πρόθυμον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καί πάντων τῶν δεομένων προστάτην ἕτοιμόν τε καί εἰλικρινέστατον.

Ὁ Θεός ὁ μόνος ἀγαθός καί φιλάνθρωπος· ὁ τῆς ἡμῶν ἕνεκεν σωτηρίας πάντα πᾶσι σωτηρίως οἰκονομῶν, αὐτός κρατήσαι τῆς χειρός σου τῆς δεξιᾶς, δέσποτά μου, καί ὁδηγήσαι δε εἰς τήν ὁδόν τῆς αὐτοῦ δικαιοσύνης, καί ἀξιώσαι τῆς ἐπουρανίου βασιλείας καλῶς ἐνταῦθα τῶν θείων μεταποιηθέντα χαρισμάτων. Ὁ Θεός τῶν ὅλων καί Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός διατηρήσοι τούς εὐσεβεστάτους καί πανημέρους ἡμῶν βασιλέας, καί δυναμώσοι τό κράτος τῆς εὐσεβοῦς αὐτῶν βασιλείας, καί λαλήσοι περί ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δούλων αὐτῶν εἰς τάς καρδίας αὐτῶν ἀγαθά τε καί εἰρηνικά. Καί ἵν᾽ εἴπω τι τολμήσας· ποιεῖ γάρ με τολμηρόν τό ἀλγεῖν· πλήν καί αὐτό εὐχήν τῷ Θεῷ προσφιλῆ συγχωρήσοι αὐτοῖς, ὅτι τόν τῆς χώρας ταύτης πανεύφημον ὕπαρχον ὡς λύχνον ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ φαίνοντα, καί πάντας τρόπον τινά τῆς τοῦ μή βλέπειν ὀδύνης ἐλευθεροῦντα, κατεδέξαντο κἄν πρός ῥοπήν μεταστείλασθαι· ἄνθρωπον φιλόθεον, πιστόν, εὐσεβῆ, ἀγαθόν, εὐλαβῆ, σώφρονα, ἐγκρατῆ, ἀνεκτικόν, πρᾶον, συμπαθῆ, ἐλεήμονα, πτωχοτρόφον, γηρωκόμον, προστάτην χηρῶν, μοναχῶν κηδεμόνα, ἀκτήμονα [ἀπήμονα], φιλεκκλήσιον· καί ἵνα συνελών (≡15B_444≡> εἴπω, πάντων καί ζώντων καί νεκρῶν φίλον· τούς μέν ζῶντας παντοίοις τρόποις φιλοστοργίας περιποιούμενον· τούς δέ νεκρούς, οἰκοδομημάτων κάλλεσι τιμῶν τά πρός ταφήν, ὡς Ἰωσήφ ὁ ἀπό Ἀριμαθίας τόν ὑπέρ ἡμῶν σαρκί νεκρωθῆναι καταδεξάμενον Κύριον· καί ἔτι πρός τούτοις, τοῦ κατά τήν ἀποστολικήν πίστιν ὀρθοῦ λόγου ζηλωτήν ἐκθυμώτατον, κήρυκα βίου δικαιοσύνης. (=0648=) Καί συντόμως εἰπεῖν, ἄλλοις μέν ἄλλα κατά τήν ἑκάστου ἔφεσιν ἐπί γῆς διεσπούδασται· Γεωργίου δέ, τά νοσοκομεῖα, καί τά γηρωκομεῖα καί ξενοκομεῖα καί πτωχοτροφεῖα, καί τά μοναστήρια καί τά ξενοτάφια, καί ὅσα πλήθη φτωχῶν τε καί πενήτων κατά γένος ἀγεληδόν κατά τάς πόλεις διέῤῥιπται, περιστεῖλαί τε καί διαθρέψαι· καί ἑῴας τε καί δύσεως, βορείου τε καί νοτίου λήξεως τούς ὅρους ὑπερβῆναι ταῖς ἀκτῖσι τῆς φιλανθρωπίας, ἔργον ὑπάρχει καί σπούδασμα.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τίς ἀγνοεῖ τῶν ὁπωσοῦν εὐσεβείας μεταποιουμένων, πόσην εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ περί τό πᾶν ἡ τῶν τοιούτων ἔργων εὐαρέστησις προσεκαλεῖτο, διά παντός ταῖς αὐτοῦ προσόν προθυμίαις ἀκμάζουσα; Τό καί ἐναντίον, τῇ τούτων ἀργίᾳ

συμβαῖνον διά τό δύσφημον σιωπήσομαι. Τίς δέ μετρῆσαι δυνήσεται τά κρουνηδόν παρά παντός ὀφθαλμοῦ χεθέντα δάκρυα παρά τῶν ταύτην οἰκούντων τήν γῆς ἐπί τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ, πάντων περιεχομένων αὐτοῦ καί ἀνθελκόντων βίᾳ πρός αὐτούς, καί τῷ πλοίῳ τρόπον τινά προσβῆναι μή συγχωρούντων· καί ταῖς οἰμωγαῖς ποτνιωμένων, οἱονεί ζητούντων κατά γένος καί ἡλικίαν· οἱ μέν, τῆς πενίας τόν ποριστήν· οἱ δέ, τῆς εὐπορίας τόν οἰκονόμον· αἱ χῆραι, τόν προστάτην· οἱ ὀρφανοί τόν πατέρα· οἱ πτωχοί, τόν φιλόπτωχον, καί τόν φιλόξενον οἱ ξένοι· καί ἀδελφοί, τόν φιλάδελφον· οἱ νοσοῦντες, τόν ἰατρόν· οἱ ἐν συμφοραῖς, τήν παράκλησιν· πολιά, τήν βακτηρίαν· καί ἁπλῶς πάντες, τόν πάντα (≡15B_446≡> πᾶσι γενόμενον, ἵνα κερδίσῃ τούς πάντας, καί ὑπέρ πάντων τῷ Θεῷ κερδηθῇ; Διό κατά τήν δοθεῖσάν σοι χάριν παρά τοῦ Θεοῦ, δέσποτά μου εὐλογημένε, δι᾿ ὧν οἶδας τρόπων τε καί προσώπων, εἰ δυνηθείης αὐτόν πάλιν ἐπανελθεῖν ποιῆσαι, μεγάλην θυσίαν γίνωσκε τῷ Θεῷ, καί τοῖς θεοστηρίκτοις ἡμῶν βασιλεῦσιν εὔνοιαν γνησίαν καί ἀσφάλειαν ἀῤῥαγῆ δεδωκώς τήν προβολήν. Οὐδείς γάρ αὐτοῦ καθέστηκε γνησιώτερος δοῦλος τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς βασιλείας.

Ἔῤῥωσό μοι, λίαν ἠγαπημένε, καί πάντων μοι τιμιώτατε δοῦλε γνήσιε τοῦ Θεοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΕ′. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΜΕ΄. - Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Πάσῃ μέν γενεᾷ κατά καιρούς ὁ Θεός, τῆς τῶν ἀνθρωπίνων προνοούμενος φύσεως, καί τῆς ἡμῶν ἁπάντων σωτηρίας ἐπιμελούμενος, φωτός δίκην ταῖς ἀρεταῖς ἐξαστράπτοντα τόν ὁσίως πολιτευσόμενον, ὡς κατά πρόθεσιν χωρητικόν τῶν θείων νόμων ἀνέδειξε· τοσαύτην ἰσχύν δεδωκώς, ὅσον εἰκός πρός ἐπιστροφήν ἔχρῃζεν, ὁ λαός ὁ ἀγόμενος· ἵνα ὥσπερ λαμπτῆρί τινι φωτός ἔργων δικαιοσύνης οἱ λοιποί τῶν ἀνθρώπων προσέχοντες, κατά Θεόν καί αὐτοί βίον ῥυθμίζωσι· μηδενός αὐτούς ἐξ ἀγνοίας πάθους ὑποσκελίζοντος. Ἡμῖν δέ κατά καιρόν λαμπτήρ τις καί κανών ἀρετῆς ἀναδέδεικται Γεώργιος ὁ φιλόχριστος ἔπαρχος· ὁ πολύς καί τοσοῦτος τήν ἀρετήν, καί τοσαύτην πλουτοῦσαν τῇ χάριτι θεόθεν δεξάμενος δύναμιν· καί τῶν ἐπί (=0649=) τούτῳ πάλαι προκεχειρισμένων, καί προβεβλημένων ὑπεραίρουσαν τοσοῦτον, ὅσον ἡμεῖς, ἤγουν ἡ καθ᾿ ἡμᾶς γενεά πολλῷ βάρει κακίας καταπεπιεσμένοι ἐδεόμεθα πρός ἀνάνευσιν καί ἐκ τῆς τῶν κακούντων ἡμᾶς πληθύος. Ἀνήρ εἰ καί τις ἄλλος τῶν πάλαι τε καί νῦν φιλοθεωτάτων ἀγαθός τε καί φιλάνθρωπος, ἐλεήμων, πραΰς, ἀνεκτικός, μακρόθυμος, ταπεινόφρων, σώφρων, ἀόργητος, ἀφιλάργυρος, ἀγαπητικός, ἀμνησίκακος, εὐεργετικός, φιλόξενος, (≡15B_448≡> φιλόπτωχος, συμπαθής, κοινωνικός, σπουδαιότατος, ἄγρυπνος, φιλεκκλήσιος· καί τό δή πάντων τιμιώτερον, τοῦ κατά τήν ὀρθήν πίστιν εὐσεβοῦς λόγου ζηλωτής ἐκθυμώτατος. Καί τά λοιπά ἀκολούθως ἐν τῇ προτέρᾳ περιέχεται ἐπιστολῇ· καθ᾿ ἥν καί δι᾿ ἄλλης τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότῃ συλλαβῆς ἐκ μέρους

ἐσήμανα. Πάντα γάρ τά τοῦ ἀνδρός κατορθώματα λόγου δυνάμει περιληφθῆναι τῶν ἀμηχάνων ἐστί καί ἀνεγχωρήτων· καί ταῦτα διά τό μόνον γινώσκοντα τόν θεοφύλακτόν μου δεσπότην τοῦ ἀνδρός τό φιλόθεον, ὡς θείας δι᾽ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑπό τῆς χάριτος ὄντα, δέξασθαί τε καί τιμῆσαι δεδήλωκα· καί παραθέσθαι τοῖς ἐπί γῆς τό θεῖον εἰκονίζουσι κράτος εὐσεβέσι καί πανημέροις ἡμῶν βασιλεῦσι· καί πεῖσαι γλώσσας ἀδίκους ἀνδρῶν παρανόμων μή παραδέχεσθαι, ποιούσας δόλον ὡσεί ξυρόν ἠκονημένον, καί ἀγαπώσας κακίαν ὑπέρ ἀγαθωσύνην· ἵνα μή χώρα τῷ ψεύδει κατά τῆς ἀληθείας δοθῇ, καί παῤῥησίαν λάβῃ κατά τῆς δικαιοσύνης ἡ ἀδικία· καί ἁπλῶς κατά πάσης ἀρετῆς ἡ κακία, διά τῆς εἰς ἄλληλα τούτων ἐναλλαγῆς καί συγχύσεως. Γέγραπται γάρ, Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον, οὐκ ἀγαθόν· οὐδ᾽ ὅσιον ἐπιβουλεύειν δυνάσταις δικαίοις. Τοῦτο γάρ ἐργάζεσθαι τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότῃ πρέπει, ὄντι σοφίας ἐραστῇ καί φρονήσεως· ἥν διά παντός φυλαχθῆναι τῷ θεοφυλάκτῳ μου δεσπότῃ εὔχομαι φύλακα τυγχάνουσαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καί τοῦ σώματος.

Τόν δέ ταύτην ἐπιφερόμενον, τῆς ἐμῆς οὐδενίας συλλαβήν, πρεσβυτέραν ἔχοντα τῆς ἡλικίας τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς τήν φρόνησιν, παρακαλῶ δεχθῆναι προσφόρως διά τήν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ σύνεσιν, ὡς τῆς θείας τῶν λόγων σπουδῆς μεταποιούμενον, καί γνήσιον περί ἐμέ τόν ταπεινόν σχέσιν ἔχειν οὐκ ἀπαξιοῦντα.

ΠΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ*

(≡15B_450≡> Χθές ὀκτωκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός, ἥτις ἦν ἡ ἁγία Πεντηκοστή, ὁ πατριάρχης ἐδήλωσέ μοι λέγων·

Ποίας Ἐκκλησίας εἶ; Βυζαντίου; Ῥώμης; Ἀντιοχείας Ἀλεξανδρείας; Ἱεροσολύμων; Ἰδού πᾶσαι μετά τῶν ὑπ’ αὐτάς ἐπαρχιῶν ἡνώθησαν. Εἰ τοίνυν εἶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἑνώθητι, μήπως ξένην ὁδόν τῷ βίῳ καινοτομῶν, πάθῃς ὅπερ οὐ προσδοκᾷς.

Πρός οὕς εἶπον· Καθολικήν Ἐκκλησίαν, τήν ὀρθήν καί σωτήριον τῆς εἰς αὐτόν πίστεως ὁμολογίαν, Πέτρον μακαρίσας ἐφ’ οἷς αὐτόν καλῶς ὡμολόγησεν, ὁ τῶν ὅλων εἶναι Θεός ἀπεφήνατο. Πλήν μάθω τήν ὁμολογίαν, ἐφ’ ἥν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν γέγονεν ἡ ἕνωσις· καί τοῦ γενομένου καλῶς, οὐκ ἀλλοτριοῦμαι.

Καί φασι· Κἄν οὐκ ἔχωμεν περί τούτου κέλευσιν, λέγομεν διά τό γενέσθαι σε πάντως ἀπροφάσιστον. Δύο λέγομεν ἐνεργείας διά τήν διαφοράν, καί μίαν διά τήν ἕνωσιν.

-Τάς δύο διά τήν ἕνωσιν μίαν φατέ γεγονέναι, ἤ παρά ταύτας, εἶπον, ἑτέραν;

-Οὐ, φασίν, ἀλλά τάς δύο μίαν διά τήν ἕνωσιν,

-Ἀπηλλάγημεν πραγμάτων, ἔφην, ἑαυτοῖς ἀνυπόστατον πίστιν, καί Θεόν ἀνύπαρκτον πλάσαντες. Εἰ γάρ εἰς μίαν

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπό τήν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90ος (τό δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, **τόμος 15 Β**.

συγχέομεν τάς δύο διά τήν ἕνωσιν, καί πάλιν εἰς δύο διαιροῦμεν διά τήν διαφοράν, οὐκ ἔσται μονάς οὔτε δυάς ἐνεργειῶν, ἀλλήλαις ἀναιρουμένων

ἀεί, καί ποιουσῶν ἀνενέργητον ᾧ προσπέφηκαν, καί παντελῶς ἀνύπαρκτον. Τό γάρ μηδεμίαν ἔχον ἐκ φύσεως ἀναφαίρετον, καί μηδενί λόγῳ τροπῆς ἀλλοιουμένην καί μεταπίπτουσαν κίνησιν, πάσης οὐσίας ἐστέρηται κατά τούς Πατέρας, οὐκ ἔχον ἐνέργειαν οὐσιωδῶς αὐτό χαρακτηρίζουσαν. Τοῦτο οὖν λέγειν οὐ δύναμαι, οὔτε ἐδιδάχθην παρά τῶν ἁγίων Πατέρων ὁμολογεῖν. Τό δοκοῦν ὑμῖν, οὖσιν ἐξουσιασταῖς, ποιήσατε.

- Οὐκοῦν ἄκουσον, ἔφησαν· ἔδοξε τῷ δεσπότῃ καί τῷ πατριάρχῃ, διά πραικέπτου τοῦ πάππα Ῥώμης, ἀναθεματισθῆναί σε μή πειθόμενον, καί τόν ὁριζόμενον αὐτοῖς ἀπενέγκασθαι θάνατον.

- Τό τῷ Θεῷ πρό παντός αἰῶνος ὁρισθέν ἐν ἐμοί δέξοιτο πέρας, φέρον αὐτῷ δόξαν πρό παντός ἐγνωσμένην αἰῶνος, αὐτοῖς τοῦτο ἀκούσας ἀπεκρινάμην.

-Καί πρός τό γνῶναί σε, καί προσθήκην εὐχῆς τῷ Θεῷ ποιήσασθαι καί δεήσεως, ἐμφανῆ σοι τά δηλωθέντα πεποίηκα, παρακαλῶν τῷ Κυρίῳ Θείῳ, καί τοῖς ἐκεῖ σύν αὐτῷ πατράσιν ἡμῶν ἁγίοις γνώριμα καταστῆσαι ταῦτα, τῆς αὐτῆς χάριν αἰτίας.